

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ושלושים-ותשע של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ז בתמוז התשנ"ד (6 ביולי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:02

תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת לזכרו של חבר הכנסת לשעבר ברוך אזניה, זיכרונו לברכה
הודעת יושב-ראש הכנסת על סדר הישיבה
הצעות לסדר-היום
ביקור חשאי של נביל שעת' בהר-הבית
הצעה לסדר-היום
מעשי אלימות בהפגנה ליד משרד ראש הממשלה
הצעה לסדר-היום
שביתת עובדי עיריית בני-ברק
שאלות ותשובות
זיהום הים בדלק
זיהום מי שתייה
פליטת פסולת רעילה ממפעלי תעשייה
חשיפת פועלי "תדיראן" לחומרים מסוכנים
התעללות בני נוער בבעלי-חיים
התקנת אנטנה פולטת קרינה בגבעתיים
אי-קבלת שחקניות לסביות ל"אליצור"
חפירות ארכיאולוגיות באתרי קבורה
חפירות ארכיאולוגיות באתרי קבורה
איסור ביקורי תלמידים בכפר-חב"ד
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
בריאותם של עובדי הכור בדימונה
שאלות בעל-פה
ההחלטה על ביקור ערפאת בשבת
איגוד השידור הפלשתיני
"אוריינט האוס" הפך משרד החוץ של אש"ף
הצעה לסדר-היום
ההסלמה בלבנון
הצעה לסדר-היום
הטבות שכר ניכרות לבכירים בהסתדרות
שאלות ותשובות
סיוע לעמותת "גשר לחיים"
הצעה לסדר-היום
החלטת המינהל על העלאת דמי החכירה בשיעור ניכר
הצעות לסדר-היום החלטת בג"ץ להכיר בנישואים של לא-יהודים בקונסוליות בארץ
דברי יושב-ראש הכנסת על סדרי עבודת הכנסת

הצעה לסדר-היום
ביקורה של ונסה רדגרייב
שאליות בעל-פה
העלאת הריבית על-ידי בנק ישראל
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעות לסדר-היום
המשבר המתמשך בבורסה

דברי יושב-ראש הכנסת לזכרו של חבר הכנסת לשעבר ברוך אזניה, זיכרונו לברכה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו פותחים את ישיבת הכנסת, יום רביעי, כ"ז בתמוז התשנ"ד, 6 ביולי 1994.

חברי הכנסת, אני מבקש לקום.

הלך לעולמו ד"ר ברוך אזניה – היה חבר הכנסת החל מן הכנסת הראשונה ועד השישית. היה יושב-ראש ועדת הכנסת; חבר בוועדת החוקה, חוק ומשפט; חבר בוועדת החוץ והביטחון וחבר ועדת הפנים.

ברוך אזניה, ממעצבי תקנון הכנסת והפרלמנטריזם בישראל, ייצג בכנסת את סיעת מפלגת פועלי ארץ-ישראל ואת המערך.

הלווייתו של ברוך אזניה תיערך מחר, יום חמישי, בשעה 17:00, בבית-העלמין שבקיבוץ, גבעת-חיים.

הכנסת שולחת את תנחומיה למשפחת אזניה ולקיבוץ, שכאמור הוא קיבוץ גבעת-חיים איחוד, ולסיעת העבודה בכנסת.

יהי זכרו ברוך.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרו של המנוח.)

נא לשבת.

הודעת יושב-ראש הכנסת על סדר הישיבה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה למסור הודעה על סדרי הדיונים היום.

עקב מה שקרה אתמול, מותו של חבר הכנסת תופיק זיאד, וההלוויה שמתקיימת היום, יש חברי כנסת לא מעטים, שרים וחברי כנסת שמבקשים להשתתף בהלוויה. זה אך טבעי שאנחנו נאפשר את זה. על כן יש שינויים של ממש בסדר-היום שלנו, ואני מקווה שחברי הכנסת יגלו הבנה. אחרי הכול זהו מקרה לא מתוכנן, עצוב, והוא מחייב גם שינויים בסדר-היום שלנו.

חלק מהנושאים השנויים במחלוקת העברנו, בהסכמה, לשבוע הבא; למשל, את הרעיון וההצעה לסדר-היום להקים ועדת חקירה שתבדוק את פעילותה של קופת-חולים הכללית. חלק מן הנושאים שינינו בסדר-היום, מכיוון שיש שרים שנוסעים להלוויה לייצג את הממשלה, וגם נוסעים מתוך דחף פנימי אישי שלהם. לכן יש כמה וכמה שינויים.

יש לפחות סעיף אחד או שניים בסדר-היום שנאפשר לחברי כנסת להעלות, אם ירצו.

עובדיה עלי (הליכוד):

מתי ההלוויה?

היו"ר ש' וייס:

טקסי הזיכרון מתחילים כבר משעה 13:30.

עובדיה עלי (הליכוד):

למה שלא נמשיך את הישיבה בשעה 17:00? אני לא מבין את זה.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו נמשיך בסדר-היום כרגיל, הטקסים יסתיימו בערך בשעה 18:00.

עובדיה עלי (הליכוד):

ההלוויה תסתיים בשעה 15:00. אחר כך אפשר להמשיך את הישיבה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, היא מתחילה ב-15:00. אנחנו בדקנו.

עובדיה עלי (הליכוד):

ההלוויה מתחילה בשעה 13:30 ומסתיימת ב-15:00. אני לא מבין את זה, עם כל הכבוד. אני לא מבין את זה.

היו"ר ש' וייס:

לא נעים לי לעשות סימפוזיון על זה, אבל אומר לך, חבר הכנסת עובדיה עלי, שבדקנו.

עובדיה עלי (הליכוד):

עם כל הכבוד, אני לא מבין את זה.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אנחנו בדקנו את זה. אינני רוצה לומר דברים בפרהסיה.

עובדיה עלי (הליכוד):

לקיים ישיבה של שעתיים?

היו"ר ש' וייס:

חברים, הטקסים מתחילים בערך בשעה 13:15. יש טקסים. כל עדה וכל ציבור קובע לו את סדרי הטקסים שלו. יש טקס ויש הספדים. אחר כך הולכים למסגד, ואחר כך הולכים להלוויה. טקסי ההלוויה יסתיימו כנראה בסביבות השעה 17:00. זו האינפורמציה שקיבלנו מן המשפחה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבקש את רשות הדיבור.

היו"ר ש' וייס:

מייד.

אנחנו נקיים את סדר-היום שלנו, אבל יהיו בו שינויים. ואם ההלוויה תסתיים בסביבות השעה 17:00, יש בעיה לחזור ולהגיע לכנסת מנצרת, זה עניין של שלוש שעות לפחות, אם מביאים בחשבון את סדרי התנועה באותן שעות ברחבי הארץ.

כפי שאמרתי, אנחנו נקיים את סדר-היום, אלא שהוא יהיה קצת שונה מסדר-היום שהיה מתקיים לולא קרה המקרה הזה.

אני גם נועצתי במזכיר הכנסת רב הניסיון, מה היה הנוהג בעבר במקרים כאלה – לדאבון לב, היו מקרים כאלה גם בעבר – מכיוון שהיתה הצעה לבטל את דיוני הכנסת היום. לא ביטלו. הכנסת ממשיכה, וכל אחד מבטא את אבולו ואת רגשותיו כפי שהוא יכול במסגרת העובדה שסדר-היום של הכנסת מתקיים פחות או יותר.

בשבוע הבא אנחנו נקיים, כמקובל בכנסת, ביום שלישי או ביום רביעי, תוך התייעצות עם המשפחה, אזכרה בכנסת לחבר הכנסת תופיק זיאד, וחברי כנסת ייטלו בזה חלק וכן הלאה. זה המצב.

בבקשה, חבר הכנסת עובדיה עלי.

רחבעם זאבי (מולדת):

עד שחבר הכנסת עובדיה עלי מגיע לדוכן, האם יש שאילתות לשר שחל?

היו"ר ש' וייס:

מייד נראה. הכול יתקיים פחות או יותר. אני מייד אבהיר לכם מה השינויים.

חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כדי למנוע אי-הבנות, אתמול הייתי בין אלה שספדו לחבר הכנסת זיאד. זאת אבדה גדולה לא רק למשפחה ולעיר נצרת. אני חושב שתופיק זיאד היה פרלמנטר מעולה, שעשה

את עבודתו נאמנה לשיטתו ולפי מיטב הבנתו. אין לי ספק שכל מי שרוצה להשתתף בהלוויה, צריך לאפשר לו להשתתף בה.

אני רק לא מבין דבר אחד, יש לוח זמנים וההלוויה מסתיימת בשעה כלשהי. אני חושב שאין כל סיבה לסיים היום את העבודה בשעה 14:00, או לפי סדר-היום תוך שלוש-ארבע שעות, ואילו דיונים אחרים – עד השעה 03:00, כפי שאמרה לי אחת המזכירות של מזכיר הכנסת. זה דבר שלא יעלה על הדעת.

אם רוצים, אפשר לעשות הפסקה של כמה שעות ואחר כך להמשיך את סדר-היום עד תומו. עושים הפסקה, ואת הנושאים הבעייתיים דוחים לשעות הלילה המאוחרות יותר, כדי לאפשר לכל מי שרוצה להשתתף בהלוויה, ואחריה לשוב לכאן.

אני מאמין שכל מי שרוצה להשתתף בהלוויה, הסדר הזה לא ימנע זאת ממנו. הוא יוכל להשתתף בהלוויה ולשוב לכאן ולהשתתף בדיונים, אפילו יסיימו היום את סדר-היום בשעה 22:00 או 23:00. אינני מבין מדוע צריך למחוק מסדר-היום נושאים כלשהם. הדבר הזה לא מתקבל על דעתי.

אני מבקש שלא יתקבל הרושם כאילו מישוהו כאן רוצה חלילה למנוע ממאן שהוא, מכל מי שחפץ לנסוע ולהשתתף בהלוויה. אני חוזר ואומר, שאת הנושאים הבעייתיים אפשר בהחלט לדחות לסוף סדר-היום. אני לא מקבל את העניין הזה, שכל מי שרוצה יבטל הצעות לסדר-היום. זה לא מתקבל על דעתי.

היו"ר ש' וייס:

אני מקבל את העמדה. זה לא כל דיכפין. יש לנו שינויים מסוימים. נושא אחד, שהוא טעון בעייתיות, בהסכמה של חבר הכנסת סילבן שלום – – –

חגי מירום (העבודה):

לאדוני יש סמכויות.

היו"ר ש' וייס:

אני הפעלתי אותן.

חגי מירום (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת חגי מירום, אני לא רוצה לפתוח בפולמוס הזה. בזה סיימנו. אני לא רוצה דווקא עכשיו לפתוח פולמוס סביב העניין הזה.

רבותי, סדר-היום מתקיים ברובו, בדקתי מכל כיוון אפשרי והגעתי למסקנה, שסדר-היום יתקיים ברובו, לא כולו. גם הגעתי למסקנה, שזה לא יהיה ריאלי לצפות לכך. מה עוד שסדר-היום גמיש ואיננו יודעים אף פעם מתי הוא מסתיים, עד שאותם חברי כנסת ואותם שרים יחזרו לכאן, בשעה 20:00 בערך. מה שברור הוא שגם להם לא ברור אם יש לנו עוד סעיפים בסדר-היום או לא.

זאת ההחלטה שלי. אני מבקש שתקבלו אותה. היא נעשתה בשיקול ובדיקה ושיחות, ולא בשרירות לב, ובהתחשב בנסיבות המיוחדות.

חברים, עכשיו אנחנו מתחילים.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש לי שאלה: האם השר שחל עונה או לא?

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים מייד לסדר-היום. אדוני המזכיר, במה אנחנו מתחילים?

עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אם חבר הכנסת מירום מדבר על התקנון – לפי התקנון שאילתות צריכות להיות בתחילת סדר-היום. מה כל השינויים האלה?

היו"ר ש' וייס:

אנחנו יודעים. רבותי, אני מאוד מצטער שבנסיבות האלה אתם מעוררים את הוויכוח. קרה משהו. אני לא רוצה לנהל סימפוזיון בנושא. אני אסביר לך, חבר הכנסת עובדיה עלי, מה קרה פה.

עובדיה עלי (הליכוד):

מה קשורות הנסיבות לתקנון? במה קשור הנושא לשאלות?

היו"ר ש' וייס:

אני אסביר. מכיוון שאם שר מסוים נשלח, למשל, בשם הממשלה להספיד, והוא היה בחלק מסוים של סדר-היום, אנחנו צריכים לאפשר לו להגיע, כי הוא נשלח בשם ממשלת ישראל להספיד. זה גורר שינויים. תסמכו עלי שלא היו פה שום שיקולים זרים. תביאו אותי לבירור בוועדת האתיקה על השינויים שעשיתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

השר שחל מוכן להשיב?

עובדיה עלי (הליכוד):

עם כל הכבוד, אתה לא יכול לתת תשובה כזאת שרירותית.

היו"ר ש' וייס:

השבתי תשובה מפורטת מאוד, בהתייחס לנסיבות של המקרה שקרה היום.

עובדיה עלי (הליכוד):

התשובה שלך לא מתקבלת על הדעת. אדוני היושב-ראש, יש תקנון. שאלות צריכות להיות בתחילת סדר-היום. אני מבקש לדעת, האם סגן שר הביטחון נשלח להספיד?

היו"ר ש' וייס:

אדוני, חברי, סגן יושב-ראש הכנסת – – –

עובדיה עלי (הליכוד):

איזה מין תשובה שרירותית זאת?

היו"ר ש' וייס:

תסלח לי, אחרי שעניתי לך במשך עשר דקות, אם אתה לא מסתפק בכך, אני לא רוצה בהזדמנות זאת לעשות פה בירור שערורייתי.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני לא מסתפק. אני מבקש לדעת האם סגן שר הביטחון הלך להספיד. מה השינויים האלה? זו תשובה שרירותית. תפעל על-פי התקנון.

היו"ר ש' וייס:

מייד אחרי ההצעות לסדר-היום של השר שחל, שנוסע להספיד בשם הממשלה, יענה סגן שר הביטחון.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, האם השר שחל יענה על שאלות או לא?

היו"ר ש' וייס:

השר שחל, בהתאם לזמן העומד לרשותו, ישיב לנו.

סגן שר החינוך יעלה וישיב על שאלות, בבקשה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' וייס:

זה לא תרגילים. אין לכם קצת רגש. אני יוצא מדעתי לפעמים. סגן השר משיב עכשיו על שאילות. זה תקנון עם הבנה במקרה שקרה היום.

חגי מירום (העבודה):

קצת התחשבות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אין שאילות של סגן שר החינוך על שולחן הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

אם אין שאילות על שולחן הכנסת, חברי הכנסת, אין תשובות. תודה. אדוני סגן שר החינוך, אני מצטער. כדי שאתה תוכל להשיב על שאילות, הן צריכות להיות מונחות על שולחן חברי הכנסת. מכיוון שהן לא מונחות, אתה תשיב בפעם אחרת. רבותי, זה בכלל לא נושא לוויכוח. תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. מה קרה? קצת רגישות. חברים, זה לא יום רגיל.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני מעריך מאוד את העובדה שסגן שר החינוך, מאחר שהשאילות לא הונחו על שולחן הכנסת – – –

היו"ר ש' וייס:

אין מה להעריך. הוא לא משיב. מה יש פה להעריך?

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מעריך. מותר להעריך. אני רוצה להעיר הערה אחת. כמו שהיושב-ראש ומזכיר הכנסת עוברים על כל השאילות שאנחנו מגישים, מוחקים, מקצרים, פוסלים ומוסיפים, הרי גם היושב-ראש צריך להקפיד על כך – במקרה זה מדובר בי – שאם חבר כנסת שואל שר על מדיניות סגנו, לא יכול הסגן להשיב על השאילתא הזאת.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, זה נושא קונסטיטוציוני אחר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

בבקשה לטפל בזה. הסגן מתכוון לענות לי על מדיניותו בעניין הסתה נגד "בני עקיבא". זו שערורייה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יהלום, כשנושא זה יעלה מחדש נברר זאת. עכשיו תשבו ותירגעו. כל דבר בעתו. יש לנו פה בעיה מתי זה בעתו.

עובדיה עלי (הליכוד):

כאשר משנים את סדר-היום בצורה שרירותית – זו התוצאה.

היו"ר ש' וייס:

נכון. לפעמים משנים את סדר-היום. לא בצורה שרירותית.

הצעות לסדר-היום

ביקור חשאי של נביל שעת' בהר-הבית

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו מתחילים בהצעות לסדר-היום, הצעות מס' 4604, 4605, 4607 ו-4609, בנושא: ביקור חשאי של נביל שעת' בהר-הבית. יש ארבעה בעלי הצעות. כל אחד שבע דקות. אם יקצרו, מה טוב. הראשון – חבר הכנסת חגי מירום. אחריו – חבר הכנסת זבולון המר.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני שר המשטרה, אתמול בשעות הצהריים פשטה לה בשטח השמועה, שנביל שעת' ביקר במקומות הקדושים בירושלים. הדבר התפרסם ברדיו, ומייד נזעקו להגנת העיר ירושלים אנשי הימין. כל פעם כאשר עולה אפשרות שמישהו ממנהיגי הפלשתינים יבקר במקום קדוש בעיר ירושלים, מייד נזעק הימין למנוע, להדוף, לעצור, לעשות חגורת אנשים, חגורה חיה, לנקוט כל אמצעי דמוקרטי אפשרי על מנת שלא לאפשר למנהיגים האלה של הפלשתינים – שאתם אנחנו מדברים ואתם אנחנו עושים שלום, שאתם אנחנו רוצים לבנות מערכת יחסים – שייכנסו חלילה לעיר ירושלים.

ומי בראש הקופצים? אותו מחנה שבכל כוחו נאבק על הזכות שלנו להתפלל, להיות נוכחים בבית- הכנסת ביריחו. למה? למה מישהו חושב שמנהיג ציבור ישראלי יהודי צריך שתהיה לו הזכות – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

למה בחשאי? תסביר.

חגי מירום (העבודה):

נטפל גם בזה, חבר הכנסת ורדיגר. אני מבקש לדעת, מדוע מישהו חושב שהזכות שלנו להיות בבית- הכנסת ביריחו היא זכות יסוד, שצריך לשמור עליה ולהמשיך אותה גם לעת שלום עם הפלשתינים, גם אם השטח הזה יימסר לפלשתינים והוא נמסר לפלשתינים, ואילו ירושלים הריבונית שלנו, שבה יש מקומות קדושים לבני שלוש הדתות: לנוצרים, למוסלמים, בוודאי לנו היהודים, אשר מקיימים את הריבונות בירושלים – למה מישהו חושב שצריכה לעבוד נוסחה שונה.

שואל חבר הכנסת ורדיגר שאלה מאוד משמעותית וחשובה: למה בחשאי? ראשית אני רוצה לשמוע ממך ומכל המחנה הזה שמתקומם נגד הביקורים שם, האם כשזה לא יהיה בחשאי זה יהיה מקובל עליך?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

— — —

חגי מירום (העבודה):

האם כאשר זה לא יהיה בחשאי וזה יהיה בגלוי, בצורה מסודרת, ונביל שעת' ויאסר ערפאת יצעדו להם ברחובות העיר ירושלים בדרך אל המקום הקדוש שאותו הם רוצים לפקוד ובו הם רוצים להתפלל, האם אז זה יהיה מקובל עליך? עלי זה יהיה מקובל.

ולא רק שזה יהיה מקובל עלי, אני גם רוצה להזכיר לכם, שבהסכם העקרונות שחתמה ממשלת ישראל ב-13 בספטמבר בוושינגטון נקבעה במפורש הזכות של שני הצדדים לבקר במקומות הקדושים.

אבל מה, זו הזדמנות נפלאה. אני עדיין לא מטפל בשאלה אם נביל שעת' ביקר שם או לא ביקר שם, מפני שספק גדול בעיני אם הוא ביקר שם. אני לא רואה מי יכול להוכיח שהוא ביקר שם. אבל אני רוצה לומר כאן: אי-אפשר לעשות את המשוואה הזו – בצד אחד, כלומר בכל מקום קדוש ליהודים, בשטחי הפלשתינים שיימסרו או נמסרים כעת ויהיו בריבונות פלשתינית, תהיה ליהודים זכות לבקר, ואילו לפלשתינים לא תהיה זכות לבקר במקום קדוש, במקום שאנו מקיימים בו ריבונות.

אבל הרי אין זה במקרה, כי לתוך הדיון הזה רותמים את עניין ירושלים באופן מלאכותי, מכוון ומאורגן. מה יותר טוב מאשר להציג אותנו – את ממשלת ישראל ואת הקואליציה – כמי שהפקירו את ירושלים בהזדמנות חגיגית זו, והראיה: נביל שעת' בא להתפלל במקום קדוש על הר-הבית.

ההיפך הוא הנכון: כל מי שמנסה למנוע, כל מי שמנסה לעשות את כל המעשים האלה, שם מצור על ירושלים הריבונית היהודית. למה לא להפגין את הביטחון העצמי הדרוש ולומר, כי מי שרוצה לבוא ולהתפלל במקום קדוש, יצטרך לקבל את האישורים והרשיונות המתאימים, יבוא לכאן כמו כל תייר אחר ויתפלל במקום הקדוש לו. ירושלים היא ריבונית, היא שלנו, היא עיר ישראלית ותישאר כזו, וזוהי עמדת הממשלה, ויבוא נביל שעת' ויתפלל במקום קדוש למוסלמים. יבוא גם יאסר ערפאת ויתפלל במקום קדוש למוסלמים. הוא יכול לומר מה שהוא רוצה בעזה. הוא יכול להצהיר מה שהוא רוצה ביריחו. גם נביל שעת' יכול לראות סמל, ככל שהוא רואה סמל בתפילתו על הר-הבית. ירושלים היא עיר בריבונות מדינת ישראל.

דוד מנע (הליכוד):

שיתפללו במכה.

חגי מירום (העבודה):

תתפלל אתה ביריחו. אתה רוצה להתפלל בבית-הכנסת ביריחו?

דוד מנע (הליכוד):

ירושלים לא שלהם, היא שלנו.

חגי מירום (העבודה):

תסלח לי, אתה לא יודע אולי, אבל יריחו כבר אינה בריבונות שלך.

יוסף בא-גד (מולדת):

במשך 19 שנה היה חוסיין ביריחו.

דוד מנע (הליכוד):

שיתפלל במכה עם הפנים לירושלים.

דוד צוקר (מרצ):

יוסי כץ (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת מנע, בא-גד, יוסי כץ, דדי צוקר.

דוד מנע (הליכוד):

שיתפלל במכה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, אנא.

דוד מנע (הליכוד):

הוא מתפלל בירושלים, עם הפנים למכה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מנע, נתת ביטוי להגיגך.

חגי מירום (העבודה):

אני רוצה להגיד לך משהו: צפיתי במאבק של חבר הכנסת חנן פורת, בראש חבורה גדולה של יהודים מאמינים, על הזכות להתפלל ביריחו, והייתי איתו במאבקו על הזכות להתפלל בבית-הכנסת ביריחו, כי אני חושב שאחד הכללים החשובים בהסכם השלום הזה הוא, שבכל הקשור למקומות קדושים, לזכות התפילה ולזכות להיכנס למקום מקודש לכל אחד משני העמים הללו, צריך לעמוד על הזכות הזו.

אבל, מי שנאבק על הזכות הזו שלו בבית-הכנסת ביריחו, ומחפש לו מתחת לאדמה גם בית-כנסת בעזה, כדי לבקר בו שם, צריך לדעת שמתוך אותה מגמה תיגזר גם הזכות של השכנים שלנו להתפלל ולהגיע למקומות הקדושים שלהם אצלנו. זה גם יפה, גם נכון וגם הולם את מגמת השלום ואת רוח השלום בין העמים.

לכן, חברי הכנסת, למה לכם לעסוק בשאלה אם נביל שעת' נכנס או לא נכנס? הרי אתם מעוררים את שאלת הריבונות שלנו בירושלים. אילולא העליתם את השאלה הזו, היה בא נביל שעת' לירושלים הריבונית, הישראלית, מתפלל במקום קדוש, והולך לו בחזרה אל עזה ויריחו שלו. כאשר אתם מייצרים את הבעיה הזו, אתם מערערים במו פיהם ובמו הפגנותיכם על ריבונותנו על ירושלים, אתם מייצרים את השאלה הזו.

דוד מנע (הליכוד):

יוסי ביילין כמעט מכר את ירושלים. יוסי ביילין מכר את ירושלים.

חגי מירום (העבודה):

אתם מייצרים את השאלה הזו, שמבחינתנו אינה שאלה אפילו, האם ירושלים היא שלנו או לא שלנו.

היו"ר ש' וייס:

טוב, גמרנו, חבר הכנסת מנע.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ורדיגר, אם אתה מתחיל כך בשבוע הראשון שלך, מה יהיה בשבוע הבא? חבר הכנסת מירום, אתה כבר שתי דקות מעבר לזמן. אתה צריך לסיים.

חגי מירום (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר משפט לסיום: ביקור נביל שעת' אולי היה, אולי לא היה, אולי יהיה. אין לו חשיבות. אני חושב שאל לו לימין להפוך את השאלה הזו לשאלה המערערת על ריבונותנו בירושלים. נהפוך הוא, קחו את העניין הזה כמשימה מבחינתכם, אל תעשו מכל ביקור של מנהיג ערבי ופלשתיני סיפור. תנו להם לבוא ולצאת בשערי ירושלים, ותנו לנו להיות הריבון בירושלים.

הקואליציה הזו, עם יצחק רבין ראש הממשלה, עם מוטע גור סגן שר הביטחון, עם עוזי נרקיס וכל מה שהוא מייצג, לא צריכה ולא תצטרך להתנצל לא בפניכם ולא בפני האומה, באשר לירושלים. אמרנו ואנו אומרים, שירושלים היא עיר שתישאר מאוחדת בריבונות ישראל, ושאלת התפילה במקומות קדושים אינה שאלת הריבונות על ירושלים. היא שאלה חשובה לכם ביריחו, בעזה או בכל מקום אחר שייסגר, והיא שאלה חשובה לא פחות לפלשתינים באווירת שלום, לגבי המקומות הקדושים להם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת זבולון המר, ואחריו – חבר הכנסת משה קצב.

זבולון המר (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר יבוא השלום המיוחל, בוודאי נכבד את רצונו של כל איש מאמין להתפלל בבית-התפילה של אמונתו, בכל מקום. כי ביתי בית תפילה ייקרא לכל העמים.

אבל, כאשר ערפאת מדבר בעזה על נקמת מדוכאי הגליל והנגב, שבוא תבוא, הוא קורא בעצם לאירידנטה שלהם למולדת פלשתינית, גם בתוך גבולות "הקו הירוק". הדברים אינם פשוטים. והנה הממשלה הולכת להסכם על בסיס שאנו חולקים עליו, אך פירוש הכרה מלאה של ערפאת בגבולות 1967 ואולי פלוס משהו. ואני תמה האם לא הצהיר אש"ף לאנשי הממשלה, הסמויים והגלויים כאחד, שבמדינת ישראל שבתחומי "הקו הירוק" הוא מכיר. והאם לא נדלקת נורה אדומה בקריאתו לערביי

הנגב והגליל, מהקוראן הקדוש לאסלאם, פסוקים 5-6, מסורה 28: אנחנו רוצים להיות נדיבים עם אלה שדוכאו על האדמה, לעשותם מנהיגים ולעשותם יורשים – זה לאנשי הגליל והנגב – ואנחנו ניתן להם מקום על האדמה, ונראה לפרעה ולהמן ולגייסותיו מידיהם של המדוכאים, את מה שהם חששו מפניו. היינו, קריאת נקם כלפינו. והוא קורא על כך: כן, כן, כן. כמו אולי, להבדיל, אמן ואמן, בהר-גריזים ובהר-עיבל, הברכה והקללה.

חברי הכנסת, ומהיכן יצאה הקריאה לג'יהאד על ירושלים? – ממסגד ב'והנסבורג', על-ידי ערפאת.

להשלים עכשיו עם תפילתו בהר-הבית, עדיין בתנאים האלה, זה לקבוע עובדה של תחילת הכיבוש מחדש. אתם יודעים שהוא לא רק יתפלל שם, והממשלה אומרת: מדוע לא, הרי זו תפילה. ואנחנו אומרים, שזה לא כך.

אני מתפלא איך חבר הכנסת חגי מירום אמר פה דבר, אני מקווה שהוא לא מתכוון אליו במאה אחוז, כאילו היית מוכן שכבר עכשיו יהיה מסע ניצחון, את המלה ניצחון אני מוסיף, אתה לא אמרת, מסע ניצחון בחוצות ירושלים.

דוד צוקר (מרצ):

רצינו שיתפלל, זה הכול.

זבולון המר (מפד"ל):

חבר הכנסת דוד צוקר, אני לא רוצה לחזור לצורת הדיבור של הפעם הקודמת.

דוד צוקר (מרצ):

זבולון המר (מפד"ל):

אל תתפוס טרמפ עליה. תן לומר את הדברים בנחת. אני אומר: לעשות מסע, אני אקרא לו ניצחון, אתה לא אמרת ניצחון, אבל מסע בחוצות ירושלים תוך הכרזה שהוא עומד על ירושלים כבירת פלשתיין; שבכבוד הוא ייכנס להר-הבית כשיבואו מאות אלפים – למה לא? האם תאסור עליהם, על ערבים שיעמדו מסביב כדי להריע: הנה תחילת כניסתנו לירושלים? ואתה אומר למה לא? אני מתפלא עליך, הרי זה יהיה מסע הסתה יוצא מן הכלל ומסע הכרה של ישראל בכניסתו.

נמאס לממשלה לשמוע, אבל האמנה הפלשתינית לא תוקנה, השבויים שלנו טרם חזרו, הרוצחים עדיין מכים בנו ושבים לערי מקלט בעזה וביריחו, ובתפילה במסגדים עדיין מסיתים. זו גם פוליטיקה.

חברי הכנסת, אמרו שנביל שעת' היה בהר-הבית. בינתיים הדבר מוכחש, בינתיים הדבר אולי מוסתר. אני לא יודע מה האמת, כמו המכתב הקודם שהיה. אפילו אם הממשלה תגיד שלא, יכול להיות שיתברר אחר כך שהוא כן היה, אינני יודע, אני לא אומר בבירור.

דוד צוקר (מרצ):

זו הצעה לסדר-היום, שהיא פטה-מורגנה.

זבולון המר (מפד"ל):

הפטה-מורגנה היא אצל מי שחושבים שאנחנו פה כבר בנווה-שלום. הפטה-מורגנה היא שם בטווח הרחב יותר. ואני אומר: ימים יגידו, זה אפשרי, כך או כך הוויכוח קיים, להתפלל מותר ויהיה מותר בוודאי. אני יכול להעיד, כמי שהיה שר הדתות כמה שנים, עד כמה הקפדנו בכבוד הדתות, התפילה, שמירת המקומות הקדושים לאסלאם ולנצרות, לא כמו שהקפידו לגבינו, לגבי הכותל ובתי-הכנסת כולם שנחרבו בירושלים, כל בתי-הכנסת היהודיים. אנחנו הקפדנו על כך, ואני יודע על הכבוד הרב שנתנו לשלטונות הדת, מהווקף ועד ראשי המסגדים. אנחנו יודעים גם על ההסתנות שהיו בבתי-התפילה. התיקים של השב"כ מלאים מכך. בעצמי שמעתי, בעצמי קראתי פעמים רבות בדיווחים שונים מה קורה. מדוע אנחנו מכינים את הקרקע לכניסתו של ערפאת להר-הבית, כדי לקרוא משם באוזני כל העולם שהג'האד על ירושלים התחיל, שהר-הבית בידיהם וממילא אולי זה מוביל לסמל שירושלים תחולק?

היה או לא היה, אני לא בטוח. במהלך הימים יתגלו הדברים. אבל התרעה של הכנסת יש לתת. בבוא היום, ודאי שיש לתת חופש פולחן. יש תחושה של קירבה וביטחון ביכולת של המוסלמים להתפלל במסגדים שעל הר-הבית. אבל, מתן לגיטימציה לפוליטיזציה של הכרזת ג'האד, שעדיין יכול להיות – אתה לא יודע מה יאמרו שם – ובעלות על ירושלים, משם היא תוכרז לכל העולם, והסתה של ערביי ישראל ממרומי הר-הבית, מתוך ספרי התפילה והלימוד – זה לא.

גם אם סיפור נביל שעת' לא היה ולא נברא, יש להתריע שם על סופו של התהליך. לא בשלו התנאים. אנחנו זכאים לצעדים מעוררי אמון גם של הפלשתינים, ותודיע הממשלה שהיא לא תתיר פוליטיזציה ברמת תקשורת בין-לאומית נגד מדינת ישראל באמצעות ביקורי צמרת אש"ף בניצול דת.

תראו איזו דרגת מוסר יש אצלנו. דוד המלך לא הורשה לבנות את המקדש מפני שהוא השתתף במלחמות. אנשי דמים, להבדיל אלף אלפי הבדלות, שרצחו אלפי יהודים, אל ירסו אל הקודש, אל נסכים שמציון תצא הסתה נגד מדינת ישראל וקיומה. זו שאלה סמלית, אבל קיומית. תפילות – כן, הסתות – לא. פולחן דתי – כן, אבל לא לשם פגיעה והרס.

אני קורא לממשלה להבהיר את עמדתה גם על העיתוי וגם על ההתניה. תגובת המשטרה ב"מעריב" של היום היא משונה. מזכרתי ששר החוץ פרס סיפר לפני כמה זמן סיפור על בן-גוריון כאן. כששאלו אותו: האם נפגשת עם חוסיין בשעה חמש אתמול, הוא אמר: לא. למחרת אמרו לו: אנחנו יודעים שכן נפגשת עם חוסיין. הוא אמר: לא, זה היה בשעה שש, לכן לא שיקרתי. זה לא היה בשעה חמש. תשובת המשטרה לפי "מעריב" של היום: שעת' לא היה בשעות הנזכרות. אני לא יודע, בשעות אחרות הוא כן היה? התשובה צריכה להיות מדויקת ואמיתית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת משה קצב, נא להרחיב את היריעה בנושא זה. אחר־ך – חבר הכנסת יהושע מצא.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ב-1 בפברואר 1993 ניצב נציג הממשלה ומסר בשם הממשלה במליאת הכנסת את ההודעה הבאה: ממשלה זו עומדת על דעתה בתקיפות ומודיעה, על כל חלקיה, שהרחקתם של פעילי ה"חמאס" היא סופית. באותה שעה שנציג הממשלה מסר את הודעתו לכנסת, קיבל ראש הממשלה החלטה אחרת ונתן היתר להחזיר את המגורשים לתחומי מדינת ישראל.

רחבעם זאבי (מולדת):

ארץ-ישראל, לא מדינת ישראל.

משה קצב (הליכוד):

לארץ-ישראל.

הממשלה הטעתה את הכנסת, אדוני שר המשטרה, בין במזיד, בין בשוגג, זו היתה הטעיה חמורה ביותר.

בתאריך 16 בפברואר 1994 הודיע שר החוץ, כי בהסכם החתום בקהיר בעניין המעברים הוחלט על התנאים לבדיקה, לחקירה ולתשאול של פלשתינים חשודים. שר החוץ הודיע אז במפורש לכנסת, כי בהסכם לא כתוב חשודים בעליל, ואף הוציא את המסמך מתוך התיק וציטט מהכתוב, כדי להסיר כל ספק. והנה, מתוך עיון במסמכים חתומים בקהיר מצוין במפורש כדלקמן: "במקרה של חשד במעברים על נהר הירדן נגד איזה חשוד, ישראל רשאית לתשאל – שימו לב, לא לבדוק, לא לחקור – לתשאל את הנוסע אם היה מעורב בפעילות חבלנית או אם הנוסע מתנהג באופן חשוד בעליל". גם במקרה זה, והפעם כבר אי-אפשר לומר ששר החוץ טעה, בשוגג; שר החוץ לא דיווח אמת, הטעה את הכנסת, קרא מן הכתב סעיף בהסכם החתום בקהיר, וחמור מכך – הוא הטעה במכוון את הכנסת כיוון שבעת הציטוט, במזיד ובמכוון הוא השמיט את האמור בהסכם כדי להטעות את הכנסת.

אדוני היושב-ראש, בתאריך 23 במאי 1994, בעקבות הודעתו של יאסר ערפאת, שמצוי ברשותו מכתב של ממשלת ישראל בעניין מעמד ירושלים, מסר שר המשטרה משה שחל בשם הממשלה במליאת הכנסת, כי "אין שום מכתב בנושא ירושלים". באותה עת התברר, כי אכן שר החוץ הישראלי שיגר ביום 11 באוקטובר 1993, באמצעות שר החוץ הנורבגי, ליאסר ערפאת, מכתב הנוגע למעמד ירושלים או בנוגע למעמד מוסדות פלשתיניים בירושלים. גם במקרה זה היתה הטעיה חמורה של הכנסת; ויאסר ערפאת אף טוען, כי משלוח מכתב זה היה תנאי לחתימתו על הסכם אוסלו.

חובת הגילוי של כל המסמכים, אדוני היושב-ראש, וחשיפתם לידיעת חברי הכנסת, חברי המוסד הריבוני של מדינת ישראל, הנציגים של עם ישראל, מי שמפקח על פעולות הממשלה, הן תנאי יסודי לתקינות של כל סדר ושלטון במשטר דמוקרטי. ברגע שהממשלה מרשה לעצמה להטעות את הכנסת, לעתים בשוגג ולעתים אף במכוון, הדבר מערער את אושיות הדמוקרטיה. ואתה, אדוני היושב-ראש, אתה צריך להיות מופקד על כך שהממשלה תחדול משיטותיה הבזויות.

גם בימים האחרונים, אדוני היושב-ראש, יש שמועות עקשניות, בהן גם מצד גורמים ביטחוניים, שראו במו עיניהם, בין שזה היה ביום ראשון האחרון ובין שזה היה ביום שישי או ביום חמישי, או בעשרת הימים האחרונים, יש ידיעות עקשניות המדווחות לחברי הכנסת, וגם לי הודיעו גורמי ביטחון, שאכן ראו את נביל שעת' במזרח-ירושלים.

אדוני שר המשטרה, אילו היה מדובר כאן בביקור של כוהן דת מוסלמי, אולי לא היינו מבקשים להעלות את הנושא על סדר-היום; אילו היה מדובר במקרה חד-פעמי, שנפלתם בשוגג למעשה של מרמה, אולי לא היינו אצים רצים, למרות הכחשותיכם, להעלות את הנושא על סדר-יומה של הכנסת. אבל כיוון שמדובר בתקדימים חמורים ביותר שקרו בשנה האחרונה, והואיל ומדובר באחד מבכירי אש"ף, כאשר יש חילוקי דעות עמוקים ביותר בינינו לבין אש"ף ביחס למעמדה של ירושלים, חובתנו לעשות הכול ולחקור ולברר האם יש פה מקרה נוסף של הטעיה, כן או לא. הרי ברור לך, אדוני שר המשטרה, שראשי אש"ף לא באים להתפלל במקומות הקדושים. הם באים לשם אך ורק משום החשיבות והמשמעות המדינית של ביקור איש אש"ף בירושלים. ואין פה ויכוח אם אנחנו מתירים, או לא מתירים, לאנשי דת מוסלמים לעלות לירושלים. הרי אתה, כשר המשטרה, מופקד על כך, ואתה מאפשר מדי שבוע לאלפים רבים של מוסלמים לבקר במקומות הקדושים לאסלאם.

גם המסמך שיאסר ערפאת טען שהוא קיים, והתברר שהוא דובר אמת, נוגע למעמדה של ירושלים. ויאסר ערפאת, אדוני היושב-ראש, טען כי הוא סירב לחתום על הסכמי קהיר לפני שקיבל מסמך בעניין מעמדה של ירושלים. כל אלה מעוררים אצלנו חרדות לגבי יכולת העמידה שלכם, לגבי הנחישות שלכם והעקביות שלכם.

גם ההחלטה של הממשלה, ההחלטה הרשמית, שלא לפעול לצמצום פעולות אש"ף במזרח-ירושלים, גם היא מעידה משהו על חוסר האונים שמגלה ממשלת ישראל מול אש"ף. תוסיפו על כך את דגל אש"ף שמתנוסס באופן קבוע מעל מבנים ומוסדות ציבור במזרח-ירושלים; תוסיפו את הכרזותיו של סגן שר החוץ הישראלי קבל עם ועולם וניסיונותיו לגרום לריבונות פלשתינית במזרח-ירושלים; תוסיפו על כך את הפעילות המדינית הענפה, האינטנסיבית, הרצופה, של ה"אוריינט האוס" בראשות פייצל חוסייני במזרח-ירושלים, שהפך את ה"אוריינט האוס" למעשה למוסד פוליטי מדיני של אש"ף, כפי שלא היה בעבר – ולא יעזור אם תבואו ותאמרו שה"אוריינט האוס" היה קיים גם בתקופת שלטון הליכוד; הבניין היה קיים, התכנים לא היו, הפעילות לא היתה, דגל אש"ף מעולם לא היה שם.

חגי מירום (העבודה):

מה עושים שם, פעולות חברה ותרבות?

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת חגי מירום, דגל אש"ף, זה אומר לך משהו? זה לא היה שם. וזה מספיק חמור. ונגד זה אינכם נוקפים אצבע. ראש הממשלה מכנס את ראשי זרועות הביטחון כדי לחפש דרכים לצמצום פעילות אש"ף במזרח-ירושלים, והוא מתקפל, והוא מחליט שלא לקבל את המלצות זרועות הביטחון לגרם לסילוק מוסדות אש"ף ממזרח-ירושלים.

על כל אלה, אדוני היושב-ראש, אנחנו מבקשים לקיים דיון במליאת הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת יהושע מצא, אחרון בסדרה הזאת, ואחר כך – שר המשטרה.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ובמיוחד חבר הכנסת חגי מירום, אני אתייחס לדבריו. הדיון היום, חבר הכנסת חגי מירום, רבותי חברי הכנסת, הוא על השאלה: האם לומר אמת לעם, או לשקר? האם מחנה השמאל – ואני בכוונה קורא לך "מחנה השמאל" – ימשיך להטעות את העם הזה, או לא? זה הוויכוח, ואל תטה את הוויכוח לחופש הפולחן ולחופש הדת. אני מצהיר בפניך פה, מעל הבמה הזאת: הליכוד דגל מאז ומתמיד בחופש הדת והפולחן לבני כל הדתות ובירושלים, ובכך נמשיך לדגול. אבל תבדיל בין זה ובין ביקור של מנהיג אש"ף יאסר ערפאת, שבא ואומר: אני רוצה לבוא לבירתה של פלשתיין, ובבירתה של פלשתיין הוא רוצה לבוא להר-הבית.

אני הייתי אומר לו: עד כאן. ואני מקווה, אדוני השר, שאתם אומרים לו: עד כאן, כי הוויכוח הוא לא ויכוח על תפילה, ואתה יודע את זה. אני מודיע לך: לא היה מפריע לי אילו הייתם אומרים: נביל שעת' עולה להתפלל על הר-הבית. לא שאלתי בעצת חברי, אבל אני עדיין מבדיל בין נביל שעת' לבין הסמל הזה בעיני הפלשתינים, יאסר ערפאת. אני עדיין מבדיל. אבל למה ברמייה? למה בהסתרה?

ואתה ממשיך להטעות את הבית. אני מודיע לך: אני אחראי למה שקרה אתמול בתקשורת. כשבאו בפני כאן פלשתינים מספר ואמרו: אנחנו התפללנו אתו הבוקר בהר-הבית, במסגד אל-אקצה, קשה היה לי להאמין כאשר שמעתי זאת מפי אנשים, ידידים שלי, ששנתיים-שלוש שנים אני ניזון מאינפורמציה שלהם. וכשהעברתי אותם לשר, הוא נדהם, אמר לי: לא היה. ואחר כך אמר לי: חבר הכנסת מצא, בדקתי – היה.

כך היה לגבי ה"אורינט האוס", שקיבל אנשי המשטרה הפלשתינית בחצרו. השר שחל, תסתכל אלי, נתתי לך תמונה, צילום – – –

שר המשטרה מ' שחל:

נביל שעת' כן היה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני מייד אגיע לנביל שעת'. אני שוב אסבך אותך, אדוני השר. אתה תאמר: לא, אני אומר: כן, ואחר כך יתברר שה"כן" שלי היה אמת. אני בכלל אומר לך, ויש לי ידידות עמוקה אתך: צר לי שמדי פעם אתה חייב לעשות מלאכה של ראש הממשלה, כשלא תמיד הוא מספק לך את כל האינפורמציה, ואתה פה קם, נואם נואם חוצב להבות. רק לפני חודש התייצבת פה בנאום חוצב להבות בתשובה אלי – רק אחר כך עלו כולם על הנושא – ואמרת לי: מר מצא, לא היה מסמך כזה, המסמך של דרום-אפריקה, 'יוהנסבורג. והתברר, לצערך הרב, שלא נמסרה לך מלוא האינפורמציה.

אבל אני חוזר לנושא שלנו. המצאתי לך תמונה של שוטרים פלשתינים בתוככי הרובע היהודי. באת בפני עם ועדה וציבור עיתונאים ואמרת: מר מצא, לא, זה בבית-לחם, אני חייב לצלם את זה – – –

שר המשטרה מ' שחל:

המפכ"ל היה הראשון שאמר.

יהושע מצא (הליכוד):

המפכ"ל, בסדר. המפכ"ל מסר לך על בית-לחם. מי אני שלא אאמין לשר במדינת ישראל? מי אני שלא אאמין למפכ"ל משטרת ישראל? אמרתי: זה ראה וקדש, אבל כדרכי אמרתי: אני רוצה תשובה ברורה, תבדקו במעבדות. חזרת אלי ואמרת: אכן, אנחנו נעצור אותם. אני מקווה שאלה כבר נעצרו. אבל לא זה הסיפור.

מה שאני רוצה לומר לך הוא: אדוני השר, האמן לי, עד היום לא הטעו אותי ידידי במזרח-ירושלים, חברי, שהם טובים, לא חס וחלילה כאלה שמוסרים על מנת להרע, ידידים שלי. וכשמסרו לי כך, לא הסתפקתי בזה. קראתי לחדרי את כתב "קול ישראל" מר חיים הכט. אמרתי לו: חיים הכט, הסיפור קשה לי, בוא תקשיב אתה. הוא תחקר את האנשים ואמר: אני משדר את הידיעה. אמרתי לו: רגע, עצור, אל תשדר עוד, עשה עמדי חסד, אני לא רוצה להיכשל, אני רוצה לדבר עם השר. דיברתי עם השר, והוא אומר לי: לא היה דבר כזה מעולם, אבל דבר עם המפכ"ל; אותו מפכ"ל, בתואר לפחות, אמר: לא היו דברים כאלה מעולם. אבל כשסיפרתי את הסיפור כך וכך קרה, אמרתם לי: נחזור אליך. ואומנם חזרתם אלי עוד פעמיים, אחרי שיחה שלכם גם עם ראש הממשלה, לפי דבריך, ואמרתם לי: כולם אומרים, לא היו דברים מעולם, שנביל שעת' לא ביקר אתמול לפנות בוקר בהר-הבית. אם כך,

אדוני, אני מתנצל בפניך, אף שבכלי התקשורת, תדע לך, ושמעו את זה, לא אמרנו: ביקר. אמרנו, עם סימן שאלה: האם ביקר? אני מודיע לך, אף שאני מתנצל בפניך, ביקר וביקר.

חגי מירום (העבודה):

פעמיים?

יהושע מצא (הליכוד):

פעמיים, ואני רוצה לשמוע היום הכחשה מהשר. אתמול וב-20 בחודש. ב-20 בחודש – – –

היו"ר ש' וייס:

אולי השר לא יודע אפילו על זה.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא יודע, ואולי לא יודע.

חגי מירום (העבודה):

נביל שעת' הפך לצלחת מעופפת – – –

יהושע מצא (הליכוד):

אני אגיד לך. לא צריך צלחת מעופפת, די בשדה התעופה בעטרות, ששם מחכות המכוניות של משטרת ישראל וכוחות הביטחון ומסיעות את נביל שעת' להר-הבית להתפלל ולחזור. הליקופטר היה – – –

חגי מירום (העבודה):

אתה היית יכול להיות גדול ב"אוריינט האוס".

יהושע מצא (הליכוד):

אני עוד אדבר אתך על ה"אוריינט האוס". השר יודע – – –

היו"ר ש' וייס:

רגע, חבר הכנסת מצא, אתה סיימת.

יהושע מצא (הליכוד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

משפט סיכום אחד. הזמן תם.

יהושע מצא (הליכוד):

זה לא הוגן, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שלכולם הוספתי דקה-שתיים, אני מוסיף לך. תאמין לי שזה מחושב. תנסה לסכם.

יהושע מצא (הליכוד):

קטעו אותי באמצע. אדוני השר שחל, אני מחזיק ממך כמי שיש לו אינפורמציות. אני רוצה לשמוע ממך פה הודעה ברורה. היה ויכוח במדינה הזאת, כשנביל שעת' רצה ב-20 בחודש לבקר בהר-הבית, ואמרתם: לא יבקר, ו"לא הודיע לנו". והאלוף שחק אמר בעיתונות: "תסתכלו בסדר-היום", "זה לא מופיע". יפה מאוד שבסדר-היום זה לא מופיע. לפי אינפורמציה שבידי, הוא ביקר וביקר בהר-הבית, נפגש עם פייצל חוסייני באותו יום, 20 בחודש, כמעט בוודאות מוחלטת. אני ארצה הכחשה. למה? כדי שבעוד חודש-חודשיים אתבע ממך לפרוע. אני מתנצל מראש אם אני שוגה, אבל בעוד חודשיים אנחנו נדבר, כשיתברר בעוד חודש או שבועיים – – –

היו"ר ש' וייס:

יש לנו תוכנית קיץ, זה בסדר.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת חגי מירום, שאלת שאלה לגבי ה"אוריינט האוס", מה יום מיומיים; תמיד אתם אומרים: ה"אוריינט האוס" היה גם בזמנכם. בזאת אני מסכים. אני חייב לך את התשובה הזאת. בזמן הליכוד ה"אוריינט האוס", לפחות כלפי חוץ, ואני אומר לך את זה במלוא האחריות, הציג עצמו בתמימות הרבה. לא דגלים, לא פעילות אש"פית. בתמימותו הרבה, הייתי אומר: כמעט מחתרית. בתקופתכם אתם – הרים ראש, הרים דגל, מניף יד, ועורך את הכוחות הפלשתיניים שלו. ערפאת ביריחו מכריז – ויש לי קטעי העיתונות בערבית – שפייצל חוסייני וה"אוריינט האוס" בירושלים ירכזו את הפעילות האש"פית. לפני ארבעה חודשים, בדיון על הצעה לסדר-היום שלי שהעליתי בוועדת הפנים בנושא של ה"אוריינט האוס", אמר לי השר שחל: "מצא, לא מתקיים שום אירוע חריג שם". כשר שבכשרים. אנא, אני מבקש מכם לומר אמת לעם, ואם אתם לא יודעים, אל תתייצבו בפני הבית הזה לומר דברים שאחר כך מתבררים כלא נכונים. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שלוש פעמים ניסיתי לבדוק ביני לבין עצמי; פעם אחת עם חברי חבר הכנסת זבולון המר, אם באמת מדברים אלי כשר המשטרה, האם זה אני או מישהו אחר, כדי לדעת אם אני נמצא באמת ומקשיב לדברים, או אולי אני חולם ונמצא באיזה מחזה אבסורד של הזיות ולא דברים של ממש.

היתה לי תשובה על הדברים ואני אקרא אותה כלשונה, כפי שקיבלתי אותה מהמשטרה, על הצעותיהם של חברי הכנסת הנכבדים חגי מירום, זבולון המר, משה קצב ויהושע מצא. אני אקרא את התשובה ככתבה וכלשונה:

"אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לפי מיטב ידיעתנו ולאחר שבדקנו עניין זה אצל כל גורמי מערכת הביטחון והמשטרה, לא ביקר נביל שעת' בירושלים, לא בגלוי ולא בחשאי, ועל כן אין לי אלא להציע לכנסת להסתפק בתשובתי."

יהושע מצא (הליכוד):

גם ב-20 בחודש לא ביקר?

שר המשטרה מ' שחל:

גם ב-20 בחודש, לפי מיטב ידיעתי, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אני רוצה לפרוטוקול. גם ב-20 בחודש לא ביקר?

רענן כהן (העבודה):

הוא אומר לך.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, לפי מיטב ידיעתי, גם ב-20 לחודש.

יהושע מצא (הליכוד):

לפי מיטב ידיעתי, ביקר.

רענן כהן (העבודה):

לפי מיטב ידיעתי, לא ביקר.

משה קצב (הליכוד):

אנחנו רוצים הודעה מוסמכת – – –

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא. חבר הכנסת רענן כהן. רבותי – – –

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מירום. חבר הכנסת מצא, גם שר הוא אדם, והוא עונה לפי מיטב ידיעתו. אני בטוח שהוא רוצה לענות תשובות אמת, אין ספק בכך. אנחנו נתחיל להעמיד מכונת אמת לגבי כל אחד? מה העניין הזה?

שר המשטרה מ' שחל:

הפעם העברתי את התשובה גם בלשכת ראש הממשלה, והיא קיבלה את הגושפנקה על כך שאני בא ואומר לכם: זאת התשובה.

רחבעם זאבי (מולדת):

זו טכניקה יפה מאוד.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, במקרה היום אני גם ממלא מקומו של ראש הממשלה, אז ודאי וודאי עוד – – –

היו"ר ש' וייס:

אז עכשיו זה מוסמך פעמיים. גושפנקה כפולה, חבר הכנסת עובדיה עלי. זהו.

שר המשטרה מ' שחל:

אתמול בבוקר טלפן אלי חבר הכנסת מצא; ובאמת יש לנו יחסים טובים מאוד. מעולם לא קרה, אם היה איזה דבר שמחייב בירור, כמו מקרה התמונה, ביוזמתי באתי אליו ואמרתי לו: שמע, כנראה כן היה בירושלים, על כל המשתמע, והוא יודע היטב את התשובה. סיפר לי את הסיפור. אמרתי לו: שמע, לא מתקבל על הדעת. אבל יושב מולי המפכ"ל – היתה ישיבת עבודה – אתה יודע מה, קח אותו. אני שואל את המפכ"ל, והוא אומר לי: לא ידוע. טלפנו למפקד מחוז ירושלים, גם הוא לא יודע. אמרתי, אולי נטלפן למזכיר הצבאי של ראש הממשלה, האלוף דני יתום, נדבר עם ראש הממשלה. אני אומר לו: תגיד לי, מספרים סיפור כזה, ואומרים לי עוד – במסוק לבן. מסוקים לבנים יש במשטרה. אמרתי, אולי נביל שעת' ביקש טרמפ ונתנו לו. טלפנתי, בדקו. מסוקי המשטרה היו בתפקידים אחרים. אמרתי, אולי היה מסוק פרטי, אף שאין מנחת על הר-הבית, כי אמרו שזה היה להר-הבית. אולי. הלכנו לחפש בחברות שיש להן מסוקים, אולי מישהו לקח. אין, לא ידוע, לא היה.

חזרתי לחבר הכנסת מצא פעמיים. גם המפכ"ל דיבר אתו פעם שנייה. אגב, המפכ"ל שאל את חבר הכנסת מצא שאלה, שאני חוזר עליה גם היום. הוא אמר לו: תחליף את המודיע שלך, או תגיד לנו מי זה, שיבוא ויאמר.

רענן כהן (העבודה):

אדוני השר, חבר הכנסת יהושע מצא היה במחתרת. אולי כדאי לגייס אותו גם למשטרה?

שר המשטרה מ' שחל:

רבותי חברי הכנסת, דוברי האופוזיציה אומרים: הנה היה מכתב להולסט, ולכן תפסנו אתכם. תאמינו לי, לא היתה כוונה להעלים מהכנסת מידע. תאמינו לי. אולי יותר שלומיאליות מאשר כל דבר אחר.

אבל אם תרשו לי, ברוח הזמנים האלה, להביא לפניכם משהו שתפס את עיני הבוקר, שקשור עם ה"מונדיאל"; הרי לא יכול להיות שנגמור בלי זה. אדוני היושב-ראש, ברשותך אני רוצה לקרוא כתבה של אהרן שמי בעיתון "דבר" היום: "ללמוד מה'מונדיאל'".

"מכל דבר אפשר ללמוד. תסתכלו על ארגנטינה. נבחרת לאומית שכל פרשני הכדורגל הזילו ריר כאשר ניבאו לה עתיד גדול בראש הפירמידה. והנה, זה התחיל במשחק נגד ניגריה. הארגנטינים נקטו תכסיס מתוחכם, ובכל פעם שניגרי לקח מהם את הכדור, הם היו מפילים את עצמם על הדשא ומתפתלים ביבבות כאב עד כדי כך שלשופט לא נותרה ברירה אלא לשרוק לעבירה נגד הניגרים וגם לשלוף כרטיסים צהובים. וזה עבד כמו שעון. עשרות עבירות נפסקו במשחק נגד הניגרים ורק בודדות נגד הארגנטינים. וראה זה פלא, למרות הברוטליות הניגרית הזאת לא הוצא אף שחקן ארגנטיני על אלונקה מהמשחק. אבל לשופט זה לא הפריע, הוא המשיך לנהל את הפארסה הזאת עד לניצחונם המלא של המתפתלים מכאב, כשלפחות שני שערים הובקעו אחרי נפילה זו."

אבל, חבר הכנסת המר, בספורט הזה יש אלוהים. "במשחק הבא נגד רומניה שפט שופט איטלקי, וכיוון שהאיטלקים הם אלה שהמציאו את התכסיס הזה, נגמר לארגנטינים הסוס והם הפסידו את המשחק. לא שהם לא נפלו, אבל השופט לא התרשם מזה. וכך עזבו הארגנטינים הביתה בבושת פנים אבל עם לקח ברור, בשביל לנצח צריך גם לדעת לשחק. לא רק ליפול על הדשא ולייבב כל הזמן על מה שעשו לך. נו" – אומר כותב המאמר – "אז אתם רוצים לומר לי שהליכוד לא יכול ללמוד מזה משהו?"

חברי הכנסת, אפשר פעם אחת לדבר על מכתב.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

דרום-אפריקה יצאה מן ה"מונדיאל" מוקדם מאוד.

שר המשטרה מ' שחל:

אי-אפשר לחזור על זה עוד הפעם. ואני רוצה לומר לכם, ראיתי את ה"מונדיאל" אתמול. היה משחק טוב של הניגרים, אף שהם לא ניצחו. ואני אומר לכם, חבר הכנסת מצא, תעסקו בדברים יותר טובים. משחק הכדורגל יותר מעניין מלחזור על אותה שיטה, כל יום לבוא ולהגיד לנו: נביל שעת' היה.

אני כבר לא יודע. אני מציע דבר אחד, חברי הכנסת. אם יש לכם עדות, אם יש הוכחה, אם יש מודיע, אם יש כתובת – גם אני רוצה לדעת, כשר המשטרה, איך הגיע נביל שעת' כאשר לא נתנו אישור. המשטרה לא יודעת. ואני אומר לכם, המפכ"ל לא יודע, מפקד מחוז ירושלים לא יודע, שר המשטרה הזה לא יודע.

יהושע מצא (הליכוד):

גם על ה-20 בחודש?

שר המשטרה מ' שחל:

גם על ה-20 בחודש. אין לנו שום מידע שהוא ביקר.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי הם הניגרים ומי הם הארגנטינים?

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנא. חבר הכנסת זאבי.

שר המשטרה מ' שחל:

אני משאיר את זה לדמיון.

היו"ר ש' וייס:

אני מציע גם לשר גם לכם לא ללמוד את כל הלקחים מאתמול, משום שאתמול ניצח המיעוט, תשעה ניצחו 11.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה מתכוון לחיים רמון?

היו"ר ש' וייס:

לא, ב"מונדיאל", ניגריה.

שר המשטרה מ' שחל:

חברי הכנסת, הדברים נרשמו. אני אומר לכם עוד הפעם במלוא הרצינות, בדקתי את הידיעה במקום על-ידי כל הגורמים. לא ידוע לנו, אינני יודע. אדרבה, אם הוא ביקר, אותי זה כבר מעניין מסיבה לגמרי אחרת. היעלה על הדעת שהוא יכול להיכנס בלי שאנחנו נדע? היעלה על הדעת שמסוק ינחת על הר-הבית – אגב, אין שם מנחת – בלי שאנחנו נדע? היעלה על הדעת שמסוק בכלל יחצה את הקו האווירי בלי שיהיה רשום אצלנו?

משה קצב (הליכוד):

אין לנו ויכוח עם שר המשטרה. הגשנו הצעות דחופות לממשלה. אתה מדבר בשם הממשלה או בשם המשטרה? אנחנו מבקשים הודעה מוסמכת על-ידי ראש הממשלה בפועל. רוצים הודעה מוסמכת מפי ממשלת ישראל: נביל שעת' לא ביקר במזרח-ירושלים. אתה מוכן לומר את זה?

שר המשטרה מ' שחל:

הודעתי, אמרתי, למיטב ידיעתנו – – –

משה קצב (הליכוד):

מה זה "למיטב ידיעתנו"? הממשלה יודעת מה קורה במדינת ישראל?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת משה קצב, לא סידרו לו ביקור, לא תיאמו לו ביקור, לא הביאו אותו לביקור.

משה קצב (הליכוד):

שום גורם בממשלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אומר חד-משמעית, משני הגורמים שציטטתי אותם, דרך המשטרה ודרך לשכת ראש הממשלה, עם ראש הממשלה ועם המזכיר הצבאי, לא ידוע לנו על ביקור שלו שהתרחש אתמול באמצעות מסוק. אני רוצה לענות, לי לא ידוע על ביקור שלו ב-20 בחודש.

ואני רוצה להוסיף, אגב, אם הוא היה מגיש בקשה ורוצה לביקר, אני לא חושב שיש סיבה למנוע את הביקור, ובמפורש לא ידוע לי, לא על ה-20 בחודש. במקרה של אתמול, בדקתי הפעם, כפי שאמרתי, עם המשטרה, עם מפקד המחוז, עם מפכ"ל המשטרה, עם מזכירו הצבאי של ראש הממשלה. דיברתי עם ראש הממשלה. זאת התשובה.

אני מציע לכנסת להסתפק בתשובתי.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מסתפק. אנחנו נדבר עוד חודשיים-שלושה.

שר המשטרה מ' שחל:

גם במשרד לאיכות הסביבה לא יודעים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת קצב, חבר הכנסת חגי מירום וחבר הכנסת זבולון המר מסתפקים הפעם בתשובת השר, לכן אין כמובן הצעות אחרות. בעתיד בוודאי נדון בסוגיות אלה מחדש. תודה רבה.

הצעה לסדר-היום

מעשי אלימות בהפגנה ליד משרד ראש הממשלה

היו"ר ש' וייס:

מעשי אלימות בהפגנה ליד משרד ראש הממשלה – הצעה לסדר-היום מס' 4597. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להציג עובדות, עדות ראייה שלי מיום ראשון האחרון. בסביבות השעה 10:00 קיבלתי קריאות טלפון לבוא ל"עיר האוהלים" בירושלים, להפגנות ליד משרד ראש הממשלה, משום שיש שם התכתשויות עם המשטרה. ביקשו זאת ממני כמה מהמפגינים.

הגעתי למקום, ואומנם היו התכתשויות קלות מאוד, מספר מצומצם של מעצרים, כאשר המפגינים מתרכזים ב"עיר האוהלים", ואחדים מהם מנסים לפרוץ את שרשרת המשטרה. היו אלה התכתשויות קלות מאוד. כוחות משטרה גדולים עמדו ליד משרד ראש הממשלה באפס מעשה, כפי שראיתם אותם בטלוויזיה. את המפגינים הקיפה שורה דלילה של אנשי משטרה, בדרך כלל באפס מעשה. הדבר היה עד 12:30.

מה קרה בסביבות השעה 12:30? המפגינים, לפי הערכתי לא יותר מ-150-200, מותשים אחרי לילה ללא שינה, שבו היתה הפגנת ה-100,000 בכיכר-ציון; אני מניח שכמה מהם היו ב"עיר האוהלים" בתנאים לא נוחים עוד לפני כן, בחום היום, למעלה מ-30 מעלות, בחום הירושלמי הכבד, די מותשים. אני עמדתי ליד קצין. אני מייד אומר מדוע אינני אומר מעל הבמה את דרגתו, משום שכאן כוונתי לשר המשטרה. קצין בדרגה גבוהה מאוד קרא ברמקול לשוטרים שעמדו בצורה דלילה לחזור אליו. הוא אומר: כדי להפיג את המתח, להרגעת האווירה, אני מבקש להגיע אלי. צריך להבין מה קרה כאן: משרד ראש הממשלה, גבעת ססמאות ריקה, מחסומים של משטרה, מאות רבות של שוטרים, וכאן שורה דלילה של שוטרים. השוטרים מקבלים את ההוראה להתרכז אליו – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, סעיף 71(א) מאפשר לי זאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני חייב לשמור על התקנות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

סעיף 71(א).

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אומר בעל-פה, אבל תרשה לי לבקש.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

סעיף 71(א). עד שתחליט, אני מבקש להמשיך.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה לא מיצג.

יוסף בא-גד (מולדת):

זה לא מיצג.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני, חבר הכנסת ויינשטיין, אני עוצר את השעון, הבדיקה לא על חשבון זמנך. תן לי רגע לבדוק, אני רוצה להיות שלם עם עצמי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בינתיים, לא על חשבוני, אני אדבר.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מה שמצויר פה זה כובע של שוטר או אוטו?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מציע לסגן השר, באירוע כזה, להיות יותר רציני.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מבקש סליחתך. זה היה בסדר ואני מרשה לך להמשיך. אני חייב להיות בסדר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

רבותי, השוטרים נקראים לחזור למקום שאני הייתי בו, ליד הקצין, כשכביש רופין היה פנוי. השוטרים – אני חוזר, זו עדות – שהיו שורה דלילה מאוד, הלכו אחורה והתרכזו כאן. עלו לידי אנשים, ביניהם אנשי העיתונות, ואמרו: מה קורה כאן? זו הרגעת האווירה? כשהשוטרים נסוגו והתרכזו כאן, המפגינים, כמה עשרות מהם, בתחילה בצעדים מהוססים, ולאחר מכן – כשהם ראו שהשוטרים

מתרכזים כאן – התחילו לחצות את הכביש. כשהם הגיעו לאי תנועה במספר 2, אותו קצין שקרא ברמקול להרגעת האווירה, אמר: לפזר, מעצרים. ואז קבוצה רצינית של שוטרים – אתם צריכים להבין מה קורה, אלה מתקדמים לכאן, כמה עשרות – מאסה של שוטרים התקדמה, הדפה אותם אחורה, האנשים נפלו על הכביש לאחר שהדפו אותם. צריך להבין, האנשים האלה שהיו כאן, המפגינים, רצו להגיע למחסומים שהיו מלאים ומאוישים, כי הם הבינו שיש אפשרות לעבור.

עוד דבר קרה באותה שעה: בדיוק בשעה 12:00, כאשר לצורך הרגעת האווירה קיבלו השוטרים הוראה לסגת כאן, בגבעת הסממאות, כל הסממאות נהרסו, לא היו כאן מפגינים. כשבאתי בשעה 10:00, הסממאות האלה היו קיימות, לא היו לידן מפגינים. הכול בעת ובעונה אחת, כאשר ממשרד ראש הממשלה רואים את הסממאות, כאשר כאן מקבלים הוראה להרגיע את האווירה.

ואני שאלתי את הקצין שהיה לידי: תגיד לי, למה עשיתם את זה? הוא אומר: שש פעמים הם פרצו ועברו את הכביש. הייתי שם משעה 10:00 ולא ראיתי שפרצו את הכביש. אבל אני שואל: אם הם התפרצו שש פעמים לכביש ויש סכנה שיפרצו עוד הפעם, למה להסיג את השוטרים אחורה להרגעת האווירה? איזו הוראה זאת? להרגעת האווירה? הם עמדו באפס מעשה.

צריך להבין, המפגינים האלה היו ללא מנהיגות, הם היו כמה עשרות, שאומנם רקעו והפריעו לממשלה, אבל הם התקדמו. וצריך להבין, אנשים – חלקם מבוגרים, חלקם צעירים יותר.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, אחר כך.

מה זה שבשעה 12:30 בדיוק ניתנת הוראה להרוס את השלטים שהיו מהבוקר, ללא הפרעה, ללא מפגינים, ובאותה שעה, להרגעת האווירה, השוטרים נסוגים? באותה שעה הם נסוגים והודפים אותם?

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת ויינשטיין – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו שם גנרלים, אדוני השר, גנרלים של המשטרה, ולא אחד. הם ראו כמוני שהשוטרים נמצאים בשורה דלילה, בחום היום, ואפשר לשמור על המצב ללא שום בעיה. אותם גנרלים שהיו שם, ולא אחד, ראו שלידם נמצא חבר כנסת שרואה מה קורה, ויכלו לתאר לעצמם שהוא ימלא את שליחותו הציבורית ויתאר מה קרה. על כל מפגין, מתוך העשרות, היו מאות שוטרים בשטח. הגנרלים, אדוני השר, אינם מטומטמים – – –

מרדכי גור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אולי יבהיר לנו חבר הכנסת ויינשטיין מה זה "גנרלים"? איזה מין ביטוי זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, סגן שר הביטחון, שהוא כידוע ותיק במערכת הביטחון, רוצה לדעת מה זה "גנרלים".

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מסכים אתך, אדוני. גנרל הוא בעיני אדם מומחה, עם שיקול דעת. אני מדבר על קציני משטרה בכירים. אני מקבל את זה בהחלט, זה לא מהותי.

אם כן, קציני משטרה בכירים היו שם, והערכת המצב שלהם היתה כשלי וכשל האחרים שהיו לידי. לא נשקפה שום סכנה לפריצה מצד המפגינים, הם עמדו במצב של בקרה, כשמאות שוטרים מובטלים עומדים שם, כפי שראיתם בטלוויזיה. למה להסיג אחורה להרגעת האווירה?

אדוני, מישהו בבניין נתן הוראה. מישהו בבניין נתן הוראה.

עובדיה עלי (הליכוד):

איזה בניין?

דן תיכון (הליכוד):

בניין ראש הממשלה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זו היתה מלכודת מתוכננת, פרובוקציה, לפי הוראה מגבוה. ומי נתן את ההוראות למשטרה? אדוני שר המשטרה, אנא, תשכיל אותי.

מרדכי גור (העבודה):

זו עדות אישית שלך? את זה הוא ראה בעצמו? זו העדות האישית שלך?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, אני אומר לך: באותה שעה, שני המקרים האלה, כששום דבר לא קורה – – –

מרדכי גור (העבודה):

אתה הצגת עדות – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, זו הערכת המצב שלי. אני אומר: מישוהו נתן את ההוראה, ותיכף אומר מה שר המשטרה צריך לעשות, לדעתו.

מרדכי גור (העבודה):

זאת אומרת, עכשיו זאת לא עדות אלא הערכה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לנו ממשלה שישבה במקום וראתה את השלטים האלה. אנחנו יודעים שבבוקר הזהירו שמפגינים הולכים לעלות על המשטרה. ב-12:30 עומדת ישיבת המשטרה להיגמר ושום דבר לא קורה, אין פריצה לעבר בניין הממשלה. זו פרובוקציה.

מיכה גולדמן (העבודה):

ישיבת הממשלה, לא המשטרה.

משה נסים (הליכוד):

זו לא טעות בלתי סבירה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, חוץ מהערכת המצב כל דברי אמת. אני הייתי שם. אני אעיד בבתי-משפט, אם יבואו פצועים, החל מהשעה 12:30, ויבקשו פיצוי ממשלם המסים. אני חלק ממנו. אני מודיע לכם: אם שומעים את זה אנשים שהיו שם והם יפנו בבקשת פיצויים למשלם המסים, אני, משלם המסים, אבקש מהממשלה שלי לפצות אותם.

עובדיה עלי (הליכוד):

על מה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

על הפרובוקציה. הם נקלעו למלכודת, זו המסקנה שלי.

אני קורא לך, אדוני השר, להסכים לבדיקה בוועדה – לא רק להעביר לוועדה – בכל דרך שהוועדה תמצא. צריך להעמיד כל אחד מאנשי כוחות הביטחון שהיו שם, לאפשר להם לבוא ולתת עדות בפני הוועדה, כך גם למפגינים.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, אילו היה מישוהו אומר לי את הדברים הללו לפני שהייתי במקום, לא הייתי מאמין שדבר כזה יכול לקרות במדינת ישראל, שאני חלק ממנה, ואני יושב בכנסת הזאת כנבחר דמוקרטי במדינה דמוקרטית. לא הייתי מאמין, ואתה יודע שאני לא מהקיצונים.

ואני רוצה לומר לך, כשהייתי מ-10:30 עד 12:00 במשטרה, קצינים ומפגינים הודו לי, משום שאני אמרתי למפגינים: אל תפגינו נגד השוטרים, תפגינו נגד המשטרה, סליחה – נגד הממשלה.

גדעון שגיא (העבודה):

נגד המשטרה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

נגד הממשלה, אדוני.

גדעון שגיא (העבודה):

נגד המשטרה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

תרשה לי, חבר הכנסת גדעון שגיא, למעוד קצת פה ושם. החוויה – – –

גדעון שגיא (העבודה):

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, הרשה לי.

אמרתי: תפגינו נגד הממשלה, לא נגד המשטרה. שר המשטרה ישאל את השוטרים שלו אם הדברים שאני אומר נכונים. גם מפגינים באו והודו לי על כך. אבל מה שקרה ב-12:30, בשעה הזאת, בו זמנית: ההתקפה על המפגינים הללו, לקרוא להם בחזרה להפגנה, מעצרים והריסת השלטים.

אדוני השר, מדובר כאן בשבירת עצמות ללא סיבה, הפעם נגד יהודים. אתה חייב להסכים לברר את הכתם הזה, שדבק בממשלה ב-12:30 באותו יום. אתה חייב להסכים, אתה צריך. אתה צריך להיות מעוניין להסיר את הכתם הזה.

אני רוצה לומר לך, שגם אני מעוניין בכך. אם החוויה הזאת, שהיו לה עדים שם, תישאר במדינה שלנו ללא בדיקה יסודית, ומישהו יתנגד לה, אדע שהוא רוצה להעלים משהו, אחשוב שזה לא מעניין אותו וזה לא אכפת לו, אחשוב שהוא רואה את הדמוקרטיה לא בדרך שמאות מיליונים אחרים בעולם רואים אותה, וכי הוא רואה את הדמוקרטיה בדרך שונה מכפי שאנחנו רוצים לראות אותה ומכפי שאנחנו רוצים לחיות במדינה הזאת לפיה.

אדוני השר, אתה תעלה לכאן ותאמר: המשטרה מסרה לי. ובכן, אני הייתי שם, אדוני השר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

מי נתן את ההוראה, אדוני השר?

יהושע מצא (הליכוד):

באיזה עניין?

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת דן תיכון נתן את ההוראה.

היו"ר ד' שילנסקי:

זו קריאת ביניים שמזכירה רגשות. "מי נתן את ההוראה" – המבוגרים זוכרים את זה, הצעירים אולי לא כל כך, אבל בוודאי שמעו על כך.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי ברצוני לציין לשבח את משטרת ישראל, מפקדיה ושוטריה בכל הדרגים, וכן את שוטרי משמר הגבול, על הדרך שבה טיפלו באירועים שליוו אותנו בימים האחרונים.

ביום א', 3 ביולי 1994, בשעות הבוקר, בלא כל תיאום ובלא אישור, התכוונו אנשי "עיר האוהלים" שהתמקמו ליד קריית הממשלה לצאת לצעדה לכיוון מרכז העיר, ללא רשיון.

גדעון שגיא (העבודה):

באישור ראש העיר.

שר המשטרה מ' שחל:

אומר משהו בקשר לראש העיר.

כוחות המשטרה רדפו אחרי הצועדים והחזירו אותם למאהל. מייד לאחר מכן עשתה המשטרה ניסיונות הידברות ושכנוע עם ראשי המפגינים שלא להמשיך במהלך זה, אך ללא הצלחה.

אני אומר לחבר הכנסת ויינשטיין בצורה ברורה: קשה לקום ולדבר גבוהה כאשר ברור, וזה היה צריך להיות ברור לכל חבר כנסת – ולא יעלה על הדעת שאחרי ימים של הפגנות, כשכל הדברים האלה היו ללא רשיון; ככלל, התופעה של התעלמות לחלוטין מקיום החוק ומהצורך בקבלת רשיון מצד אנשים שהיו אחראים להפגנה, היתה צריכה קודם כול להביא אותך, כחבר כנסת, לגנות את התופעה הזאת, שהיא איננה טובה בשום משטר, בשום ממשלה, בשום מקרה.

רחבעם זאבי (מולדת):

המפגינים נגד בגין ושרון קיבלו רשיון?

שר המשטרה מ' שחל:

קיבלו אז רשיון.

רחבעם זאבי (מולדת):

מה פתאום.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת רחבעם זאבי, אם מישהו עבר עבירה, זה איננו צידוק שמישהו אחר יעבור עבירה.

רחבעם זאבי (מולדת):

זוהי נורמה.

שר המשטרה מ' שחל:

זה איננו צידוק, ואני לא מקבל את זה כנורמה, אנחנו נקפיד על זה. כשקם חבר כנסת ואומר את הדברים בלהט, כאילו יש כאן אנשים שקיימו את החוק ועמדו על כל תג מתגין, ומצד אחר המשטרה פורקת עול ואיננה מקיימת את החוק – יש בזה חוסר איזון, ולדעתי גם חוטאים לאמת.

חבר הכנסת רענן כהן, נדמה לי שאתה רוצה להסיר את ההצעה של חבר הכנסת ויינשטיין.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה רומז שאתה לא תבקש – – –

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מתנגד לבירור, אני בעד.

היו"ר ד' שילנסקי:

רמזת לו שאתה לא תבקש והוא יכול להיות שקט.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דב שילנסקי, אי-אפשר לעשות עניין מכל דבר תמים. חבר הכנסת רענן כהן שאל אותי מה אני עושה עם ההצעה, אמרתי לו שאני עומד להעביר אותה לוועדה, כדי שהוא יוכל להירשם, אם להוריד אותה או לא. זה הכול.

היו"ר ד' שילנסקי:

השר שחל, תסלח לי, לא התכוונתי לעשות עניין, זה רמז שאנשים כבר ידעו מה לעשות. אני מקבל כל מיני פתקאות, זה רוצה כך וזה רוצה כך. להיפך, אני מודה לך על הסדר הטוב שעזרת לי בו.

שר המשטרה מ' שחל:

המפגינים ניסו לחסום את הצומת והכביש פעמים מספר ולצאת שוב לתהלכה תוך עקיפת כוחות המשטרה מצד המאהל. במהלך בלימתם השליכו המפגינים אבנים ונורות לעבר השוטרים. במשך שעות מספר ניסו המפגינים שוב ושוב לצאת לתהלכה, אולם כוח המשטרה בלם אותם תוך שימוש בכוח סביר לצורך מילוי משימתם.

לקראת הצהריים הורה מפקד מחוז ירושלים לכוחות המשטרה לסגת לצדו השני של הכביש, כדי לאפשר למפגינים לחדול מהפרת הסדר המתמשכת. מייד עם נסיגת הכוח המשטרה פרצו המפגינים לכביש וחסמוהו לתנועה, תוך שהם מתיישבים עליו. בשלב זה הורה מפקד המחוז לעצור את היושבים על הכביש, וכך היה.

לא ידוע למשטרה על מפגינים שנפגעו, זולת אדם אחד שהיה ליד חבר הכנסת ויינשטיין, שנראה היה שלא חש בטוב ולכן הועבר לבית-החולים, אך שוחרר מייד.

חבר הכנסת ויינשטיין צועק שהוא היה במקום; באותה נשימה הוא אומר שהמפגינים היו ללא מנהיגות. הרי אתה היית שם, אתה לא מנהיג? איך אתה יכול לבוא ולהגיד כמה פעמים "ללא מנהיגות"? אתה חבר כנסת מכובד וותיק בכנסת ואתה אומר "ללא מנהיגות".

יוסף בא-גד (מולדת):

— — —

שר המשטרה מ' שחל:

אני חס על כבודך, אנחנו חברים לא מהכנסת הזאת, הרבה לפני זה, ידידים וחברים טובים.

יהושע מצא (הליכוד):

עשית לו את היום.

שר המשטרה מ' שחל:

אני במקומך לא הייתי אומר את זה. אני נמצא במקום ואומר על עצמי "אין מנהיגות"? איך זה יכול להיות? היית שם. ללא מנהיגות...

השאלה השנייה: מדוע הדרמה "מי נתן את ההוראה"? למשטרת ישראל יש פיקוד. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני מודיע לך חד-משמעית: איש ברמה הפוליטית – במקרה זה שר המשטרה שהוא השר הממונה – לא ייתן הוראה ולא יתערב במה שקורה בשום נושא. יש הנחיה כללית שהזכרתי

אותה כמה פעמים כאן ואחזור עליה גם היום: אני איש שמאמין בכל מאודו שזכותו של אדם להפגין ולהביע מחאה, שהזכות הזאת היא זכות יסוד שמשטרת ישראל צריכה להגן עליה, כי היא המאפיין המרכזי והייחודי של משטר דמוקרטי. מאידך גיסא, משטרה חייבת לשמור על החוק ולדאוג לאכוף אותו לצורך שמירה על הסדר הציבורי. כל עוד הכללים מתקיימים ומתקיימת הפגנה על-פי הכללים, המשטרה תגן עליה ותדאג שהיא תקיים. ואכן היא היתה ליברלית, לרבות דבר שהוא לא שגרתי: ההפגנה הגדולה שהיתה בכיכר-ציון היתה ללא רשיון. אני יודע מה היתה המוטיבציה לכך, אמרו שבגלל ההתרגשות הגדולה והמתח לא כדאי לדרוש רשיון, דבר שהוא לא נכון. זה הובא לידיעת אחרים כן.

אני אומר לך, צריכה להיות כתובת של אנשים שמבקשים את הרשיון, כדי שתהיה כתובת גם לבוא בטענה אם אחרי זה יש פוגרום והורסים רכוש של מישהו, ותהיה זו הפגנה של הימין, של השמאל, של האמצע, של דתיים, של חילונים, אותי זה לא מעניין. לבוא ולהגיד "מי נתן את ההוראה"? או: ישבנו שם בחדר וראינו את השלטים, וקמה הממשלה ואמרה לשוטרים: תסתערו עליהם – באמת. חבר הכנסת יצחק שמיר אוהב לומר על גורמים אחרים אמרה מסוימת, אבל אני אומר לך שאלה אותם שוטרים, אני מקווה שאלה יהיו אותם שוטרים גם בעתיד, הם יהיו עיוורים מבחינה פוליטית, אותם לא מעניין כלל מה טיבה של ההפגנה ומה אומרים בה. לא מגיע להם שייחסו להם כל מיני כוונות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת ויינשטיין, מותר לי. אצטט מה שאמר חבר הכנסת בני בגין אחרי ההפגנות שהיו בימי חמישי, שישי ושבת, ועדיפים עלי דבריו מדברך, וכשאישי אפוזיציה אומר את זה על משטרה, דבריו אמינים יותר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא אמר את זה לפני 12:30.

שר המשטרה מ' שחל:

הוא אמר את זה ביום ראשון בבוקר, אחרי ההפגנות הגדולות. הוא אמר, כי משטרת ישראל נהגה בצורה אחראית, נבונה ושקולה בראשות מפקד המחוז. דבריו אמינים עלי יותר, מפני שהם נאמרו אף שהוא באופוזיציה – והוא לא היחיד. אגב, הוא חזר על דבריו כאן בפני בעל-פה. אני חושב שמשטרת ישראל עשתה את תפקידה בצורה יוצאת מן הכלל ובאיפוק מרבי בניסיון למנוע חיכוך.

מלה אחת לגבי ראש עיריית ירושלים; שאלו אותי עליו. ראש עיריית ירושלים פונה למשטרה ואומר שהמשטרה תיתן לו הוראה לפנות את "עיר האוהלים", הוא מבקש את זה. אני מתפלא. אנחנו אומרים לו, שהמשטרה ממלאת הוראה. אם מישהו אומר שפלשו לשטח שלו, המשטרה תמלא את ההוראה, כי נוכחותם של האנשים היכן שהם נמצאים היא בלתי חוקית, היא פלישה. אבל זה הפוך, הוא לא רוצה אותם והוא אומר: תיתנו לי הוראה, אני אפנה אותם.

יהושע מצא (הליכוד):

עצם זה שהוא מחבר להם מים ונותן להם שירותים – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, הוא אומר: תגידו לי ואני אפסיק להם את המים והחשמל. שיקבל אחריות. חבר הכנסת מצא, אתה הרי אוהב שהדברים יבוררו עד תום, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים, תזמין את ראש העיר, את מפקד המחוז, את מפקד"ל המשטרה, ותשמע מה הם יגידו לך.

יהושע מצא (הליכוד):

ואת כל אלה שטוענים שחטפו מכות בצורה לא מכובדת.

שר המשטרה מ' שחל:

אין לי שום בעיה. כל מי שיש לו טענה, שיגיש תלונה והתלונה תבורר.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים של הכנסת, ונפסיק עם הדרמות האלה היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן מציע להסיר את ההצעה. יש לך דקה, אדוני.

רענן כהן (העבודה):

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש.

כבוד השר, חברי הכנסת, משהו קורה בכנסת הזאת. אני חושב שידידי וחברי, חבר הכנסת ויינשטיין, למד את הנושא, אבל הוא הגיע לעובדות שונות. וההרגשה שלי, כמי שמעריך ומוקיר אותך – אתה נחשב מן המתונים בליכוד – היא שמשהו קורה, הליכוד מאבד את הדרך שלו ובעצם הוא הולך ומיישם את מדיניות מולדת. זה מה שקורה לכם בזמן האחרון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אולי רבין מאבד את הדרך של מפלגת העבודה, ואתה ער לכך.

יהושע מצא (הליכוד):

רענן, רענן, מה קרה לך? לאן אתה מתדרדר?

רענן כהן (העבודה):

תאמינו לי, תסתכלו, אם היה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת כהן, סליחה.

רחבעם זאבי (מולדת):

תתגאו בזה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם שומעים את הצלצול? אל תקראו לו קריאות ביניים, כי אין לו זמן להשיב לכם, יש צלצול.

חבר הכנסת כהן, אתה מקבל חצי דקה.

יהושע מצא (הליכוד):

רענן כהן (העבודה):

תאמינו לי, אני בדקתי – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, רק רגע, אני רוצה שתהיה לך חצי דקה נטו.

חברי הכנסת, אני מבקש לאפשר לו להשלים את דבריו. יש לו רק חצי דקה. אני מבקש לא לקרוא קריאות ביניים, כי הוא אינו יכול להשיב. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

כתנועה – – – לא נותנים לי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, שומעים אותך אפילו בלי מיקרופון. תאפשר לו לדבר עם מיקרופון.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

תנו לו להשלים את הרעיון.

רענן כהן (העבודה):

כתנועה אחראית, איך אתם יכולים להרשות זאת, ואיש מכם לא קם כדי להגיב על אמירות שנשמעות על ראש ממשלת ישראל, ראש ממשלה של כולנו, שנאמר לו שהוא בוגד ורוצח, ולא שמענו מהליכוד

רחבעם זאבי (מולדת):

שמענו אותך צועק על ראש הממשלה.

רענן כהן (העבודה):

גם שם אמרתי את הדברים האלה, וזה לא קשור לעניין, ואני לא מבקש כרגע שתעזרו לנו. מה שיש בתוך סיעתנו הוא בתוך סיעתנו וזה לא קשור לעניין.

— — — המשטרה נהגה

אברהם הירשזון (הליכוד):

אבל הוא ראש הממשלה של כולנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם לא נתתם לו למצות את מחצית הדקה. אני מבקש מכם, תנו לו לדבר.

חיים קופמן (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, יש עוד סדר-יום ארוך. לכולם תהיה אפשרות לדבר.

יהושע מצא (הליכוד):

תן לו עוד דקה אחת.

רענן כהן (העבודה):

לי יש דרך חשיבה, אני לא משנה אותה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מצא, אתה שמעת שהשר ביקש להעביר את הנושא לוועדה שלך. אז יהיה לך זמן להגיד את כל מה שאתה רוצה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא מדבר כבר שלוש דקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא מדבר? הוא יכול לעמוד פה עוד חמש דקות. אם לא נותנים לו להשלים דקה אחת – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

בדקה הראשונה הוא דיבר בלי הפרעות – – –

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת גנדי, היום אני – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

תסלח לי, חבר הכנסת רענן כהן, אני רוצה להגיד משהו לחבר הכנסת זאבי. רבותי, מי שמנהל ישיבה, עם כל הרצון הטוב, אינו יכול לדייק על השנייה. צריך לתת קרדיט שהוא פועל לפי שיקול דעתו, וזה באמת לא בסדר שאומרים: הוא כבר עומד ומדבר שלוש דקות. רבותי, נתתי לו חצי דקה כדי להשלים, ואת מחצית הדקה הוא לא השלים, מה אני יכול לעשות? זה לא בסדר שמעירים הערה כזאת. פעם אומרים לי את זה מצד זה, ופעם אומרים לי את זה מצד זה. אני רוצה להיות הוגן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אלה שמדברים במשך היום לא נשארים פה בלילה. הם משאירים אותנו עד סוף הישיבות בלילה. במשך היום שתי דקות הופכות לעשר, 15 דקות – – –

רענן כהן (העבודה):

אני הייתי אתך אתמול בלילה.

יהושע מצא (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל עכשיו, רבותי, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת רענן כהן להשלים את דבריו, ואני מודיע לכם שאני אדאג שהוא ימצא את הדקה נטו. בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

משטרת ישראל, חובתה לשמור על הסדר, ואת התפקיד הזה היא מילאה בצורה הטובה והיעילה ביותר, תוך התאפקות אדירה, ואני חושב שכולנו חייבים לברך את משטרת ישראל על הפעולה שהיא עושה, וכל הדרך שאתם מנסים להציג כאן היא משוללת יסוד, היא מיותרת, ולכן אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת ויינשטיין, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה והמשטרה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

מסכים אני.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אנחנו כבר מצביעים.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני סומך על זריזותך. תרוץ, תרוץ.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 19

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הספקת.

דן תיכון (הליכוד):

לא הספקתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

19 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין: מעשי אלימות בהפגנה ליד משרד ראש הממשלה, תועבר לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

דן תיכון (הליכוד):

לא הספקתי.

רענן כהן (העבודה):

זה לא משנה.

דן תיכון (הליכוד):

זה משנה, ועוד איך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אחרי ההצבעה כבר שום דבר לא משנה.

קריאות:

הצעה לסדר-היום

שביתת עובדי עיריית בני-ברק

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, עכשיו מגיע תורו של חבר כנסת שהושבע רק בשבוע שעבר. נהוג שמברכים חבר כנסת חדש לאחר נאומו, אך מאחר שחבר הכנסת החדש כבר היה חבר כנסת בקדנציה הקודמת, ולא כל כך ברור איך לנהוג בלי לשבש נוהג שראשיתו עוד בכנסת הראשונה –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אפשר רק לא לקלל אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

– – אנהג לגבי חבר כנסת זה על-פי מוצא שמצאנו לגבי חבר הכנסת אברהם ורדיגר לפני ימים מספר, ושני המקרים דומים, ואציין רק נקודות מספר בתולדות חייו.

חבר הכנסת תיכון וחבר הכנסת רענן כהן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה רואה איך הוא מפריע? קודם הוא מדבר ארבע דקות ואחר כך הוא מפריע.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, מבחינה קולגיאלית, כלפי חבר הכנסת שעליו אנחנו מדברים, אודה לך אם תשב, ובמיוחד אני אומר את זה לחבר הכנסת הרב רביץ. אתה בוודאי צריך לשבת עכשיו.

אני אציין רק נקודות מספר בתולדות חייו. הכוונה היא לחבר הכנסת הרב משה גפני.

חבר הכנסת גפני למד בישיבת פוניבז', שכידוע, היא ישיבה ליטאית. עם נישואיו עבר לגור באופקים שבנגב, עיר פיתוח ששיוועה לפיתוח בכל השטחים, ולא רק בתחומים החומריים. שם הוא הקים מוסדות תורה שבהם לימד, וכנוהג בעולם התורה והרבנות והישיבות, גם למד. כן הקימו שם מוסדות חסד.

עד היום עומד הוא בראש הכולל באופקים ונותן שם שיעורי תורה.

הרב משה גפני כיהן כחבר הכנסת בכנסת הקודמת, ואני מניח שגם אלה שחלקו על השקפותיו ודרכו כיבדוהו על יושר לבו, על מאור פניו ועל יחסו לזולת.

אנו מאחלים לו הצלחה בפעילות המחודשת, ויאיר השם את עיניו ואת דרכו.

אני מזמין את חבר הכנסת משה גפני להעלות את הצעתו לסדר-היום: שביתת עובדי עיריית בני-ברק; הצעה מס' 4455.

אני רק רוצה להפנות תשומת לב חברי כנסת, כי כאשר דיבר חבר הכנסת אברהם ורדיגר היו כאלה שקראו לו קריאות ביניים. אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי כנסת, שבנאום בכורה של חבר כנסת לא קוראים קריאות ביניים.

משה גפני (יהדות התורה):

לא, זה בסדר, זה בסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה כבר בעל ניסיון ואומר בסדר, אבל רוצה שהנוהג יישמר. מחר זה יהיה חבר כנסת שזה כן יפריע לו.

משה גפני (יהדות התורה):

כשלא מפריעים לי, אני מתבלבל.

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד על הדברים שאמרת, על הברכות. מי ייתן והשם יעזור שלא יבושו בי שולחי ושאני אשרת את עם ישראל. אני אשתדל לעשות, בעזרת השם, ככל שיתאפשר לי, לטובת הציבור והעם בישראל.

רבתי חברי הכנסת, בהזדמנות הלא-חגיגית הזאת אני רוצה לשלוח את תנחומי למשפחתו של חבר הכנסת תופיק זיאד, שנהרג בנסיבות טרגיות, בתאונת דרכים. אני שולח את תנחומי למשפחה, לידידים.

הוא היה פרלמנטר ותיק, על-פי דרכו, על-פי שיטתו, ואולי זה הרגע שאנחנו, חברי הכנסת, ניתן את הדעת על הקטל הנורא של תאונות הדרכים, על המצב הזה שהופך להיות בלתי נסבל, של הנהיגה בכבישים, של ההרג הזה, שיש לעשות הכול למנוע אותו.

אדוני היושב-ראש, רבתי חברי הכנסת, הנושא שעליו אני מדבר כאן הוא השביתה בבני-ברק. לפני דיברו כאן על דברים גדולים וחשובים בנושא המדיני, הביטחוני, על ביקורו של יאסר ערפאת. אבל אנחנו חייבים לזכור, כי חוסנו של עם, שעה שהוא עומד מול אויבים, וכאשר הוא רוצה ללכת לתהליך מדיני קשה – ואינני מתכוון להביע כאן עכשיו את דעתי בעניין הזה – תלוי בתחום החברתי, הכלכלי, ביכולת לחיות בארץ בתנאים נאותים, ולפעמים זה חשוב הרבה יותר מאשר הדברים האחרים שנראים גדולים יותר.

בני-ברק היא עיר משונה, משונה מאוד. אני חושב שזו העיר הצפופה או מהצפופות ביותר בארץ. היא עיר שממדי העוני בה הם הגדולים ביותר. זו עיר שהגידול הטבעי בה, בלי עין הרע, הוא הגבוה בארץ. זו עיר שמטבע הדברים ובנוהג שבעולם, כתוצאה מהדברים שמניתי, שיעור העבריינות בה היה צריך להיות גבוה ביותר, אלא שהמצב בה דווקא הפוך. יחד עם הצפיפות, העוני, הדוחק, המספר הגדול של הילדים והנערים הצעירים, שיעור העבריינות והפשיעה בבני-ברק הוא מהנמוכים ביותר בארץ.

אינני יודע, ידידי השר שחל, שאתו אני בידידות רבה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

זה מפני שאתה משיבה ליטאית.

משה גפני (יהדות התורה):

אבל אני גם חסיד גור, אמר גנדי.

הייתי מאוד רוצה שהשר שחל יהיה שר הפנים, אבל הוא שר המשטרה. בבני-ברק המשטרה הצליחה, אבל משרד הפנים נכשל בה. אין עבריינות בבני-ברק, או כמעט שאין בה עבריינות, אין בה פשיעה, אין בה תחנת משטרה. אז הצלחת בבני-ברק, אדוני שר המשטרה, אבל נכשלה הממשלה שלך ונכשל משרד הפנים.

אני יודע שכאשר אתחיל למסור כאן נתונים על גידול האוכלוסייה בבני-ברק, אתה בוודאי תאמר את מה שאמרו לך להגיד הפקידים במשרד הפנים, שראש העיר עשה כך ושממלא-מקומו עשה אחרת וכו' וכו'. דע לך שזה לא מעניין אף אחד מהתושבים. ערמות האשפה, מאחר שמספר השביתות שם גדול ביותר, בחוצות העיר, בעיר הצפופה הזאת שיש בה כל-כך הרבה ילדים, בלי עין הרע, כל-כך הרבה צעירים ומשפחות ברוכות ילדים, זה עניין של פיקוח נפש, פשוטו כמשמעו.

נכון, יושב כאן השר לאיכות הסביבה, השר יוסי שריד, שבמהלך השביתה נתן הוראה לשלוח לשם קבלן, כדי לפנות לפחות חלק מערמות האשפה בעיר. אני רוצה להגיד לך, לשבחו של השר לאיכות הסביבה, שהוא עשה מעשה יוצא מן הכלל. אבל אם זאת ממשלה, אז איך אומר ראש הממשלה? – אני קוגלגר. השר לאיכות הסביבה מטפל בנושא ששייך למשרד הפנים.

ב-1985 היה מספר התושבים בבני ברק 102,400, וב-1993 עמד מספר התושבים על 134,500, גידול של 31.3%. שיעור הילדים גילאי 0 עד 18 מגיע ל-48% מכלל האוכלוסייה. ההוצאות לחינוך ולרווחה בבני-ברק עומדות על 125 מיליון שקל ומעלה, שזה למעלה מ-50% מההוצאות.

אני מזמין אתכם, רבותי השרים שנמצאים כאן, לבוא לבני-ברק. אתם לא צריכים לנסוע למחנה פליטים ברצועת-עזה. תבואו לבני-ברק, תראו שם את הקרוונים במוסדות החינוך, תראו היכן לומדים ילדים בגיל הרך, היכן לומדים ילדים בבית-ספר יסודי, כיצד לומדות בנות בבתי-ספר תיכוניים בבני-ברק. זה פשוט לא יאומן כי יסופר. אני לא יודע למה ארגון "בצלם" לא מגיע לבני-ברק כדי לראות מה נעשה שם.

אז תבוא הממשלה ותאמר שהעירייה נוהגת כך והעירייה נוהגת אחרת. רבותי, בני-ברק היא יותר מסביון באיכות, אבל מבחינה גשמית אי-אפשר להשוות אותה לעיר אחרת. אני לא יכול להבין, זאת ממשלה שעוסקת רק בנושא המדיני? לא מעניינות אתכם השכבות החלשות, לא מעניינות אתכם ערי הפיתוח, לא מעניינות אתכם עיר כמו בני-ברק? זה לא מעניין? זה לא חשוב? האם מספיק להגיד שאלה הם הנתונים, ושלוש על ישראל, וכולם נוסעים לעזה וליריחו? הרי יש גם יהודים בארץ שחיים בתת-רמה ובאופן המחפיר ביותר שלא מתאים למדינה מערבית מתקנת, לא מתאים.

אני לא רוצה להאריך, זה הנאום הראשון שלי. אבל אני רוצה להזכיר דבר אחד. אני זוכר את ההפגנות שאתם ארגנתם בקדנציה הקודמת, כאשר לא היה שר עבודה ורווחה. עובדים סוציאליים הפגינו, ארגנו אנשים במצוקה, והיה אז סגן שר שטיפל במשרד העבודה והרווחה, אבל לא היה שר במשרה מלאה, וכולם צעקו: איך אפשר לעזוב שכבות במצוקה, נערות במצוקה וכל שאר הנושאים שבהם מטפל משרד העבודה והרווחה? אתם הרעשתם והפכתם עולם ומלואו בעניין הזה. והנה היום, לא היה שר בריאות במשך כמה חודשים, ומייד הלכה מפלגת העבודה ודאגה לאייש את המשרה. אי-אפשר להשאיר את קופת-חולים, אי-אפשר להשאיר את מערכת הבריאות בארץ בלי שר. אני לא רוצה לדבר עכשיו על משרד הדתות, נייחד לזה את הדיבור בהזדמנות אחרת. אבל במשרד הפנים אין שר במשך תקופה ארוכה.

כבוד השר, אני רוצה להגיד לך שאני בא מהעם. לא הייתי חבר כנסת במשך שנתיים, ואני יכול להגיד לך מה העם אומר, על מה העם מדבר. זאת הממשלה הראשונה בתולדות מדינת ישראל שמאז הקמתה ועד לרגע זה אינה מפסיקה לדבר על קואליציה-אופוזיציה; מחפשת קואליציה מפה, ואופוזיציה משם, כל היום מדברת על קואליציה. אבל אתם הרי צריכים לנהל את המדינה. איך אתם מחזיקים משרד כמו משרד הפנים ללא שר?

יעקב שפי (העבודה):

בואו תצטרפו.

משה גפני (יהדות התורה):

מה זה בכלל נוגע אלינו?

היו"ר ד' שילנסקי:

בלי קריאות ביניים, בבקשה. זה נאום בכורה.

משה גפני (יהדות התורה):

זה בסדר.

אריה דרעי רוצה להיות שר הפנים, שיהיה שר הפנים. הוא לא רוצה להיות שר הפנים, אז אני מציע את השר שחל. תאמין לי שהוא יצליח. הוא הצליח בכל – – –

יעקב שפי (העבודה):

— — —

אברהם הירשזון (הליכוד):

כבר בנאום הראשון שלו קוראים קריאות ביניים?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, בלי קריאות ביניים. בנאום בכורה נהוג שלא לקרוא קריאות ביניים.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, זה בסדר, לא חשוב, זה ברוח טובה.

היו"ר ד' שילנסקי:

גם ברוח טובה צריך לשמור על הכללים.

משה גפני (יהדות התורה):

אני לא רוצה להתערב, אני באמת לא רוצה, חס וחלילה, לעסוק בענייני מפלגת העבודה. אבל אני מדבר עכשיו כאיש מהעם, שנתיים ישבתי עם הציבור, ראיתי ושמעתי גם את אלה שתומכים במפלגת העבודה. איך אתם מנהלים ממשלה? מה זה, אתם עושים צחוק? אתם לא חושבים שתהיינה בחירות? אני לא מדבר בתור איש אופוזיציה, אני מדבר כאדם שבא הבוקר מבני-ברק, אחרי שהסתיימה השביתה, עד השביתה הבאה שתהיה, בעזרת השם, בחודש הבא, ואני יכול להגיד לכם שערמות האשפה שעדיין מתגלגלות שם, עד לרגע זה, מהוות סכנת נפשות אמיתית, סכנה לבריאות התושבים, לילדים ולנערים. אתם לא יכולים להיות שווים נפש בעניין הזה. אין לכם אנשים מתאימים למלא את תפקיד שר הפנים? הרי אתם צריכים לתת דין-וחשבון לאנשים.

שאול יהלום (מפד"ל):

תאמר את זה ל – – –

סאלח טריף (העבודה):

– – –

משה גפני (יהדות התורה):

אני מקבל את הדברים. אני מסיים. אדוני השר, אני מאוד מבקש, למען תושבי העיר שנמצאים במצוקה אמיתית שלא באשמתם, שהממשלה תיתן את דעתה. תפעיל את מלוא השפעתך – הרי אתה עדיין לא ממונה על המשרד הזה – לפתור את העניין הזה, אחת ולתמיד. נפסיק לדבר על זה, ואולי אז נוכל לדבר על הנושא המדיני בשקט. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

חבר הכנסת גפני, יש בדיחה על יהודי שעלה על הבמה בבית-הכנסת ואמר: רבותי, החלטתי להקים חברת צדקה. עם צד אחד הגעתי כבר להסכם, עם העניים שייקחו. עכשיו צריך להגיע להסכם עם הגבירים שייטנו.

אתה תמצא פה אנשים שיסכימו למחצית העסקה, לקבל את תיק שר הפנים. אתה רק צריך עכשיו להסתדר עם אלה שצריכים לתת את התיק.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אם כך, אנחנו שייכים לחלק של העניים, אלה שמסכימים.

דן מרידור (הליכוד):

מי מייצג את הגבירים?

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה בראש ובראשונה לברך את חבר הכנסת גפני על שובו לכנסת. חבר הכנסת גפני הצטיין כחבר כנסת העומד על דעתו, המייצג את עמדותיו ועמדות תנועתו בצורה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, אני החסרתי פה צעד פורמלי. צריך הייתי לקרוא לחבר הכנסת אריה דרעי, שגם הוא העלה אותה הצעה. ראיתי שהוא איננו, לכן לא קראתי בשמו. אבל פורמלית אני חייב לקרוא בשמו. אני מודיע: חבר הכנסת אריה דרעי. אם הוא לפתע פתאום מופיע, השר יוותר לו. אבל הוא לא הופיע.

דן מרידור (הליכוד):

הוא צריך להשיב בשם שר הפנים או להעלות הצעה?

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא הגיש הצעה באותו נושא.

אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

עמדתי באמצע דברי ברכה שאני אומר לחבר הכנסת חדש-מחודש שהושבע לפני שבוע, ואני עושה זאת בעונג. למדנו להעריך את העמדה התקיפה ואת הנועם והתרבות שבהם הצגת את העמדות. אני משוכנע שתרומתך לכנסת תהיה תרומה נכבדה, ואני רוצה לאחל לך הצלחה. מה עוד שאמר היושב-ראש שיש כאן משולש של קשר ליטאי בין היושב-ראש, ביני ובין ישיבת פוניבז' שאתה התחנכת בה, כך שזה נעשה גם בחוג אפילו של כמעט משפחה.

משה גפני (יהדות התורה):

תודה רבה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אין זו הפעם הראשונה שהכנסת דנה במצבה של עיריית בני-ברק. כמו כן, אין זו הפעם הראשונה שמצבה הכספי של עירייה זו מתדרדר והיא עומדת מול שוקת שבורה.

כבר בתחילת שנת 1992 היה גירעונה המצטבר של עיריית בני-ברק בגובה 52 מיליון שקל; גירעון מכובד אליבא דכל הדעות. בעקבות מצב זה התקיים ביום 26 בפברואר 1992 דיון בין שר האוצר לבין שר הפנים, ובו סוכם כי הגירעון יכוסה בצורה הבאה: חוב מתגלגל – 11 מיליון שקל; גביית פיגורים – 15 מיליון שקל; הלוואות שעה – 11 מיליון שקל; סיום הסדר פריסת חובות – 5 מיליון שקל; מענק משרד הפנים – 5 מיליון שקל; מענק משרד האוצר – 5 מיליון שקל. למרות עובדה זו, לא עמדה העירייה בהתחייבויותיה, והכספים כאילו נכנסו לבור ללא תחתית.

עלי לקבוע בצער, כי לאחר שהעירייה התחייבה להקטין את מספר המשרות, חל גידול בפועל של 84 משרות, המהווה נטל של כ-5 מיליון שקל על קופת הרשות המקומית. יתירה מזאת, גם עלותה של משרה בתקן בעיריית בני-ברק יקרה יותר מאשר הממוצע ברשויות מקומיות אחרות: 49,000 שקל למשרה בכלל הרשויות, מול 56,000 שקל למשרה בעיריית בני-ברק.

רבותי חברי הכנסת, הרשות התחייבה לגבות 15 מיליון שקל יתרת פיגורים, אך יתרה זו גדלה והגיעה ל-20 מיליון שקל. מנגד, משרדי הממשלה עמדו במלוא התחייבויותיהם, אבל העירייה בחרה ב-12 סגנים לראש העירייה, ממש כנגד 12 שבטי ישראל. ברור הדבר שהגירעון המצטבר של העירייה גדל ובתחילת שנת הכספים הנוכחית הגיע ליותר מ-75 מיליון שקל, גידול נומינלי של כ-40%.

בשל מצב דברים זה החליט המשרד למנות לעירייה חשב מלווה, ואני מקווה כי חשב זה יעמוד על הוצאותיה של העירייה עוד בתחילת הדיון במועצת העירייה, כך שימנע ממנה הוצאות לא רלבנטיות.

אני רוצה לבשר לחבר הכנסת גפני, שהשביתה בעירייה הסתיימה לאחר שהממשלה התערבה, ואכן הגענו להסדר.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אבל לידידנו חבר הכנסת דוד מגן יש דעה שונה קצת, ונשמע אותו.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, כמי שעוקב אחר דיוני המליאה אני רוצה לעדכן אותך, כי עניינה של בני-ברק עולה חדשים לבקרים. אני לא אומר שזה עולה בממוצע אחת לחודשיים, אבל הכנסת עסוקה במליאתה, שלא לדבר בוועדותיה, במצב הכספי הקשה של העירייה הזאת מעבר לכל מידה סבירה.

לדעתי, לאחר שהקשבתי לדברי תשובתך, כל אשר צריך לעשות הוא ניתוח מעמיק, קביעת פתרונות שהם בחזקת פתרונות שורש, כדי שהעירייה הזו תקבל את הסיכוי להיכנס לנתיב הבראה ולא תמשיך להעסיק בעל כורחה את הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת גפני, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה?

משה גפני (יהדות התורה):

אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, הפעלתי את השעון.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

14 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת החדש-ותיק משה גפני: שביית עובדי עיריית בני-ברק – תעבור לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

חברי הכנסת, יש לי פה בעיה שאני פטור מלהחליט לגביה. צריך הייתי להחליט מי יענה ראשון על שאלות, סגן שר החינוך או השר לאיכות הסביבה. מאחר שסגן שר החינוך איננו, אני לא צריך להתלבט. בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מבקש להקדים את ההצעה לסדר-היום שאני צריך להשיב עליה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מסכים. יש לי רושם שהיית גומר יותר מהר.

דוד מגן (הליכוד):

אני לא מסכים, משום שזו הפעם השנייה שאנחנו נקראים לשמוע את התשובות.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה צודק. בבקשה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן שר החינוך, איחרת בשתי דקות. אחרת היית זוכה בזמן.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני קודם בכל מקרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין התלבטות. בבקשה.

זיהום הים בדלק

חבר הכנסת ד' מגן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

פריקה רשלנית של מכלית בקצא"א – קו צינור אילת אשקלון – ביום 18 באפריל 1994, גרמה לזיהום הים מול חופי אשקלון בכ-5 טונות דלק.

ברצוני לשאול:

1. מי אשם בזיהום?

2. מי יכסה את הוצאות ניקוי הים?

3. כיצד טיפל משרדך בנושא?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. האשמה בזיהום הים היתה החברה ממלטה בעלת המכלית

2-3. עם היוודע דבר הזיהום, פתחו אנשי המשרד לאיכות הסביבה בחקירה כנגד החברה המזהמת, ובעקבותיה הוגש כתב אישום. שופט בית-משפט השלום קנס את החברה ב-60,000 שקל והטיל על בעלי האונייה התחייבות לתשלום 75,000 שקל למשך שנתיים על אותה עבירה.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אני חייב לומר, שאני מופתע לטובה מהטיפול הנמרץ של המשרד לאיכות הסביבה; טיפול בקצב כזה לא היה בעבר. אני רק מציע לשר לאיכות הסביבה, ולשר התחבורה, להפיץ ולפרסם את המקרה הזה בין כל בעלי המכליות – 64 מכליות הנמצאות בקו לישראל, כדי שיראו וייראו.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מודה על העצה ונעשה כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

זיהום מי שתייה

חבר הכנסת ח' מירום שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

דוח מבקר המדינה האחרון מצביע על כך שבמקומות רבים בארץ נשקפת סכנה של זיהום בקידוחי מי שתייה ובמערכות ההובלה והחלוקה שלהם. הזיהום נגרם בגלל פגמים בקווי ביוב ובמתקני ביוב ובגלל שפכים לא מטופלים ונזילות ממפעלי תעשייה וממערכות הדלק.

בעיה נוספת המוזכרת בדוח היא, שהפיקוח על המים נופל היום בין רשויות רבות, מצב המונע קידום פרויקטים לשיפור המצב.

ברצוני לשאול:

1. מה היא תגובת המשרד לאיכות הסביבה על ממצאים אלו?

2. מה יעשה משרדך כדי למנוע זיהום מי השתייה?

3. מדוע לא נמצאה דרך לרכז את הפיקוח על המים במשרד אחד?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. יש להבחין בין תהליכי זיהום מי תהום או מים עיליים לבין איכות המים המסופקים לצרכן. מי התהום באזור החוף סובלים מזיהום הנמשך שנים רבות, אולם איכות מי הכינרת ומי תהום באזור ההר עדיין טובה למדי.

אין ספק כי תהליכי זיהום מתמשכים יפסלו יותר ויותר מקורות מים ויקשו מציאת מקורות מים ראויים לשתייה.

2. המשרד לאיכות הסביבה אחראי למניעת זיהום מים. לשם כך פועל המשרד כנגד מקורות זיהום המים העיקריים. במסגרת זו ניתן למנות: א. סגירת כ-400 מזבלות פראיות ופתיחת מספר מצומצם של אתרי הטמנה הכוללים אמצעים למניעת חלחול תשטיפים למי התהום וטיפול בהם; ב. הפעלת לחצים על רשויות מקומיות לקדם הקמת מכונים לטיהור שפכים, בהן ירושלים, רעננה, כפר-סבא, הוד-השרון ונתניה; ג. פיקוח ובקרה על איכות שופכי תעשייה; ד. נקיטת צעדים חוקיים שיבטיחו אחזקה נאותה ומניעת דליפות דלקים.

3. המצב הנוכחי, שבו סמכויות בנושא שמירת איכות המים מפוזרות בין משרדי החקלאות, הפנים, הבריאות ואיכות הסביבה, אינו המצב הרצוי, אולם בין נציגי המשרדים קיימת הידברות ובמקרים רבים פעילות מתואמת.

פליטת פסולת רעילה ממפעלי תעשייה

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את השר לאיכות הסביבה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

נוכח הזיהום הגובר של הסביבה כתוצאה מפסולת רעילה ומפליטת גזים רעילים ממפעלי תעשייה, ברצוני לשאול:

האם ישקול השר להתקין תקנה המחייבת מפעלים לפרט בפרסום תקופתי את מרכיבי הרעלים הכימיים הנפלטים לסביבה במהלך פעילותם, שהרי תקנה כזו תגרום ללחץ ציבורי על המפעל לעשות כדי להמעיט את הנזק הסביבתי?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תקנות רישוי עסקים – מפעלים מסוכנים, התשנ"ג-1993, קובעות שתי חובות עיקריות החלות על מפעלים מסוכנים: 1. הכנת תיק מפעל הכולל מידע בדבר חומרים מסוכנים והאמצעים שבידי המפעל

לאחסן ולטפל בהם בעת אירוע חריג; 2. דיווח שנתי לרשות הרישוי אחת לשנה או במועדים שייקבעו על-ידי רשות הרישוי.

על כן אין דחיפות בחקיקה נוספת בנושא, ויש לפעול קודם כול בתחום האכיפה.

בימים אלה מכינים נציגי משרדי הפנים, העבודה והרווחה ואיכות הסביבה נוסח תיק מפעל שיענה על דרישות כל המשרדים.

חשיפת פועלי "תדיראן" לחומרים מסוכנים

חבר הכנסת ר' אלול שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

בעקבות הפרסום שלפיו נפגעו 10% מעובדי המפעל "תדיראן" ב-1993 ועובדת נחשפה לגופרית דו-חמצנית בריכוז גבוה פי 200 מהרמה המותרת, ברצוני לשאול:

1. מה הן מסקנות האגף לחומרים מסוכנים בנושא זה?

2. מה יעשה המשרד כדי שפועלים במפעל "תדיראן" בקריית-עקרון לא יהיו עוד חשופים לחומרים מסוכנים ומסרטנים?

3. האם שוקל המשרד לאיכות הסביבה לסגור מפעלים אלו עד שיתברר העניין?

חבר הכנסת י' עזרן שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

מתחקיר העיתון "ערים" המצ"ב עולה, כי עובדי מפעל "תדיראן" בקריית-עקרון נחשפים לחומרים רעילים מסוכנים ביותר, כרעל "ארסניק" הידוע כחומר מסרטן, וכן למפגעי רעש מעל הרמה המותרת, ללא אמצעי הגנה. 10% מהעובדים נפגעו בשנת 1993 בלבד. למפעל זה היסטוריה של ליקויים בתחום זה.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לממצאים הנ"ל?

2. אם כן – מה יעשה משרדך לתקן ליקויים אלו?

תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. נושא בטיחות ובריאות העובד מצוי בתחום סמכותם של שרי הבריאות והעבודה והרווחה. על כן לא חקר אגף חומרים מסוכנים במשרד איכות הסביבה את הנושא וממילא גם לא הגיע למסקנות.

3. מבחינת איכות הסביבה פועל מפעל "תדיראן" בקריית-עקרון בשיתוף עם המשרד לאיכות הסביבה, והשפעותיו השליליות על הסביבה הולכות ופוחות.

א. הוגש למשרד סקר סיכונים לבחינת האמצעים שיש לנקוט במחסן החומרים המסוכנים במפעל, שבסמיכות אליו הוקמה לאחרונה שכונת מגורים. המשרד דורש את העתקת מחסן החומרים המסוכנים לאתר מרוחק משכונת המגורים החדשה.

ב. המפעל פועל בכפיפות להיתר רעלים שקיבל ממשרד איכות הסביבה.

ג. מאז נסגר קו הייצור ניקל-קדמיום לפני כחמש שנים אין בשפכים בעיות של חומרים רעילים.

בימים אלה מבוצעת בדיקה לגילוי עקבות ארסן, שהוא חומר רעיל ביותר, בשופכי המפעל.

ד. המפעל הסכים לסייע במימון העברת בוצה רעילה ממתקן הטיהור "ברנר" לרמת-חובב.

התעללות בני נוער בבעלי-חיים

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ב בתמוז התשנ"ד (21 ביוני 1994):

בשבועות האחרונים אנו עדים לפרסומים חוזרים על אודות התעללות ברוטלית בבעלי-חיים שונים על-ידי בני נוער מכל רחבי הארץ.

ברצוני לשאול:

1. האם הובא העניין לידיעתך או לידיעת משרדך?

2. כיצד תמוגר תופעה חמורה זו?

3. האם ניתן למנוע מעשים אלה באמצעות חינוך סביבתי?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

זוהי שאלתא שקשורה בנושא שאני באופן אישי, כפי שחבר הכנסת אריאל ויינשטיין יודע, מאוד מתעניין בו. אני חושב שגם עשינו משהו במשך השנה.

1. ידיעות ותלונות על התעללות בבעלי-חיים מובאות באורח קבע לידיעתי האישית ולידיעת משרדי. ידיעות ותלונות אלה נמסרות לנו הן על-ידי האגודות השונות העוסקות בהגנה על בעלי-חיים וגם על-ידי אזרחים מן השורה.

2. בינואר השנה קיבלה הכנסת את חוק צער בעלי-חיים, התשנ"ד–1944. חוק זה מחמיר עם מתעללים ומתאכזרים לבעלי-חיים ומאפשר להטיל עליהם עונש של עד שלוש שנות מאסר.

באחרונה פניתי ליועץ המשפטי לממשלה, למפכ"ל המשטרה ולפרקליט הצבאי הראשי בדרישה כי ימריצו את המערכות שעליהן הם מופקדים כדי שיופנו יותר משאבים ותשומת לב לאכיפת החוק.

כמו כן, בתוקף חוק צער בעלי-חיים, מוקם בימים אלה במסגרת המשרד לאיכות הסביבה מערך של "נאמני בעלי-החיים" בדומה למערך "נאמני הניקיון". השתתפות של אזרחים רבים במערך זה תגביר בוודאי את האכיפה, ואתה גם את ההרתעה.

3. אכן, למרבה הצער, ההתעללויות בבעלי-חיים חלקן מבוצעות על-ידי בני נוער. לפיכך, נוסף על הגורמים העוסקים באכיפה, פניתי אל שר החינוך והתרבות בדרישה כי מערכת החינוך תיערך לפעולה חינוכית מקפת בנושא זה, וכי יוכנו מערכי שיעור מיוחדים כבר לשנת הלימודים הבאה. הבטחתי לשר אמנון רובינשטיין, כי המשרד לאיכות הסביבה יגיש למשרד החינוך כל עזרה שתידרש בנושא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מודה לכבוד השר על תשובתו. אומנם זו הערכה ולא נתונים. האם יש לך הערכה אם המצב מחמיר מן הבחינה האמורה או שיש שיפור, ואם כן – מה הם הגורמים לכך? יש לי תחושה שהציבור

איננו עירני דיו ורק בשוליים, בשוליים הטובים, יש עירנות שמתבטאת בתלונות ובפניות למשרדך, ובוודאי לגורמים אחרים. מהי הערכתך?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

קשה לי מאוד להעריך, חבר הכנסת ויינשטיין, כי אין לי נתונים, בוודאי אין לי נתונים השוואתיים. אינני יודע איך אני יכול למסור הערכה כאשר אין לי נתונים של העבר. אבל בכל זאת לשאלה שאתה מפנה, נדמה לי שיש דווקא פחות מקרים, אבל משום שהעירנות היום גדולה יותר ומשום שהרגישות הציבורית גדולה יותר, נדמה לי שדווקא משום כך אנחנו מקבלים יותר תלונות. למשל בצבא בעבר, למרבה הצער והעוון, היו מקרים של התעללויות בבעלי-חיים אבל לא היתה מידה מספקת של רגישות. נדמה לי שעכשיו חיילים יודעים את חובתם להתלונן, הם גם יודעים איפה הם צריכים להתלונן, והם עושים זאת, ואני מודה להם על כך.

בהזדמנות זו, וחשוב שהכנסת תדע, אני צריך לשבח את המשטרה. אם בימים עברו תלונות שהוגשו בעניין זה, גם לא היה חוק, אבל הוגשו תלונות, ועל-פי סעיף באיזה חוק אחר אפשר היה אולי לעשות משהו, המשטרה לא ייחסה למקרים האלה חשיבות נאותה ולא הסבה תשומת לב ראויה – אני חייב לשבח את המשטרה, לא בכל מקום, לא בכל התחנות, אבל יש היום כבר הרבה תחנות שבהן שוטרים ומפקדים רואים את זה כחובתם, הם מתמסרים לטפל בזה במלוא כובד הראש, תשומת הלב והרצינות הראויה במקרים של התעללות והתאכזרות לבעלי-חיים. יש לנו מידה הרבה יותר גדולה של שיתוף פעולה מצד המשטרה מכפי שהיה בזמנים קודמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת הירשזון, אני מצטער, לפי הפרוצדורה אין שאלה נוספת.

ברשות השר, אני רוצה להגיד יישר כוח לחבר הכנסת ויינשטיין, שמצטרף לרשימת חברי הכנסת שמראים פעילות בנושא בעלי-חיים וצער בעלי-חיים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

כן ירבו.

התקנת אנטנה פולטת קרינה בגבעתיים

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את השר לאיכות הסביבה ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

פורסם במקומון "כלשבוע גבעתיים", שחברת "מוטורולה" התקינה אנטנה בגובה 45 מטר ברחוב אלון
בנחלת-יצחק ללא רשיון. על-פי הפרסומים, אנטנה זו פולטת קרינה המסכנת את בריאות התושבים
וחייהם.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע המשרד לאיכות הסביבה לתלונות התושבים?

2. האם על-פי בדיקת משרדך אכן נפלטת קרינה מסוכנת מהאנטנה?

3. מה ייעשה לגבי השימוש באנטנה?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

1. אנשי המשרד לאיכות הסביבה מכירים את הנושא היטב ואף בדקו אותו. מדובר בתורן בגובה 45
מטר שעליו מורכבות שלוש אנטנות שאינן פעילות.

2-3. על-פי בדיקה תיאורטית על סמך נתוני שידור צפויים, כי אין שידור עכשיו, נמצא כי בהתייחס
להצעת התקן החמורה של משרד איכות הסביבה לא נשקפת סכנה משטף הקרינה שייפלט
מהאנטנות.

אני רוצה לומר לחברתי, חברת הכנסת לימור לבנת, שהתקן שלנו בארץ, כפי שאני מצאתי לנכון
לקבוע אותו, התקן הזה הוא מן החמורים, אולי מן המחמירים ביותר בעולם.

לגבי שתי אנטנות תהיה הקרינה בשיעור של 1/25 מהצעת התקן. האנטנה השלישית תעמוד בתקן.

אם וכאשר תופעלנה האנטנות יבצע המשרד מדידות פיסיות בשטח, כדי לאמת את התחזיות, ויקבע
את האמצעים שיש לנקוט במידת הצורך. על-פי הנתונים האלה, קרוב לוודאי שלא יהיה צורך.

ידוע לי, כי התורן הוקם ללא היתר בנייה כנדרש, והוועדה המקומית לתכנון ולבנייה נוקטת אמצעים
כנגד החברה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מסתפקת בתשובת השר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לשר. אדוני השר, שני דברים: א. לא אני קובע את סדר-היום אלא היושב-ראש; ב. נראה לי שלא תהיה לו הרבה עבודה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני חייב להגן על השר לאיכות הסביבה. סדר-היום מאורגן. שאילתות לשר לאיכות הסביבה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אבל אתה לא עוזר לו. הוא ממחר ללוויה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני, יש הבדל אם יושב-ראש הישיבה, נוכח הנסיבות, רוצה לשנות את סדר-היום בהסכמה לבין – –

היו"ר ד' שילנסקי:

לא יושב-ראש הישיבה החליט, אלא יושב-ראש הכנסת. קיבלתי את זה באמצעות מזכיר הכנסת, ואת סדר-היום קובע יושב-ראש הכנסת.

דוד מגן (הליכוד):

אחרי זה חוזרים לסדר-היום הכתוב?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן. עכשיו, סגן שר החינוך ישיב על שאילתות. בבקשה.

אי-קבלת שחקניות לסביות ל"אליצור"

חברת הכנסת י' דיין שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ט בתמוז התשנ"ד (28 ביוני 1994):

בעקבות התבטאויות של יושב-ראש "אליצור" וחבר הנהלת "אליצור חולון" בכלי התקשורת, כי לא יקבלו לשורות הקבוצה שחקניות לסביות, ברצוני לשאול:

1. מה הוא מקומן של הצהרות כאלה נוכח חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה?

2. האם שוקל משרד החינוך והתרבות לתבוע הצהרה מאת "אליצור" שתתחייב לפעול על-פי חוק זה?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אגודת "אליצור" הודיעה לנו, שהאגודה מקבלת שחקניות לקבוצותיה לפי קריטריונים מקצועיים, איננה מתעניינת בהרגלי המין שלהן ומכבדת את חוקי המדינה.

חפירות ארכיאולוגיות באתרי קבורה

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

העיתון "ייתד נאמן" מדווח על כוונת הארכיאולוגים לפעול באזור שעלבים ולפנות מערות קבורה יהודיות. כמו-כן ידוע על פעילותם במגדל-העמק, ביפו ועוד, תוך עימות עם אנשי "אתרא קדישא".

ברצוני לשאול:

1. באילו אתרים מבוצעות בתקופה זו עבודות על-ידי רשות העתיקות?

2. מה היא מטרתם בכל אתר ואתר?

3. מדוע לא נעשות העבודות בתיאום עם המשרד לענייני דתות ו"אתרא קדישא"?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. רשות העתיקות, כמו מוסדות אקדמיים אחרים, מבצעת חפירות ארכיאולוגיות. מכוח סמכותה לפי החוק היא מבצעת חפירות הצלה ארכיאולוגיות בכל מקום שבו עלולות עתיקות להיפגע כתוצאה מפעילות פיתוח. בשנה זו מבצעת הרשות כ-300 חפירות ארכיאולוגיות ברחבי הארץ.

2. מטרתן של חפירות ההצלה היא לאפשר את פיתוח הארץ באותם מקומות שהעתיקות עלולות להיפגע וחובה לטפל בהן.

3. חפירות רשות העתיקות מתקיימות, כאמור, באתרים שונים מכוח סמכותה לפי החוק. סמכות זו אינה מותנית בתיאום עם משרד ממשלתי כלשהו.

עצמות האדם הנחשפות אגב חפירות ארכיאולוגיות מועברות אל משרד הדתות ומובאות לקבורה על-פי הנהוג המקובל בעניין זה.

חפירות ארכיאולוגיות באתרי קבורה

חבר הכנסת ר' פנחסי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

העיתון "יום ליום" מיום 28 ביוני 1994 מדווח, כי הארכיאולוגים המבצעים עבודות ביפו הפרו הסכם עמם ונטלו עצמות אדם מהאתר בגיבוי משטרתי. כמו כן, סולק מפקח מטעם משרד הדתות – שוב, בניגוד למוסכם.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע פעלו הארכיאולוגים בניגוד למוסכם עמם?

3. האם ניטלו עצמות מהאתר – מדוע ולא?

4. מדוע סולק המפקח מטעם משרד הדתות?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. רשות העתיקות מבצעת חפירת הצלה ביפו זה שנתיים ימים, בשל פרויקט בנייה רחב היקף. בחפירה נחשפו, בין השאר, עצמות אדם ועצמות בעלי-חיים.

בליל מוצאי-שבת, 24 ביוני 1994, בשעה 01:00, התפרצו כ-20 חרדים לאתר החפירה, הכו את השומר מכות נאמנות וגנבו מן המחסן באתר 30 ארגזי עצמות. ארגזים אלה כללו כ-25 ארגזי עצמות בעלי-חיים – בעיקר עצמות כלים שנטמנו באתר לפני כ-2,500 שנה, וכן חמישה ארגזים עם עצמות אדם. כל הארגזים הוטמנו בהר-המנוחות בירושלים, כפי שנמסר לרשות העתיקות על-ידי המשטרה.

תקיפת השומר וגנבת ארגזי העצמות מטופלות על-ידי משטרת ישראל. עשרה ארגזי עצמות נוספים שלא נגנבו באותו לילה על-ידי המתפרצים, הועברו על-ידי רשות העתיקות לירושלים לשמירה ולבדיקה, ואם ימצאו בהם עצמות אדם, הן יימסרו למשרד לענייני דתות, על-פי הנוהג המקובל.

בחפירות ההצלה הנערכות ביפו, כמו במקומות האחרים בארץ, נוהגים לגבי עצמות אדם המתגלות במהלך החפירה בהתאם לנוהל המקובל בעניין זה. גם ביפו מקוים אותו נוהל. הטענה בדבר הסכם שלפיו התבצעו החפירות בנוכחות נציג המשרד לענייני דתות, איננה נסמכת על אותו נוהל.

המשטרה, על דעתה היא, ביקשה להציב במקום נציג של המשרד לענייני דתות. לאחר החלטת המשטרה נכח במקום אדם, ואולם לא ידוע עד עתה כי עובד כלשהו של משרד הדתות, המוסמך לייצג את המשרד, נכח במקום. האדם שהיה במקום נתבקש פעמים מספר להציג תעודה או להוכיח כי הוא עובד משרד הדתות או נציג המשרד, אולם סירב לעשות כן.

לא היה הסכם עם הארכיאולוגים, ולכן ממילא לא היה יכול להיות הסכם מופר.

איסור ביקורי תלמידים בכפר-חב"ד

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ו בתמוז התשנ"ד (5 ביולי 1994):

העיתון "יום השישי" טוען – רצ"ב צילום הידיעה – שמשרד החינוך השעה ביקורי תלמידי בתי-ספר חילונים בכפר-חב"ד, בעקבות דברים שנאמרו שם בזכות ברוך גולדשטיין הי"ד. מנהל בית-הספר שתלמידיו ביקרו שם טוען, כי לא נשאל כלל אם אכן נאמרו הדברים.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. האם נאסרו ביקורי תלמידים בכפר-חב"ד, ואם כן – היבטל איסור זה?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראה נא תשובתי מיום 19 במאי 1994 על שאילתא זהה של חבר הכנסת שמואל הלפרט.

היו"ר ד' שילנסקי:

יואיל בטובו סגן השר לענות על השאילתא האחרונה שיש לו היום, כך נדמה לי, מס' 3465, של חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, לפני תשובת סגן השר אני מבקש להעיר משהו.

היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה.

שאול יהלום (מפד"ל):

יואיל בבקשה, אדוני היושב-ראש, לקרוא את השאילתא. השאילתא לא הופנתה לסגן השר אלא במיוחד על מעשיו של סגן השר. השאילתא הופנתה לשר. היא אמרה שסגן השר, בכמה הזדמנויות בזמן האחרון, מסית נגד תנועת "בני עקיבא".

שאלתי לשר היתה: האם זוהי המדיניות של השר ושל המשרד או שסגן השר עושה זאת על דעת עצמו. משיב על זה הנוגע בדבר, סגן השר מיכה גולדמן. הרי זה מנוגד למינימום של פרלמנטריזם.

היו"ר ד' שילנסקי:

בשאילתא אתה מתלונן על סגן השר?

שאלו יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, זו שאלה שאינני יודע לשלוף עליה תשובה מהשרוול. אני מציע שנסכים לדחות את התשובה על שאלתא זו, ובינתיים נשפוט איך צריכה להיות הפרוצדורה. אתה מסכים?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שאלו יהלום, גם אתה מסכים?

שאלו יהלום (מפד"ל):

כן, בוודאי. אני רק מבקש שהיושב-ראש יפנה אולי גם את תשומת לב השר לכך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אבדוק, אם כי יש לי דעה מה צריכה להיות התשובה. אבל בכל זאת אבדוק את הסוגיה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

תודה רבה, אדוני.

לימור לבנת (הליכוד):

שאלו יהלום (מפד"ל):

נותנים לחתול לשמור על השמנת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת לימור לבנת, יש תקדימים, אינני רוצה עכשיו לבטל זמן ולהגיד אותם. מצאנו פשרה הוגנת מתאימה לכולם.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, אנחנו חוזרים לסדר-היום. הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, אני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת הפנים ואיכות הסביבה – הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) (תיקון מס' 2), התשנ"ד–1994; וכן הצעת חוק לתיקון דיני הרשויות המקומיות (התחלת כהונה), התשנ"ד–1994. ומטעם ועדת הכלכלה – הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון מס' 3), התשנ"ד–1994. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

הצעות לסדר-היום
בריאותם של עובדי הכור בדימונה

היו"ר ד' שילנסקי:

לפנינו הצעות לסדר-היום מס' 4475 ו-4496. חברת הכנסת נעמי בלומנטל מתבקשת להביא את הצעתה לסדר-היום בנושא: בריאותם של עובדי הכור בדימונה.

עד שחברת הכנסת נעמי בלומנטל תגיע לדוכן אני רוצה לומר לחברת הכנסת לימור לבנת, שהיו לי הזכות והכבוד לכהן כסגן שר במשרד ראש הממשלה מנחם בגין. פעלתי אז במניעת ירידה. נפגשתי ועמדתי אז, כאילו הייתי יורד, בין יורדים שחיפשו יום עבודה יחד עם מקסיקנים. זה התפרסם והיתה שאילתא למנחם בגין. מנחם בגין ענה, אבל נתן לי לקרוא את התשובה. אני זוכר את התקדים, ולכן אני אומר שיש צדק בטענתך. אבל מאחר שיש תקדים שאני עצמי עשיתי, השארתי את זה בצריך עיון. התשובה שמנחם בגין הכין החמיאה לי מאוד מאוד.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, אני כל כך מתפלא, הלוא ביקשת שנזדרז.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קיצרתי גם בזה. נדמה לי שאני מקצר בכל דבר. מאחר שקיבלתי פנייה, נתתי תשובה. אני לא רוצה שיחשבו שנהגתי לא נכון.

חברת הכנסת בלומנטל, בבקשה.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שאלות קשות מעלה החשיפה שהיתה לאחרונה לנושא בריאותם של עובדי הקריה למחקר גרעיני וחשיפתם לקרינה. האם בכור בדימונה נעשה הכול כדי להגן על העובדים מפני חשיפה לחומרים מסוכנים וכדי לשמור על בריאותם? האם העובדים בכור מקבלים את ההשגחה הרפואית הטובה ביותר? האם באמת התרחשה תאונה בכור בשנת 1968? האם הכור הוא בטיחותי לסביבה?

כדי להיות מסוגלים לענות על השאלות הללו, אנחנו נזקקים למידע, משום שללא המידע אין אפשרות לקיים פיקוח, אין אפשרות לקבל החלטות.

בכל הארצות המערביות בעולם נערכים מעקבים ומחקרים מסודרים וגלויים על מצב בריאותם של עובדים בכורים גרעיניים. מדוע אצלנו קיימת חומת שתיקה עבה כל כך בנושא הספציפי הזה? הייתכן שעובד לא יוכל לראות את התיק הרפואי שלו עצמו? הייתכן שלא תימסר לעובד דיאגנוזה שנעשתה לגביו 20 או 30 שנה קודם לכן? האם ייתכן שבכור בדימונה מסתתרים תחת המטרייה של נושא הביטחון, כאשר הסיבות האמיתיות הן לא ביטחון אלא אי-קיום סטנדרדים גבוהים לשמירת בטיחות העובדים, ובשלב מאוחר יותר ניסיון למנוע מן העובדים את הפיצוי שמגיע להם, וזאת על-ידי חיסיון על התיקים כדי למנוע את בדיקת הקשר בין המחלה לבין מקום העבודה, כדי למנוע את הדיון? האם באמת ננקטים כל האמצעים הדרושים להבטחת העובדים?

לאדם העובד בקמ"ג אמור להיות תיק רפואי עב כרס, ואילו עורך-הדין שמטפל בעובדים שחלו קיבל מן הגורמים הרשמיים תיק דק שכולל בסך הכול כמה דפים.

מנהלי הקמ"ג טוענים, שהם אימצו את כל הסטנדרדים האירופיים הגבוהים ביותר לשמירת בטיחות העובדים. אם זה אומנם כך, מדוע הם משתדלים כל כך שלא לאפשר גישה לאחרים כדי לבדוק אם הטענות שלהם נכונות?

בעיה אחרת, חמורה לא פחות, קשורה להשגחה הרפואית עצמה. מתוך עשרה מקרים של עובדי הקמ"ג שחלו בסרטן, רק מקרה אחד התגלה על-ידי הצוות הרפואי של קמ"ג. רק במקרה של עובד אחד מבין כל העשרה אמר הרופא של קמ"ג לעובד המסוים הזה, שהוא חושש שאומנם יש לו סרטן. האם הבדיקות שמתבצעות בעובדים עונות על הנדרש?

אחד מעובדי הקמ"ג שלקה במחלה עשה בדיקת שתן במרפאה של הכור. למחרת היום הוא עשה בדיקת שתן שגרתית בקופת-חולים, ורופא המשפחה המטפל בו החליט לשלוח אותו לבית-החולים, זאת מייד כשהגיעו תוצאות הבדיקה. שם התברר כי יש לו סרטן בכליה.

כך קורים דברים כאשר הם מתנהלים ממש ללא ביקורת. אפשר לטייח טעויות, ואלה שעושים את הטעויות אינם משלמים את המחיר.

האם בדיקת השתן של אותו עובד היא נושא ביטחוני?

ויתירה מזו, מדוע לא קיים רישום בבית-החולים "סורוקה" בבאר-שבע ביחס לחולי סרטן עובדי קמ"ג שטופלו בבית-החולים בעשר השנים האחרונות? האם גם זה נושא ביטחוני?

בשנת 1984 הוציאה ממשלת ישראל תקנה המבהירה את זכותו של העובד לדעת עד כמה הוא חשוף לסיכונים הכרוכים בעבודתו. על-פי התקנה, המעביד חייב למסור את כל המידע וההדרכה לעובדים באשר לרמת הסיכונים הקיימים במקום העבודה. העובד גם רשאי לדעת מהי רמת החשיפה והסכנה בתחנת העבודה שלו, במקום העבודה, וכן אם קיימים שינויים בתהליכים המתרחשים במקום עבודתו מסיבה זו או אחרת. האם באמת זכותם של העובדים בכור מתנגשת עם הנושא הביטחוני, והיכן הגבול בין זכות הציבור למידע לבין ההיבט הביטחוני?

האם אומנם היתה תאונה בכור ב-1968? האם היו תאונות נוספות? ומה נעשה כדי לשמור היום על בטיחות המקום? ומה חושבים, למשל, תושבי הסביבה על נושא הבטיחות של הכור ועד כמה הם חשופים או לא חשופים לסכנות שמתקיימות, בבחינת שמירה או אי-שמירה על הבטיחות בתוך הכור?

נכון שבתחום הביטחון מידע יכול להרוג, ולכן מוצדק לאסור דברים הקשורים בביטחון. מוצדקת צנזורה בענייני הביטחון. לכן גם בכל חוק הקיים במדינות אחרות העוסק בחופש מידע נקבע חריג בנושא הביטחון. אולם זה לא אומר שכל הנושא הביטחוני כולו צריך שיהא חסוי. גם חוסר מידע יכול להרוג כאשר הוא קשור בתחום הביטחוני.

דווקא בשל האופי הקיומי של הנושא, יש להיזהר ולהקפיד בנושאים הביטחוניים ככל כפליים. גם הסתרת מידע בנושא הביטחוני יכולה להרוג, כפי שאנחנו רואים לגבי מה שקורה בנוגע לתאונות שמתרחשות בצה"ל, כאשר היה הרבה מאוד חיסיון. כאשר נפתח הנושא, אנחנו עדים היום להתקדמות רבה ביותר בתחום הזה.

גם אנחנו במשך שנים חשבנו, בל נעלה את הנושא הזה שמא, חלילה, נפגע בביטחון. הסתבר, בדיעבד, שאילו התעוררנו קודם לכן, אולי היינו חוסכים חיים של חיילים. לכן, הגבול בין מידע חסוי שקשור לביטחון לבין מידע שקשור לשמירת בטיחותם של העובדים צריך להיות גבול נכון. לכן הייתי אומרת, שגם הסתרת מידע בנושא הביטחוני יכולה להרוג, ולכן צריך להקפיד שעצירת המידע תהיה במקום שבו היא הכרחית. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל על העלאת ההצעה, שמפעם לפעם עולה בכנסת.

אני רוצה לחלק את דברי לשני חלקים: חלק אחד על מצב בריאותם של עובדי הקריה למחקר גרעיני, והחלק השני – על מקרה התאונה, שאומנם קרה לא ב-1968, אלא ב-1966, בדיוק לפני 28 שנה.

לפני כחודש ימים השבתי בכנסת על שאילתא של חבר הכנסת בני טמקין, ואני חייב לחזור על כמה דברים שאמרתי אז, כי לא השתנו דברים מאז הועלה הנושא בפעם הקודמת.

הנהלת הקריה למחקר גרעיני יזמה ביצוע סקר אפידמיולוגי, שהתבצע באמצעות המרכז לרישום סרטן של משרד הבריאות והקיף את כל אוכלוסיית העובדים. ליתר ביטחון אני אומר: כמעט את כל האוכלוסייה; ואני אומר כמעט, כי יכול להיות שמישהו נסע לחוץ-לארץ, ואם הוא במקום כלשהו, אני לא בטוח שזה כלל גם אותו. אבל ברור לגמרי שמדובר ב-99% מן העובדים לפחות, ומדובר באוכלוסייה שעברה את הקריה מאז הקמתה ועד עתה.

הסקר נועד לגלות את כל מקרי הסרטן של האוכלוסייה הזאת לפני, בזמן ואחרי תום עבודתם במקום, לבחון את המקרים האלה אחד לאחד ולהשוות את שיעורי התחלואה לאלה הרווחים באוכלוסייה הכללית, בהתבסס על רישומי משרד הבריאות. ביצוע הסקר נמשך כשנתיים וכלל ביקורת נוספת של אפידמיולוג מומחה, ואני מדבר על אפידמיולוג שהוא חיצוני למערכת, רופא בלתי תלוי. הסקר הקיף את כל מקרי התחלואה בסרטן שנרשמו באוכלוסיית העובדים בין השנים 1961 ו-1989 ועד בכלל. במשך תקופה זו, 29 שנים, עברו דרך הקריה למחקר גרעיני עובדים רבים, וכל עובד ששהה במקום יותר משנה נכלל בסקר.

תוצאות הסקר הראו, כי מספר מקרי הסרטן שנצפו באוכלוסיית עובדי הקריה היה קטן – אני חוזר: היה קטן – מן המספר באוכלוסייה הכללית, והכול בהתאמה לקבוצות מין וגיל, כך שלא היתה, חלילה, שום מניפולציה בסטטיסטיקה, הכול לפי קבוצות הגיל וקבוצות המין וקבוצות רלבנטיות אחרות. שיעור התחלואה בקרב העובדים בקריה למחקר גרעיני הוא כ-80% מזה של האוכלוסייה הכללית. יש לזה, אגב, סיבות. אולי אני אעמוד עליהן בפעם אחרת.

גם בבדיקת סוגי הסרטן השונים – כי מישהו יכול לומר: אולי יש סוגי סרטן יותר אופייניים או פחות אופייניים, או עלולים להיות סוגי סרטן כאלה במקום עבודה כזה, לכן גם נבדקו סוגי הסרטן השונים האופייניים לכאורה יותר או פחות – גם בבדיקת סוגי הסרטן השונים לא נמצא הבדל משמעותי, שיש לו מובהקות סטטיסטית כלשהי, בין תחלואת העובדים בקריה למחקר גרעיני לבין התחלואה באוכלוסייה הכללית. אם כן, קודם כול, זו התמונה. צריך לדעת אותה.

אני חושב שיש עוד נתון חשוב אחד: לא נמצא הבדל בין שיעורי התחלואה בקרב עובדי היחידות שעוסקות בקרינה לבין השיעור בקרב עובדי היחידות שאינן עוסקות בקרינה, כגון עובדי מינהלה ומשק. סוגי הסרטן השונים הופיעו בקרב העובדים למחלקותיהם השונות בצורה אקראית, בהתאמה לאוכלוסייה הכללית, וללא קשר למקום העבודה המסוים בקריה למחקר גרעיני.

עם פרסום הסקר – והסקר נתפרסם בפעם הראשונה כאן, מעל דוכן זה, כאשר מסרתי דיווח לחברי הכנסת, זה היה כאמור לפני כחודש – נתעוררו כמה שאלות והשגות, ואני מבקש להתייחס גם לשאלות ולהשגות האלה.

שאלה אחת שנשאלה היתה: מדוע הסתיים הסקר, או נעצר, ב-1989, ולא כלל כחמש שנים מאז 1989 ועד עכשיו? הסיבה קשורה בנתוני משרד הבריאות ולא בקריה למחקר גרעיני. נתוני המרכז לרישום סרטן במשרד הבריאות מעודכנים עד 1989. נמסר לי שבקרוב, בתוך חודשים ספורים, נדמה לי שעד חודש אוקטובר, יעדכן המרכז לרישום סרטן את נתוניו שלו עד 1992 ועד בכלל, ואז, כמובן – אני אומר לחברת הכנסת בלומנטל – יעודכנו גם נתוני הסקר שמדובר בו בהתאמה, והממצאים יובאו על-ידי לידיעת ציבור העובדים והכנסת. העדכון – גם את זה אני חייב להדגיש – לא יהיה חד-פעמי, אלא הוא יימשך על-פי סיכום הנתונים ועדכונם במרכז לרישום סרטן במשרד הבריאות.

אני יודע שלעובדי הקריה למחקר גרעיני מצדם היו הסתייגויות נוספות מהסקר. לדעתם, הסקר האפידמיולוגי לא הביא בחשבון כמה פרמטרים חשובים, שאולי – לפי השערות – היו מציגים תמונת מצב שונה. אני מבטיחכם, חברי הכנסת, שאני קשוב מאוד להערותיהם ולהשגותיהם של העובדים, והן נרשמות ונבדקות במלוא תשומת הלב.

בשיחה שנתקיימה בין העובדים ובין מנהל הקריה למחקר גרעיני, לפני כמה ימים, או כמה שבועות, הבטיח המנהל לעובדים לשוב ולבדוק את הסקר גם על-פי הערותיהם ולעדכן אותם, למסור כל דיווח מתבקש לעובדים, והעובדים מצאו לנכון – כפי שהם עצמם כתבו לי – לאפשר למערכת להשלים את עבודתה. גם אני אדווח לכם על כל שינוי בממצאים, אם יהיה שינוי כזה.

אולי הערה כללית: נאמרו כאן דברים על ניסיונות של הסתרה. אני אינני יכול לדבר על העבר, אני יכול לדבר על ההווה. אני חושב שגם חברת הכנסת בלומנטל ערה לעובדה – וזו דוגמה אחת, יכולתי להביא דוגמאות אחרות – שקרה בארץ דבר שאולי רק לפני כמה שנים לא היה בגדר האפשר, והדבר שאני מתייחס אליו הוא הקמת תחנת ניטור לקרינה רדיואקטיבית בדימונה. אגב, זו תחנה פתוחה. היא פתוחה לציבור. כל אחד יכול לבוא ולראות. דימונה, כידוע, היא המקום הקרוב ביותר. נכון שעל-פי הנורמות שהיו בארץ במשך הרבה עשרות שנים, נורמה יפה או לא יפה לזמנה, זה לא היה אפשרי, זה לא היה מקובל; על-פי הנורמות של החיים היום, מידע מהסוג הזה הציבור זכאי – ולא רק זכאי, חייב לדעת אותו. יש תחנת ניטור בדימונה, היא פתוחה לציבור, כל אדם יכול לגשת ולראות. מובן שאם, חס וחלילה וחס, יתקבל שם ממצא מדאיג, אנחנו נהיה הראשונים להודיע על כך ולהתריע. ונדמה לי שעל-פי ההתפתחות הזאת לדבר על הסתרה – אין הדברים מתיישבים אלה עם אלה.

אני יכול להביא דוגמה נוספת. אתם יודעים שבשעתה היתה איזו ידיעה על איזו דליפה, לא עלינו, שנגרמה כתוצאה מגלישת ביוב סניטרי בקריה למחקר גרעיני. אני האיש, יחד עם העובדים המקצועיים של משרדי, יחד עם עיתונאים, יחד עם אנשי אקדמיה, הלכנו לשם, למקום. את יודעת שממצאים של קרינה רדיואקטיבית אינם ניתנים להסתרה, אינם ניתנים להעלמה, במשך מאות של שנים. אי-אפשר להסתיר שום דבר. אנחנו הלכנו לשם עם מכשירי מדידה; מדדנו. חשבת את זה לדבר נכון וראוי, כי חשבתי שצריך לשכך דאגות של ציבור, ציבור של אנשים שגרים שם דרך קבע וציבור של אנשים שמזדמנים כמטיילים. זה אזור טיול. והממצאים פורסמו בשעתם, שוב – דבר שהוא ללא תקדים בארץ. אז אפשר להצטער על הראשונים, אבל בוודאי צריך לשמוח על האחרונים, על ההתפתחויות האחרונות, ונדמה לי שגם הן אינן עולות בקנה אחד עם כוונה להסתרה.

אני גם אומר מכאן, שכל מידע רפואי, או כל דיאגנוזה רפואית רלבנטית, בוודאי ובוודאי נמסרת, או צריכה להימסר, לכל עובד. ואם יש טעם שבגללו יש פרט זה או אחר שאינו נמסר, זה אינו קשור כלל ועיקר במצבו הבריאותי של העובד, זה קשור בעניינים רגישים מסוימים, שחברת הכנסת בלומנטל בוודאי מודעת להם, ולו היינו מפירים את הטעמים האלה, אני מניח שהיו מוגשות הצעות לסדר-היום מן הכיוון ההפוך.

אני חוזר ואומר, כל עובד מקבל את כל המידע הרפואי הרלבנטי לעניינו, ורק שיהיו בריאים.

ועכשיו כמה מלים על המקרה שקרה בקריה למחקר גרעיני לפני 28 שנים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להזכיר לשר לאיכות הסביבה, שהשר יוסי שריד מאוד ביקש ממני להקפיד על הזמן, ואפילו התרגז כשנתתי תשובה על שאלה שהופנתה אלי. אני רק מפנה את תשומת לבך.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מבקש סליחה, אני לא התרגזתי, אני רק הייתי מעט קצר רוח.

התאונה היתה תאונה תעשייתית אופיינית, שיכולה לקרות בכל מעבדה שיש בה מתקנים וחומרים דומים. במלים אחרות, אני חייב להדגיש זאת, התאונה לא התרחשה בכור עצמו אלא באחת המעבדות. עוד אני רוצה להדגיש, שהתאונה לא גרמה לזיהום סביבתי כלשהו. הזיהום הרדיואקטיבי שנגרם התרכז אך ורק בחללים הפנימיים של המעבדה, וגם הוא נוקה כליל. צריך לזכור שמדובר באירוע שלפני 28 שנים. נדמה לי שרוב הנפשות הפועלות כבר אינן מעורבות בנושאים שמדובר בהם.

העובד שנהרג – ונהרג עובד, למרבה הצער, באותה תאונה – נפגע מחפץ שפגע בראשו כתוצאה מהתאונה במעבדה.

התאונה שמדובר בה, שהיתה לפני כך וכך שנים, וחברת הכנסת בלומנטל התעניינה בה, וטוב שהתעניינה, אני רוצה לומר: מאז לא היתה תאונה כמותה או דומה לה בקריה למחקר גרעיני.

אני עצמי עברתי על הדוחות של הבודקים והחוקרים שהועלו מהארכיון; צריך להעלות מהארכיון, אחרי ככלות הכול, 28 שנים – זו תקופה ארוכה. אני יכול לומר לכנסת במלוא האחריות, שכל ההמלצות לתיקונים יושמו מאז בקפידה.

לסיום, אני חוזר ואומר דברים שאני טורח לומר בכל פעם. אני חושב שהם חשובים. אני מבקש לומר, שהכור בדימונה הוא מן הכורים הבטוחים בעולם. הוא מוחזק ומתוחזק על-פי הדרישות הבין-לאומיות הגבוהות ביותר, ואין כור בעולם שמטופל ביותר מיומנות. בדברי ימי הכור לא היה מקרה של זיהום סביבתי; אני חוזר, לא היה מקרה של זיהום סביבתי.

המשרד לאיכות הסביבה מצדו מקיים השגחה קבועה ומקצועית על סביבת הכור, והבדיקות העצמאיות שלנו, כפי שכבר אמרתי, מצביעות על סביבה נקייה לחלוטין.

אני משוכנע שהכור בדימונה לא מהווה מקור לדאגה, ובוודאי אין הוא מהווה סכנה לעובדיו, לא כל שכן לשכניו הקבועים או המזדמנים. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אבקש לשאול שאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

בהסכמת השר.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כבוד השר, שאלה קצרה, ואני יודעת שהתשובה תהיה ארוכה. אני רוצה לשאול, מה הם יחסי הגומלין ביניכם – המשרד לאיכות הסביבה ומשרד הבריאות? יש הרבה נושאים שקשורים לאיכות הסביבה, שצריך לעבוד עליהם במשותף עם גורמים במשרד הבריאות.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בכל פעם שיש צורך בשיתוף פעולה כזה, שיתוף הפעולה נתון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

האם אין איזו מחלקה שעובדת יחד? מחלקה שבאופן קבוע יושבת בישיבות משותפות לבדיקת הנושאים?

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

על-פי הצורך, אם יש צורך לבחון עניין במשותף, אנחנו בוחנים אותו במשותף. אין שום בעיה בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. ובכן, ההצעה היא להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

לא. ועדת החוץ והביטחון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אני מבקשת לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

כנהוג, הנושא יעבור לוועדת הכנסת, אשר תחליט לאיזו ועדה להעביר את הנושא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ביקשתי הצעה אחרת.

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה אחרת, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

דווקא לאור דבריו הבדוקים והמרגיעים של השר לאיכות הסביבה, הואיל ופניתי לפני כמה חודשים לחבר הכנסת טמקין בבקשה להסיר את הנושא מסדר-היום, אני מוצא חובה לעצמי לפנות גם לחברת סיעתי נעמי בלומנטל בהצעה להסיר את הנושא מסדר-היום, משום שאין מקום לפריצת כל הסכרים. יש נושאים שהשתיקה יפה להם, ואינני מתכוון לבדיקת בריאותם של העובדים ולהבטחתה.

אבל, אם חברת הכנסת בלומנטל מדברת על הסכנות במחלות מסרטנות, אולי יש מקום לבדוק את כל מקומות העבודה, לרבות מפעלי אסבסט, מפעלים למצברים ומפעלים אחרים במקומות שגם את הזכרת בנושא, בדיקה כללית וגורפת, ואין טעם להעלות מדי פעם דאגות מיותרות דווקא באזור דימונה או באזורים אחרים בארץ. אם יש מקום לבדיקת הנושא, יש מקום לבדיקה כללית של כל המקומות המועדים לפורענות בנושא הזה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מאוד ממליץ לחברת הכנסת בלומנטל שתתייעץ עם חברי הכנסת דן מרידור ואליהו בן-אלישר אם להעביר את הצעתה לוועדת הפנים או לוועדת החוץ והביטחון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

התייעצתי קודם עם יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אני מציע לך שתתייעצי גם עם שני החברים האלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת בלומנטל, האם את מסכימה שהצעתך תעבור לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת?

נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

11 בעד, אין נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל בנושא בריאותם של עובדי הכור בדימונה תועבר לוועדת הכנסת, שתחליט לאיזו ועדה הנושא יעבור.

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת הנכבדים, אנחנו עוברים עכשיו לשאלות בעל-פה. השאלת הראשונה – סגן שר הביטחון ישיב על שאלת בעל-פה מס' 334, שהוגשה לראש הממשלה, מאת חבר הכנסת אברהם ורדיגר – נאום כבר היה לך, עכשיו גם שאלת בעל-פה – בנושא: ההחלטה על ביקור ערפאת בשבת.

ההחלטה על ביקור ערפאת בשבת

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני סגן שר הביטחון, אדוני היושב-ראש, הממשלה החליטה לאפשר את בואו של יושב-ראש אש"ף ערפאת לעזה בשבת, אף שהדבר כרוך בחילול שבת המוני של כוחות הביטחון והאזרחים ואף שהפלשתינים ביקשו לקיים את הביקור ביום שישי או ביום שני.

ברצוני לשאול:

1. מדוע הוחלט לקיים את הביקור בשבת, אף שהדבר כרוך בחילול שבת המוני?

2. מה היא הסיבה להסכמת הממשלה להקדמת הביקור ליום שישי?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תרשו לי במלה אחת לתאר את תהליך קבלת ההחלטה. בנושאים האלה לא מתקבלת החלטה עקרונית. מתקבלת החלטה מעשית אשר מנסה להביא בחשבון את מכלול הגורמים, והיא נבדקת באופן שוטף.

עניין ביקורו של ערפאת נדון אצלנו במערכת הביטחון באופן שוטף מאמצע השבוע. בשלב הראשון, לאור מכלול הנתונים שלא פה המקום והזמן לפרטם, היתה הרגשה שהעיומותים המעטים ביותר וחילול השבת הקטן ביותר יהיו דווקא אם הביקור יהיה בשבת, מפני שבלאו הכי גם בחיי היום-יום בשבתות רגילות, המצב הביטחוני מחייב חילול שבת מסוים עקב פיקוח נפש. הבחינה המדוקדקת הראתה שלא תהיה כאן תוספת משמעות.

הדבר המשיך להיבחן. גם כתוצאה מפנייה של חוגים דתיים כאן, גם מבירור יתר של העיומותים השונים האפשריים, עלו באמת האפשרויות הנוספות – גם ביום שישי וגם אחרי שבת. היו יתרונות וחסרונות לכאן ולכאן.

ביום חמישי לקראת הצהריים הסתבר שיש יותר נתונים כנגד הביקור בשבת, לרבות, כשיקול מרכזי, לא שיהיה יותר או פחות חילול שבת, אלא שחילול השבת שיהיה קשור לביקור הוא שונה וצריך להתחשב בו. ונכנסו גם גורמים אחרים. לכן, ביום חמישי בשעה 14:00 החליט ראש הממשלה שהביקור יהיה ביום שישי ולא בשבת. זאת גם לאור דיון שהיה ביום חמישי בבוקר, שבו נכנסו מחדש כל הנתונים לבחינה. בדיונים היו כל אנשי המקצוע הקשורים בנושא, כדי לבדוק את מהות העיומותים השונים וחילול השבת הקשור אליהם, ובסופו של דבר החליט ראש הממשלה כפי שהחליט, שהביקור יהיה ביום שישי.

עדיין היתה דאגה בקרב חלק מהחוגים הדתיים. שוחחתי אתם והבהרנו, שלא תהיה שום חריגה מהתוכנית, שלא תהיה שום חריגה מהמחויבות שלנו כלפי השבת, ואומנם לא היתה חריגה. כפי שאמרנו, מרגע שערפאת נכנס לתחום עזה, לתחום האוטונומיה, שום חייל לא היה קשור בעניין ולא עסקנו בזה. בדיעבד, חבר הכנסת ורדיגר, לא היה ממש צורך בשום חילול שבת בעת הביקור הזה, ותודה לאל שכך היה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני סגן שר הביטחון, אני קצת לא מבין. היו פרסומים, ואחד מהם היה שהנשיא מובארק פנה לראש הממשלה וביקש להקדים את בואו של ערפאת משבת ליום שישי, מכיוון שבקהיר ישהה בשבת נשיא אלג'יריה, ואין זה רצוי שערפאת ישהה בקהיר באותו יום. הוא ביקש שהביקור בישראל יוקדם.

מה עשו הגורמים האחראים? לגביך אין לי כלל טענות. הפניתי את השאלה לראש הממשלה, מכיוון שהוא היה בסוד העניינים והוא זה שהחליט. מי היה הגורם להקדמת הביקור לשבת? האינפורמציה

שהיתה בידי כל העיתונאים וכל אלה שעסקו בנושא היתה, שהביקור נקבע לשבת כדי למנוע התקהלויות של יהודים דתיים, או חובשי כיפות, כפי שזה נקרא בתקופה האחרונה, הימניים, כדי לא להפריע לבואו של ערפאת. אחר כך, כאשר הוחלט להזיז את הביקור משבת ליום שישי, פתאום נענו לא לבקשתו של מובארק אלא לבקשתם של רבנים, לבקשתו של הראשון לציון. שמעון פרס טלפן לחבר הכנסת שפירא ביום שישי אל בית-החולים ואמר לו: חבר הכנסת שפירא, אנחנו עשינו לפי בקשתך, והקדמנו את בואו מיום שבת ליום שישי. הודיעו זאת גם לרבנים.

אני שואל שאלה פשוטה: לשם מה ההטעיה הזו? מדוע לא אומרים לציבור את האמת: לפי בקשת מובארק הוקדם בואו של ערפאת, ולא לפי בקשת הראשון לציון, ולא לפי בקשתי ובקשתם של חברי כנסת אחרים, או של חבר הכנסת שפירא ממיטת חוליו בבית-החולים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום. אני רוצה להזכיר לכם את לוח הזמנים. חבר הכנסת ורדיגר קיבל שתי דקות, כי הוא השואל. האחרים – דקה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני סגן השר, אדוני היושב-ראש, אני לא בטוח – עם כל הכבוד, ואני מכבד אותך מאוד, גם בשל תכונותיך האינטלקטואליות, אדוני סגן השר – ששמת לב למה שהשבת כאן. השבת כאן דבר חמור מאוד, שממשלת ישראל ושר הביטחון החליטו בשלב ראשון – על השלב השני תכף אדבר, ודיבר על כך גם חבר הכנסת ורדיגר – לקבוע ביקור של הטרוריסט הזה, רב-המרצחים, דווקא ביום שישי. לפי זה, גם אילו היה בא נשיא מדינה אחרת, הראוי לכבוד, היא היתה קובעת אותו דווקא בשבת. הרי זה איום ונורא. זה מראה שאתם מזלזלים בשבת. ממה נפשך? אם אתה אחראי לכל מה שאמרת, שהדרישה אינה לפי האינפורמציה הידועה לכול על-ידי גורם חוץ, אלא בגלל פניות, הרי ראש הממשלה היה צריך להשיב להם: מה אתם רוצים? הרי אנחנו מחללים את השבת כמה שפחות. למה הם לא קיבלו את זה? כי באמת היה מדובר על חילול שבת, ועל ביטחון – פי אלף, וכל אחד הסתכל וידע. אלא מה? חשבו שלא יהיו מפגינים בשבת. זה היה פטנט כזה של ממשלה שמאלנית.

אדוני סגן השר, אתה הרי יודע שהממשלה מזלזלת בשבת, משום שאתה השבת כאן מעל במת הכנסת בנושא של פינוי עזה בשבת, ותשובתך הראשונה – עד שקיבלת את פסק ההלכה של גדול פוסקי הדור, ראש הממשלה יצחק רבין, שאמר שזה פיקוח נפש – היתה תדהמה. הופעת כאן מעל במת הכנסת ואמרת: אני אבדוק מה קרה כאן, מישהו לא שם לב. פתאום ראש הממשלה נעשה פוסק הדור.

אני אומר, אדוני סגן השר, אנא, גם אם זה כדי שתהיינה פחות הפגנות, וגם אם נדמה לכם שנהיה פחות במקום, כדי לעצור את רב-המרצחים, הפסיקו למען השם את הזלזול בשבת. חוץ מהעניין הממלכתי, יש גם חיילים דתיים, והם לא צריכים להגן על רב-המרצחים בשבת. מה קורה לכם? לאן התדרדרתם, צה"ל כבר לא נותן תנאים שווים לחיילים דתיים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, יש לי בעיה, יש חבר הכנסת דוד מגן וחבר הכנסת עובדיה עלי. עין אחת שלי ראתה את זה קודם, ועין שנייה ראתה את השני קודם.

עובדיה עלי (הליכוד):

אני מוותר לחבר הכנסת דוד מגן.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני פוסק שחבר הכנסת דוד מגן יהיה הראשון, אבל על מנת לא להיות "גזלן יהודי", ומכיוון שכולם יודעים שאני איש פשרות, אתן לך חצי דקה ותו לא, ולחבר הכנסת עובדיה עלי – דקה שלמה.

דוד מגן (הליכוד):

נכבדי היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אני מבקש להבדיל בין שני מישורים. במישור האחד, רב-המרצחים ערפאת מתעתע בכם כממשלת ישראל, והממשלה מתעתעת בכנסת. בנושא הזה אנו דנים, מתייחסים לעניינים המדיניים. קיבלתם רוב, וכל זמן שלא נצליח להפיל אתכם, כל זמן שהעם לא יחליט אחרת בקלפי, נמשיך להתווכח. אין מה לעשות, עד שנקבל מחדש את גזר-דינו של הבוחר.

אבל בשבוע האחרון ראינו שאתם מאפשרים לאותו רב-מרצחים לתעתע ישירות בעם ישראל, כאשר הוא עוקף אתכם כממשלה ואת הכנסת כרשות, מופיע מעל כל מסכי הטלוויזיה, מגדף ומנאץ, והתקשורת מסייעת לו בעריכת "פסטיבל ערפאת", ואין איש פוצה פה ומצפצף. אני רוצה לומר לך, כי לפי הערכתי ערפאת לא מתכוון לשבת ביריחו או בעזה, הוא מתכוון להמשיך את הדולצ'ה ויטה שלו בכל בירות העולם, לנסות לשנורר כסף, לגנוב כסף, להמשיך במעשי השחיתות שלו, ואנו צריכים לסבול את הנושאים הללו במקום תוכניות חינוכיות ואחרות בטלוויזיה ובכלי התקשורת. מי האיש הזה, שממנה אזרח יהודי, אדם המתקרא רב, הרב הירש, כשר לענייני העם היהודי, או אזרח ישראלי אחר, ד"ר אחמד טיבי, כיועץ לנשיא מדינת פלשתיין? אנא, החזיקו את הלולין הזה בפרופורציות הנכונות. אתם רוצים להתעסק אתו, להאמין לו, זה עניינכם כממשלה, אבל תנו לעם לנוח מהיצור המבעית והדוחה הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עובדיה עלי, חצי דקה.

עובדיה עלי (הליכוד):

תתפלא, אבל אני אעמוד בלוח הזמנים. אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, אני מבקש לשאול אותך שאלה שאינה נוגעת לנושא הזה, אבל היא נוגעת למשרד שאתה ממונה עליו כסגן שר הביטחון. קראתי היום בעיתונות, שהרמטכ"ל אסר על האלוף במילואים דורון רובין לטוס עם ועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון לדרום-לבנון.

שאול יהלום (מפד"ל):

עם הוועדה לביקורת המדינה.

עובדיה עלי (הליכוד):

עם הוועדה לביקורת המדינה. הוועדה הזו באה לבדוק את צה"ל. כפי שאתה יודע, לחברי הכנסת אין כלים לבדוק נושאים בצבא. לא תמיד יש להם הידע, הכלים והנתונים. מטבע הדברים, הוועדה נעזרת במומחים. לית מאן דפליג שהאלוף במילואים דורון רובין הוא מומחה לעניין זה. איך אתה מסביר את זה?

היו"ר ד' שילנסקי:

מכובדנו, חבר הכנסת עובדיה עלי, נתתי לך חצי דקה, אבל לנושא שהיה על סדר-היום. מקובל שמדברים על נושא אחד, גם אם משלבים בו נושא אחר. אודה לך אם תסיים במשפט אחד.

עובדיה עלי (הליכוד):

משפט אחרון, ברשותך. אני חושב שמניעת כניסתו של האלוף דורון רובין, אשר ליווה את הוועדה לביקורת המדינה, היא שערווייה, ואני מבקש לדעת את ההסברים לכך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, לפי הפרוצדורה – אני חושב שהיא לא נכונה, כי היה הרבה זמן לשאלות ויש לך רק שתי דקות לתשובות. אבל מאחר שמחוץ לפרוצדורה קיבל חבר הכנסת עובדיה עלי חצי דקה, אני מוסיף לך על שתי הדקות דקה שלמה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

עברו עכשיו כבר 30 שניות. תודה רבה.

חבר הכנסת ורדיגר, יש לנו שתי אפשרויות לעבוד בכנסת: אחת – מתוך אמון, ואחת – מתוך התנגחות. תבחר. גם אני יודע להתנגח. אתה יכול להביא לי ציטוטים כאלה או אחרים, ואתה יכול לקבל דברים כמו שהם. השאלה היא לאן רוצים להוביל, ואני לא נאיבי עד כדי כך שאחשוב שברגע מסוים אתה מוריד את הגלימה של האופוזיציה ומדבר רק לנושא. אבל אני ממשיך לענות לנושא גם אם זה יוציא אתכם מההכלים, וגם אם חבר הכנסת יהלום יעמוד כמו משה רבנו עם הזרועות מורמות. תקשיב גם, אל תצחק כל הזמן.

אני הבהרתי במפורש וללא שום התחמקות. בתהליך קבלת ההחלטות היו רגעים שנושא הביטחון נראה כבעל חשיבות עצומה, בכלל זה מידת חילול השבת שתהיה כרוכה בו. זו לא בושא שמערכת הביטחון מביאה זאת בחשבון, שאם יהיו אירועים כאלה או אחרים הקשורים בביקור, הם עלולים לגרום לחילול שבת גדול יותר. זו גם לא בושא שממשלה מתחשבת בגורמים אחרים בעת קביעת המדיניות שלה. מה חדש פה? לא תגרור אותי לוויכוחים פנימיים בתוך המחנה הדתי.

אני רוצה לומר לך באופן ברור – ולא התכוונתי להיכנס לפרטים, אבל ברגע שאתם מפקפקים בכול, כאילו כל הזמן עומדים ומשקרים אתכם; כאשר אני הייתי בדרך לדיון שמעתי את הרב הראשי בקשי ברדיו. לא אכנס לפרטי הדיון. הנושא עלה עוד הפעם, ואני לא עשיתי חשבון מי הרב שדיבר. שמעתי את הדברים והם נכנסו כחלק מהנושאים של הדיון, והיתה צריכה להיות התייחסות של האלופים אשר המליצו מה שהמליצו ואשר העריכו מה שהעריכו בהתחשב גם בתחושה הציבורית, ולעשות מחדש חשבון מה עלול לפגוע יותר ללא צורך וללא הצדקה.

זה נכון שהיתה גם מעורבות של מובארק, אבל אני הייתי שם במשך כל תהליך קבלת ההחלטות, כל אותו בוקר, עד לרגע שזה התקבל, לרבות כמה טלפונים לכמה אנשים, ואני אומר לך, שבתהליך קבלת ההחלטות הרגישות כלפי שמירת השבת ליוותה באופן קבוע ורציני את כל הרמות של המפקדים ואת ראש הממשלה.

לכן אין פה שום שקרים, יש פה תהליך של קבלת החלטה. יכול להיות שאתה חושב – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זאת אומרת שהידיעה על מובארק לא נכונה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

סליחה, לא שמעתי. יכול להיות שאתה חושב שאסור לנו להביא בחשבון שיקולים ביטחוניים כשיקולים מרכזיים. אני חושב שאתה טועה. אנחנו צריכים להביא בחשבון מה יגרום הכי פחות נזק לחיילי צה"ל באשר הם שם, ואנחנו צריכים להביא בחשבון מה יגרום הכי פחות עוגמת נפש לכל הציבור הישראלי, לציבור הדתי, ואת זה הבאנו בחשבון, ועל-פי זה החלטנו. אני שמח לומר בדיעבד שההחלטה היתה

נכונה וההערכה שלנו היתה נכונה. זה העיקר. צריך לזכור שאנחנו נבחנים גם בתוצאה, והתוצאה היתה טובה.

חבר הכנסת מגן, אני יכול להבין, בהמשך לשיחה של אתמול בערב, שכואב לכם שהתהליך הולך יותר טוב ממה שחלק מכם חששו. אני לא מוטרד מזה.

דוד מגן (הליכוד):

הלוואי שזה היה נכון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אמרתי שזה לא כמו הנפילה מבניין, ואומרים: So far so good. אנחנו בדרך למעלה ואנחנו אומרים, זה יותר טוב ממה שחלק מכם צפה ואמר. אני מתפלל שכך זה יימשך, כי אני מאמין שהכיוון הזה הוא הכיוון הנכון.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

אגב, צפינו את זה ואמרנו שבתקופה הראשונה תהיה רגיעה, למרות – – –

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברת הכנסת בלומנטל, אני בטוח שכל מה שאמרת נכון. אני שמח להצטרף. אני אומר שהציפיות וההערכות של חלק מהאנשים היו שונות. עכשיו, כשזה פועל כפי שפועל ואנחנו ממשלה, ואנחנו צריכים להביא בחשבון את הגורמים הרלבנטיים בכל רגע של החלטה – – – אני צחקתי כשטסנו לשטחים בדרום-לבנון והיו עננים, אז כתבתי למזכיר הצבאי: אני מתאר לי שכשנחזור תהיה הערה של האופוזיציה, למה בשיתוף פעולה עם הקדוש-ברוך-הוא עשינו עננות שלא תאפשר לפגוע בערפאת – קנוניה. דוד, רדו מזה. אנחנו צריכים לתת פתרונות על-פי הכיוון – – –

דוד מגן (הליכוד):

הלוואי שההיסטוריה תוכיח שאנחנו טעינו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, לא, אני מדבר על הנושא עצמו, ואתה צריך להודות שגם הביקור בעזה, ובעיקר הביקור ביריחו, גרמו להרבה פחות זעזועים מכפי שחלק חששו.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה הישג גדול לישראל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לפי דעתי כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, זו לא הצעה לסדר, זו שאילתא בעל-פה והזמנים מוגבלים. נא לא לקרוא קריאות ביניים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מבין שכוועסים כיוון שאין לך תחושת השלמה עם התהליך, אבל בתהליך הזה צריך להודות שבינתיים כל ההערכות של הממשלה היו יותר נכונות מההערכות של האופוזיציה.

עובדיה עלי (הליכוד):

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, תסלח לי. אני צריך לומר משהו לגבי ביקורת המדינה. בעת התחקיר שעשה שם ראש הממשלה שמענו דיווח, ואחר כך סיפר לי גם חבר הכנסת זאבי שהיה לכם ביקור מוצלח מאוד בצפון. כך מסרו לנו. אנחנו שמחים מאוד על זה, כי הימים ימים קשים וחשוב היה שתתרשמו כפי שהתרשמתם.

אני שומע על עניין דורון רובין בפעם הראשונה. אני אבדוק ואתן לך תשובה.

חבר הכנסת מגן, הוא יועץ קבוע שלכם?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

דוד מגן (הליכוד):

רק משפט אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני באמת מבקש, רק משפט אחד. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אבהיר את הסוגיה. הוועדה לענייני ביקורת המדינה ערכה ביום ראשון סיור בגבול הצפון ובדרום-לבנון. אלוף הפיקוד ויתר הקצינים והחיילים ראויים לכל המחמאות על רקע הממצאים שהעלינו באותו סיור יחד עם מבקר המדינה.

עם זאת, שאלתו של חבר הכנסת עובדיה עלי היתה מדוע הרמטכ"ל – הוא לא אמר מישהו אחר – התנגד בתוקף לכך שהיועץ הקבוע של הוועדה, האלוף במילואים דורון רובין, יצטרף לסיור. אני מגלה שכפסע היה בין ההחלטה שלי לבטל את הסיור – או לקיימו. העדפתי את הדרך של ביצוע הסיור, ואני מעריך שעכשיו תבררו את הדברים גם על רקע פנייתו של חבר הכנסת עובדיה עלי בעניין החרם האישי שהרמטכ"ל אהוד ברק או גורם אחר מטיל על האלוף במילואים דורון רובין.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן שר הביטחון ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 335, שהוגשה לראש הממשלה מאת חבר הכנסת דן מרידור, בנושא: איגוד השידור הפלשתיני.

איגוד השידור הפלשתיני

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו השאילתא שהגשתי לראש הממשלה: בידי תצלום קבלה שהוצאה על-ידי איגוד השידור הפלשתיני – Palestinian Broadcasting Corporation, תחת הכותרת: הרשות הלאומית הפלשתינית – Palestinian National Authority. כתובתו של האיגוד המצוינת בקבלה, מחודש יוני, היא ברחוב מסודי 23 בירושלים.

אודה לראש הממשלה אם יואיל להשיבני:

1. האם קיומו של מוסד זה, המנפיק תעודות עיתונאי בירושלים, איננו מהווה הפרה של הסכמי אוסלו וקהיר?

2. אם כן – מה ייעשה בנדון?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, הבמה לרשותך.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חברי הכנסת, אנחנו יושבים על המדוכה של המשרדים השונים של הפלשתינים בירושלים באופן שוטף, במגמה להבטיח שלא יהיו בירושלים משרדים בעלי אופי או סממנים של ריבונות ושל עצמאות ושל ישות מדינית אשר פועלת בירושלים. אינני רוצה להיכנס ליריעה השלמה של משרדים אשר קיימים כאן כמה וכמה שנים, אבל גם אותם אנחנו בודקים מחדש.

במסגרת הבדיקה הזאת אנחנו בודקים את האפשרות שמשרד כזה, כפי שאתה העלית, פועל. זאת אומרת, אנחנו לא מטילים ספק בנתונים לגבי המשרד וכדומה, אבל אנחנו צריכים לבדוק אם אומנם הוא ממלא את הפונקציה הזאת. אם הוא ממלא את הפונקציה שאתה אמרת, אנחנו נסגור את המשרד, מכיוון שזה נוגד את הסכמי אוסלו, ולא ניתן לו לפעול, באופן חד-משמעי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת, בבקשה.

דן מרידור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להתחיל בעניין פרוצדורלי, לא חס וחלילה כלפי ידידי וחברי סגן שר הביטחון. השאילתא הזאת הופנתה לראש הממשלה. על-פי החלטת הכנסת, על שאילתא ישירה – לפי סעיף 7(ג) להחלטת ועדת הכנסת מיום 31 בינואר 1989 – יכול להשיב או השר עצמו, או שר

אחר, או סגנו של השר שאליהם הופנתה השאלתא. בכל הכבוד, לא הפניתי את השאלתא אל שר הביטחון, אלא אל ראש הממשלה. וזאת לא מפני שאינני אוהב לשמוע את דבריו של ידידי מוטה גור – אני חושב שהוא אמר דברים חשובים, ואגע בהם תיכף – אלא נושא ירושלים איננו נושא ביטחוני, הוא נושא שראש הממשלה אחראי לו, וראוי היה, לא רק על-פי רצוני, אלא על-פי התקנון, שהתשובה תינתן על-ידי ראש הממשלה.

נדמה לי, אדוני היושב-ראש, שמזכירות הכנסת עשתה לא נכון, בניגוד לתקנון, שלא דרשה מראש הממשלה או משר אחר או מסגן שר במשרד ראש הממשלה, לפי התקנון, להשיב על השאלתא. עד כאן הערתי הראשונה, ואין לי טענה אל סגן השר, שבא הנה, אלא אל ראש הממשלה, שלא נהג לפי התקנון.

אדוני סגן שר הביטחון, אני שמח על תוכן דבריך, שאתם בודקים אפשרות שאם הפונקציות שממלא המשרד הן כפי שתיארת, המשרד הזה ייסגר. המאבק על ירושלים הוא מאבק קשה, וכפי שאמר פייצל חוסייני – המאבק הזה התחיל. במקום שנעמוד כולנו על נושא ירושלים ביחד, לצערי הרב, הממשלה, על-ידי שר החוץ, בידיעת ראש הממשלה, כתבה מכתב בנוגע למצב הביניים בירושלים, לא מצב הקבע, ובו התחייבה שלוש פעמים לגבי מקום גיאוגרפי, שלא הכרנו בו אף פעם, והוא נקרא שם במכתב של האדון פרס: Jerusalem – ירושלים המזרחית. הישג גדול לפלשתינים, שבו הממשלה, לצערי, מטילה צל על אחדותה של ירושלים. פעם ראשונה הממשלה, בניגוד למה שהתחייבה ותוך הכחשת הדברים, כתבה באותו מכתב שהיא תמשיך לשמור ולקיים את המוסדות הקיימים של אש"ף, של הפלשתינים – המכתב נמסר למר ערפאת, לאש"ף – במזרח העיר. איך אפשר יהיה לסגור מוסדות, שהוסכם במפורש שאפשר לקיים אותם? היו גם דיבורים של שרים וסגני שרים, ולא אחזור עליהם, על פשרות בירושלים.

לכן, אדוני סגן השר, הממשלה תיבחן במעשיה בשלושה דברים עיקריים: ראשית, סגירת המוסדות האלה. לא צריך חוק בשביל זה, יש הסכם שחתמת עם אש"ף. אם אש"ף מפר את ההסכם, לא צריך לדבר אתו. ואם הם מקיימים בירושלים מוסדות כמו הלשכה לסטטיסטיקה, כמו לשכת העיתונות, כמו קבלת שגרירים ב"אוריינט האוס", כמו ניהול שיחות מדיניות של הרשות הפלשתינית – זה הביטוי כאן, הרשות הפלשתינית, ביטוי של הסכם אוסלו – ומפירים את ההסכם, תודיעו להם: אין שיחות אתכם. לא צריך לזרוק את זה ליועץ המשפטי לממשלה, שימצא פתרונות בחוקים, אפשר לפתור את זה בדרך המדינית הפשוטה ביותר: ראשית, לסגור מוסדות אש"ף; שנית, לבנות בירושלים, להשלים את הבנייה שנעשתה במשך 27 שנים בידי כל הממשלות, תחת ראש העיר טדי קולק והיום ראש העיר אהוד אולמרט, להמשיך בנייה מסיבית בירושלים. דבר שלישי, להפסיק דיבורים מיותרים וכתובת מכתבים בחשאי בנוגע לירושלים.

אני מקווה שסגן השר יסכים אתי שכל זה לא נעשה במידה הראויה עד עכשיו, ואני מבקש לדעת אם הבנייה, סגירת המוסדות, הפסקת הפטפוטים ועמידה נחרצת יעשו מכאן ולהבא. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן מרידור. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאול יהלום.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, קודם כול אני מוחה ומצטער על ההשוואה שהשווה סגן השר את תנועות ידי לתנועות ידיו של משה רבנו. אני מבין שנוסף על המומחיות שמשרד הביטחון מגלה לאחרונה בנושאים של ההלכה היהודית, חילול השבת ופסיקת ההלכה, יש לכם גם ידיעה כל כך נכונה וכל כך ידועה איך הניף משה רבנו את ידיו.

דן מרידור (הליכוד):

הוא מזקק לעזרתם של אהרן וחור שיחזיקו אותו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

יש אפילו ציורים, גדלנו עליהם.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

גם אותו ציירו בהפגנות כשהוא היה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לעצם העניין. אדוני סגן השר, אנחנו שומעים בחודשיים האחרונים וקוראים כמעט כל בוקר הודעות בתקשורת של ראש הממשלה, של עוד שרים, בעיקר של ראש הממשלה: אנחנו כל הזמן בודקים; בודקים איך לא יהיו מוסדות של הרשות הפלשתינית, מוסדות של מדינה, מוסד כמו "אוריינט האוס", איך זה לא יהיה בירושלים. חודשיים בודקים, בודקים, בודקים ובודקים ושום דבר לא נעשה. לדוגמה, המקרה שהגיש חבר הכנסת דן מרידור.

האם לא תיבושו רק לבדוק? מה הבעיה לסגור את "אוריינט האוס"? מה הבעיה לסגור אותה רשות שמחלקת תעודות לפלשתינים? הרי אתם מודים שיש מוסדות שלטון, אתם מודים שהם בירושלים, אתם יודעים שברקע דורש ערפאת, וברפיח הוא מצהיר, שבירתו תהיה ירושלים, אתם מבינים את ההקשרים. אני חולק על אדוני, אבל אין לי זמן להעיר, שההסכם הולך ונעשה טוב בביצועו. לדעתי, הוא הולך רע ומר. אבל לא משנה בעניין הזה, אלא שאתם מודים ולא עושים דבר. אנא, הפסיקו לדבר על בדיקה והתחילו לבצע את חובתכם הלאומית למען ירושלים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאלו יהלום. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

כבוד סגן השר, אמש הצגתי לך את התעודה שחילקו לאלה שירדו לטקס ביריחו וביקשתי הסבר על for president יאסר ערפאת. היום, בעקבות השאילתא של חבר הכנסת דן מרידור והשאלה הנוספת של חבר הכנסת בן-אלישר – שבאיגרות לכולם מכתיר פייצל חוסייני את ערפאת כנשיא – מתי כבר תפקחו את העיניים לראות שזה לא מקרי ויש פה קו מנחה? למרות ההתחייבות מעל במת הכנסת שערפאת הוא chairman, יושב-ראש, ניתנה הוראה שלהם שערפאת הוא נשיא. יש לכם עובדה שהביא חבר הכנסת מרידור, מסמך שאני מביא, פניית חבר הכנסת בן-אלישר. סוף סוף צריך להגיד את האמת: אתם מסכימים שהוא נשיא – תודיעו; אתם מתנגדים – תוכיחו.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת בן-אלישר, יש לך שאלה קצרה? בבקשה.

חברת הכנסת בלומנטל, תירשמי לשאילתא הבאה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

סגן שר הביטחון, חבר הכנסת מוטא גור, זו שאלה נוספת לשאילתא של חבר הכנסת דן מרידור. סגן השר גור ידוע ביושרו ובהגינותו, ואני מודה שקשה יותר לבוא אליו בטענות מאשר לשרים מסוימים בממשלת ישראל, שכבר הוכח כי שיקרו לכנסת.

כבר יותר מחודש ימים אנחנו שומעים מפי ראש הממשלה ושר הביטחון, לא פחות ולא יותר, וגם מפי חברי ממשלה אחרים, לא זוטרים במיוחד, שהכול כבר נבדק. אני יודע שהכול למעשה ידוע ואין צורך בשום בדיקה ובשום בדיקה נוספת, אדוני סגן שר הביטחון. אתם פשוט חייבים לעבור לפעולה, ולא – המסקנה היחידה המתבקשת היא, שאתם משלימים עם חלוקתה של ירושלים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. לפני שסגן שר הביטחון ישיב כאן, אני מבקש לומר שחבר הכנסת דן מרידור העלה סוגיה חשובה, אבל הטענות הן לא אל סגן שר הביטחון. אני חושב שזה לא תקין, זה לא עומד במבחן התקנון. את ההערה של חבר הכנסת דן מרידור צריך להפנות ליושב-ראש הכנסת ולראש הממשלה. לפי מה שאני רואה, בשאילתות בעל-פה לא יכול סגן שר הביטחון לענות על שאלות שהופנו לראש הממשלה. הטענות אינן אליך ואתה לא חייב להגיב על הדברים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, תודה רבה.

חבר הכנסת בן-אלישר, חבר הכנסת יהלום, אני רוצה להביא לכם עכשיו דוגמה איך אתם מוציאים ממני לא אמת אחרת אלא עימות שבכוונה לא רציתי להעלות אותו. אנחנו מואשמים בבדיקה בלתי פוסקת, ואתה, חבר הכנסת בן-אלישר, אומר לנו שצריך לעבור מבדיקה למעשים. שניכם יודעים היטב שהקושי נעוץ בכך שחלק עצום מהמשרדים האלה היו קיימים קודם. זה הקושי.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא כפי שזה הוצג.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תאמין לי, אנחנו עושים בכל שבוע בדיקת איזון, הקושי להתמודד עם משרדים חדשים קטן יותר, ואנחנו עושים זאת מייד. יש לנו קושי גדול יותר, בכלל זה עם ידידינו, ערבים, לא ערבים, כאשר אנחנו באים לטפל במשרדים שהיו קיימים קודם, וגם אם היום הם פעילים בצורה אחרת, זה קושי שמחייב את הבדיקה, כי אנחנו צריכים לבוא עם טיעון ברור למה זה יכול היה לפעול שנתיים-שלוש שנים, אני לא יודע כמה זמן, ודווקא כשיש הסכם אנחנו פתאום מתנכלים לזה. לא רציתי להיכנס לסוגיה ממתי יש משרדים פתוחים. מה זה משנה כיום? זה מחייב אותנו להתמודד עם קבוצות שונות של משרדים, שלגבי חלק מהם אנחנו יכולים לתת הנחיה ומקבלים אותה במקום; לגבי חלק מהם צריך לבחור את הטקטיקה הנכונה של הדיון והוויכוח, לא רק בינינו לבין הפלשתינים אלא בינינו לבין מדינות שונות אשר קשורות בתהליך בדרך כזאת או אחרת. יש לנו פה קושי. יש דברים שלא יעזור בהם ועל מנת שהחלטה שלנו תבוצע כראוי הם מחייבים בדיקה רצינית וקביעת טקטיקה נכונה.

אביא לך דוגמה. כאשר עלתה השאלה של נשק לשומרי הראש של פייצל חוסייני, כשעלולה להיות לזה משמעות של משטרה נוספת – זה חוסל במקום. "אוריינט האוס" היה קיים במתכונת כזאת או אחרת, כל מיני שגרירויות ונציגויות התרגלו אליו, והם אומרים לנו: מה חדש פה? אנחנו צריכים למצוא מה חדש – אני לא אומר זאת כטענה לגבי העבר אלא לגבי הקושי שיש לנו בהתמודדות בסוגיה הזאת אם אנחנו לא רוצים להגיע להתפוצצויות, שלפי דעתי לא טוב להגיע אליהן.

לכן, מה שיחייב בדיקה מחייב בדיקה בשביל לקבל את ההחלטות הנכונות ועל מנת שהן יצליחו.

אני רוצה לומר לכם, שבכל הדיונים על ירושלים ועל המשרדים השונים וכדומה, משרד החוץ הוא שותף מלא.

דן מרידור (הליכוד):

השאלה היא אם משרד ראש הממשלה הוא שותף מלא.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדייק: שותף מלא בדיונים אצל ראש הממשלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

והעומד בראשו שמעון פרס.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הוא אישית יושב בדיונים האלה, ולכן אין אפשרות של חציצה בדיון. אני לא אומר שכל אחד מתנבא אחר כך באותה שפה.

שאול יהלום (מפד"ל):

יצא המרצע מן השק.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא ילד, אנחנו חיים בעולם שבו אנו חיים, איש לא מסתיר שיש חילוקי דעות או הבדלי ניואנסים כאלה או אחרים, הם קיימים, אני מדבר על עמדת הממשלה. אני חייב לציין, שבכל הנושא הקשור לירושלים יש שותפות מלאה. מתוך היכרותי עם האיש, גם עבדנו ביחד, אני מאמין שגם בעניין הזה התפיסה הבסיסית של שר החוץ זהה לזו של ראש הממשלה ולזו שאני מציג. זה עדיין לא אומר שלא יהיו ניואנסים והתייחסויות שונים, כי אלה אנשים שונים.

חבר הכנסת מרידור, אתה מכיר את עניין הבנייה מהתקופה שהיית בממשלה, יש רגישויות רבות מאוד כלפי הבנייה בירושלים. אנחנו מכירים היטב בצורך החיוני לאחד את מעלה-אדומים עם ירושלים – זה בסך הכול 450 מטר – ולאחד את ביתר החדשה עם ירושלים, זה שום דבר.

דן מרידור (הליכוד):

גבעת-זאב.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני יכול לומר לך שהרצון קיים, ואת האילוצים הבין-לאומיים אתה מכיר.

דן מרידור (הליכוד):

זה לא בנייה בירושלים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא, אני מדבר על החיבורים, אני מדויק. בהשקפה הבסיסית, ככל שירושלים תהיה גדולה יותר האופציות שלנו טובות יותר וברורה לנו החשיבות של האזורים האלה על מנת להשלים את הטבעת, כדי שירושלים תהיה גדולה. יש לנו בעיה, יש לנו מחויבות. יש מחויבות אחת, שלפי הערכתי ראש הממשלה רגיש אליה, בצדק, וזו האמינות ביחסים עם ארצות-הברית בכלל ועם הנשיא בפרט. אתה יודע היטב עד כמה הדבר הזה חיוני לביטחון ישראל. ובכן, פה אנחנו משחקים.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אילו מחויבויות נתתם על ירושלים?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אנחנו לא נתנו שום מחויבויות, חבר הכנסת בן-אלישר. כשמדברים על ירושלים, אל תכניס את נימת הפירוד; לא היית אתמול בערב. תרדו עכשיו מהעלאת הנושא של ירושלים. תאמינו לי, זה לא גורם טובה – אין לי שום ספק שכוונתכם טובה – זה לא גורם טובה, ולא אגרר לוויכוחים על עניין ירושלים. אומר במה אנחנו יכולים למצוא – אני מקווה – אפשרויות של פעולה משותפת בירושלים, ולא אגרר לוויכוחים על ירושלים. אני בטוח שהעלאתם של הנושאים הקשורים בירושלים היום היא לא לטובת העניין וצריך לרדת מהם.

לכן, לפי הערכתי, הכיוון של החלטות הממשלה הוא כיוון נכון. בכל משרד בירושלים, שהיה קיים ושמפתח בימים האלה או בחודשים האלה ויש בו סממנים של ישות פלשתינית מדינית, אנחנו לא ניתן להם לעבוד.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. אנחנו עוברים לשאילתא בעל-פה מס' 336, של חבר הכנסת אליהו בן-אלישר, שכתרתה: "אוריינט האוס" הפך משרד החוץ של אש"ף.

"אוריינט האוס" הפך משרד החוץ של אש"ף

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

ה"אוריינט האוס" פועל גם כאילו היה משרד החוץ של ערפאת. הדבר נעשה או בניגוד לעמדה של ממשלת ישראל, כפי שהתחייבה חגיגית, או אולי בהסכמתה.

האם ידוע לך:

1. שפייצל חוסייני הודיע לכל הנציגויות הדיפלומטיות בישראל שעליהן להתקשר אתו אם ברצונן לשגר נציג מואמן לקבלת הפנים לערפאת?

2. שבאותה איגרת מכתירים את ערפאת כנשיא, ולא כפי שהובטח לישראל, כי ייקרא יושב-ראש?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בן-אלישר. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין טעם לחזור על חלק מהדברים.

ראשית, העובדה שציינת לגבי פייצל חוסייני נכונה, וכוונתנו – כשאני אומר "כוונתנו", זאת אומרת, זה כרגע בעשייה – להודיע לפייצל חוסייני, שכחבר הרשות הפלשתינית, ואני רוצה לדייק בעניין, אין לו שום זכות לנהל מגעים עם הסגל הדיפלומטי המואמן בישראל. זאת אומרת, הוא איננו אמור לפנות אליהם מה"אוריינט האוס", וכל פעילותו חייבת להתבצע מיריחו או מעזה.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

ואם הוא כן יפנה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מייד מגיע לחלק השני.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, בשאלות בעל-פה אין קריאות ביניים.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא רוצה לחזור על מה שדיברנו קודם, על הקשיים הכרוכים בפעילות הקודמת של ה"אוריינט האוס".

2. אין אנו מכירים ביושב-ראש אש"ף כנשיא, ואנו נוהגים להחזיר איגרות לשולח כל אימת שהן מגיעות אלינו חתומות בתואר: נשיא.

עכשיו אני מגיע לתשובה העיקרית. התנהגות כזאת, כמו פתק של הנשיא, או כל התייחסות אל היושב-ראש כנשיא, אין עולות בקנה אחד עם ההתחייבות שיושב-ראש אש"ף נטל על עצמו בחתימה של הסכמי עזה ויריחו, ואנחנו נפעל בהתאם, לוודא שאומנם לא תהיה פה חריגה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. לחבר הכנסת בן-אלישר יש שאלה נוספת.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

אני מצטער, אדוני סגן שר הביטחון, אבל תשובתך שוב איננה מספקת, מפני ששוב אתה מבטיח שהממשלה תבדוק והיא לא תאפשר, אבל הדברים כבר קרו, כבר התרחשו.

ברור שמה שאני מעלה נכון, המסמך ביד, כך שגם אי-אפשר להכחיש אותו, ואני חייב לומר שאתם גם ידעתם – אני לא יודע אם אתה ידעת, אבל השלטונות הישראליים ידעו – על הפנייה הזאת ולא עשו דבר, מה שאומר לי שאין לי ברירה אלא להסיק את המסקנה, שישראל מעלימה עין, או משלימה, או שמא, וזה אולי יותר חמור, היא נוקטת מדיניות שבאה בעצם בקו ישיר מאותו מכתב ששוגר לשר החוץ הנורבגי הולסט והוסתר מן הכנסת ומישראל, מן העם בישראל, יכול להיות, על כיבוד אותן מוסדות ואותם ארגונים ואותם משרדים שהיו קיימים.

אני מבקש לומר, שה"אוריינט האוס" היה קיים גם בימי המנדט. הוא קיים מאז ועד עצם היום הזה. כמובן, מה שחשוב הוא מה עושים בו. בימים אחרים לא התקבלו שם שגרירים ונציגים קונסולריים, והיום הם כן מתקבלים שם. ה"אוריינט האוס" הפך משרד החוץ של אש"ף ושל ה- Palestinian Authority. אתם יודעים את זה, הייתם יכולים למנוע את זה, אלא אם כן אתם מכבדים התחייבות שנתתם לאש"ף, בלי שאנחנו נהיה אכן בטוחים מה הם כל גבולותיה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בן-אלישר. חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואחריה – חבר הכנסת דוד מגן.

שאל יהלום (מפד"ל):

היו"ר ע' עלי:

אני יודע, אבל כבר שאלת היום שתי שאלות, שלוש שאלות.

שאל יהלום (מפד"ל):

אבל בשאילתא מקובל שאם השואל הוא ממפלגה אחת – – – לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שזכותי היתה לשאול קודם.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אולי תרשה לי.

שאל יהלום (מפד"ל):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת שאול יהלום, ראשית, אני מבקש לא להפריע לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. כשהנושא שלך יעלה, נשקול. למה לך למנוע ממנה את הזכות לשאול? בבקשה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל.

נעמי בלומנטל (הליכוד):

סגן שר הביטחון, אתה מדבר אלינו בנימה מרגיעה מאוד, כאל ספיחי אופוזיציה שמבטאים אי-אלו מועקות.

אני רק רוצה לבוא ולומר, שעל-פי סקרים שנעשו זה עתה, למעלה מ-60% מן הציבור בארץ מודאגים ביותר מן התהליך שמתרחש לנגד עיניהם. ואני שואלת את עצמי, האם ראש הממשלה בעצמו, בדרכו החד-צדדית, שהייתי קוראת לה התדרדרות בכל הקווים האדומים שהוא אולי הציב לעצמו בראשית התהליך ועכשיו הוא חוצה אותם בצעדי ענק, האם ראש הממשלה בעצמו אינו עוצר מדי פעם – ואני מבינה שאתה משיב בשמו – ושואל את עצמו, האם ההתדרדרות שבה הוא הולך אינה מסוכנת מדי, ולעתים כאשר הוא שואל אני רואה שפתאום הוא נעצר על משהו.

ואנחנו רואים כאן ויתורים על גבי ויתורים, וכל שאלה ששואלים חברי, חברי האופוזיציה בשלב זה – ואני מקווה שהשלב הזה של האופוזיציה יהיה קצר מאוד בעקבות המהלכים של ראש הממשלה – מדברת בעצם על כך שמוקמת לנגד עינינו מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים. ולא יעזרו כאן כל מיני פלפולים ודיבורים מסוג זה או אחר, שמנסים להצניע מעיני הציבור את השאלה הזאת.

מדי פעם אנחנו קוראים שראש הממשלה עוצר פתאום. למשל, כשאמר פתאום שרג'וב לא יוכל לנסוע לעזה. זה בא כאילו להראות לציבור שגם ראש הממשלה מודאג, הוא עוצר פתאום. אני שואלת את עצמי, האם לעתים ראש הממשלה באמת עוצר את עצמו וחושב שהוא מתדרדר והולך בצעדי ענק, בצורה נמרצת מדי, לקראת הקמתה של המדינה הפלשתינית לנגד עינינו, או אולי יש לו איש יחסי ציבור שאומר לו: מוטב שתראה לעתים שאתה מהסס. משום שדרכו מוליכה ללא היסוס לדרך שלא תהיה ממנה חזרה, ומכך אנחנו מודאגים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת דוד מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תרשה לי לפנות בשאלה הזאת אל סגן שר הביטחון בכינויו, מוטה, כי אני רוצה לפנות אליך אישית, מוטה.

אתה מעמיד אותנו, את האופוזיציה, במצב בלתי אפשרי. מצד אחד, קיימת ממשלה שמסובבת אותנו בכחש. אולי בתוכה, בינה לבין עצמה, יש גם תמרונים ומידורים והטעיות ודיסאינפורמציה, והיא מיטיבה לשלוח אותך – וכלפי מוטה יש לנו הערכה אישית ואמון אישי, והוא איש שטורח לגבש את

הקונסנסוס – והיא אומרת לך: אתה תענה. ואתה עונה לנו כאן בתשובות אישיות שלך, כשבמקביל מתבצעות פעולות וניצבים נתונים חדשים, כשכוח השפעתך לא מספיק חזק על הממשלה.

נדמה לי, אם אני קורא נכון את השלט, שמשמאל לחבר הכנסת יעקב שפי יושבת שם באיזה מקום או צריכה לשבת חברת הכנסת יעל דיין. אין לי ויכוח עם הכנף השמאלית של סיעת העבודה בכנסת. כואב לי מאוד שהיא הכנף הדומיננטית. אין לי ויכוח. כשחברת הכנסת יעל דיין אומרת שהיא תומכת בהקמת מדינה פלשתינית, אין לי מה להתווכח אתה. יש פער, יש תהום עמוקה ורחבה שמפרידה בינינו.

אבל, ידידי יעקב שפי וידידי סגן השר מוטה גור ואחרים במפלגת העבודה, אני יודע שאתם מתנגדים להקמת מדינה פלשתינית, ודווקא בגלל זה עמכם יש לנו הוויכוח הנוקב ביותר. נוכח הנתונים שהעלו כאן גם היום חבר הכנסת דן מרידור וחבר הכנסת אליהו בן-אלישר, אתם לא רואים שעל אפכם ועל חמתכם, על אפנו ועל חמתנו, בגלל קבוצה מסוימת בממשלה, אותה מדינה פלשתינית קורמת עור וגידים? אתם לא רואים את זאת, מוטה?

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מגן. הואיל והערתו של חבר הכנסת שאול יהלום היתה במקומה, והוא צדק, אני אאפשר לו לשאול שאלה נוספת.

לפני כן, ברשותך, חבר הכנסת יהלום, אני רוצה לציין שביצע יושבים מטופלי דיאליזה שנעזרים באגודת "עזר מציון". זו אגודה חשובה מאוד, שעושה עבודה חשובה ביותר בשביל מטופלי דיאליזה, כמו גם בשביל חולים אחרים. חולים אלה מתאשפדים בבתי-החולים "איכילוב" ו"וולפסון", והם הגיעו לביקור בירושלים ובכנסת. אני מאחל להם רפואה שלמה והחלמה מהירה, ומברך את האגודה החשובה הזאת על פעילותה הענפה והברוכה. ברוכים תהיו.

בבקשה, חבר הכנסת שאול יהלום.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, מה שמטריד אותנו, אדוני סגן השר, זה לא התשובות, אלא התשובות המתחמקות. כפי שאמר חבר הכנסת מגן, אתם רואים שערפאת משתמש בתואר נשיא, אז אתם מחזירים מכתבים, נניח, אבל הוא משתמש בזה בכל העולם. אם כל העולם יכיר במדינה, ואנחנו לא נכיר, אז זו לא תהיה מדינה? איזה מין דבר הוא זה, שאנחנו מחזירים מכתבים, אבל רואים שהוא משתמש בתואר הזה בכל העולם?

בשבת הוא נפגש עם שגרירים, ברפיח הוא נשא נאום על ירושלים, ואני כבר לא רוצה להזכיר את הסכם קורייש ואת הג'יהאד שעליו דיבר ביוהנסבורג. האם אדוני יודע שמה"אורינט האוס" מופעלת משטרה פלשתינית במזרח-ירושלים, שעוסקת בפלילים? משטרת ישראל לא נוגעת בצד הפלילי

במזרח-ירושלים. את הכול היא משאירה לשוטרים פלשתינים שמופעלים מה"אוריינט האוס". ואנחנו אומרים: אנחנו מחזירים מכתבים.

במקום לומר: אדוני ערפאת, רב-המרצחים, אם אתה משתמש בתואר נשיא גם אצל נשיא ארצות-הברית, אתה לא תשב כאן – את זה הם צריכים להגיד לו. ואם ה"אוריינט האוס" עושה א', ב' וג', הוא מייד נסגר. במקום זה אנחנו מתחמקים ועוצמים עין, וכאשר יורקים עלינו אנחנו אומרים שגשם רב ירד מהשמים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יהלום. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית, תודה רבה על המחמאות האישיות. שנית, חבר הכנסת מגן, אני פותח בתשובתי על הדברים שאמרת. על מנת להסיר גם את הסממן המפלגתי מדברי התשובה שלי ולהראות שאני מדבר על הממשלה, ואני לא מדבר על חזיונותי, מה לעשות ואני ראיתי ראשי ממשלות מכל המפלגות שאמרו דבר אחד ובסופו של דבר פעלו אחרת.

גולדה מאיר, זיכרונה לברכה, שאלה את סאדאת למה הוא לא בא בזמנה. היתה ססמה: מוטב שארם-א-שיח' בלי שלום מאשר שלום בלי שארם-א-שיח'. יצא לה לא טוב. כאשר ראש הממשלה מנחם בגין, זיכרונה לברכה, נכנס לתפקידו, הוא נתן לי הנחיות, בהיותי רמטכ"ל, שגבול הקבע בינינו לבין מצרים יעבור בין אל-עריש לראס-מוחמד. זה כתוב. ביקשתי את זה בכתב וקיבלתי. חודשיים אחר כך זה השתנה.

אנחנו רצינו בהסכמי השלום סוג מסוים, לא חשבנו שזה יהיה כרוך בהורדת יישובים, בפגיעה בחלק די ניכר מערכי ההתיישבות והביטחון. זה קרה.

לכן, אני לא חושב שאני מדבר מתוך נאיביות, אלא מתוך ראייה מפוכחת, שלא כל מה שאנחנו רוצים אומנם יתגשם, בלי קשר למפלגה זו או אחרת.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא גולדה מאיר ולא מנחם בגין ריסקו את הקונסנסוס הלאומי. יצחק רבין עשה את זה. זה ההבדל הגדול.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא מדבר עכשיו על הקונסנזוס הלאומי. אני מדבר כרגע על הנושא עצמו. ואני אומר לך, חבר הכנסת מגן, זה לא שאנחנו לא מבינים שמדינה פלשתינית היא אחת האופציות האפשריות מפה. אני הזכרתי אמש, שלא סתם כל השנים דיברנו על אופציה ירדנית. ידענו שאם נישאר לבד עם הפלשתינים, ולא חשוב מי מייצג אותם, האופציה היחידה מבחינתם תהיה מדינה פלשתינית.

לכן, חברת הכנסת בלומנטל, לא רק שראש הממשלה עוצר אחת לכמה זמן, אין שבוע שהמדיניות לא נבחנת מלמטה עד למעלה, לדעת מה מתבצע כפי שאנחנו רוצים, ומה – ואני אומר זאת בגילוי לב – מתקדם בכיוון הנכון אבל בפרטים מסוימים עושה לנו בעיות. ואנחנו צריכים לשקול, האם עקב הפרטים האלה יש לעצור את התהליך, או לומר כי ביסודו של דבר הכיוון הוא נכון, ועם חלק מהתופעות האחרות לפעמים משלימים, ולפעמים משלימים באופן חלקי.

אני מעריך, שקביעה כזו ובחינה בלתי פוסקת כזו של מדיניות הן הנכונות. ואני מאמין, שכאשר ראש הממשלה אמר ועשה, הוא רוצה לראות מה המשמעות של עזה ויריחו, ויש חשיבות לכל ניואנס לגבי ההמשך, ואנחנו זהירים מאוד בקביעת הצעדים להמשך בלי שנהיה בטוחים על איזו קרקע אנחנו עומדים.

וכשאני אומר "בלי שנהיה בטוחים", יש לזכור מה אמרתי קודם, שהיו ראשי ממשלות שהיו בטוחים, ולא תמיד יצא כפי שהם רוצים.

אנחנו נעשה כל מאמץ שהתהליך הזה יהיה תחת בקרה וייתן את התוצאות הכי טובות למדינת ישראל. לא רצים לשום מקום, אין פה אמוק, אין פה עיוורון. יש פה שאלה של הערכה מה יותר נכון, מה פחות נכון. למיטב הכרתי, בדרך שבה הלכנו עד עכשיו ובה אנחנו מתכוונים ללכת, יש הרבה יותר טוב מאשר רע. אבל שמישהו מאתנו יאמר שאנחנו לא יודעים שמצורפים ומתלווים לזה כמה דברים שלא היינו רוצים לראות אותם, או שהיינו מוכנים לוותר עליהם – – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

– – – תסגרו את "אוריינט האוס".

סגן שר הביטחון מ' גור:

למה להיכנס לפרט כזה או אחר. אני לא רוצה להתנגח. תסלח לי, חבר הכנסת אליהו בן-אלישר, תאמין לי שהפעילות הזו של ה"אוריינט האוס", שאתה לא אוהב, שאנחנו לא אוהבים, התחילה קודם.

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

לא זאת. אני מצטער, לא זאת.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אז אני אומר לך מבדיקה יסודית – – –

אליהו בן-אלישר (הליכוד):

– – – ללא משרד החוץ. זה משרד החוץ.

סגן שר הביטחון מ' גור:

למה לי להזכיר שמות. אני אמרתי שהפעילות של ה"אוריינט האוס" בהרבה אספקטים כלפי גורמים זרים אי-אפשר לחתוך אותה בסכין מכיוון שהיא נבנתה. אני מקווה שנשים לה קץ. וכאשר יש הסכם כתוב שהבעיות של הפלשתינים יידונו בעזה וביריחו, הן לא יידונו בירושלים.

אני חוזר ומבקש שלא להעלות את ירושלים ביזמתנו כנושא שיש לגביו חילוקי דעות פנימיים שלנו. זה הכול.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון. נדמה לי שמיצינו את הנושא הזה.

הצעה לסדר-היום

ההסלמה בלבנון

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הנושא: ההסלמה בלבנון – הצעה לסדר-היום מס' 4606, מאת חבר הכנסת שאול יהלום. יש לך, חבר הכנסת יהלום, עשר דקות תמימות. אין חולקים על כך שזה בתחום אחריותו של סגן השר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, ביום ראשון השבוע נהרגו באזור הביטחון בדרום-לבנון בתאונת התחשמלות שני חיילים, אביקם קופמן ורן חודדה, זיכרונם לברכה. באותה תאונה נפצעו עוד שלושה חיילים.

ביום שני השבוע נהרג סמל-ראשון אביחי שמעיה דנוך, בן 19, וחברו מנחם אורן נפצע, מפגיעה ישירה של הפגזת ה"חיזבאללה".

כל ההרוגים והפצועים הם חיילי "גולני" מאותה פלוגה שאיבדה לפני עשרה חודשים שבעה חיילים בהתפוצצות מטען צד שהטמין ה"חיזבאללה".

מכאן, קודם כול, אני שולח תנחומים למשפחות, איחולי החלמה לפצועים ודברי הוקרה לחיילי "גולני", שלמרות הפגיעות הקשות בנפשם הם עומדים ברוח נחושה בקרב בדרום-לבנון, עומדים על כך שהם יבצעו את המשימה ללא קיצורים, כפי שנקבעה וכפי שרוח צה"ל מחייבת. כל הכבוד.

עניין התאונה חמור כשלעצמו, וצה"ל חייב לבדוק את עצמו מדוע לא הועלה והורם קו המתח הגבוה, אף שהיתה לפני שלושה חודשים תאונה זזה, שבה נהרג החייל חן כינרתי, זיכרונם לברכה, בדיוק באותה התחשמלות מקו מתח גבוה. ראיתי לנכון להזכיר גם את התאונה הזאת בדברי על ההסלמה בלבנון, משום שהדברים קרו יום אחר יום, ותנחומינו שלוחים גם למשפחותיהם של אלה שנהרגו בתאונה.

היו"ר ע' עלי:

בכל זאת יש שוני בין שני סוגי ההתחשמלות – האחד עם זחל"ם, השני עם מכשיר קשר.

שאלו יהלום (מפד"ל):

שניהם נבעו מנגיעה בקו מתח גבוה, האחד בזחל"ם, השני במכשיר קשר, אבל בעקבות התאונה של חן כינרתי הובהר ונמצא הלקח, שיש להגביה את קו המתח הגבוה, וקווי המתח הגבוה לא הוגבהו. אילו היו מוגבהים, קרוב לוודאי שהתאונה השנייה לא היתה קורית, ושני החיילים היו חיים עמנו ולא היו שלושה פצועים. לכן אני חושב שצריך להסיק מסקנה ולבדוק מי אחראי למחדל הזה. העליתי את העניין הזה, אינני חושב שהדיון עצמו מוקדש לתאונת האימונים, אבל אי-אפשר באותו שבוע שלא להעלות את זה ולא לשלוח תנחומים למשפחות ולא לדרוש בדיקה ולקחים, מדוע לא תוקן העניין לאחר התאונה של חן כינרתי, זיכרונם לברכה.

ובכן, מי שגרם להריגת החייל שמעיה דנוך ולפציעתו של מנחם אורן היה ארגון הטרור "חיזבאללה". "חיזבאללה" אומר את זה במפורש, ואין על כך מחלוקת; אין חולק שזה היה ארגון "חיזבאללה".

אבל יש עובדה נוספת שעליה אין חולק – אם ממשלת סוריה רוצה, ארגון "חיזבאללה" אינו פועל נגד ישראל. יש שמועות גם על סיוע בנשק, בכסף. כל אלה ידיעות ושמועות, וייתכן שיש על כך ידיעות מודיעיניות שאינני יודע אותן. אבל העובדה שבידי סוריה למנוע את ארגון ה"חיזבאללה" מלשלוח פגזים ולפגוע בחיילי ישראל באזור הביטחון ומחוצה לו היא עובדה מוכחת עם דוגמאות מן העבר, ועליה מצהיר ראש הממשלה, ועליה מצהיר הרמטכ"ל, וגם אלוף פיקוד הצפון.

ובכן, מה קורה כאן? הארגון "חיזבאללה", שמופעל על-ידי סוריה או שסוריה אינה מונעת ממנו לפעול, הורג את חיילינו, אומר את זה במפורש. ממשלת ישראל יודעת את זה, אבל ממשלת ישראל נמצאת במשא-ומתן, מוכנה לישיר, עושה את זה עקיף, עם ממשלת סוריה, כאילו לא קורה דבר. וממשלת סוריה רוצה מאתנו הרבה, בכלל זה את רמת-הגולן, וממשלת ישראל מוכנה לנסיגה ברמת-הגולן בדרגה זו או אחרת.

מי מרוויח מתהליך השלום הנורא הזה, שאנו מתנגדים לו, מתנגדים למסירת רמת-הגולן? כלפי ממשלת ישראל העושה אותו, עומדת סוריה להרוויח שטח עצום שיחלוש על כל מדינת ישראל מלמעלה. אבל ממשלת ישראל לא אומרת לסוריה: אנחנו לא נמשיך – ונודיע גם לארצות-הברית ולשר החוץ שלה ולכל מתווכיה, שלא נמשיך ולא נידבר אתכם, לא נקבל הצעות ולא נציע הצעות, לא נעסוק בכלל במשא-ומתן עם סוריה, אם אתם לא תרסנו את ה"חיזבאללה" ועד שהוא יפסיק לירות על חיילי צה"ל באזור הביטחון.

יתר על כן, במידה מסוימת, ממשלת ישראל אפילו אומרת שזה ההסכם שלאחר מבצע דין-וחשבון. מותר ל"חיזבאללה" לירות רק אל מקום אחד – לאזור הביטחון שבו נמצאים חיילי צה"ל. ההסכם אומר: לא ליישובי הצפון, לא מעבר ל"קו הירוק", תירו רק לאזור הביטחון. במידה מסוימת אנחנו אפילו נותנים להם לגיטימציה. הייתכן?

מה, סוריה טיפשה, נשיאה טיפש? מצד אחד הוא מנהל משא-ומתן עם רבין וממשלתו, ובמשא-ומתן הזה הוא כבר שומע מצד אחד נכונות לנסיגה, מצד שני שראש הממשלה מפחיד את עמו: נו-נו-נו, תדעו לכם שאם אנחנו לא הולכים ונכנעים לסוריה ונותנים את רמת-הגולן בתוך שלוש עד חמש שנים, אנחנו נכנסים למלחמה, ואיזו מלחמה. כמה טילים, הצטיידות וחימוש בטילים יש בסוריה. הוא רומז על התוצאות, הוא רומז על הרוגים ומפחיד את העם לקראת אותו תהליך מדיני נורא, שמוכנים למסור את רמת-הגולן השולטת ומגינה על יישובי הצפון באמת. ועם מי? עם איזו דמוקרטיה, עם איזו רפובליקה? עם דיקטטורה של איש אחד אכזרי ורע; פיקח וערום, אבל אכזרי ורע.

לכל זה מוכן ראש הממשלה, אז מה תגיד סוריה – אני לא מפעילה את "חיזבאללה" ומזנבת והורגת? למה לא? בוא נכה אותם כאן, אולי הם יתרככו, אולי הם יהיו יותר רכים במשא-ומתן ל"שלום" – אין פה שלום, אבל למה לא?

האם זו התנהגות נכונה של ממשלת ישראל? האם זו התנהגות נכונה של ראש הממשלה ושר הביטחון? האם זו לא הפקרת דמם של חיילי צה"ל? הפקרת דמם של חיילי צה"ל כאשר אתה מצד שני עוסק במשא-ומתן עם מדינה מסודרת שיכולה למנוע מה"חיזבאללה" לירות במרגמות, לירות פגזים ולתקוף את חיילי צה"ל במטעני צד? הנה, באותה פלוגה שבעה חיילים נהרגו ממטען צד.

ריבונו של עולם, מה קורה כאן? מה זה, בשביל לעשות שלום עם סוריה ואולי לקבל את פרס נובל, הכול כשר? אפילו עצימת עין מהפעלה של "חיזבאללה" על-ידי סוריה?

נכון, נקודת האור היחידה שיש לממשלת ישראל, היא עושה פעולות נגד ה"חיזבאללה". לאחרונה חטפו את מנהיגם, מוסטפא דיראני. חיל האוויר תקף, כנראה תקיפה מוצלחת עם נפגעים רבים, את מחנה דרדרה. חיל האוויר תוקף מפעם לפעם את מחנות ה"חיזבאללה". אבל אני הזדעזעתי היום מקריאת תשובתו של ראש הממשלה בעיתון "הארץ". יש היום ריאיון עם ראש הממשלה בעיתון "הארץ". וכך שואלים את ראש הממשלה וכך הוא משיב: השבוע – שואלים המראיינים – שוב נהרג חייל בלבנון. האם שוב צפויה התחממות בגבול הצפון? עונה ראש הממשלה: היו שבועיים שקטים יחסית. אני, אגף המודיעין והמטכ"ל ידענו שה"חיזבאללה" לא יכול לעבור בשתיקה על המכה הקשה שקיבל בדרדרה, עם חטיפת דיראני לישראל ועוד היתקלויות מוצלחות שלנו.

אני ציפיתי שראש הממשלה יגיד: הגבול התחמם, ואני מזהיר מכאן את ה"חיזבאללה", שאם יירו פגזים אנחנו נוציא להם את הנשמה, ונפתח בפעילות מסיבית פי אלף ממה שעשינו עד עכשיו, ודם חיילינו לא יהיה הפקר.

בסוגריים אני רוצה לומר, הרי גם התאונות נובעות מהמתח הנורא. הרי יש פקודות והחיילים היו יכולים להיזהר גם בנושא של ההתחשמות. אבל כשיש מתח וכל הזמן אתה חושש ממטען צד מוסווה, לפעמים אתה שוכח להסתכל למעלה, למתח הגבוה. עיניך כל הזמן בולשות לראות אם אין מטען צד מוסווה בדרך שלך, שזה כה נורא. אז גם המתח גורם בסופו של דבר לתאונות אימונים. הן לא נגרמות רק בגלל אי-קיום פקודות. אי-קיום פקודות נובע מהמצב הקשה. אי-אפשר להוציא לגמרי את תאונות האימונים בדרום-הלבנון מהנושא של ה"חיזבאללה".

רבותי, אני שואל וחוזר ושואל, זו תשובה של ראש הממשלה? כאילו הוא אומר: נו, צפיתי, צפיתי שייהרג חייל. שואלים אותו: האם זו הסלמה? הוא אומר: נו, ידענו שתהיה פה תגובה. אדיש. אז נהרג חייל. מה זה? נהרג חייל, תגובה בסדר, אבל מה אתה אומר על ההסלמה? מה אתה אומר כשנהרג חייל ונפצע חייל שני ביום שני? – ידעתי, ידעתי. ודאי הוא עשה גם תנועת יד כזאת – ידעתי.

אדוני סגן שר הביטחון, אני קורא מכאן לממשלת ישראל להמשיך ביתר שאת ובמסיביות את הפעולות נגד ה"חיזבאללה", לא לקבל בשום אופן פעילות גם נגד אזור הביטחון, למרות הסיכום אחרי מבצע דיין-וחשבון, ולהפסיק באופן מוחלט ומלא – לא חשאי ולא גלוי, לא ישיר ולא עקיף – כל משא-ומתן עם סוריה עד שסוריה תתחייב שהארגון "חיזבאללה" או כל ארגון טרוריסטי אחר, וכמובן דברים גלויים של סוריה עצמה, לא יפגעו בשערת ראשו של חייל צה"ל, ואז נבדוק ונמשיך, ומבחינת הממשלה הזאת פי כמה, את הנושא של הידברות למשא-ומתן עם סוריה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת שאול יהלום. סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יושב ומאזין לנאום של חבר הכנסת יהלום ואני פשוט לא מאמין. אפשר לחשוב שאתה עומד פה על הבמה ב-1981, ב-1982, כאילו לא קרה מאז דבר, כאילו לא היתה מלחמה בלבנון, כאילו לא החל תהליך מדיני, ואתה נושא נאום של כיתה ג' כאשר אנחנו כבר בתיכון. ואני שואל את עצמי: לאן אתה מוביל בנאום כזה? למה, לחוסר אמון בדאגה שלנו לחיילים? לחוסר אמון באחריות הממשלה לשלום התושבים והחיילים?

יכול להיות ויכוח על מדיניות, אבל לחדור לתחום האסור הזה של הדאגה שלנו לכל חייל ולכל אזרח, ולתת למישהו באוכלוסייה או בצבא את התחושה שלממשלה לא אכפת ממנו? לאן אתה מוביל? אני לא מבקש תשובה, אני מוכרח לומר שהדברים שלך מדברים בעד עצמם.

כמובן, אני רוצה להשתתף בהבעת התנחומים למשפחות השכולות ואיחולי ההחלמה לפצועים.

יחד עם ראש הממשלה, היינו שם לפני יומיים, בתחקיר מפורט, על אותה תלולית שבה קרה האסון של ההתחשלמות; ישבנו שם שעתיים ותחקרנו עד פרטי הפרטים את כל המפקדים ואת כל החיילים שהשתתפו. אני רוצה לומר לכם, שאני מקווה שלפחות אחד או שניים מהחיילים יקבלו צל"ש. כי גם אם הם פעלו בניגוד – או מישהו יכול לבוא אליהם בטענה כזאת, כי היום אני כבר לא יודע אילו טענות יכולים לטעון לגבי מה עושים במקרה של התחשלמות – אי-אפשר להתעלם מהגבורה האישית, מהחברות, מהריעות, מהנכונות להסתכן למען חבר, שגילו החיילים בכל הרמות, חיילים, קצינים, מפקדים.

לא סתם הערתי הבוקר, כשמישהו אמר: גנרלים. אמרתי לו: מה זה גנרלים בצה"ל? איזה מין ביטוי זה בכלל? מפקדים בכל הרמות. כשיצאנו החוצה אמרתי למפקד הפלוגה, למפקד הגדוד, למפקד החטיבה, כל זמן שבתחקירים כאלה עם ראש הממשלה ושר הביטחון מעלים החיילים והמפקדים את הכול בגילוי לב, ללא שום התחשבות אילו מסקנות יכולות להיות, כשוועדות חקירה מרחפות באוויר כמעט חנים, והם שמים את כל האמת ורק את האמת, בלי שום התחשבות בהסתכנות שהם לוקחים על עצמם בדיבורים, זאת אומרת – היו אמיצים וגיבורים בזמן המעשה, והם היו אמיצים וגיבורים בתחקיר, ומבחינת עוצמתו המוסרית של הצבא זה חשוב לא פחות. את הרוח הזאת של צה"ל אנחנו לא ניתן לשבור, ולשמחתי, לא נאום כזה או אחר שוברים אותה. אלה ערכים מקודשים אשר פותחו בצבא ובחברה הישראלית במשך שנים, ובגלל וכחנות פוליטית לא ניתן לפגוע בהם. אני מפציר בחברי הכנסת להשאיר את הוויכוחים הפוליטיים מחוץ לנושאים האלה, האנושיים-הצבאיים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מי פגע בהם? פגעתי בדרג המדיני לא בצה"ל. שיבחתי את חיילי "גולני".

סגן שר הביטחון מ' גור:

תאמין לי, אני שמעתי היטב את דבריך, ואני יודע לפקודת מי סרים חיילים. לא סתם יורד אליהם ראש הממשלה – כי הוא אחראי ישירות לזה. אתה מספר לי שהוא עושה ביד תנועה כזאת כשמדובר על חיי אדם. מה זה? איזו מערכת אמון אתה רוצה לבנות פה? יכול להיות ויכוח פוליטי, להגיע לפגיעה כזאת? אני כבר לא מדבר על ההיסטוריה של ראש הממשלה, אבל היום הוא בא אליהם, הוא לא

בורח מהם, הוא לא נשאר ספון בארמנותיו, הוא יורד אליהם לתחקר אותם, לדבר אתם, ואתה, מעל הבמה עושה לי עם היד ככה.

אנחנו לא ניתן לשבור את רוח הצבא ולא את רוח הלחימה, יהיה מה שיהיה הדיון המדיני. אני מאוד מצפה שדברים כאלה לא יישנו ולא ייאמרו ולא יגיעו אל כל אלה שצריכים להילחם יום ולילה ללא הפסקה.

אנחנו בדקנו את התאונה. ברשותך, לא אדבר בביטחון כמוך, שאתה יודע בדיוק אילו מסקנות הוסקו אחרי האסון של כנרת, ומה כן בוצע ומה לא בוצע. אתה כבר מכריז מעל במת הכנסת שאתה יודע שהיו מסקנות מסוימות שלא יושמו, ואני מציע לך להיזהר בדברך. אני לא אפול לרשת הזאת.

אנחנו נסיים את התחקירים – כפי שציינתי, שום מפקד ושום חייל לא ניסו אפילו להסתיר שמץ ממה שצריך להיעשות, ממה שהם עשו – ויינקטו הצעדים המתאימים. אבל אני אבקש לא לתת חצאי אמיתות מעל הבמה הזאת.

ומכאן למדיניות. אתה מדבר, כפי שציינתי בתחילה, כאילו יש דברים שלא התנסינו בהם – נגיד להם, נעשה להם, נכפה עליהם שלום, נכפה עליהם הסכם. באיזה עולם אתה חי? ניסינו. יצאנו למלחמה בלבנון. ניסינו לעשות הסכם שלום תחת כוח. זה עבד? ואני לא רוצה לדבר על כל האספקטים האחרים. זה לא עבד.

אתה אומר בפירוש, שאתה אינך שלם עם תהליך השלום. אני מבין. זכותך.

דן תיכון (הליכוד):

ואתה?

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני מאמין בתהליך השלום.

דן תיכון (הליכוד):

סגן שר הביטחון מ' גור:

שמעת את זה ממני כבר אלף פעם. אם תיתן לי לדבר, תשמע את זה בצורה מסודרת.

דן תיכון (הליכוד):

שינית את דעתך מאז.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תיתן לי לדבר בצורה מסודרת.

לממשלה הזאת יש מדיניות. היא לא הסתירה אותה. אני נלחמתי הרבה בסורים והייתי שותף להסכמים. אני אומר לך, שלמרות כל הקשיים שיש לנו, חשוב ביותר שנמנע מלחמה, וחשוב ביותר להגיע להסכם.

שאול יהלום (מפד"ל):

גם אם הסורים עם ה"חיזבאללה" הורגים את חיילינו? אני רוצה לשמוע על זה תשובה, אדוני סגן השר. זה היה נושא נאומי. אתה אומר שהשמצתי את צה"ל. זה לא נכון.

סגן שר הביטחון מ' גור:

תסלח לי. אתה תשמע ממני.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה מסלף את דברי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני לא הפרעתי לך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אתה מסלף את דברי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

לא עליתי הנה בשביל להתווכח אתך אלא בשביל לענות לך.

שאול יהלום (מפד"ל):

אז תואיל לא לסלף את דברי.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אשמח מאוד אם תחזור בך מהם, ואני לא אצטרך לסלף אותם.

שאול יהלום (מפד"ל):

לא אמרתי מלה נגד צה"ל. שיבחתי את צה"ל. שיבחתי את רוח הלחימה. הזכרתי גם – – –

אמרתי שאם ממשלת ישראל ממשיכה במשא-ומתן עם סוריה, כשסוריה שולחת את "חיזבאללה" להרוג את חיילינו, זו התרת דם חיילינו. על זה אני מבקש תשובה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אתה תקבל. אני לא הפרעתי לך, כי אני שמח על כל המחמאות שאתה נותן לצבא.

הצבא פועל על-פי הנחיות מדיניות. הנחיות מדיניות – זה ראש הממשלה ושר הביטחון, ולכן זה חלק מהמערכת, ואי-אפשר להפריד ביניהם.

ועכשיו אני מגיע לנושא המרכזי של המדיניות. לא סתם הזכרתי את המלחמה בלבנון ושאני נלחמתי הרבה בסורים, זה לא בשביל לשכתב היסטוריה. ניסינו תנאים שונים, בכלל זה מלחמות. כאשר אתה מדבר במונחים מוחלטים כמו: אם אתם לא תפסיקו, אז אנחנו מפסיקים – אני חושב שהמדיניות שלך איננה נכונה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

סגן שר הביטחון מ' גור:

כן. מה חשבת, שאני אברח מזה?

אני אומר לך יותר מזה, חבר הכנסת יהלום. את הסכם הפרדת הכוחות עם המצרים עשינו תחת אש. את הסכם הפרדת הכוחות עם הסורים עשינו, תקשיב היטב, כאשר במוצב קדמי צנחנים שלי לא יצאו שמונה ימים לשירותים, בגלל ההפגזות. לא נכנעו. עשינו משא-ומתן ויצא הסכם לא רע, אבל הוא היה תחת אש.

אני יכול להגיד לך בקיצור, שכל המעצמות שהיו מעורבות במלחמות, החל באנגליה ובצרפת אחרי מלחמת העולם, אם זה וייטנאם, או אם זה אלג'יר, עבור לברית-המועצות ולארצות-הברית, ניהלו משא-ומתן תחת אש. זאת המציאות שלאחר מלחמת העולם השנייה. ואנחנו גם עשינו כך בעבר. לכן אני אומר לך באופן ברור וחד-משמעי, תהליך השלום והביטחון חייב להימשך למרות כל הפרובוקציות האלה, שאנחנו מודעים להן היטב.

ואני גם מודע היטב לכך שהסורים יודעים שאנחנו חזקים יותר, והמבצעים האחרונים, אמרתי כבר כמה פעמים ואני אחזור ואומר, המחישו להם שבתחום הטכנו-אנושי אין להם שום סיכוי להתמודד אתנו. זאת אומרת, הם יודעים שבמאבק האמיתי אתנו אין להם האופציה הזאת. האופציה הזאת – אנחנו מנצחים בה.

עם זאת, אני אומר לך, כיוון שאנחנו חזקים אנחנו צריכים לנסות את האפשרות להגיע לדו-קיום בשלום. מלחמות עשינו וניצחונות הבאנו. כל העם הזה נלחם, כל העם הזה ניצח, אבל המלחמות נמשכות. אנחנו רוצים למצוא דרך שזה לא יימשך.

יש לנו ויכוח. בסדר. הוא לגיטימי. גם הספקות לגיטימיים. זה לא צריך להשפיע על הדיונים שלנו לגבי הפעלות היום-יום של צה"ל בזירה כזו או אחרת.

שאלתי את עצמי, מה אנחנו נסכם היום, שנקיים דיון במליאה? אנחנו מקיימים דיון במליאה. שזה יעבור לוועדה? ידונו בזה בוועדה עשר דקות מעבר לדיונים האחרים. לפי דעתי חשוב מאוד שהנושאים האלה עולים בכנסת, כי חיילינו הם חיילינו, וכאשר הם נפגעים, אם בתאונה ואם במבצע, יש חשיבות רבה לכך שזה עולה בכנסת.

אני חושב שיהיה די בכך אם נסתפק בדיון הזה שהתנהל פה היום ולא נטיל על עצמנו מעמסות נוספות, לא על ועדה כזאת ולא על המליאה, כי, לצערנו הרב, מקרים עלולים לקרות. חשוב שננתח

את המקרים, אבל אני לא יודע אם יש טעם לעשות מזה איזו פעולה ביורוקרטית בכנסת. אבל, כפי שאתה רוצה, לי לא אכפת. אם אתה רוצה דיון במליאה, יהיה דיון במליאה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

דיון במליאה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הביטחון.

אין הצעה אחרת.

אנחנו נצביע. מי בעד דיון במליאה על הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת שאלו יהלום בנושא: ההסלמה בלבנון? נחכה עד שסגן השר יגיע למקומו, ואז נצביע. נא להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 9

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 9, נגד – 1. הוחלט לכלול את הצעתו של חבר הכנסת שאלו יהלום בנושא ההסלמה בלבנון בסדר-יומה של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

הטבות שכר ניכרות לבכירים בהסתדרות

היו"ר ע' עלי: אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו. הטבות שכר ניכרות לבכירים בהסתדרות – הצעה לסדר-היום מס' 4594, של חבר הכנסת דוד מנע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מי עונה לו?

היו"ר ע' עלי:

אמור לענות לו השר עוזי ברעם. אני מבין שהוא איננו. נראה מה לעשות.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, כמו רבים מחברי הכנסת ורבים מהציבור נדהמתי לקרוא שבימים אלה, שבהם קופת-החולים אין לה תרופות למבוטחיה, שבהם בהסתדרות מפטרים עובדים, הואילה הוועדה למינהל בהסתדרות, בראשותו של מר מאיר גת, לאשר הטבות פרישה גבוהות למזכ"ל ההסתדרות, מר הברפלד, ועוד לשבעה בעלי תפקידים בכירים בהסתדרות.

היו"ר ע' עלי:

המזכ"ל היוצא.

דוד מנע (הליכוד):

המזכ"ל שיצא.

הטבות שכר לארתור ישראלוביץ המפורסם, שיהיה בימים הקרובים יושב-ראש פעיל, לראשונה בשכר, של רשות הנמלים והרכבות, לגיורא עיני, יושב-ראש הסיעה, ולאחרים. נציין שבראש הוועדה המאשרת, הוועדה למינהל, עומד מר מאיר גת, שלעצמו אישר אותן הטבות.

ומה זה אומר, רבותי, הפנסיות האלה? מה אומרות ההטבות האלה? אדם בגיל 51, כמו גיורא עיני, יצא לפנסיה בפנסיה מוגדלת עד גיל 65, ובגיל 65 ימשיך לקבל פנסיה רגילה מההסתדרות, 70%

מהמשכורת, כאשר לפני הבחירות אישרו העלאת של 20% לשכר הבכירים בהסתדרות. הם יוכלו לקבל את הפנסיה הזו מייד עם פרישתם. ואני שואל אותם: האם כל עובד בהסתדרות יכול להגיע לרמה כזאת של פנסיה? האם כל עובד בהסתדרות יכול לקבל את תנאי הפנסיה המפליגים האלה?

עלות ההטבות הללו מגיעה ל-10 מיליון שקל. 10 מיליון שקל בימים אלה, שבהם יש צמצומים בהסתדרות. זו שערורייה, שעובדים מן המניין צריכים להמתין, על-פי החוק, עד גיל 65 כדי לקבל פנסיה, בעוד קבוצה זו דואגת לעצמה לתנאי פרישה משופרים.

מבקר ההסתדרות עצמו, שבא וטען שתנאים אלה אינם הוגנים – בישיבה שבה אישרו תנאי פרישה מפליגים אלה, השתתף מנכ"ל משרד מבקר ההסתדרות. וכמה הוא מקבל לחודש? אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, 24,000 שקל לחודש מקבל מנכ"ל משרד מבקר ההסתדרות. ואתם שואלים: האם הוא לא יאשר את ההטבות האלה? אתם נותנים לחתול לשמור על החלב?

ומה הם הכללים והקריטריונים למתן אותן הטבות מפליגות לאותם בכירים? אומרים שהקרנות עומדות בפני קריסה, אומרים שיפטרו עובדים, ואלה מאשרים 10 מיליון שקל על חשבון העובדים הטבות שכר לאותם בכירים. הגוף שקיבל את ההחלטות האלה כפוף לאותם בכירים שקיבלו אותם תנאי פנסיה גבוהים.

אני רוצה לציין, אדוני היושב-ראש, ששישה בכירים ממשרד מבקר ההסתדרות השתכרו סכומים הנעים בין 20,000 ל-30,000 שקלים בחודש במהלך שנת 1994. שישה עובדים במשרד מבקר ההסתדרות, בין 20,000 ל-30,000 שקל לחודש, וזאת ההסתדרות הענייה, זו ההסתדרות פושטת הרגל. ובאותו שבוע שבו אישרו את תנאי הפנסיה המפליגים פוטרו עשרות עובדים בהסתדרות.

ודבר נוסף, להסתדרות הזו אני בא ואומר: טענתם בעבר שתמכרו נכסים, טענם בעבר שאתם רוצים לצמצם את הגירעונות, טענתם בעבר שאתם רוצים כספים על מנת לכסות כל הגירעונות שצברתם בשנים האחרונות. והנה, בבדיקה שעשיתי גיליתי, שרוב הנכסים שנמכרו, ואפשר היה להבין שהנכסים נמכרו והכספים ייכנסו להסתדרות, ובכן, רבותי חברי הכנסת, הנכסים נמכרו לחברה הסתדרותית. ההסתדרות טענה שהיא מוכרת נכסים, ואת הנכסים האלה קנתה חברה הסתדרותית. החברה הזו שמה "אמות". היא הרוכשת את נכסי ההסתדרות, נכסי ההסתדרות בארץ, נכסי מועצות הפועלים, והיא משכירה להם אותם מחדש. וטענו שמכרו את רוב הנכסים לציבור. הטענה הזו היא רמאות.

אני פונה אל מבקרת המדינה לבדוק מייד את הנושא הזה ולחשוף את הדבר. החברה הזו היא חברה שבעלי מניותיה הם שש קרנות הפנסיה ההסתדרותיות, קרן ההשקעות של חברת העובדים ובנק הפועלים. חברה זו רוכשת את הנדל"ן של ההסתדרות ומנהלת נכסים של מועצות הפועלים ומשכירה להם אותם.

טענו בזמנו שבית "כור" נמכר על מנת לצמצם את הנכסים של "כור". ובכן, הבית הזה נרכש על-ידי אותה חברה הסתדרותית. רכושה של חברה זו מגיע לסכום של 300 מיליון שקל, הכולל מקרקעין רבים ברחבי הארץ, שנרכשו ממועצות הפועלים, מ"כור", או מההסתדרות עצמה, ומושכרים להן חזרה.

אני סובר שהדברים האלה גובלים בשערורייה, ועל מבקרת המדינה לבדוק אותם מייד.

קריאה:

חבורת גנבים.

דוד מנע (הליכוד):

חבורת גנבים.

אני שואל את בכירי ההסתדרות: איך אתם מעזים בימים אלה, כשההסתדרות וקופת-חולים נמצאות על סף כינוס נכסים, כשעשרות עובדים מפוטרים ומאות עומדים להיות מפוטרים, כשאתם מקצצים בתרופות למבוטחים, איך אתם מעזים לאשר להם פנסיות חריגות בגובה של 10 מיליון שקל? איך אתם, מנהיגי פועלים, דואגים לעצמכם, כשעובדיכם יכולים רק לחלום על תנאי שכר מפליגים מסוג זה? ציינתי ששבועות מספר לפני הבחירות להסתדרות העלו את השכר ב-20%, ועתה – תנאי הפנסיה המפליגים.

ברית-המועצות נעלמה מהעולם, אבל מעוז סובייטי עדיין קיים ברחוב ארלזורוב בתל-אביב, מעוז הבולשביזם הישראלי.

אני קורא למזכ"ל הנבחר של ההסתדרות לבטל מייד את ההטבות הללו. אני קורא למבקרת המדינה לבדוק את כל התהליכים הללו שהביאו להחלטה אומללה זו, בכלל זה מי האנשים שישבו בוועדה. אני קורא להחיל את כל הכללים הנוגעים לעובדי המדינה, לרבות כללי התקש"ר, להחיל אותם מרצון, על כל עובדי ההסתדרות. אני מצפה מהמזכ"ל הנבחר של ההסתדרות, חבר הכנסת חיים רמון, ומהנהגת ההסתדרות החדשה, לקיים במלואם את אשר הבטיחו לציבור הבוחרים, והבטיחו הרבה דברים.

אני מצפה, ורבים מצפים, שהנגע הזה, שהתמנון הזה ששמו הסתדרות העובדים בארץ-ישראל, התמנון הזה, ששולח רגליים לכל מקום ומקום – הרגליים האלה יגדעו, וההסתדרות על כל שלוחותיה תדאג לעובד, תדאג – – –

קריאה:

– – – ידיים ורגליים.

דוד מנע (הליכוד):

ידיים ורגליים. אין להם ידיים ורגליים.

ידאגו לעובד, ידאגו לעובד הפשוט, ולא ידאגו רק לתנאי השכר של הבכירים, שמזכירים את השלטון הסובייטי שעבר מן העולם ונשאר רק ברחוב ארלזורוב בתל-אביב. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מנע.

שאלות ותשובות

היו"ר ע' עלי:

סגן שר הבינוי והשיכון, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, ישיב על שאלתא מס' 3235 של חבר הכנסת אריה דרעי. חבר הכנסת אריה דרעי אינו נוכח. התשובה תימסר לפרוטוקול.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, אם אינני טועה, אני כבר העברתי פעם אחת את התשובה לפרוטוקול, ואני מקווה שזו הפעם האחרונה ולא תהיינה עוד פעמים של העברה לפרוטוקול של אותה שאלתא של חבר הכנסת אריה דרעי.

היו"ר ע' עלי:

את הבקשה שלך נעביר. מכל מקום, היות שחבר הכנסת דרעי אינו נוכח, התשובה תועבר לפרוטוקול. תודה רבה לך.

סיוע לעמותת "גשר לחיים"

חבר הכנסת א' דרעי שאל את ראש הממשלה ביום ה' בתמוז התשנ"ד (14 ביוני 1994):

זה שנים פועלת בהצלחה עמותת "גשר לחיים" בתחום שיקום נרקומנים, מניעת עבריינות וגמילה מסמים. למרות זאת, נטען כי אין הם מקבלים הסיוע המגיע להם על-פי קריטריון, וכמו כן לא קיבלו את ההכרה הממלכתית.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא סך הסיוע שקיבלה עמותת "גשר לחיים" מהרשות לשיקום בכל שנה מארבע השנים האחרונות?

2. התוענק להם הכרה כמתבקש?

תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. "גשר לחיים" הינה עמותה אשר הקימה לפני ארבע שנים מרכז טיפולי בנהרייה. המרכז נתן טיפול ל-20-30 מכורים לסמים ונהנה מסיוע משרד העבודה והרווחה והרשות למלחמה בסמים.

במשך השנים קיבל המרכז תקציבים כדלהלן: שנת 1991 – 320,000 שקל, מתוכם 250,000 שקל על חשבון משרד העבודה והרווחה; שנת 1992 – 290,000 שקל, מתוכם 250,000 שקל על חשבון משרד העבודה והרווחה; שנת 1993 – 70,000 שקל מהרשות, באמצעות ועדת התמיכות של מועצת הרשות.

בשנת 1993 עבר המרכז לאזור התחנה המרכזית הישנה בתל-אביב. המרכז נותן טיפול וגובה תשלום של 4,000-6,000 שקל לכל מטופל. משך שהיית המטופל במרכז הינה כחודש, ולאחר מכן נמשך תהליך השיקום על-ידי פגישות תקופתיות.

בשנה הנוכחית לא פנה המרכז בבקשה לקבלת תמיכה מהרשות למלחמה בסמים.

עם קבלת חוק הפיקוח על מוסדות הגמילה, יוכל מוסד טיפולי לפנות בבקשה לקבל תמיכה רק לאחר שקיבל את הרישוי מהשרים הממונים על ביצוע החוק.

הצעה לסדר-היום

החלטת המינהל על העלאת דמי החכירה בשיעור ניכר

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 4581: החלטת המינהל על העלאת דמי החכירה בשיעור ניכר – של חבר הכנסת אריה גמליאל. חבר הכנסת אריה גמליאל יעלה ויבוא.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גמליאל, פעם השבת בשם המשרד, עכשיו אתה שואל את המשרד.

אריה גמליאל (ש"ס):

כן.

חברי הכנסת, זה עתה קיבלו אלפים מתושבי ירושלים הודעות ממינהל מקרקעי ישראל על העלאת דמי החכירה. דן תיכון (הליכוד):

בכל הארץ, לא רק בירושלים.

אריה גמליאל (ש"ס):

בעיקר בירושלים.

דן תיכון (הליכוד):

לא. אנחנו מקבלים מכתבים מכל רחבי הארץ.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה יכול לבקש הצעה אחרת ותאמר את דעתך. למה לך להפריע לחבר הכנסת גמליאל?

דן תיכון (הליכוד):

איננו יודעים על מה משיבים היום ועל מה לא משיבים היום.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת תיכון, אתה מיתמם, אתה לא בקיא בנוהל? אתה בכנסת אחד המומחים לתקנון, חבר הכנסת דן תיכון. נא לאפשר לחבר הכנסת אריה גמליאל לשאת את דברו.

אריה גמליאל (ש"ס):

זה עתה קיבלו אלפים מתושבי ירושלים הודעות ממנהל מקרקעי ישראל על העלאת דמי החכירה במאות רבות של אחוזים, וכל זה בהפתעה גמורה. משום-מה נתקבלו הודעות אלו במיוחד בשכונות החרדיות. איש לא יודע מי החליט על כך, ועל בסיס מה מרשה לעצמו המנהל להקפיץ תשלומים קבועים שהיו נהוגים במשך שנים רבות, בשיעור העולה במאות אחוזים על האינפלציה השנתית ועל מדד יוקר המחיה.

כל גזירה שגוזרים על הציבור חייבת להיעשות בשיקול דעת ובשימת לב מיוחדת, ולא ייתכן להנחית גזירות בנוגע לציבור הרחב בלי שהציבור יהיה מודע לשיקולים שעמדו מאחורי החלטה זו. העלאת המחירים במאות אחוזים בבת-אחת היא לא סבירה ולא הגיונית. אם צריך היה להעלות את דמי החכירה, מדוע לא נעשה הדבר במשך שנים רבות, ואם היה איזה מחדל בעניין זה, הציבור לא צריך לסבול מהעלאת מחירים בצורה חריפה, אלא הדבר צריך להיעשות בצורה הדרגתית.

בעיתון "הכל-בי" התפרסמה פניית מרכז הסתדרות הגמלאים לשר השיכון מר בנימין בן-אליעזר – ואנחנו מאחלים לו רפואה שלמה ובריאות איתנה. בפנייה זו הם מוחים על החלטה זו של המנהל להעלות במאות אחוזים את דמי החכירה עבור קרקע החכורה לצורכי מגורים, כבר בשנת התקציב הנוכחית. יושב-ראש הסתדרות הגמלאים, מר אליהו רייף, טוען כי בהתאם להעתקי החשבונות שהגיעו למרכז מעשרות גמלאים שיש להם דירות מגורים לשימוש עצמי על אדמה חכורה של המנהל, הועלו דמי החכירה של המנהל בשיעורים שבין 300% ל-800% לעומת השנה שעברה. מר רייף מבהיר, כי עשרות אלפי גמלאים מתגוררים בדירות על אדמות המנהל, וכי העלאה כה משמעותית היא פגיעה במצבם הכלכלי; רבים מאלה המתקיימים רק מקצבאות הביטוח הלאומי לא יוכלו לעמוד בהוצאה כבדה זו.

היו"ר ע' עלי:

מה גודל התשלומים?

אריה גמליאל (ש"ס):

אני מבין שמדובר בהעלאה מ-70-80 שקלים ל-350 עד 400 שקלים לשנה.

הוא תובע לבטל את הוראות התשלום ולתקן כאשתקד, ורק להעלות את דמי החכירה בהתאם לעליית המדד השנתי לכל היותר.

ואכן, כולנו מחויבים לסייע בידי הקשישים והגמלאים. התורה מחייבת אותנו: מפני שיבה תקום, והדרת פני זקן. זהו סמל לשימת הלב המיוחדת שאנו צריכים להקדיש לגמלאים ולקשישים, ולסייע בידם ככל האפשר. זוהי מוסריות אמיתית של עם המכבד את עצמו.

אי לכך, אני מצטרף לקריאתו של יושב-ראש הסתדרות הגמלאים ופונה אל שר השיכון ואל סגנו, ידידי מר אלי בן-מנחם. מכיוון שאני מכיר אותם אישית ממשרד השיכון, ואני יודע היטב עד כמה הם רגישים לעניינים החברתיים, אני בטוח שהם יענו לפנייה זו ויסייעו לקשישים ולגמלאים ככל יכולתם. כמו כן, יש לשים לב לאוכלוסיות החלשות השונות: משפחות מרובות ילדים, נכים ומוגבלים, ולהקל את הנטל הרובץ עליהם על-ידי החלטה זו של המינהל.

ואכן, ידוע לי כי במינהל מקרקעי ישראל יש אפשרות ויש נוהג, המאפשר הקלה לאוכלוסיות החלשות, על-ידי תשלום דמי חכירה בתשלומים, או הקפאת חובות דמי חכירה שנתיים. אבל חשוב מאוד להכניס קריטריונים רחבים יותר, אשר יאפשרו את פישוט ההליכים והרחבת הקריטריונים, כדי להקל על כל האוכלוסיות החלשות הזקוקות לסיוע. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת גמליאל. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, סגן שר הבינוי והשיכון.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כדי לאחד את התשלום עבור דמי חכירה בדירות בעלות שטח רצפה זהה באותו מבנה ערך המינהל מבצע טיוב נתוני תיק המשתכנים בבנייה רוויה – בנייה בבת-קומות. תשלום דמי החכירה נקבע לפי 2 פרומיל מערך מכפלת שטח רצפת הדירה בשומה שנקבעה לאותו אזור. במשך שנים רבות לא שילמו חוכרים דמי חכירה, במיוחד בערים ירושלים ותל-אביב, בהתאם לתנאי חוזה החכירה המטילים דמי חכירה של 4% מערך הקרקע, והמתעדכנים אחת לתקופה. בבדיקה הסתבר כי דמי חכירה אלה יהיו גבוהים במיוחד, כאשר באזורים מסוימים באותן ערים יגיעו לאלפי שקלים, ואולי גם לעשרות אלפי שקלים, כפי שהתברר בבדיקה שערכתי.

בעצה אחת עם האוצר סוכם כי המינהל יגבה השנה 2 פרומיל. נכון שיש מקרים רבים שבהם עלו דמי החכירה, אך יש לזכור כי התשלום שבוצע בעבר היה נמוך מאוד ביחס לתשלום המחייב על-פי חוזה החכירה. אשר לקשישים ולגמלאים, או לכל אזרח שיוכיח כי אינו יכול לעמוד בתשלום אף שניתן

לפרוס את תשלום דמי החכירה – עליו לפנות למשרדי המינהל המחוזיים ולחתום על טופס המאפשר הקפאת התשלום, בציון הערה: לשירותי ישרם את חובו, או לחלופין – החוב ישולם במעמד העברת הזכויות.

חבר הכנסת גמליאל, לפני שבוע היו אצלי בלשכה בתל-אביב נציגי הגמלאים מתל-אביב, בעיקר אותן אוכלוסיות ותיקות ואף קשישות מאוד-מאוד, אנשים בני 80 ו-90 הגרים באזור רמת-אביב. נכון שזה צפון תל-אביב, אך אנשים אלה חיים רק מהבטחת הכנסה של כמה מאות שקלים בחודש. הזמנתי אלי את נציגי מינהל מקרקעי ישראל, ואף שזה לא נראה בשמים, כאשר מדובר ב-400-500 שקל לשנה, אנו מוכנים לחלק את הסכום ל-12 תשלומים, כלומר 50 שקל לחודש. באתי ואמרתי, שלקשיש גם 50 שקל לחודש, זה הרבה מאוד כסף. אצלם לכל שקל יש ערך, וצריך למצוא דרך להקל על אנשים אלה. אנשים אלה, שגרים שם 40-50 שנה, לא התכוונו לעשות ביזנס. הם גם לא מתכוונים למכור את הדירות מחר ולעשות ביזנס. הם מתכוונים להמשיך לגור שם כל עוד יחיו.

מה שסוכם הוא שאדם הגר בדירה – קשיש, גמלאי, ולא רק משפחות ברוכות ילדים, כלומר גם צעיר שאינו יכול לשלם – יופיע במשרדי מינהל מקרקעי ישראל, יודיע שאין באפשרותו לשלם את הסכום, ויקבל פטור מתשלום. יגבו ממנו את התשלום בעת מכירת הדירה. כלומר, אדם שלא שילם במשך עשר שנים, כאשר אני מצמיד את הסכום מדי חודש בחודשו, בעוד עשר שנים זה יכול להגיע ל-5,000-6,000 דולר.

דן תיכון (הליכוד):

זה צמוד בוודאי.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מדבר על דולרים ולא על שקלים.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה צמוד לדולר?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

עזוב אותי עכשיו, חבר הכנסת תיכון, אתה מבין בזה יותר ממני.

חבר הכנסת גמליאל, הכוונה היא להקל על אותם אנשים. אתה יודע שכולנו רגישים ואכפת לנו. הכוונה היא לא לגבות מאלה שאי-אפשר לגבות מהם. אבל כאשר הם מתכוונים למכור את הדירה באזורים יוקרתיים, בעת מכירת הדירה, אותו מוכר ישלם קצת יותר כסף. בכך אנו מקלים מאוד על

השכבות החלשות בכל הגילים ובעיקר על הקשישים. להווי ידוע לך, בוודאי לא שר הבינוי והשיכון בנימין בן -אליעזר, וגם לא אנוכי, ניתן לפגוע באותם אנשים, אבל זו החלטה של תיקון עיוות. מה שקרה הוא, שבאזורי מצוקה בדרום תל-אביב, לדוגמה, הוכיחו לי תושבים ששילמו הרבה יותר מאשר בצפון תל-אביב. היו הרבה מאוד עיוותים. בבניין אחד שילם אחד סכום מסוים והשני פי עשרה עבור אותה דירה. הכוונה היא לתקן עיוותים. לא היתה כוונה לפגוע באנשים חלשים.

אדאג לכך שמינהל מקרקעי ישראל יוציא חוזר לכל אותם אנשים ויודיע להם, שמי שלא יוכל לשלם, יבוא וימלא טופס, יחתום ולא יגבו ממנו, אם אינו יכול לשלם. אם הוא יכול, מוכן ורוצה, יפרסו לו את זה על פני עשרה תשלומים, 30, 40 או 50 שקל לחודש.

אם חבר הכנסת גמליאל מסכים, אני מציע להעביר את הנושא לכל ועדה שאתה רוצה; למשל, לוועדת הכלכלה.

דן תיכון (הליכוד):

לוועדת הכספים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

כל ועדה – כדי לבדוק את הנושא מחדש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לסגן שר הבינוי והשיכון. לחבר הכנסת דן תיכון יש הצעה אחרת. היום הוא למד דבר חדש בתקנון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תמיד אני לומד. אדוני סגן שר השיכון, אינני יודע מי הכין לך את התשובה, אבל יש מעט אי-דיוקים ואולי הרבה אי-דיוקים. במה דברים אמורים? ממשלה שעלתה על כנפי הדאגה למצוקאים, כל שהיא עשתה בשנתיים שעברו מאז עלתה לשלטון, וכבר מלאו שנתיים, זה בעצם "לדפוק" את המצוקאים, הזכאים והחלשים.

אי-אפשר להבין את מה שאתם עושים במינהל מקרקעי ישראל. לפתע נזכר מינהל מקרקעי ישראל לשלוח שמאים ולשום מחדש את שווי הדירות. כששומים מחדש את שווי הדירות צריך לשלם את דמי החכירה השנתיים בשיעור של מאות אחוזים מעל מה ששילמו לפני שנה.

אתה מספר לנו סיפורים שהסכום יוצמד לדולר, נפרוס את הסכום הזה בעשרה תשלומים ואנשים יבואו ויחתמו על טפסים. זה קשקוש אחד גדול, כמו שאומר ראש הממשלה שלך. אתם צריכים לדאוג לאותם אנשים. כל הקרקע הזאת בכלל לא שייכת למינהל מקרקעי ישראל. תהוונו את שווי הקרקע, כפי שהמליץ בשעתו עורך-הדין אמנון גולדנברג. אותה הצעה, שאתה גייסת לפני כשבועיים את כל חברי סיעתך כדי להפילה, עסקה בדיוק בדברים הללו. מינהל מקרקעי ישראל שייך למדינת ישראל, לעם ישראל. אין כל צידוק להעלות את דמי החכירה השנתיים בעשרות ואולי מאות אחוזים, ובמיוחד לאוכלוסייה החלשה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. סגן שר הבינוי והשיכון רוצה להגיב? בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

חבר הכנסת תיכון, כפי שכולם מכירים אותך, וגם אני, מי שיוכל לדאוג לחלשים זה בוודאי אנחנו ולא המפלגה הליברלית שממנה אתה מגיע. אני כבר מתחיל להיות מודאג למי אתה דואג עכשיו, לחלשים, או לחזקים שמייצגת המפלגה שלך. אנא ממך, אל תהיה דמגוג פה בתוך הכנסת. אנחנו נדאג לחלשים ונשמור עליהם, למרות חברים כמוך, שדואגים בדרך כלל, מאז הם בכנסת, רק לשכבות החזקות.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

עוד קשקוש.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בן-מנחם, סגן שר הבינוי והשיכון, אפשרתי לך להגיב, שלא בהתאם לתקנון, לפנים משורת הדין.

האם חבר הכנסת גמליאל מסכים שהנושא יעבור לוועדה?

אריה גמליאל (ש"ס):

כן.

היו"ר ע' עלי:

ועדת הכספים? מה שאתם רוצים.

דן תיכון (הליכוד):

כספים.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

ועדת הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

ועדת הכלכלה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:

אני מבקש – ועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו נעביר את הנושא לוועדת הכנסת, והיא תחליט באיזו ועדה הוא יידון. הואיל וחבר הכנסת גמליאל מסכים, אנחנו מצביעים, מי בעד העברת ההצעה של חבר הכנסת גמליאל: החלטת המינהל על העלאת דמי החכירה בשיעור ניכר, לוועדת הכנסת, שתחליט באיזו ועדה הנושא יידון, ועל כך איש לא יוכל לחלוק.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

אני רואה שפה-אחד הוחלט להעביר את הנושא הזה לוועדת הכנסת, וועדת הכנסת תחליט באיזו ועדה הוא יידון. אם תרצה החלטה אחרת, יש לך רוב, תוכל להחליט.

הצעות לסדר-היום החלטת בג"ץ להכיר בנישואים של לא-יהודים בקונסוליות בארץ

היו"ר ע' עלי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו: החלטת בג"ץ להכיר בנישואים של לא-יהודים בקונסוליות בארץ; הצעות לסדר-היום מס' 4550, 4578, 4582, 4586, 4592 ו-4595. ראשון המתדיינים – חבר הכנסת מיכאל איתן.

רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להודיע מראש, לפני שתשאלו ותעירו, אני לא רואה כאן שר ואין מי ששייב על ההצעה לסדר-היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה הסידור החדש הזה? מדוע אין שר ששייב?

היו"ר ע' עלי:

השר שאמור להשיב נסע כנראה להלוויה. בתיאום עם יושב-ראש הכנסת סוכם שהוא ישיב בשבוע הבא.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם כך, אנחנו נדבר בשבוע הבא.

היו"ר ע' עלי:

אני מציע שתדברו השבוע.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה למחות. לפני שבוע ימים או עשרה ימים הערתי ליושב-ראש הכנסת. היה כאן מקרה דומה. הכנו נושא ששר האוצר היה צריך לענות עליו. שלחו לכאן את סגן שר החינוך, שאין לו שום מעמד, הוא בא לכאן עם פתק, ואמרנו: אם יש בעיה ושר האוצר לא יכול לבוא, נדחה את הדיון. אבל יושב-ראש הכנסת, לא הממשלה, יושב-ראש הכנסת אמר: לא, אתם תדברו והוא ישיב מהפתקה. זה דיון? זאת צורה? אחר כך ניגשתי ודיברתי אתו. עכשיו אני רואה שהתופעה הזאת חוזרת על עצמה.

היו"ר ע' עלי:

ועכשיו אין פתקה.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן, עכשיו גם פתקה אין. בסדר, אין לי טענה. קרה דבר, יש מצב, השר נסע ללוויה. אז בבקשה, נדחה את הדיון.

השר לא יכול להיות כאן. על מנת שהדיון יהיה מכובד, מציעים לחברי הכנסת: אתם מוכנים, תדחו את הדיון; אתם לא מוכנים, תקיימו את הדיון כך. אני לא יכול להבין את זה.

היו"ר ע' עלי:

אני במצב לא נוח כרגע. בתחילת הישיבה אמרתי את אשר על לבי והבעתי את עמדותי הברורה בעניין זה, והיא כתובה בפרוטוקול הכנסת. השמעתי את דברי. כרגע אני מנהל את ישיבת הכנסת, לכן

מטבע הדברים אני אמור לייצג בעניין זה את יושב-ראש הכנסת. אני לא רוצה כרגע לערב את העמדות האישיות שלי בנושא הזה. הואיל ורוב חברי הכנסת ידעו על הסידור הזה והם נשאלו על כך, אני לא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

למה נשאלו? יש חברי כנסת שנשאלים וכאלה שלא נשאלים?

היו"ר ע' עלי:

כך נאמר לי.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה עוד יותר חמור.

היו"ר ע' עלי:

בשבוע הבא יש לנו סדר-יום עמוס. אני מבין את מחאתך, אני מבין ללבך. עם זאת, אני מבקש שהיום נמצה את הדיון, נסיים אותו בסוגיה הזאת. השר ישיב בשבוע הבא, ואז נחליט מה לעשות עם הצעות אלה. אם תתקשו שההצבעה תתקיים היום בלי תשובת השר, אני מוכן לשקול גם את העניין הזה; כפי שאתם תרצו.

מיכאל איתן (הליכוד):

הבעיה כרגע אינה אישית שלי. צעד אחרי צעד נחשפת העובדה שהכנסת מבזה את עצמה ואת חבריה. עכשיו אני שומע גם ששאלו כמה חברים אם הם מסכימים לסידור. אותי לא שאלו.

נקודה שנייה. ראש הממשלה בורח מהכנסת. במקום שיושב-ראש הכנסת יעיר לו ויאמר לו שגם אם הוא מתרגז לפעמים הוא לא יכול לבזות את הכנסת, הוא ממלא פיו מים. שרים לא מגיעים, ויושב-ראש הכנסת שותק.

עכשיו מסתבר שיושב-ראש הכנסת משתף פעולה עם הממשלה ומאפשר לה פשוט לא להיות כאן. פעם אחר פעם אנחנו רואים את זה. מה זאת אומרת דיון?

יוסף בא-גד (מולדת):

הקואליציה ריקה כבר כמה ימים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא מדבר על הקואליציה. יושב-ראש הכנסת לא אחראי לקואליציה. הוא גם לא אחראי אם השרים ישנם או אינם. אבל כשיושב-ראש הכנסת נותן הנחיה, הדיון יתקיים בכל מקרה, ומכריח חברי כנסת לדבר אל שולחן ממשלה ריק ואומר להם: אם לא תדברו אני מוחק אתכם, לא תדברו בכלל – זה יושב-ראש כנסת שאינו מבין, או לא רוצה להבין, אבל בפועל הוא מבזה את הכנסת, הוא מוריד אותה שבוע אחר שבוע לשפל עמוק יותר ויותר.

אני אנצל את הבמה הזאת להוקיע את הקנוניה הזאת, את היחס הזה. זה חורה לי. חורה לי שהממשלה יכולה להרגיש שהיא רוצה לצאת מהבית, שהיא רוצה לעשות את זה. זה חמור, זה לא טוב. אבל כשיושב-ראש הכנסת מתכנן איך לעשות מהכנסת הזאת חוכא ואיטלולא, איך להפוך את הדיונים שלה ללא-כלום? מה שיתוף הפעולה הזה?

דן תיכון (הליכוד):

תסלח לי, אם מותר לי, אדוני היושב-ראש, להעיר לסדר.

היו"ר ע' עלי:

אתה מסכים?

מיכאל איתן (הליכוד):

בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

הוא עוד לא התחיל לדבר.

היו"ר ע' עלי:

תסלח לי, עם כל הכבוד, חבר הכנסת שפי, לא ביקשתי את רשותך איך לנהל את ישיבת הכנסת. מה שקורה כאן זה מחזה מביש ביותר. אף אחד לא נמצא כאן, אין ממשלה כאן, ואתה עוד רואה את הדברים – – –

יעקב שפי (העבודה):

זה יפה מאוד, אבל כל אחד מדבר וגם אני דיברתי. אני רואה את הדברים – איך אתם מנצלים את המצב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אחר כך אתם תגידו שאנחנו מבזים את הכנסת.

יעקב שפי (העבודה):

לא אמרתי.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש כרגע: אל תפריע. חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לסדר, וכמובן באי-סדר: אתה רשאי להחליט, אבל אני רוצה לומר לך שזה יומיים הכנסת מתנהלת ללא ראש, ללא גוף וללא רגליים. הדיון נפתח אתמול בבקשה להסרת חסינות. אני הסברתי ליושב-ראש הכנסת שההסתדרות מקיימת את ועידתה, וביקשתי לדחות את ההצבעות, כפי שהיה מקובל. יושב-ראש הכנסת דחה את בקשתי. בסוף היום כל אבירי מפלגת העבודה אימצו את הטיעון שלי ושאלו איך וכיצד הצביעו אתמול בכנסת. היום, שוב, יום אבוד, כולם נסעו – חלקם ללוויה, וזה מוצדק, חלקם הסתלקו בשל קיצור הדיון. ההגינות מחייבת, שכשם שניתן לשרים לבחור את המועד שבו הם ישיבו, צריך לתת לשואלים, לאלה שביקשו להציג הצעות לסדר-היום, אותה ברירה, אותה אפשרות – לדחות את ההצעות שלהם בשבוע ימים כדי שיוכלו להציג בצמוד לתשובת השר.

אבל מאחר שאין לי טענות אליך ואתה רשאי להחליט כפי שאתה מבין, שהרי אתה מכהן בזה הרגע כיושב-ראש, מצאתי לנכון לומר את אשר על לבי. הכנסת לא מובנת, מתנהלת ללא ממשלה, מתנהלת ללא נוכחות הקואליציה. אינני מבין למה, מדוע. האם לא הגיע הרגע שבו נשאל את עצמנו, האם הכנסת הפכה לחותמת גומי, למוסד שלא צריכים אותו?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת דן תיכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

ראש הממשלה לא צריך ממשלה, הוא לא צריך שרים, הוא לא צריך כנסת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אפשר לסגור את הדיון.

היו"ר ע' עלי:

סלח לי, לא סוגרים דיון ולא כלום.

עם כל הכבוד, אני מבקש לסכם את הדיון בסוגיה זאת. בתחילת הישיבה הבעתי את דעתי, ואני לא רוצה כרגע להביע את עמדתי בעניין זה. דבר אחד אני מבקש למנוע: היות שהנסיבות הן כאלה שהשרים נעדרים בשל השתתפותם בליווי של חבר הכנסת תופיק זיאד, אני לא רוצה שתהיה פגיעה בכבוד המת. הנושא גם רגיש, ומיותר לפרט למה הוא רגיש, ואני לא רוצה להפוך את העניין הזה כרגע לדיון רחב. זה לא דומה לדיונים אחרים על היעדרות שרים. אני מסכים בהחלט עם ההערות על כך שהממשלה לא נמצאת, שהשרים נעדרים, אין כאן ממשלה, שרי הממשלה לא נוכחים במליאת הכנסת, וזה דבר חמור מאוד, ואני רואה בזה פגיעה חמורה בכבוד הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל זאת לא הפעם הראשונה היום.

היו"ר ע' עלי:

יש כאן זלזול מתמשך בכנסת, אבל בוא לא נערב כאן את שני הנושאים.

כדי שלא ייווצר מצב של איזו הרגשה, או תחושה שפוגעים כאן בחבר הכנסת זיאד, אני מציע שנמשיך את הדיון, נשמיע את ההצעות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להבין דבר אחד: מדוע כשהשר ביקש לצאת ולדבר בשבוע הבא, נענו לפנייתו, וכשאני מבקש, לא נענים ולא שואלים אותי, ואומרים לי: לא, אתה תדבר אל כנסת ריקה. אני רוצה לדעת על איזה בסיס זה נעשה. תן לי הסבר הגיוני.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת איתן, אחטא לאמת אם אומר שאתה לא צודק בהערתיך; אחטא לאמת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אז מה לעשות?

היו"ר ע' עלי:

היות שאני לא רוצה לחטוא לאמת, לא אומר לך שאתה לא צודק. אבל, עם זאת, כרגע נוצר מצב כפי שנוצר, אנחנו בעיצומו של הדיון, ואני חושב שלא יהיה טוב שנדחה כרגע את הדיון. אתה יכול להשמיע את דבריך, יש כאן עיתונות, יש כאן חברי כנסת שנשארו בכנסת כדי להשמיע את דבריהם, ולא נראה לי שकेת יהיה זה נכון לדחות את הדיון לישיבה אחרת.

לכן, מה שאני מבקש, וזו החלטתי: אני מבקש ממך, למרות הצדק שבדבריך ובטענותיך, להשמיע את דבריך בסוגיה. תשובת השר תינתן במועד אחר.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מאוד מעריך את הסבלנות שלך, אבל עם כל הכבוד להחלטתך, מה אתה אומר? אתה אומר: נכון שאתה צודק, אבל תמשיך הלאה. אתה צודק, אבל לצדק אין שום משקל, לצדק אין שום משמעות. אתה צודק, אבל אנחנו נמשיך הלאה באותו דבר. הרי זו לא הפעם הראשונה. מתי אנחנו נעשה משהו? אני צדקתי כבר לפני שלושה שבועות, ואז אמרו לי: אתה צודק, אין ברירה. צדקתי לפני שבועיים, ואמרו לי: אתה צודק, אין ברירה. צדקתי לפני שבוע, אמרו: אתה צודק, אין ברירה. ועכשיו אני צודק עוד הפעם. מה שווה לי כל הצדק? מה הערך של הצדק?

היו"ר ע' עלי:

אני מתחייב להעביר את הערותיך ליושב-ראש הכנסת. יתירה מזאת, אני מתחייב להעלות את ההערות שלך בישיבת הנשיאות הקרובה, ואני מקווה שהעניין הזה, אחת ולתמיד, ייפסק.

מיכאל איתן (הליכוד):

אשרי המאמין.

היו"ר ע' עלי:

אני יכול לעשות כמיטב יכולתי, אני לא יכול להתחייב על תוצאות של דברים שלא תלויים בהחלטותי. אני מתחייב להעביר את הערתך ליושב-ראש הכנסת.

אני מציע לסיים את הדיון בסוגיה הזאת.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אם פעם אחת נפסיק את הישיבה לחלוטין, זה ילמד דרך-ארץ את מי שצריך.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני מבקש לסיים את הדיון בסוגיה, חבל על הזמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

פעם אחר פעם אני פוגש בסגנים שיושבים כאן ואומרים: לנו אין סמכות, היושב-ראש נתן לנו הנחיה מוחלטת בעניין זה. האם היושב-ראש יכול על-ידי פתקים לנהל את הכנסת כאילו זה איזה טייס אוטומטי והוא לוחץ כפתורים מרחוק? אני מבקש שגם הנושא הזה יעלה בנשיאות: האם יש למי שמנהל את הישיבה, נוכח האירועים שמתרחשים פה, סמכות גם להכריע, או שהיושב-ראש יכול לתת הנחיות, ומי שיושב כאן בסך הכול מופעל באמצעות שלט-רחוק או היד הארוכה של אותו יושב-ראש? גם זו שאלה שצריכה להיות נדונה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מציע לך: כשיהיה סגן יושב-ראש הכנסת שיאמר לך את הדברים האלה, תסב את תשומת לבו לתקנון הכנסת. תקנון הכנסת אומר, שסגן יושב-ראש הכנסת, בשעה שהוא מנהל את מליאת הכנסת, יש לו כל הסמכויות שיש ליושב-ראש הכנסת. איש לא מנהל את הדברים לא בפתקים ולא בשלט-רחוק. אני מודיע לך: אילו הייתי משתכנע שטובת הכנסת מחייבת לדחות, יכול להיות שהייתי מחליט אחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם כך, למה אתה אומר שאני צודק? אם הסמכות היא בידיך – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

איפה הממשלה?

היו"ר ע' עלי:

הואיל והדברים האלה כבר סוכמו, ואני כאן, במידה רבה, נוגע בעניין והבעתי את עמדותי – וארמוז לך, שהיא היתה זהה לעמדתך כרגע – אני חושב שישתמע ניצול לרעה אם כרגע, כיושב-ראש הישיבה, אחליט החלטה שהיא שונה מהחלטת יושב-ראש הכנסת. כדי שאיש לא יאשים אותי בניצול לרעה של תפקידי כאן, החלטתי את אשר החלטתי, ובזה מסתיים הדיון.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד, מה שאתה אומר לי עכשיו במלים אחרות – – –

משה גפני (יהדות התורה):

אנחנו יודעים שאין ממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם כל הכבוד, אתה אומר לי, שאם היית מפעיל את סמכותך ביושר, ללא משוא פנים, היית אומר שאני צודק והיית מאפשר לי לדחות. מאחר שאתה מעורב בוויכוח עם היושב-ראש ושם הבעת את עמדתך, וכרגע כשיש לך סמכות לא נעים לך להפעילה משום שישתמע כאילו אתה מנצל את המצב, אני צריך לשלם את המחיר והצדק משלם את המחיר. אני לא חושב שאתה נוהג בסדר.

היו"ר ע' עלי:

בינתיים מצאתי את הסעיף, זה סעיף 6(ג) בתקנון: "לסגן יושב-ראש הכנסת כשהוא מנהל את ישיבת הכנסת או ממלא אחד מתפקידי יושב-ראש הכנסת יהיו כל החובות והסמכויות הנתונות ליושב-ראש הכנסת באותו מעמד". בזה נגמר העניין. נא להשמיע את דברייך.

נעמי חזן (מרצ):

אולי צריך להתנצל בפני יושב-ראש הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש להפסיק עם זה. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאנו דנים בו הוא אחד הנושאים העקרוניים ביותר שנוגעים למהותה ולדמותה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי.

יוסף בא-גד (מולדת):

יושב-ראש הכנסת הגיע, אפשר לפנות אליו.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני החלטתי וזה נגמר, מספיק עם זה. התחלנו את הדיון ובה נגמר העניין.

דן תיכון (הליכוד):

היושב-ראש הגיע, שחקן חיזוק.

יוסף בא-גד (מולדת):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. בזה נגמר העניין, מספיק עם זה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא שאנו דנים בו נוגע לדמותה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי. נכון, מדובר כאן כאילו באיזה פסק-דין טכני, מדובר פה ברישום נישואין של יהודי שיש לו אזרחות ישראלית ואזרחות זרה עם לא-יהודייה שהיא בעלת אזרחות זרה, השניים מתחתנים במדינת ישראל, נישאים בקונסוליה, ומשרד הפנים מתבקש לרשום את הנישואין האלה כנישואין לכל דבר ועניין.

פקיד הנישואין סבור היה – מסתבר לפי פסק-הדין שבטעות – שיש ספק אם לקונסול היתה סמכות לבצע את הנישואין בישראל, כי על-פי חוק, נישואין וגירושין של יהודים בישראל נמצאים בסמכות בתי-הדין הרבניים. בית-המשפט העליון קבע, כי הספק הוא ספק משפטי ולפקיד לא היתה ברירה. אני לא רוצה להתווכח עם פסק-הדין ועם התוצאות הטכניות, אני רוצה להתווכח עם התוצאה המהותית. האם נישואין של יהודי עם לא-יהודייה, שקודם לכן לא היו יכולים להיעשות שלא באמצעות הרבנות, יוכלו להיעשות היום בישראל בקונסוליות זרות? יש כאן כרסום כזה או אחר בעובדה שנישואין וגירושין ייעשו אך ורק על-פי ההלכה, על-פי חוק בתי-הדין הרבניים, ובפועל על-פי ההלכה היהודית.

נעמי חזן (מרצ):

או על-פי הלכה של דתות אחרות.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מדבר על נישואין של יהודים. חברת הכנסת חזן, מי שהוא בן דת אחרת – על-ידי מוסדות הדת של דת אחרת.

באיזו בעיה אנחנו עומדים. חבר הכנסת דרעי, היום אנחנו מנהלים מאבק מדיני לא על שטחים, והוויכוח בינינו לבין המחנה הזה הוא לא על שטחים ולא על ויתור על שטחים. ויתור על שטחים היה, היה ויתור על שטחים מאונס, לא היתה לנו ברירה והיינו צריכים לקבל אותו, קיבלנו גם מצבים שלא שחררנו כשאולי היינו יכולים לעשות זאת במחיר קורבנות. אבל הוויכוח ההיסטורי היום הוא ויכוח הנוגע בזכות על השטח. מה שאתם עומדים לעשות זה לא ויתור על שטח, אתם עומדים לקבוע שמהיום והלאה לעולם לא תהיה לנו עוד זכות. אנחנו אומרים לעם היהודי לדורותיו אחורה: כל מה שהאמנתם בו לגבי ארץ-ישראל – הדור שלנו, הממשלה הזאת, עם הצירוף שלה והתמיכה שהיא מקבלת, היא נותנת בכך כתב ויתור היסטורי לפלשתינים.

נעמי חזן (מרצ):

מה זה שייך לנושא?

מיכאל איתן (הליכוד):

היא אומרת לפלשתינים: קחו את זה; לא רק קחו את זה, אלא הנה אנחנו מודיעים לכם שהזכות על השטח היא של העם הפלשתיני לעולם ועד. לעולם לא נוכל לטעון שמסרנו שטחים ואנחנו רוצים אותם חזרה, כי אנחנו מוסרים את הזכות על השטח, ומסירת זכות בממד ההיסטורי הערכי האידיאולוגי היא פגיעה בלאומיות היהודית לדורותיה. בדיוק באותו עניין, הקואליציה הזאת רוצה לפגוע בעיקרון של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי. מה כבר נשאר לנו?

אני לא אדם דתי, אני נוסע בשבת. התנועה הרפורמית רצה להילחם פה על העניין הזה – – –

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת איתן, אני לא מאמין.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי האנשים האלה קרובים אלי בשפה, בצורת הלבוש, אבל כשאני שומע מה קורה בקהילות רפורמיות בעולם רק כתוצאה מכך שלא שומרים על הנישואין והגירושין היהודיים, אני רואה שמתרחשת שואה על העם היהודי. התנועה הרפורמית לא יכולה לעצור את ההתבוללות, הם יודעים שהסיכוי שהילדים או הנכדים של הילדים שלהם יישארו יהודים הוא 10%, הוא 5%, הם יודעים את זה והם מנסים להיאבק נגד זה.

בארץ, במקום להסיק את המסקנות ולהגיד שיש לנו בעיה, ונשמור במקום שאנחנו יכולים – במקום היחיד בעולם שבו אנחנו יכולים לשמור שהנישואין והגירושין ייעשו על-פי שיטה שמצדיקה את עצמה ומצליחה לשמור עלינו מפני התבוללות – הם באים לכאן ומנסים לחסל את השיטה הזאת, כשאין להם אלטרנטיבה; לא רק להם, גם לי אין אלטרנטיבה.

אף-על-פי שאנחנו שונים במחשבה, אנחנו לא שונים בדאגה בעניין הזה. אני קורא להם לרדת מכל הניסיונות האלה לפגוע בתדמיתה של מדינת ישראל כמדינה יהודית, בעתידו של העם היהודי.

אני בטוח שבניהם של דתיים וחרדים יהיו יהודים. אני לא בטוח מה יהיה עם ילדי, איזה סוג של יהודים הם יהיו. לפחות אנחנו שומרים את המסגרות. למה זה כל כך קשה? באים ורוצים לחבל במסגרת שבינתיים שומרת על הדברים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת איתן, בגלל הדיבורים האלה גם הילדים שלך יישארו יהודים.

מיכאל איתן (הליכוד):

עם זאת, אני רוצה לומר ליהדות החרדית והדתית: אנחנו ניצבים בפני בעיה קשה של הרבה זוגות מעורבים. חבר הכנסת אריה דרעי, שהיה שר הפנים, סייע בקליטתם של רבבות יהודים – מותר לי לומר: יהודים בספק – ואמר בעצמו שבאים הרבה שהם לא יהודים. אתם מוכרחים למצוא דרכים לגיור, גיור שיהיה בצורה סבירה, שיביא לכך שהעם הזה יהיה מלוכד, ולהכפיף את כולם לדיני הנישואין והגירושין היהודיים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתמול דיברתי עם הרב הראשי – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם צריכים לזכור, אומנם אומרים אצלנו: קשים גרים לישראל כספחת, אבל דוד המלך היה נינה של רות המואבייה, שגם היא, כידוע, היתה גרה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. רשות הדיבור לחבר הכנסת אריה דרעי, ואחריו – לחבר הכנסת יגאל ביבי.

אריה דרעי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כנסת נכבדה, אני לא רוצה כל כך לדבר היום על הנישואים הקונסולריים ומה ההשלכות של העניין. אני חושב שהנושא ברור. במדינת ישראל – – –

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש מהשרה אלוני. זה לא נאה שתשבי עם הגב לנואם, מה גם שאני בטוח שהנושא הזה מעניין אותך.

נעמי חזן (מרצ):

סליחה, אדוני.

שרת התקשורת ש' אלוני:

סליחה.

היו"ר ע' עלי:

צריך לבקש את סליחת הנואם.

אריה דרעי (ש"ס):

עם קום המדינה השכיל מי שהשכיל לקבוע שהנישואים והגירושים במדינת ישראל יהיו על-פי דיני ההלכה, על-פי דיני "שולחן ערוך", וזה הנושא המרכזי ביותר שיכול לאחד את היהודים במדינת ישראל, ולא משנה אם אלה יהודים חרדים, דתיים או פחות דתיים, מסורתיים ואפילו יהודים חילונים.

אני לא צריך לפרט כאן את הסקרים שנעשו, לא על-ידי התנועות החרדיות או על-ידי איזה גוף דתי או גוף חרדי, אלא על-ידי מכון, ואני חושב שזה המחקר הכי יסודי שנעשה במדינת ישראל, של אלפי-אלפי איש, ולפיו רובו המוחלט של העם, של היהודים בארץ-ישראל – אם אינני טועה, 90% או למעלה מזה – רוצים נישואים על-ידי חופה וקידושין, עם רב ועל-פי ההלכה כפי שהיא נוהגת בארץ-ישראל, וגירושם על-פי ההלכה.

אשר לפסיקה של בית-המשפט העליון, אומנם אני מדבר היום כחבר הכנסת, אבל אני יכול לדבר מהניסיון שלי כשר הפנים, כיוון שהבג"ץ הזה בא בעקבות החלטה שלי כשר הפנים בנושא. אפשר לבוא ולטעון – אני כבר מנחש את הטענות – מה זה אכפת לך? יש פה עשרות אלפים ואולי יותר, ובפרט עכשיו הבעיה חריפה, ויש מספרים שאני לא יכול להגיד אותם באופן סמכותי, אבל שמעתי מפקידים בכירים במשרד הפנים שמתוך העלייה שעלתה מברית-המועצות, למעלה מ-500,000 איש, אפשר להעריך שיש כ-150,000 לא-יהודים. נכון שפתרנו את הבעיה על-ידי צעדים מינהליים שכולם מברכים עליהם היום. היו צריכים להביא אותם לארץ בגלל חוק השבות, ולא אכנס לעניין חוק השבות, אבל הם לא נרשמו כיהודים במשרד הפנים. הם קיבלו תעודת עולה, קיבלו תעודת זהות בגלל חוק השבות, אבל המרשם והרישום במשרד הפנים הצליחו להתגבר על הבעיה למרות הניסיונות לזייף בהתחלה, לצערי הרב, והיו עוד ניסיונות אחרים.

אבל טוען מי שטוען: יש 100,000 או 150,000 לא-יהודים, יש בעיה של הגיור. אני לא יודע אם כולם רוצים להתגייר, ואני גם אומר לחבר הכנסת מיכאל איתן: אני מבין שהפנייה שלך היתה מתוך רגש ומתוך בעיה אמיתית, אבל אי-אפשר לכופף את ההלכה ולהגיד – גיור סביר. מה זה "גיור סביר", מיקי? יש הלכה. הרי את כל הנושא של גיור אי-אפשר בכלל להסביר מעל דוכן הכנסת. זה בכלל נושא הלכתי, נושא רוחני. מה זה, אדם שטובל במקווה הופך להיות יהודי?

הרי אני בטוח שהגברת אלוני תעלה אל הדוכן ותשכנע אותך שכנוע רב, שאדם שמוכן להזדהות עם העם היהודי ולשרת בצה"ל הוא יהודי לכל דבר בעיניה. אלא מה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אריה דרעי (ש"ס):

אתה מסכים אתי בעיקרון שבו היא לא מסכימה אתי, שגיור הוא גיור הלכתי. ברגע שאנחנו מקבלים את המסגרת – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני בהחלט חושבת שגיור הוא אקט דתי והוא צריך להישאר בתחום של הרבנות והוא איננו שייך לאזרחות ולזכויות אזרח.

אריה דרעי (ש"ס):

אנחנו לא מתווכחים עכשיו על אזרחות.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אריה דרעי (ש"ס):

לא, השרה אלוני, אני שמעתי ציטטות שלך לא כשרת החינוך ולא כשרת התקשורת, אלא לפני שנים, כאשר את התראיינת ואמרת, שבעיניך, אדם שמוכן להזדהות עם מדינת ישראל ולחיות את חייו במדינת ישראל ולשרת בצה"ל הוא יהודי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

זה נכון, אבל אני אומרת שגיוור הוא אקט דתי.

אריה דרעי (ש"ס):

בסדר, אז אולי לא ציטטתי נכון.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני פשוט אומרת שאני לא נזקקת לגיוור לצורך אזרחות.

אריה דרעי (ש"ס):

חבר הכנסת איתן, אם אנחנו מסכימים שזה אקט הלכתי, הרי כשם שבאקט רפואי לא אתה ולא אני נקבע מה המינון ומה התרופה שצריך לקחת, וכשם שכאשר אתה קונה מכונת כביסה מתנה לאשתך, מיקי, לעולם אתה לא תגיד לאשתך איך להשתמש בה, כי אתה מפחד להרוס את המכונה, ואתה תזדקק להוראות השימוש של היצרן שייצר את המכונה – אני רוצה להגיד לך שיש "שולחן ערוך", יש לנו מסורת של אלפי שנים.

נכון, יש בעיות מינהליות, ולצורך זה אני גם נפגשתי עם הרב הראשי לישראל. יש בעיה. עד היום הנושא של הגיוור היה בלתי מוסדר, התעלמו מן הבעיה. מצד אחד, בתי-דין לא רצו לגייר, ובעצם לא שלא רצו לגייר, אלא לא היו יכולים לעמוד בתנאים של בתי-הדין. מה שעשתה הרבנות הראשית במשך כמה שנים – דה-פקטו היו עשרה רבנים בארץ ללא סמכות שגיור, ואני לא רוצה לפרט באיזו צורה, והגיוור הללו לא התקבלו אצל בתי-הדין, אבל העלימו עין.

הרב הראשי הנוכחי רוצה להסדיר את העניין בגלל הבעיה של כל כך הרבה גרים. יש גם בעיה של האתיופים, של הפלאשמורה, וכמו שאמר חבר הכנסת ביבי, הוא רצה להקים בתי-דין, לקחת אבות בתי-דין.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אריה דרעי (ש"ס):

רק רגע.

עם העומס שיש היום בבתי-הדין הרבניים, אי-אפשר להעמיס עליהם שם את הגיור. יש להקים אולפנים טובים לגיור, ולא אולפנים לגיור, שאם אשתמש בלשון לא-נימוסית, עושים בהם "מסח'רה" מכל הגיור; להקים אולפנים אמיתיים לגיור ולקחת אבות-בתי-דין שיצאו לפנסיה בגיל 65, שישבו בראשות בתי-דין, ולגייר. יש אלפי אנשים שאולי באמת יעמדו בקטגוריה של ההלכה. זו בעיה מינהלית, בגלל חוסר תקציב, ואני מקווה שיתגברו על הבעיה הזאת.

אבל אני חוזר לנושא: הנישואים הקונסולריים. נכון, יש בעיה. מה יעשו אותם עשרות אלפים שהם לא-יהודים והם רוצים להתחתן? והם לא יכולים להתחתן פה, הרבנות לא תחתן אותם, הם לא יהודים. מה עושים? לנסוע לקפריסין זה לא פתרון, או שזה פתרון קשה; או לעשות חוזים של עורכי-דין. והם אומרים: מה אכפת לך? הרי בסך הכול זה לא איזה אקט הלכתי. בסך הכול במשרד הפנים יהיו רשומים כנשואים ויוכלו לקבל את הזכויות שלהם. ובג"ץ קיבל את העמדה הזאת.

לצערי, אני חייב לומר, ואני מנסה לעשות זאת בצורה הכי עדינה שיכולה להיות – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אבל אני רוצה פה לשאול אותך.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני מציע, השרה אלוני, אולי תרשי לי רגע.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אריה דרעי (ש"ס):

ברשותך, הגברת אלוני, אם אפשר, בסוף דברי.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, יש סעיף 97, אומנם הוא לא בדיוק נוגע לכאן, אבל אם תרצי להגיב, אני אאפשר לך.

שרת התקשורת ש' אלוני:

יש לי רק שאלה לצורך – – –

אריה דרעי (ש"ס):

בבקשה, אני מוכן, אבל – – –

היו"ר ע' עלי:

אני אפילו אאפשר לך לדבר.

שרת התקשורת ש' אלוני:

לא, אין צורך. שאלתי היא: הואיל ואני מסכימה שזה אקט דתי מובהק, על שום מה אתה דורש שהאקט הדתי הזה יהיה תנאי לחיים האזרחיים של המדינה? אין העמדת פנים, לא קוראים יהודי למי שאינו יהודי.

אריה דרעי (ש"ס):

לא, לא, הגברת אלוני, תראי, אני חי בתפיסה שמדינת ישראל היא מדינת יהודים. עם כל הכבוד, גברת אלוני, אני אשאל אותך שאלה אחרת, כמנהג היהודים, ועדיין יש לנו התכונה הזאת, לשנינו. אני שואל אותך שאלה: אם את באמת רוצה מדינה אזרחית ולנתק אותה מחיי הדת, ובתחום חיי הדת כל מי שירצה יחיה את החיים שלו, אבל האזרחות לא תהיה קשורה בכלל לנושא הדתי – תגידי, את מכירה עוד מדינה אחת בעולם שיש לה חוק השבות?

שרת התקשורת ש' אלוני:

אריה דרעי (ש"ס):

במתכונת שלנו?

שרת התקשורת ש' אלוני:

כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

שההמנון שלה הוא "כל עוד בלבב פנימה נפש יהודי"...

אריה דרעי (ש"ס):

שבה הנכד של הסבא – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

אריה דרעי (ש"ס):

אני שואל אותך, את מכירה עוד – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

– – –

אריה דרעי (ש"ס):

גרמניה? הבאת לי דוגמה טובה. אין מדינה מתוקנת בעולם, או רוב המדינות המתוקנות בעולם – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

פשוט אינפורמציה. חוק הרפטריאציה, חוק השבות הגרמני, קובע שמי שגדל ושמר על תרבות גרמנית יש לו זכות לאזרחות גרמנית.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון.

שרת התקשורת ש' אלוני:

כל הקהילה שיושבת מאות שנים ברוסיה יש לה זכות, בדיוק כמו ליהודים שיושבים ברוסיה – – –

אריה דרעי (ש"ס):

אבל, האם על-פי החוק הגרמני – א. זו לא דוגמה, אז יש עוד גרמניה – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

— — —

דן תיכון (הליכוד):

לא רק רוסים, כל מזרח-אירופה.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

אריה דרעי (ש"ס):

סליחה, הגברת אלוני, לרוב המדינות הדמוקרטיות בעולם אין חוק השבות במתכונת הזו.

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דרעי, אבל גרמני זה לא כמו יהודי. שם זה על בסיס לאומי – – –

אריה דרעי (ש"ס):

אמת, זה מה שאני רוצה להעלות.

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, הדיון מעניין, אבל נא לאפשר לחבר הכנסת דרעי לסיים את דבריו.

אריה דרעי (ש"ס):

אני לא מאמין שמדינה, או רוב המדינות בעולם – אם הסבא היה יהודי והוא קבור היום בברית-המועצות, והבת שלו או הבן שלו התחתנו עם לא-יהודים, והדור השלישי, הנכד, שהוא לא יהודי לכולי עלמא, משום שסבא שלו קבור בברית-המועצות הוא בא לארץ ומקבל את כל התנאים, אזרחות אוטומטית, אלא רק אם מצאו לגביו משהו פלילי. מדובר פה בהיקף רב. תראי מה קרה כאן. מקרב 500,000 יהודים – 150,000, אני לא רוצה להגיד זאת באופן מוסמך, אבל שמעתי זאת מפי פקיד בכיר במשרד הפנים – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

210,000.

אריה דרעי (ש"ס):

אני לא יודע. אולי אתה יודע יותר טוב, חבר הכנסת הרב רביץ, כחבר ועדת הקליטה. יכול להיות. אז לא טעיתי אם אמרתי 150,000.

אני גדלתי ואני חי ואני חושב שרוב הבית הזה רוצה שהמדינה הזאת תהיה מדינה יהודית. נכון, יש לנו בעיה של נישואי תערובת, אי-אפשר להתעלם מזה. ליהודי ארצות-הברית ובקהילות אחרות בעולם יש בעיה של התבוללות. גם בברית-המועצות, 70 שנה הם התנתקו מאתנו. אנחנו לא סוגרים את העיניים.

כפי שציינתי, משרד הפנים תרם וניסה לתרום את חלקו בעניין. אבל לבוא במדינת ישראל ולקבל הלכה בבית-המשפט העליון, להפר סטטוס-קוו שהיה במשך 45 שנה, וזו לא הפעם הראשונה בבג"ץ, להגיד שנישואין אצל הקונסול הרוסי, שלוקח את הכספים הללו כדי לממן את השגרירות שלו, ואני אומר זאת מידיעה אישית, הוא דחף את כל העניינים האלה של הבג"צים, הוא יודע שזה עסק מכניס ביותר, ולתת לזה פסק הלכה של בית-המשפט העליון במדינת ישראל – נכון, ידענו שיש נישואי – – ונישואי קפריסין, אבל להפוך את זה להלכה לנישואין קונסולריים, אני רק יכול להגיד שלפי דעתי החגיגה מוקדמת מדי. אנחנו נעשה הכול כדי שמי שחתם על התקנות הבריטיות של נישואין קונסולריים יבטל אותן. כל עוד יש לנו כוח פוליטי, נעשה זאת. לא נסכים שבמדינת ישראל קונסול יחתן אנשים, וזאת במדינת היהודים.

מיכאל איתן (הליכוד):

יהודים.

נעמי חזן (מרצ):

לא יהודים.

אריה דרעי (ש"ס):

יהודים. אילו הוא היה פוסק לגבי בני זוג גויים, אף אחד מאתנו לא היה מתערב. חברת הכנסת נעמי חזן, סליחה, אולי תלמדו את הפסק. אם שני אזרחים ישראלים, אני נותן כעת תשובה גם לשרה אלוני, שניהם לא יהודים, חברת הכנסת נעמי חזן, או אזרחי ישראל שהוא לא יהודי רוצה להתחתן עם בת מדינה זרה שהיא לא יהודייה, אף אחד מאתנו לא רוצה להכתיב לו את הדבר הזה. אבל אזרחים ישראלים שאחד מהם יהודי או יהודייה, שילכו להתחתן אצל הקונסול, וזה יהיה רשמי במדינת ישראל – אי-אפשר להשלים עם הדבר הזה. כך התחלנו בחודשים האחרונים עם הנישואים הקונסולריים, עם החריגה בסמכויות בתי-הדין, עם השומרונים, וכך הבג"ץ הולך צעד אחר צעד. יש קואליציה, מי ששותף בקואליציה מנסה להשתתף שלא יפירו את הסטטוס-קוו, אבל בג"ץ למד את העניין; אתם תעשו את שלכם, אנחנו כל חודש-חודשיים נפסוק הלכה, ובעוד שנתיים לא תמצאו שום סטטוס-קוו במדינת ישראל.

מי ששאל שאלות – ואני פונה אל חברי הכנסת מהעבודה, חברי הכנסת שפי ושגיא – למה אנחנו דורשים לעגן את הסטטוס-קוו בחקיקה, זו התשובה. אין לנו טענות שההסכם הקואליציוני מופר על-ידי השרים או על-ידי הקואליציה. אבל פשוט מאוד, בית-המשפט העליון, לדעתי שלא בחוכמה יתירה בעניין הזה, בכל זאת יש חיים במדינת ישראל שלא נקבעים, הסטטוס-קוו לא נקבע רק על-פי תקנות אלא על-פי נוהל, כך שמרנו על החוט המקשר בין כל האזרחים במדינת ישראל. בסוף יהיה לדבר הזה פיצוץ, לא יהיה אפשר להמשיך. מי שרוצה – יתחילו להנהיג קהילות קהילות, וכשחבר הכנסת מיקי איתן או אתה תבואו לרבנות להירשם, יתחילו לפתוח פנקסים של קהילה פלונית או אלמונית. אז תיגמר מדינת ישראל. זו תוכל להיות ברוקלין, או מקום אחר. מי שרוצה מדינת ישראל שבה אפשר יהיה, גם אם אני חרדי, וחבר הכנסת מיקי איתן, כפי שהוא הצהיר – אני לא מקבל את מה שהוא אמר – שהוא נוסע בשבת, אני לא מאמין, אבל גם אם הוא לא חרדי כמוני אלא הוא פחות חרדי, אם הבן שלי, שהוא עכשיו בן עשר, והבת שלו, ירצו להתחתן – אני מקווה, בעזרת השם, שהבת שלו תחזור

בתשובה והיא תוכל להיות שידוך לבן שלי, והיא תדאג שהמתנחלים לא ירביצו לו שוב – הם יוכלו להתחתן בלי לבדוק בפנקסים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

לשרה אלוני יש שאלה, אתה מוכן?

אריה דרעי (ש"ס):

בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני רוצה לשאול שאלה.

היו"ר ע' עלי:

אני אתן לך לדבר בסוף, תכיני את דברייך. אני יוצא מנקודת הנחה שזה לפי סעיף 97. קשה, אבל אתן לך את רשות הדיבור, למען האיזון.

חבר הכנסת יגאל ביבי, בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, החלטת בג"ץ שיש להכיר בנישואין שנערכים בקונסוליות זרות היא פגיעה חמורה בסטטוס-קוו ומהווה פריצת דרך שתזעזע את הנוהג המקובל עד כה בענייני המעמד האישי.

בעוד סעיף 1 לחוק שיפוט בתי-הדין הרבניים, אפשר לפרשו אולי שענייני נישואין וגירושין של יהודים בישראל, אזרחי המדינה ותושביה, יהיו בשיפוטם הייחודי של בתי-הדין הרבניים, וזה רק אם שני בני הזוג הם יהודים; אבל סעיף 2, המדבר על עריכת נישואין וגירושין, אומר מפורשות שנישואין וגירושין של יהודים ייערכו בישראל על-פי דין תורה. כאן בא בג"ץ וקבע הלכה חדשה. סעיף 2, עד עכשיו תמיד פירשו אותו באופן שיהודים מקיימים נישואין וגירושין על-פי דין תורה, ולא הבדילו בין יהודי אחד לזוג יהודים. לדעתי, אסור היה לבית-המשפט לצמצם את הפירוש של הסעיף, שגם אם אחד מבני הזוג הוא יהודי אפשר שיערכו נישואין קונסולריים, ולא על-פי דין תורה.

אני מודע לפרובלמטיקה שאנו שרויים בה. אני יודע שיש מקרים קשים ביותר. כל מקרה הוא טרגדיה אנושית בפני עצמה וצריך לעשות את כל המאמצים למצוא פתרונות במסגרת ההלכה.

אבל, גברתי השרה, השותף הבכיר בממשלה הזאת מכריז ואומר שהוא לא ינוח ולא ישקוט עד שהוא ינהיג נישואים אזרחיים במדינה. האם את, כשרה במדינה, כמנהיגת תנועה – הלוא זה המצע שלכם, שלא תפסיקו, לא תשתקו, תעשו הכול שיהיו נישואין אזרחיים במדינה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

בצד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בצד. זאת אומרת, לחלק את העם, חלק מתחתנים כך וחלק אחרת. זה המצע שלכם. אתם המפלגה הבכירה בממשלה. אתם עושים הכול כדי שזה יהיה – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

— — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

בג"ץ משתף פעולה.

אריה דרעי (ש"ס):

מה שהבוחרים לא אימצו, כנראה בג"ץ אימץ.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נכון.

אף שאתם בשלטון, גברתי השרה – אולי שכחתם שאתם בשלטון – לדעתי אתם עושים דברים לא חוקיים. אתם מארגנים נישואין שלא על-פי חוק שיפוט בתי-הדין הרבניים. יש חוקים שאתם מקיימים

ויש חוקים שאתם לא מקיימים. אתם היום לא באופוזיציה, אתם לא מפלגת מחאה, אתם חלק, רגל מרכזית של השלטון.

מיכאל איתן (הליכוד):

רגל שמאלית.

נעמי חזן (מרצ):

רגל מרכזית.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שמאלית מאוד.

במרכז לזכויות האדם והאזרח, הכפוף ללשכה לפניות הציבור מיסודה של מרצ – – –

נעמי חזן (מרצ):

הלשכה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הלשכה שלכם, של מרצ, יזמה השנה הקמת מרשם נישואין אלטרנטיבי.

נעמי חזן (מרצ):

כן, בהחלט. זה לא בניגוד לחוק. להיפך, זה במסגרת החוק.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בסדר. גברתי, יש חוק במדינה, חוק שיפוט בתי-הדין הרבניים, אתם מעודדים נישואין לא לפי החוק הזה ואתם מקימים לשכת רישום אלטרנטיבית, כמו שיש לשכת רישום במדינה; אתם עושים מדינה בתוך מדינה.

נעמי חזן (מרצ):

זה מעשה לגיטימי. זו קבוצה של אנשים אזרחים, שוות זכויות, שמחליטים שהם רוצים להינשא – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

לגיטימי לדעתך ולא לגיטימי לדעתי. תקשיבי לי.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת חזן, את רוצה לנאום נאום?

נעמי חזן (מרצ):

כן, אבל לצערי חבר הכנסת צוקר נמצא בהלוויה – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני רואה שכבר הגיעו מההלוויה. יושב-ראש הכנסת היה בהלוויה והגיע, ואחרים הגיעו. השרה אלוני הגיעה.

נעמי חזן (מרצ):

— — —

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת חזן, אף שהתקנון לא בדיוק מאפשר לשרה אלוני להתערב בדיון, אני מאפשר לה לדבר מעל הבמה כדי לשמור על האיזון.

נעמי חזן (מרצ):

לדאבוני אין כאן שר משיב – – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, השרה אלוני תדבר כאן מעל הדוכן. אני לא מבין על מה את מתרעמת. על זה שהשר לא הגיע, תבואי אליו בטענות. אל מי את באה בטענות? אני מבקש שתפסיקי עם נאומי הביניים.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתם הקמתם מרשם נישואין אלטרנטיבי. אתם מקימים פה מדינה בתוך מדינה. המטרה של המרכז שלכם היא לאסוף רשימות של אזרחי המדינה שהעדיפו מסיבות של ברירה, וגם מסיבות של חוסר ברירה, להינשא שלא על-פי דין תורה. במרכז הזה נותנים דף מידע מפורט. אתם מיסיונרים לדבר עבירה. אתם נותנים דף מידע מפורט על כל סוגי הנישואין האזרחיים הקיימים בארץ. אתם מעודדים במרכז הזה נישואין שלא בהתאם לחוקי המדינה, כדי לרמוס את הנישואין על-פי דת משה וישראל.

מפלגת שלטון עושה הכול כדי לרמוס את חוקי המדינה.

אברהם פורז (מרצ):

מה פתאום מפלגת השלטון? בית-המשפט פסק.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מדבר עכשיו על המרכז שהם פתחו.

נעמי חזן (מרצ):

לשכה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מדבר על הלשכה שפתחתם.

לפני כחודש ימים התקיים בכנסת דיון רב משתתפים על ההתבוללות, על כך שהעם היהודי מאבד במהירות מסחררת את רוב בניו. מספר היהודים בעולם הולך ופוחת אף שבישראל מספרם עולה.

בארצות-הברית שליש מ-5 מיליוני היהודים ניתקו את הקשר עם קהילותיהם. מחצית מן הצעירים היהודים בארצות-הברית נישאים לבן זוג לא-יהודי. בחלק מהקהילות היהודיות באירופה 70% הם נישואי תערובת. לפי מחקרים שנערכו, בתוך כמה שנים אנחנו נפסיד, העם היהודי, 2 מיליוני יהודים. היהודי. כולם פה גינו את התופעה. ראיתי איך שמעון פרס דיבר בזעזוע על השואה הגדולה הזאת, והוא השווה אותה אפילו כמעט לשואת יהודי אירופה.

מצד שני, כאן בארץ, כשעוד יש במסגרת נגד התבוללות, אתם בכוח רוצים להרוס את העם. יש האומרים שהפקרתם את ארץ-ישראל, והשלב השני הוא להרוס את עם ישראל, לבולל אותו, להרוס אותו, וברור שעל תורת ישראל אתם בכלל מוותרים מזמן.

אברהם פורז (מרצ):

אני מבקש ממך, עם כל הכבוד, לא לעשות השוואה בין השואה ובין ההתבוללות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא אני עשיתי זאת. אחרים עשו זאת בבית הזה. לא אמרתי שאני עושה את ההשוואה הזאת. אנשים מהממשלה אמרו כי זאת שואה – – –

היו"ר ע' עלי:

הוא ציטט את שר החוץ.

אברהם פורז (מרצ):

מי שאמר את זה אמר דבר שטות – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני לא אמרתי זאת בשמי, אבל אני – – –

היו"ר ע' עלי:

הוא אמר דברים בשם אומרם. הוא ציטט את שר החוץ.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רק מזכיר כמה הזדעזעו כאן חברי כנסת בנושא הזה.

אני רוצה לומר עוד, ששגרירות רוסיה עושה כסף על חשבון הנושא הזה. יש מקורות ברורים שאומרים, כי השגרירות הרוסית מוחזקת כולה מהכספים האלה של נישואים. זה הפך להיות תעשייה שלה, ובית-המשפט נתן להם עכשיו את ההכשר.

אני חושב שבית-המשפט העליון בשנים האחרונות אינו פוסק ברוח החוקים שהתקבלו בכנסת, שהיא המחוקקת והיא הריבונית. בהתנהגותו זו של בית-המשפט העליון הוא הורס את האיזון שבין הרשויות. דיברו על כך חברי כנסת, ואני חושב שגם חבר הכנסת יצחק לוי דיבר על הנושא הזה של בית-המשפט העליון ונשא נאום רציני.

רבותי, הרבנות הראשית פתוחה לרעיונות לתיקון המצב. הנה אתמול בלילה הביא השר ליבאי חוק, ואני לא יודע למה הוא משך אותו. כוונתי לחוק בתי-הדין הרבניים.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

סליחה, מה את שואלת?

לימור לבנת (הליכוד):

האם הדיון בנושא הזה הוא ללא סוף? הוא נמשך המון זמן. האם נקבע לו זמן סיום?

יגאל ביבי (מפד"ל):

עוד לא דיברתי עשר דקות.

היו"ר ע' עלי:

הוא עוד לא ניצל את הזמן שהוקצה לו. נותרו לו עוד דקה או שתיים.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן הרחיב את הדיבור בסוגיה אחרת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

זה שנה הרב הראשי שואל אותי מדוע לא מביאים את התיקון לחוק בעניין פסקי-דין של גירושין; כבר שנה הוא שואל זאת. ופה זה עובד לאט לאט. הרבנים רוצים לתקן את המצב. אני יודע שרבנים רבים תומכים בהסכמי ממון בין בני זוג, שזה לא נוגד את ההלכה. ראיתי פסק-דין של הרב חיים דוד הלוי, שפוסק שלדעתו אפשר להנהיג את זה.

רבתי, שורש העניין אינו במצוקתם של מעוכבי חיתון. יש מגמה להרוס ולעקור את הבית היהודי. יש מגמה כזאת.

אברהם פורז (מרצ):

של מי, של בית-המשפט העליון?

יגאל ביבי (מפד"ל):

בית-המשפט העליון, לצערנו – – –

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת ביבי מדבר על בג"ץ. כל הנושא הוא על בג"ץ. הוא מביע את עמדתו. אתה הערת הערה חשובה, והוא מביע את דעתו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אמרתי קודם שהיה כאן בבית-הנבחרים דיון רציני על בג"ץ. רוב הדוברים כאן אמרו שבג"ץ הפר היום את האיזון שהיה קיים במשך שנים.

היו"ר ע' עלי:

יש גם הפרדת רשויות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני חושב שגם אתה אמרת משהו ברוח זו. רק כשזה נוגע לעניין דתי זה הופך להיות חמור בעיניך. אם אינני טועה, ועוד אקרא את הפרוטוקול של אותה ישיבה, גם אתה, חבר הכנסת פורז, אמרת שהבג"ץ מפר את האיזון. אז כשמדברים על איזון דתי, אתה אומר לא, ועל דברים אחרים – כן.

אברהם פורז (מרצ):

— — — אם אתה אומר שהופר האיזון, אני יכול להבין אותך. אבל אם אתם עושים דיסקרדיטציה של בית-המשפט, אז — — —

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני אומר שבנושא הנדון – זה פן אחד של הפרת איזון.

ולסיום אני רוצה לומר, שאני חרד מאוד לעניין יהדות רוסיה. הכנסת הזאת היתה צריכה לקיים יום הצדעה לרבנות הראשית על קליטת יהודי רוסיה. חצי מיליון עולים הגיעו, וכמעט ולא שמענו על בעיות. באיזו מסירות, באיזו אהבה ובאיזו התחשבות טיפלו בנושא הזה. מי שחושב שהפרצות האלה

יהיו לטובת יהודי רוסיה ושהדברים יהיו יותר בסדר, טועה. ההיפך מזה הוא הנכון, החשדנות תגדל, הטיפול לא יהיה טיפול, ובסופו של דבר אנחנו גורמים לקרע ולהרס בקליטת העלייה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ביבי. חבר הכנסת יוסף בא-גד, ואחריו – חבר הכנסת דוד צוקר. רבותי חברי הכנסת, אעריך מאוד אם תעמדו בלוח הזמנים.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפרשת השבוע שעבר, ותמיד זה כל כך אקטואלי, פרשת פנחס, אחרי שפנחס קינא על התבוללות ודקר את המדיינית, מתארת התורה, עורכים מניין. והמניין הוא של שבטי ישראל. ולפתע פתאום רואים דבר מאוד מעניין. חנוך, משפחת החנוכי; פלוא, משפחת הפלואי; חצרון, משפחת החצרוני; כרמי, משפחת הכרמי. שואלים המפרשים: מה פתאום תוספת ה"א ויו"ד? אומר רש"י: משפחת החנוכי, לפי שהיו ערומות, מבזים אותן ואומרים, מה אלה מתייחסים על שבטיהם, סבורים הם שלא שלטו המצרים באמותיהם? אם בגופם היו מושלים, קל וחומר בנשותיהם. התחילו עלילות, אמרו: עם ישראל היה במצרים, היו בעבדות. המצרים שלטו בגוף והעבדו אותם עבודת פרך. ודאי הם עשו עם נשותיהם של היהודים מה שהם רוצים.

לפיכך הטיל הקדוש-ברוך-הוא שמו עליהם. ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה. לומר, מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם. הקדוש-ברוך-הוא נתן עדות מיוחדת, והוסיף לכל שם את שמו: יו"ד וה"א, להעיד: זה נצר, המשך ישיר של עם ישראל, ולא שלטו המצרים בנשותיהם. וזהו שמפורש על-ידי דוד: "שבטי י-ה עדות לישראל". זה הפסוק. יש עדות על רציפות הדורות מדורי דורות, שעם ישראל לא שלטה בו התבוללות.

איזו טרגדיה, דווקא במדינת ישראל הריבונית – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

זו ראייה מתקופה שעדיין לא היינו עם, ואתה אומר שזו ראייה לאלפיים השנים של היותנו עם. ימי זמרי ופנחס היו עוד לפני מתן תורה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה על ההערה, השרה אלוני. לא כל מה שאני אומר את חייבת להיות נגד, ואני אסביר לך מדוע, אם היושב-ראש ייתן לי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני לא נגד, אני רק מעירה.

יוסף בא-גד (מולדת):

טוב שהערת, ואני אחכים אותך כעת. אם היושב-ראש ירשה לי, על שולחני מונח ש"ס, ואני אביא לך את כל המקורות – לא בזמן שהיו במדבר. בחרתי את זה כי פרשת השבוע, ודאי את יודעת, היתה פרשת פנחס. אני יכול להביא לך מסכת יבמות, מסכת קידושין ועוד מסכתות. אולי השרה אלוני יודעת שיש בסוף מסכת קידושין פרק עשרה יוחסין. כשעלו מבבל לישראל היה יוחסין, התייחסות משפטית. ואם תרצי, אני אמציא לך חומר למכיר.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מכירה.

יוסף בא-גד (מולדת):

או, לזה ציפיתי. ואני אומר, עם ישראל בכל הדורות שמר על טוהר עם ישראל, בלי התבוללות, לכן זו טרגדיה של עם ושל מדינה, שדווקא לאחר הקמת מדינה ריבונית, המדינה הזו תלך לעזאזל בגלל התבוללות, ולא בגלל שנאת עמים ודברים אחרים.

יש פה סקר של מכון גוטמן. אני מקווה שגם השרה מכירה בתוצאותיו. הסקר אומר: ל-92% חשוב טקס ברית-מילה יהודי. ל-87% חשוב טקס נישואין דתי. זה לא סקר שלי, זה סקר של מכון גוטמן. הסקר ממשיך וקובע: רק מיעוט קטן – 4%-7% מהאוכלוסייה – סבור שהטקסים הללו, מילה, נישואין וקבורה, אינם חשובים כלל. הנה הסקר, תוכלו לראות את זה.

נעמי חזן (מרצ):

הסקר מדבר על הדתיים והרפורמים.

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן, אני מחדש, שאת, השרה אלוני, ואת, חברת הכנסת נעמי חזן, בדבר הזה צריכות להיות אתנו, לשמור על רציפות הדורות. אני מטיל על השרה, אדרבה, משרד התקשורת, קחי עליו את התפקיד. אני מתחייב, תתחייבי גם את. נעשה סקר של 200 השנים האחרונות: בזמן נפוליון, האמנציפציה בצרפת; תקופת מנדלסון בגרמניה; תקופת הרפורמים באמריקה. אם תגלי שמישהו מהם, אני לא

מדבר על אחוז אפסי, נשאר יהודי לא-דתי, אז אני אבקש את סליחתך כאן. אבל אם תגלי שבמשך 200 השנים האחרונות, מכל הרפורמים ברחבי העולם והמתבוללים למיניהם כמעט אף אחד לא נשאר יהודי, תעלי למעלה ותבקשי סליחה מעם ישראל.

שרת התקשורת ש' אלוני:

לכן אנחנו ציונים. לכן חידשנו את התרבות העברית. לכן אנו חיים בארץ אבות.

היו"ר ע' עלי:

השרה אלוני, תוכלי לדבר כאן עשר דקות. למה לך להיכנס?

יוסף בא-גד (מולדת):

השרה אלוני, הוויכוח מעניין.

היו"ר ע' עלי:

זמנך תם.

יוסף בא-גד (מולדת):

זמני לא תם.

היו"ר ע' עלי:

אתה לא יכול להחליט. אתה מתווכח, מתדיין עם אנשים, ואחר כך אתה אומר שזמנך לא תם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה לסיים.

לכן אני אומר לך, השרה אלוני, אם את מדמיינת ששפה עברית, ארץ שנקראת עברית וציונות מעורטלת, הן ישמרו על עם ישראל – אין לך טעות גדולה מזו. ואומר לך את זה אדם עם כיפה סרוגה, שאצלו הציונות היא ערך עליון ומקודש, ואני חושב שאני יותר ציוני מכולכם כאן. ואני אומר לך, זו טעות טרגית אם תחשבו שבלי דת ישראל, בלי תורת ישראל נוכל להתקיים. לכן, בנושא הזה של נישואין בואו נהיה יחד. כדאי שלא יהיה פנקס יוחסין, שהילדים שלנו, חלילה, לא יוכלו להתחתן, ואתם תהיו אשמים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת משה גפני, אחרון; ואחריו – השרה שולמית אלוני תגיב. ולאחר מכן – יושב-ראש הכנסת מבקש למסור הודעה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, דבר חמור קרה בשבוע שעבר עם החלטת בג"ץ, שכבר הזכירו אותה קודם, שחייב לרשום נישואין בין יהודי לשאינה יהודייה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני מציע להישאר ולשמע את השרה אלוני וגם את חבר הכנסת גפני.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מקבל את ההצעה.

משה גפני (יהדות התורה):

בג"ץ חייב לרשום נישואין בין יהודי לשאינה יהודייה שנערכו על-ידי קונסול בישראל. פסק-דין זה מצטרף לשרשרת של מעשים חמורים שנערכים כאן במדינה בשנתיים האחרונות, מאז הקמת הממשלה הנוכחית, שיוצרת את האווירה הציבורית, עושה מעשים בפועל שמביאים לקרקוע של מדינת ישראל כמדינה יהודית.

אברהם פורז (מרצ):

משה גפני (יהדות התורה):

אני אמרתי, האווירה הציבורית, המעשים והפעילות של שרים בממשלה – – –

אברהם פורז (מרצ):

אילו היו מפזרים את בית-המשפט העליון, היה בסדר?

משה גפני (יהדות התורה):

– – – האווירה הציבורית, הניסיון ליצור דעת קהל לאווירה התקשורתית. הממשלה הנוכחית, לא היתה כדוגמתה מאז הקמת מדינת ישראל, מכל הממשלות בישראל ללא יוצאת מן הכלל. ולא שאני חושב שהממשלות בעבר היו ממשלות טובות מבחינה יהודית. אבל שפל חסר תקדים כזה, כפי שהגענו אליו בשנתיים האלו, לא היה כדוגמתו.

אברהם פורז (מרצ):

צריך לפזר את בית-המשפט העליון, ובמקום זה יהיה בית-דין רבני.

משה גפני (יהדות התורה):

תיכף נדבר על בית-המשפט.

מורי ורבותי חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש – – –

אברהם פורז (מרצ):

– – –

היו"ר ע' עלי:

אתה יודע, חבר הכנסת פורז, את הערתך על בית-המשפט העליון השמעת כבר עשר פעמים, וזה נקלט.

אברהם פורז (מרצ):

אין לי משהו אחר.

היו"ר ע' עלי:

אין לי טענות. אתה השמעת, המסר נקלט. בסדר. המסר חזק, הטיעון חזק – הוא נשמע.

משה גפני (יהדות התורה):

העם היהודי בן אלפי השנים, שהתפזר בכל ארצות תבל, עבר מסעים של גזירות שמד, הקיז נחלי דם. בכל גליוותיו הוא סבל רדיפות, צרות שלא היו כדוגמתן לכל עם אחר בעולם. עמים אחרים, אימפריות מהגדולות ביותר בעולם, שקשה להעלות על הדעת שהיו כאלה, ששלטו כמעט בכל העולם, הוכחדו ואינן. תרבויות נעלמו. רק עם אחד קטן, סובל, נרדף, שהקיז נחלי דם, הוא היחיד ששרד. הוא העם היחיד שחזר לארצו, לארץ הקודש, לארץ-ישראל.

אין לעניין הזה שום הסבר, לא הגיוני, לא רציונלי, לא מדעי. אין לזה שום הסבר, רק הסבר אחד. היהודים בסין ובמרוקו, בארצות-הברית ובפולניה, בתוניס ובתימן, היתה להם תמיד שפה אחת, והיא "שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד". שום דבר אחר לא איחד את היהודי בפולניה עם היהודי בתימן, את היהודי בסין עם היהודי באמריקה, שום דבר אחר מלבד "שמע ישראל השם אלוקינו השם אחד".

והנה, לאחר שאנחנו היהודים נמצאים כאן, ורק מסיבה אחת, מפני שאנחנו יהודים ולא התבוללנו בין העמים – – –

אברהם פורז (מרצ):

הציונות לא היתה – – –

משה גפני (יהדות התורה):

תעשה לי טובה עם הציונות, אני מדבר על דברים יותר רציניים עכשיו.

נעמי חזן (מרצ):

קשה להבין את מה שאמרת, בעיקר בנאום הבכורה שלך.

משה גפני (יהדות התורה):

זה לא נאום בכורה.

נעמי חזן (מרצ):

אני לא מבינה את המשפט הזה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני אמרתי שאני מדבר על דברים יותר רציניים.

היו"ר ע' עלי:

חברת הכנסת חזן, את מופתעת בעניין הזה? עמדתו על הציונות לא ידועה?

משה גפני (יהדות התורה):

אני חושב שאני ציוני יותר גדול ממך. אני מתפלל שלוש פעמים ביום "ותחזינה עינינו בשובך לציון".
אני לא בטוח שאת עושה את זה.

נעמי חזן (מרצ):

לכן התנועה הרפורמית – – –

משה גפני (יהדות התורה):

תיכף נגיע לתנועה הרפורמית.

רבותי, עכשיו אנחנו רואים שבא לבג"ץ ועותר אורי רגב; אם אני לא טועה, כתוב בעיתונות שהוא שייך לתנועה הרפורמית. עכשיו אני בכלל לא מבין את כל הקרקס הזה. הרי הרפורמים אומרים שהם

רוצים נישואין על-פי ההלכה המחודשת המסודרת. כאן נעשו נישואין על-ידי קונסול, שאין לזה שום שייכות לנושא דתי. אז מה הליצנים הרפורמים האלה רוצים? איזה קרקס הם רוצים לעשות מאתנו? למי הם חברו, אותם ליצנים? אני קורא בעיתון "מעריב", ואמרו את זה קודם, שר"צ הקימה – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גפני, אל תכנה תנועה גדולה כזאת בשם ליצנים. אתה יכול לא להסכים אתה, אבל לא ליצנים.

משה גפני (יהדות התורה):

זו ליצנות. צריך היה לקעקע אותה, להוציא אותה מכל מקום.

אני קורא בעיתון "מעריב" מהשבוע שעבר שמרצ, ר"צ יותר נכון – אני לא רוצה לפגוע במפ"ם ובשינוי – "חיפשנו אלטרנטיבות אזרחיות ופנינו למרכז לזכויות האדם והאזרח של תנועת ר"צ, נתנו לנו דף מידע מפורט על כל סוגי הנישואין האזרחיים הקיימים, החל מחוזה אצל עורך-דין, הסכם ממון, נישואין בקפריסין, טקס רפורמי ונישואי פרגוואי". יש חוק במדינת ישראל, חוק הנישואין והגירושין, וזה מסור בידי הרבנות הראשית. הלכה ר"צ אצל הרפורמים והיא אומרת לאזרחים: בואו נעבור על החוק. אל תאמרו לי שזו לא עבירה על החוק. כשמתנחל עושה באיזה מקום משהו, אתם כבר מדברים על פגיעה בחוק. החוק במדינת ישראל קבע נישואין על-פי ההלכה.

אני פונה מכאן, חבל שהם לא נמצאים, לחברי חברי ש"ס. מרצ לא מסתירה את דעותיה, היא אומרת אותן בגלוי; זוהי דעתה, היא לא רוצה מדינה יהודית, היא רוצה מדינה אזרחית. אנחנו גדלנו יחד, רבותי חברי ש"ס, התחנכנו יחד על אידיאולוגיה הפוכה בדיוק. כל המאבק שלנו הוא נגד זה. איך, כאשר אנחנו מצביעים אי-אמון בממשלה כזאת, אתם לא נמצאים? אני מבקש מכם להצביע אי-אמון בכל האידיאולוגיה המזויפת הזאת. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השרה שולמית אלוני, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

גם חצי הליכוד חושב אותו דבר.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת פורז, עכשיו אתה בוודאי לא תפריע. אתה יכול לעזור לא להפריע.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, השרים אינם, אני מענה בשם הממשלה ואנהג איפוק מסוים בדברי משום שהם משתתפים בהלווייתו של תופיק זיאד ומשתתפים בצערה של העיר נצרת, שראש העיר בה נהרג אתמול, למרות חלומותיו על שנת 2000 בנצרת כעיר תיירות גדולה בישראל ומרכז בין-לאומי חשוב.

רבותי חברי הכנסת, היתה החלטה של בית-המשפט הגבוה לצדק. חברים אמרו את אשר אמרו, ואני אתייחס לחלק מדבריהם. כדאי לזכור שאין הכנסת, במערכת הפרדת הרשויות שלנו, יכולה לדון בנושא של החלטות בג"ץ. היא יכולה להשמיע את דעתה, יכולה להביא חוקים של overruling, היינו לשנות, אבל אנשים השמיעו את דעתם, אני מקווה שלעתיד לבוא הם יעשו זאת עם יתר כבוד לבית-המשפט הגבוה לצדק, אבל אין מקום להעביר את הנושא הזה לא לדיון במליאה ולא לדיון בוועדה. אני מקווה שהחברים שהשמיעו את דבריהם יסתפקו בכך שהם השמיעו את דבריהם.

עכשיו לגופו של עניין. מדינת ישראל הוקמה כמדינת חוק ולא כמדינת הלכה. במדינת ישראל נקבע בשנת התשי"ג, שדיני הנישואין והגירושין יהיו בידי בתי-הדין הרבניים. בתי-הדין הרבניים פוסקים על-פי ההלכה ואין הם כפופים לחוק האזרחי ונוהגים לשיטתם ואינם נותנים תשובות לחלק מאזרחי מדינת ישראל.

צדק חבר הכנסת בא-גד, שרוב האנשים נזקקים ורוצים להיזקק לבתי-דין רבניים. אבל, חבר הכנסת בא-גד יודע, שבעניינים של זכות היחיד, אין הרוב קובע ואין רוב יכול לשלול זכותו של יחיד. יש מקרים שבהם גם אם 99 אומרים דבר אחד ויחיד אומר כהלכה, וזה בענייני מסכת פיאה, נוהגים כמותו ולא כמותם כשזה נוגע לזכות מוקנית ליחיד.

יוסף בא-גד (מולדת):

פתאום את לא דמוקרטית.

נעמי חזן (מרצ):

אברהם פורז (מרצ):

שרת התקשורת ש' אלוני:

דמוקרטיה איננה דספוטיות של רוב. דמוקרטיה בנויה על איזון אינטרסים כאשר זכויות יסוד של היחיד מעוגנות ומשוריינות מפני הדספוטיות של הרוב.

יוסף בא-גד (מולדת):

אם אני לא רוצה לשלם מס הכנסה, לא נוח לי לשלם מס הכנסה?

שרת התקשורת ש' אלוני:

זה איננו שייך. דמוקרטיה בנויה ביסוד, שהאדם הוא אוטונומי ויש לו חירויות יסוד מסוימות שאינן ניתנות להפקעה, מפני שמי שחושב שדמוקרטיה היא דספוטיות של רוב, הרי שהיטלר עלה לשלטון ברוב גדול.

משה גפני (יהדות התורה):

שרת התקשורת ש' אלוני:

יש בארץ אנשים שאינם יכולים לממש את זכות היסוד שלהם להקים משפחה. הואיל וגיר, ואני מסכימה לדברים שאמר פה חבר הכנסת דרעי, הוא אקט דתי פולחני בעליל ואין לכפות, ועם ישראל שמר את הדברים האלה מתוך בחירה ולא מתוך כפייה, הרי שבצד הנישואין הדתיים, מן הדין היה שיהיו נישואין אזרחיים, וזה לא נכון שזה יפלג את העם, מפני שבמקום שאין קידושין אין צורך בגיטין, באין כוהן וגרושה אין ממזר, והילד של הפנויה מבחינת ההלכה כשר אפילו לכהונה גדולה. ונמצא שמי שנישא ורוצה בנישואין דתיים, מן הדין שיינשא בנישואין או יתגרש בגירושין דתיים, ומי שאינו נזקק לקידושין ילך ויתחתן בנישואין אזרחיים. אני הייתי מציעה להסדיר זאת במסגרת של חוק. אינני מציעה את זה עכשיו, מפני שיש סטטוס-קוו ואין אנחנו משנים את הסטטוס-קוו.

חבר הכנסת איתן, מה רצית לשאול? אם אתה מרשה לו, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

אחרי שאפשרת לו, אגיד לך לא?

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי השרה, אני רוצה לשאול אותך. לאחר שיהודה ושומרון ואולי גם ירושלים יימסרו, תהיה מדינה פלשתינית שאתם תסייעו בהקמתה; לאחר שתופרד הדת מהמדינה, והמדינה שלנו תהיה דמוקרטית חילונית של כל אזרחיה – מה יישאר עוד? הרי דמוקרטיות יש עוד בעולם, אבל מדינה יהודית אין יותר בעולם, יש רק אחת. מה יהיה הרעיון, ה-*raison d'être* של אותה מדינה?

משה גפני (יהדות התורה):

הייתי אומר שאין הבדל – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מסיימת מייד. ידידי מיכאל איתן, כמו קאטו, איננו מפסיד שום הזדמנות להתייחס לנושא של השטחים. אבל אני בטוחה שאתה יודע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מקבלת את זה ברוח טובה. אתה יודע שצרפת גובלת בגרמניה, גובלת באיטליה, ועל-ידה נמצאת אנגליה. ארבעתן דמוקרטיות. כל אחת מהן יודעת שצרפת היא צרפתית ואיטליה היא איטלקית וכו'. יש נכסי צאן ברזל של תרבות. אתה חושב שאם אני מדברת נגד כפייה דתית אני מוכנה לזרוק החוצה את כל מורשת תרבות ישראל לדורותיה? חלילה. יש דברים מאפיינים.

מה הכלל, למשל, בגרמניה בחוק השבות שלה? – הנושא התרבותי. מה הכלל של מתן אזרחות בצרפת? – הנושא הלשוני והתרבותי. גם שם היה חוק של רפטריאציה, כשהם עזבו את הקולוניות. הרי אנחנו לא יחידים בעולם. כל עם יחיד לעצמו. אנחנו לא יחידים, ויש דוגמאות כאלה.

נאמרו פה דברים שאינם מדויקים, שאינם נכונים. יש "שאלות יעבץ", ואנחנו יודעים על "פלג אישות" ביהדות, ונישואים אזרחיים – אין בהם קידושין, אינם זקוקים בגיטין. אני מציעה לרשום את זה בצורה מסודרת. מיעוט קטן יזדקק לזה, אחרים לא יזדקקו, ופתרנו את בעיית האדם היחיד. אני לא מציעה את זה עכשיו, מפני שאנחנו בסיטואציה של סטטוס-קוו, ולא צריך לכוון את הדברים.

אני רוצה לומר משפט אחד חמור. 4 מיליוני יהודים הם חברים בתנועה ליהדות מתקדמת, הרפורמית. בימינו תנועת הנוער הציונית היחידה היא של – – –

משה גפני (יהדות התורה):

הם הורסים את העם היהודי. הם הורסים את העם היהודי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אין לך מושג בעניין הזה. הם היחידים – – –

משה גפני (יהדות התורה):

הם הורסים את העם היהודי.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אין לך מושג בעניין הזה. הם היחידים היום בארצות-הברית – – –

נעמי חזן (מרצ):

— — —

משה גפני (יהדות התורה):

הם הורסים את העם היהודי ואתם עוזרים להם, בניגוד לחוק.

היו"ר ע' עלי:

רבתי, אני מבקש.

מיכאל איתן (הליכוד):

אין להם פתרון לנישואי תערובת, הם נעלמים והולכים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, נא להפסיק.

שרת התקשורת ש' אלוני:

חברים יקרים, אני חוששת מאוד שאתם מדברים מהבטן ולא מידיעה.

משה גפני (יהדות התורה):

רק את יודעת.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גפני, אי-אפשר כך.

יוסף בא-גד (מולדת):

את מדברת דברי כפירה. שרה בישראל מדברת דברי כפירה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

היא מדברת דברי כפירה ממש – – –

היו"ר ע' עלי:

איזה דברי כפירה היא דיברה? מה אתה רוצה? היא מביעה את עמדתה. איזה דברי כפירה היא דיברה? על מה אתה מדבר? אתה שמעת אותה? אני לא מבין.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני שמעתי.

קריאה:

הוא שמע ולא הבין.

היו"ר ע' עלי:

אני מציע שתקשיב לדברי השרה אלוני.

שרת התקשורת ש' אלוני:

זו התנועה היחידה היום שהיא חיץ בפני היעלמותם של יהודים, מפני שהיא מקבלת לתוכה את משפחות נישואי התערובת, והם פעילים בתוך הקהילות היהודיות. אני מציעה לך בעניין הזה לעשות סקר – – –

משה גפני (יהדות התורה):

את לא שומעת מה שאת אומרת. אני שומע כל מלה. היא לא שומעת מה שהיא אומרת.

קריאות:

— — —

היו"ר ע' עלי:

מה את מציעה, השרה?

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מציעה – – –

קריאות:

– – –

היו"ר ע' עלי:

סליחה, אני מבקש לשמוע את ההצעה של השרה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אדוני, אני מציעה שהדוברים יסתפקו בכך שהביעו את דעתם, ולא להעביר את הנושא לוועדה או לדין במליאה, משום כבודו של בית-המשפט העליון. אין זה נכון, לאחר שנשמעו הדעות, שהכנסת – – –

קריאות:

– – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אם החברים לא מקבלים זאת, אני מציעה להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה אלוני.

אני מציע שנעשה פסק זמן קצר, כי יושב-ראש הכנסת רוצה למסור הודעה. אחר כך נמשיך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

נצביע קודם.

היו"ר ע' עלי:

האם חבר הכנסת איתן מסתפק בתשובת השרה? לא. חבר הכנסת דרעי, חבר הכנסת ביבי, חבר הכנסת בא-גד, חבר הכנסת גפני – לא.

חבר הכנסת אברהם רביץ מבקש להסיר את ההצעה של חבר הכנסת איתן. דקה אחת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יכול להבין את חברי, חברי הכנסת החילונים, שהיו מעדיפים להציע לנו אולי נישואים אזרחיים. אני אפילו יכול להבין את הבג"ץ. דבר אחד נסתר מבינתי.

אני פונה לחלק מחברי הכנסת החילונים, שבאים ומטיפים לנו מפעם לפעם על כך שנקבל את הפלורליזם ביהדות. יש כל מיני יהדות. יש יהדות דתית כזאת ויהדות דתית כזאת. יש רפורמים, יש קונסרבטיבים. חברת הכנסת חזן, היו לנו כמה דיונים משותפים, בין השאר בנושא הזה. ראי איזה שקר נעשה כאן. מה ליהדות הרפורמית להתערב בנישואים אזרחיים שנעשו אצל קונסול, שבוודאי אין להם שום ריח של דת, גם לא לגבי גרסת הרפורמים? האם זה לא אומר לך משהו, שכל שיטתם היא רק לנגח ולקעקע את יסודות היהדות? וכי הם מעוניינים בנישואים רפורמיים דתיים? הרי את רואה, הם מגינים כאן על הנישואים של הגוי הקונסולרי, שללא כל ספק אין כאן שום ריח וטקס לא של קונסרבטיבים, לא של רפורמים ובוודאי לא של אורתודוקסים, ובכל זאת הם באים ועושים את המלחמה. הם מגישים את הבג"ץ כדי לעזור ולהקנות את הנישואים האלה, שהם חילוניים במפורש מעיקרם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. האם חבר הכנסת איתן מסכים שהדיון יהיה בוועדה, או שהוא רוצה דיון במליאה?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לומר, אין קשר לבג"ץ – – –

היו"ר ע' עלי:

ברור. אתה מבקש דיון במליאה. חבר הכנסת דרעי?

אריה דרעי (ש"ס):

במליאה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת ביבי?

יגאל ביבי (מפד"ל):

במליאה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד?

יוסף בא-גד (מולדת):

מליאה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת גפני?

משה גפני (יהדות התורה):

מליאה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, אנחנו עוברים להצבעה. נצביע על הצעתו של חבר הכנסת מיכאן איתן בנפרד, מפני שהיתה הצעה להסירה מסדר-היום.

קריאה:

על כל ההצעות ביחד.

היו"ר ע' עלי:

נצביע על כל ההצעות ביחד. אני חושב שמבחינת הפרוצדורה אפשר לקיים הצבעה. מי בעד דיון במליאה בהחלטת בג"ץ להכיר בנישואים של לא-יהודים בקונסוליות בארץ? נא להצביע. מי שנגד מצביע נגד.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 11

נגד – 3

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 11, נגד – 3. הוחלט שהנושא יידון במליאת הכנסת.

דברי יושב-ראש הכנסת על סדרי עבודת הכנסת

היו"ר ע' עלי:

יושב-ראש הכנסת מבקש למסור הודעה. לאחר מכן נמשיך בסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה להודות לסגן יושב-ראש הכנסת שמאפשר לי למסור הודעה תוך כדי הדיון.

דווקא בהרכב הזה ובאווירה של השעה 17:00, שהיא יותר רגועה, אני רוצה להתייחס לכמה הערות ותלונות, שברובן היו צודקות, בקשר לסדר-היום היום, וכן לכמה עניינים כלליים שמלווים אותנו תקופה ארוכה.

דבר ראשון, לגבי הופעת שרים בכנסת. אני מבקש להוציא את היום מן העניין, בגלל הנסיבות המיוחדות.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה היה אתמול?

מיכאל איתן (הליכוד):

מה היה לפני שבוע?

היו"ר ש' וייס:

אני רוצה למסור לכם, חברי הכנסת, לא כחבר הקואליציה אלא כיושב-ראש הכנסת, שלדאבוני כמעט כל ההערות לגבי הופעת או אי-הופעת השרים בכנסת הן נכונות. אני אפנה לכך את תשומת הלב של ראש הממשלה ושל השר המתאם, בכל הדחיפות הדרושה, כדי שנשנה את המנהג הזה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר ש' וייס:

לא, לא. העניין הוא לא של ענישה. העניין הוא יחסים בין שתי הרשויות. העניין הוא בסיסי, נוגע ליחסים בין שתי הרשויות. אומנם נכון שהשרים מאוד עמוסים מול כנסת זו, שהיא פעילה באופן מיוחד. זכותה של הכנסת להיות פעילה באופן מיוחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל הם – – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, למה להתווכח על נושא שיש בו הסכמה?

אני ניסיתי בכל מאודי, בדרכי נועם, לשדל חלק מן השרים אישית, וגם דרך הסמכות של ראש הממשלה, להקפיד על כך. ואני רוצה להביע צער על שהדבר הזה לא מתממש. יש ארבעה-חמישה שרים, שבאופן שיטתי באים בזמן, ביום ובלילה, ויש אחרים שאנחנו מתקשים לגביהם. זה לא מספיק שאני מצטרף לתלונות שלכם, תפקידי וחובתי לפעול בנושא הזה, ואני מתחייב שאני אעשה את זה. זה נושא אחד.

מיכאל איתן (הליכוד):

– – –

היו"ר ש' וייס:

רבותי, למה ללכת רחוק מדי? אני מקווה ששיחה שלי עם ראש הממשלה ועם שרים באופן אישי תגרום לכך שיקפידו יותר על ההופעה כאן, כאשר נחוץ. זה דבר אחד.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מציע – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ביבי, זה לא נושא ששנוי במחלוקת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל אני מציע הצעה.

היו"ר ש' וייס:

כל הצעה – לוועדת הכנסת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

צריך להעניש – – –

היו"ר ש' וייס:

עונש מלקות בפרהסיה, בכיכר העיר.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי שייעדר – – –

היו"ר ש' וייס:

דבר שני, שהוא מצטבר, אבל אני רוצה למסור לכם על כך, לא הודעה, אלא גם חוות דעת שלי. לא הייתי עושה את זה כאן, אבל כיוון שפיתחתם דיון כאן היום בנושא, אני חושב שהפרוטוקול, צריך שתהיה בו גם תשובה שלי. המקום היותר מתאים אולי היה ועדת הכנסת או נשיאות הכנסת, אבל גם זה מקום. פה קורים הדברים וגם זה מקום. והעובדה שזאת פרהסיה לא צריכה להפריע לנו.

עניין שני – אני מקבל תלונות רבות מאוד דווקא מצד חברי הקואליציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מתי הם נמצאים כאן?

היו"ר ש' וייס:

סמוך עליהם, שכאשר צריך להתלונן, הם מוצאים את הדרך אלי, ביום ובלילה, מתלוננים על כך שהכנסת מקיימת ישיבות לילות. אני רוצה למסור בפעם השנייה בשבועיים האחרונים, לא הודעה, אלא אינפורמציה קצרה: זה נכון, זאת כנסת פעילה, על-פי כל אמות מידה, בערך פי שניים מקודמתה. אני אומר: פעילה. יש לנו לעניין זה אמת מידה מדויקת: בכנסת הקודמת, במושב השלישי של הכנסת השתיים-עשרה – ואני לוקח את המושב השלישי, כי המושב הרביעי היה מושב שלפני בחירות – היו כ-4,200 עמודי פרוטוקול של המליאה, במושב השני של הכנסת הזאת היו 7,600 עמודי פרוטוקול של המליאה, ובמושב הזה יהיו כנראה קרוב ל-10,000 עמודי פרוטוקול של המליאה.

דן תיכון (הליכוד):

כל זה האופוזיציה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מדבר על הכנסת, היא פעילה. יש יותר הצעות רגילות לסדר-היום, יותר הצעות דחופות לסדר-היום. הנה, למשל, היום החליטה הכנסת על קיום דיון בנושא. מה המשמעות של קיום דיון? שבעוד שבועיים-שלושה-ארבעה-חמישה שבועות, או בראשית המושב הבא, נקיים דיון. הרי זה מיחזור נוסף של חומרים, וזה חלק מכללי המשחק של הבית הזה. ושלושה ימים בשבוע לא מספיקים לנו.

חבר הכנסת עובדיה עלי העלה כמה רעיונות בנשיאות הכנסת, ואנחנו הזמנו את יושב-ראש ועדת הכנסת לדיון משותף אתנו וגיבשנו הצעה משותפת, שמבוססת על קיצור נאומים וכן הלאה וכן הלאה. אם היא תתקבל בוועדת הכנסת, יהיה לנו קל יותר.

אני אמרתי כאלטרנטיבה: נוסף יום עבודה לכנסת, יום חמישי, אבל זה לא נוח לרוב חברי הכנסת, כי הם אנשי ציבור, יש להם מפלגות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

זה חלק מהעניין.

היו"ר ש' וייס:

זה חלק מהעניין פה. אז פעם ישיבות לילות ופעם ישיבות יומיות. ונתנו לזה איזה כותרת שקשורה בשמי לגבי תוספת הזמן הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

כי אתה – – –

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, למה אתה נכנס לתוך דברי? לי לא היתה אפילו אפשרות להיכנס לתוך דבריך כאשר דיברת כאן, כי אני הספדתי בשמכם את חבר הכנסת תופיק זיאד, זיכרונו לברכה.

רבותי, אין פה חוכמות. אתם יכולים להטיל את כל האחריות על יושב-ראש הכנסת. אני בתור שק-איגרוף מוכן לספוג את הכול. אני אומר את זה עכשיו לקואליציה, לא כחבר הקואליציה, כיושב-ראש הכנסת וכחבר הכנסת די ותיק. אין תחליף להשתתפות. זה הכול. חברי הכנסת יבואו וישתתפו – יהיו תוצאות הצבעה אחרות; לא יהיו, לא ישתתפו – יהיו תוצאות הצבעה שישקפו את הנוכחות במליאה. אין פה נסים. ואני מבקש להעביר את זה למתלוננים.

הערה שלישית ואחרונה, חברי הכנסת, והיא נוגעת לשינויים לא מעטים בסדר-היום. זה לא דבר חדש. אבל אנחנו נמצאים פה במצב – וזה קשור להערה הראשונה שלי – שכאשר שר מודיע פתאום שאינו יכול לבוא וכן הלאה, אני עושה מאמץ לשכנע אותו ואפילו לומר לו בתקיפות מסוימת, שהוא חייב לבוא. אבל כאשר הוא לא בא, אני מנסה בכל זאת לקיים את המליאה הזאת, ולכן לפעמים שר מחליף שר, וזה כרוך פה ושם בשינוי סדר-היום. זה לא טוב. זו תוצאה ישירה של מצב שבו, לדאבון לבי, חלק מן השרים אינם עובדים מול הכנסת כפי שנחוץ. ואני מתחייב בפניכם לטפל בעניין הזה ביתר תקיפות. תהיה לנו גם הזדמנות בפגרה לקיים שיחות עם כל הנוגעים בדבר, ואני מקווה שבמושב הבא נוכל לקיים מערכת יותר סבירה. זה המצב.

לגבי היום, אני מתנצל על התקלות המעטות יחסית שהיו. הן כולן נובעת ממצב שלא תכננו, ולא יכולתי לעמוד על בסיס מוסרי איתן מול חברי הכנסת, או שרים, שרצו לנסוע לנצרת לטקסים.

יוסף בא-גד (מולדת):

כמה שרים היו שם?

הי"ר ש' וייס:

אני לא בודק. חבר הכנסת בא-גד, באמת, אל תפתח דיון על היום. יש מספיק תקלות בלי היום. עזוב את היום, גם מפאת כבודו של המת.

יוסף בא-גד (מולדת):

כמה שרים היו שם?

היו"ר ש' וייס:

כאשר אני הייתי שם היו שישה. אולי יש עכשיו עוד ארבעה, אינני יודע. היו חברי הכנסת. אגב, היו גם חברי הכנסת מהאופוזיציה. היו. זה עניין אנושי ממדרגה ראשונה. בואו תעזבו את היום. יש לכם מספיק טענות צודקות לא רק על היום.

פשוט רציתי שזה יירשם בפרוטוקול. לדאבון לבי, חלק גדול מן הטענות שהשמעתם הן נכונות. זה המצב, מה לעשות? ואין לי מה להסתיר פה.

אני צריך להחזיר את השלטון לחבר הכנסת עובדיה עלי.

דן תיכון (הליכוד):

אני לא בטוח ששמעת את הדברים אשר אמרו.

היו"ר ש' וייס:

אני קיבלתי דיווח, וזה בסדר, זכותכם לומר.

דן תיכון (הליכוד):

הנושא שעמד על סדר-היום – איך וכיצד, מששחררו שרים ומתן התשובה נדחה בשבוע ימים – – –

היו"ר ש' וייס:

לא, גייסנו את השרה אלוני, ואני מודה לה על כך.

דן תיכון (הליכוד):

למה לא אפשרו לחבר הכנסת לדחות את הצגת הדברים?

היו"ר ש' וייס:

אני אגיד לך. כל מה שקרה הבוקר, קרה באווירה של דחיפות, כי כמעט עד הרגע האחרון אתמול לא היה ברור אם ההלוויה תהיה היום או מחר. ועל כן אני ביקשתי ממזכיר הכנסת – ואני לוקח על עצמי את האחריות – לומר לחברי הכנסת שעומדות בפניהם שתי חלופות: להעביר את הנושא לשבוע הבא, או לחיות עם מצב חד-פעמי בנסיבות שנוצרו, שהתשובה תהיה בשבוע הבא. לשמחתי, השרה אלוני הסכימה להחליף את שר המשפטים בעניין, והעניין נפתר.

אני פונה אליכם באופן חברי: יש לכם מספיק טענות צודקות בלי קשר למה שקרה היום, תאמינו לי. והיום זה יום לא-שגרתי, ואינני צריך להסביר מדוע.

כן, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא היינו מתקוממים אילו הבעיה היתה רק של היום.

היו"ר ש' וייס:

אתה יודע היטב שהיא לא רק של היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

ניהלתי אתך דיאלוג בעניין זה.

היו"ר ש' וייס:

נכון.

מיכאל איתן (הליכוד):

כאשר שר האוצר לא היה ושלחו במקומו את סגן שר החינוך בנושא כלכלי בעל חשיבות רבה למשק, ואמרת: אין ברירה. אמרת: שר האוצר היה חייב ללכת. ביקשנו ממך: ברגע שהממשלה מודיעה שהיא לא יכולה להתייצב כאן, יכול להיות שיש לה סיבה טובה, תאפשר גם לחבר הכנסת את הפריבילגיה לדחות את העלאת הצעתו. אמרת: לא, חבר הכנסת יצטרך להופיע ולדבר אפילו אל ספסלים ריקים. אז מה התוצאה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, אני מבין את הטענה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תן לי עוד משפט.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, אין בעיה.

מיכאל איתן (הליכוד):

שבוע אחרי העניין עם שר האוצר, היתה הצעה רגילה שלי מול שר המשטרה. עוד הפעם סוכם שתהיה דחייה בשבוע. השבוע, משום מה, בלי שום סיבה נראית לעין, החליטו: אין הצעות רגילות. שר המשטרה נמצא פה במזנון, יכול היה בשקט להשיב. הדבר הזה נדחה, לא יודע לאיזה מועד. היום – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

תן לי לסיים.

היום אתה אומר: אל תיכנסו לבעיות של היום.

היו"ר ש' וייס:

של היום – לא. יש מספיק בעיות בלי היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חוזר ואומר: יש היגיון, אתה חייב להתחשב באילוצים גם של חברי הכנסת וגם של הממשלה. אבל אסור לך בשום פנים ואופן לכפות על חברי כנסת מצב, שהממשלה מקבלת פריבילגיה, שחברי הכנסת נאלצים לדבר אל כיסאות ריקים, כי בכך אתה מעודד אותם לא להיות פה.

השאלה השנייה נוגעת למסמך שהוגש – – –

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אפשר להמשיך בסדר-היום?

היו"ר ש' וייס:

מייד נמשיך, חברת הכנסת לימור לבנת. מצד אחד יש טענות. אילולא היו הטענות מושמעות פה בפרהסיה, אין לי בעיה, אבל אי-אפשר להשאיר מצב, לא רק שלי כיושב-ראש, גם של אחד הסגנים כשהוא מנהל ישיבה, ש"מטפסים" עליו, אולי בצדק, והוא צריך לענות. אלה דברים אלמנטריים של כללי משחק. בכוונה בחרתי שעה, תאמיני לי, שהיא נוחה לחברי הכנסת. זו מין שעה מתה כזאת בטלוויזיה, ולכן, תאמיני לי, כשחבר הכנסת עובדיה עלי אמר לי שזה יהיה בסביבות השעה 17:00, אני שמחתי. אני לא רוצה לגזול את זמן הטלוויזיה שלכם-שלנו.

אתה צודק, אבל תבינו מה הבעיה, חברים. אנחנו מבררים את זה באמת בפורום של אקטיבה. החברים שכאן זה פחות או יותר אקטיבה, זה צבא הקבע. יש עוד שניים-שלושה. זה בירור שלנו, אנחנו פחות או יותר מקיימים את המליאה.

מה קורה כאשר אני דוחה לשבוע הבא הצעות לסדר-היום של חברי כנסת? סדר-היום של השבוע הבא גם כן עמוס מאוד מאוד. חברת הכנסת לימור לבנת, עוד דקה. תראה איזה חוסר סבלנות של כל אחד. עוד דקה. אתה מבין מה קורה פה? לכן, אם לא יהיה פתרון דרסטי, רציני, בשיתוף פעולה של ועדת הכנסת והממשלה, ואני אחתור אליו ונעשה בזה משהו, אנחנו לא יוצאים מן הבעיות, תאמיני לי.

עכשיו תרשה לי לאפשר לחברת הכנסת לימור לבנת להביא את ההצעה שלה. השרה נמצאת כאן והיא תענה לה. את המשך הבירור נעשה אחר כך.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא, אני מבקש עוד דקה. הונח על שולחן חברי הכנסת מסמך בחתימתך שאומר: לקראת סיכום הדיונים המתקיימים בוועדת הכנסת, וכו' וכו', בנושא חסינות וחופש התנועה, הנני מתכבד להעביר לעיונכם את חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה.

המסמך שמצורף למכתב הלוואי שלך, אני לא יודע מה הוא, אבל הוא לא חוות דעת, הוא איזה מכתב של היועץ המשפטי למר משה ורדי, עורך העיתון "ידיעות אחרונות".

היו"ר ש' וייס:

אני מבין. טוב. אני מבקש סליחה, אני אבדוק מה קרה. היה צריך להיות המסמך פלוס המכתב. היתה טעות, אני אבדוק עם המזכירות מה קרה.

הצעה לסדר-היום

ביקורה של ונסה רדגרייב

היו"ר ש' וייס:

חברים, אנחנו ממשיכים. אני מזמין את חברת הכנסת לימור לבנת ואת ידידי, סגן יושב-ראש הכנסת חבר הכנסת עובדיה עלי, להמשיך. בבקשה, הצעה לסדר-היום מס' 4598.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מבקשת למחות על זה, בדיוק בהקשר זה.

היו"ר ש' וייס:

כן, מה קרה?

לימור לבנת (הליכוד):

חבר הכנסת לא יכול לדעת מהו סדר-היום, מתי הוא מדבר, מה קורה.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, לא הבנתי. לא השתנה דבר. זה בדיוק תורך עכשיו. מה השתנה?

לימור לבנת (הליכוד):

סדר-היום מהתחלה. באמצע הוא השתנה עוד הפעם. זו לא פעם ראשונה ולא פעם שנייה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, סדר-היום משתנה מדי פעם. מה לעשות?

לימור לבנת (הליכוד):

לא יכול להיות שחבר כנסת לא יוכל לדעת מתי – – –

היו"ר ש' וייס:

אף פעם חבר כנסת לא יכול לדעת מתי בדיוק, כי זה גם תלוי בקצב ובאורך הנאומים, וכן הלאה.

אצלי רשום שתורך עכשיו, וזכותך לבוא ולהעלות את ההצעה. אגב, אני עליתי לבמה ב-17:00, כך שגם לא נפגעת מכל בחינה שהיא.

לימור לבנת (הליכוד):

אז אפשר להמשיך עד 17:30 ואז בכלל – – –

היו"ר ש' וייס:

באמת, עם כל הכבוד, זאת הערה שאני דוחה אותה לגמרי. אני אפילו לא מתייחס אליה. זכותך לעלות. חברי חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה. אני בטוח שהנושא שאת מעלה הוא חשוב מספיק כדי שהוא יידון גם עכשיו.

לימור לבנת (הליכוד):

אני חושבת גם שמה שאמרתי עכשיו חשוב.

היו"ר ש' וייס:

הוא גם אושר פה-אחד בנשיאות, כפי שאת יודעת, בלי שום בעיה.

לימור לבנת (הליכוד):

אולי אפשר להמשיך קצת, לא? יש עוד רבע שעה, אולי אפשר להמשיך את הדיון הזה.

היו"ר ש' וייס:

זה שקוף מדי, מה שאת אומרת.

לימור לבנת (הליכוד):

זה שקוף? אתה אמרת שעשית בכוונה ב-17:00.

היו"ר ש' וייס:

איזו תוקפנות.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כל עוד תהיה טלוויזיה, היא תהיה עד אין קץ.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, עזוב. אף אחד בבית הזה – – –

אברהם פורז (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, מספיק. זה תורה. אף אחד בבית הזה לא שונא טלוויזיה. ויש לך חבר הכנסת דן תיכון, שהוא יושב-ראש ועדת הטלוויזיה שלנו, תעביר אליו את כל התלונות. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, בשבוע הבא עומדת להגיע לישראל כאורחת תיאטרון חיפה השחקנית הבריטית ונסה רדגרייב, עם הצגה שלה, שהיא עומדת להשתתף בה כאן, שנקראת "ברכט בגלות".

השחקנית ונסה רדגרייב, צריך לדעת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני הולך להביא לך אנשים, אחרת הם יפילו את ההצעה.

לימור לבנת (הליכוד):

את מה הם יפילו? שיפילו. הם כבר הפילו אותנו עם כל כך הרבה דברים, אז תהיה גם שחקנית כאן ויפילו את ההצעה בהצבעה.

השחקנית ונסה רדגרייב נחשבת לשחקנית בעלת שם בין-לאומי, עולמי, אחת מהטובות ביותר, אולי הטובה ביותר. אבל השחקנית – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא צריך להגזים.

לימור לבנת (הליכוד):

לא, אני באמת לא נותנת לאף אחד תעודה על אמנותו.

גדעון שגיא (העבודה):

לימור לבנת (הליכוד):

מה אמרת? לא שמעתי את ההערה. אני רק אמרתי איך היא נחשבת.

דן תיכון (הליכוד):

אני אומר שצריך להעריך את אביה יותר מאשר אותה.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, זכות הדיבור כעת היא של חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

לא מדובר בג'יין פונדה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

לא, על מייקל רדגרייב.

לימור לבנת (הליכוד):

בסדר. אני רוצה רק לציין כאן, שהזמנתי על-ידי תיאטרון חיפה עוררה סערה גדולה מאוד בחיפה, גם מחוץ לחיפה, בעיתונות, בסדרה של מאמרים ומאמרי נגד, מאמרי מערכת נכתבו במהלך השבועות האחרונים, וחשבת שראוי שגם הכנסת תתייחס לשאלה זאת.

בואו נראה במי מדובר בעצם. האם מדובר באמת רק בשחקנית, גדולה ככל שתהיה, או שמדובר גם בשחקנית שהחליטה או נטלה על עצמה להביע עמדות פוליטיות, להיות פוליטיקאית?

ונסה רדגרייב הזדהתה בעבר גם עם קדאפי וגם עם סדאם חוסיין, עם המשטרים הנאורים שלהם. היא קראה להיעלמותה של מדינת ישראל מהמפה. היא ניסתה לארגן החרמה של מדינת ישראל, חרם תרבותי ואמנותי של ארגון השחקנים, ולא הצליחה. אבל זה רק מקרי שהיא לא הצליחה. היא קראה להחרמה, רצתה להחרים את ישראל, ואילו היתה מצליחה, היתה עושה את זה בשמחה רבה.

יש לה היסטוריה ארוכה של התבטאויות אנטי-ציוניות ואנטישמיות, לאורך שנים ארוכות מאוד שבהן התייחסה למדינת ישראל, התייחסה אל כולנו בצורה שאני חושבת שכל אחד מאתנו לא יהיה מוכן לקבל אותה, גם לא אנשי השמאל.

אני מצטטת מתוך דברים שסיפר עיתונאי שעבד בעיתון "חדשות". הוא קבע אתה ריאיון, אבל היא ביטלה את הריאיון הזה ברגע האחרון בטענה שהעיתון הוא לא אנטי-ישראלי מספיק. כשהסבירו לה שהוא לא יכול אנטי-ישראלי, כי הוא עיתון ישראלי, תיקנו את הטעות ואמרו: סליחה, אבל העיתון הוא לא אנטי-ציוני מספיק.

היא השתתפה בסרט תעודה פרו-פלשתיני. כדי לממן אותו, אגב, היא טרחה למכור את הבית שלה.

היא התבטאה כלפי מפגינים שהפגינו מולה – היא אמרה: עמדתם איתנים וסירבתם להיכנע לאיומים של קבוצה קטנה של חוליגנים ציונים שהעליבו – – –

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

עד כדי כך שצעקו לה...

לימור לבנת (הליכוד):

השרה אלוני, תרשי לי, אני לא מציעה שאת תהיי סניגורית של ונסה רדגרייב. אגב, אם היא היתה רק רוצה להסביר את הדברים כפי שאת מסבירה אותם, הרי היו לה כל כך הרבה הזדמנויות. דווקא עכשיו, כשיש כאן סערה בארץ כי היא מוזמנת לכאן, לתיאטרון חיפה, למה היא לא טרחה להבהיר, למה היא לא טרחה להכחיש, למה היא לא טרחה לבוא ולומר: לא אמרתי, או לא התכוונתי, או זה היה לקבוצה כזאת או לקבוצה אחרת? כל הדברים האלה לא היו כאן. היא לא טרחה להוציא הודעת הבהרה הקטנה ביותר. אפילו עודד קוטלר ניסה לחלץ ממנה משהו, אבל לא הצליחו לחלץ ממנה שום דבר, או לא הצליחו להשיג אותה.

אגב, אני שומעת שגם אנשי שמאל, או גם אנשים שאינם מה שנקרא ימין או שייכים למחנה הלאומי, לא במיוחד מתלהבים מהזמנתה. לפני שבועיים קראתי את דבריו של מי שמאוד לא מקובל עלי בדרך כלל, חיים חפר, שהוא קורא לקנות את כל הכרטיסים ולהחרים את ההופעה שלה, לא לבוא לאולם. קראתי את מה שכתב טומי לפיד. קראתי שהשחקן אמנון מסקין, שנחשב כאיש שמאל, חושב שהזמנתה לא היתה במקום.

לא מדובר כאן בעניין מפלגתי בכלל. לא מדובר כאן באיזה ניגוח פוליטי ביני לבין מרצ, שרת התקשורת והתרבות ממרצ; אין כאן עניין פוליטי, אין כאן עניין מפלגתי. יש כאן עניין כל כך בסיסי, כל כך אלמנטרי, כל כך יהודי, כל כך של נשמה, שקשה לי בכלל להבין איך לא רואים את זה.

היא החליטה בעצמה שהיא פוליטיקאית ושהיא לא רק שחקנית. לא אנחנו החלטנו. מה היה קורה, למשל, השרה אלון, לו ונסה רדגרייב היתה קוראת, נניח, קריאות כהניסטיות, היתה קוראת להשמיד את מדינות ערב, גם אז היית מסכימה שיזמינו אותה לכאן בשם חופש הביטוי והאמנות? הרי אז הייתם אומרים שאסור להזמין אדם כזה, בעל דעות כאלה, בעל אמירות כאלה. היא לא עשתה שום הבחנה בין דעות פוליטיות לבין אמנות, שום הבחנה.

היא הביאה אותנו, חלקים בתוכנו, לידי כך שאנחנו פשוט יצאנו מדעתנו. תיאטרון חיפה, גוף ציבורי, אגב גוף נתמך, אבל גם אילולא היה גוף נתמך הייתי אומרת בדיוק אותו דבר, היה צריך, במקום לדבר על בגרות ועל ליברליות ועל היכולת שלנו לקבל ביקורת ועל כך שגם יריבים כדאי להפוך לידידים – למעשה מה שאמר דירקטוריון תיאטרון חיפה, מה שאומר ראש העיר חיפה, מה שאומרים כל אלה שמצדדים בהזמנתה הוא, שהיריקות שלה הן לא יריקות, הן רק גשם, גשם אולי אפילו נעים, כזה שאפשר לחיות אתו, כזה שאפשר לסבול אותו.

אבל, במדינה שבה כאשר יאסר ערפאת קורא לג'יהאד מפרשים את זה כקריאה לשלום, אני כבר לא מתפלא על שום דבר.

אני קוראת להניס מכאן את ונסה. אני קוראת לכל צרכני התרבות בחיפה ומחוץ לחיפה להחרים את תיאטרון חיפה עד שיחזור בו מההחלטה הבלתי אפשרית הזאת, מההחלטה הזאת שעל-פיה אנחנו במו ידינו מזמינים את גדולי שונאינו לכאן בכל מיני תואנות בלתי מתקבלות על הדעת.

אני רוצה לראות אתכם קודם בהידברות כזאת, כל כך ליברלית, כל כך פתוחה, עם היהודים, עם המתנחלים, עם אלה שאתם מסיתים נגדם ומשמיצים נגדם. אבל כלפיהם – לא. את כל אורך הרוח בעולם תגייסו, את כל ההבנה, את כל הליברליות, את הכול תגייסו בשביל גרועי אויבינו, בשביל אנטישמים, בשביל אנטי-ציונים, בשביל אלה שהיו רוצים לראות בהשמדתנו. תתביישו לכם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחברת הכנסת לבנת. השרה אלון, בבקשה, שרת המדע והאמנויות.

שרת האמוניות והמדע ש' אלוני:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני לא הייתי שותפה בהזמנה, אבל אני חייבת לומר שאני מאוד מצטערת שדווקא חברת הכנסת לבנת, כחברת כנסת וכמי שפעילה בענייני נשים, היא זאת שהעלתה את ההצעה לסדר-היום. הציטוטים שלה אינם מדויקים. ונסה רדגרייב הזמנה כשחקנית, הזמנה לכאן שלישייה מאוד מעניינת להציג את אחת היצירות הנפלאות ביותר של ברכט, על ברכט בגלות, במאבקים נגד הפאשיזם.

ונסה רדגרייב, כשקיבלה את הפרס על הסרט החשוב שהיא עשתה יחד עם ג'יין פונדה נגד הנאציזם, אמרה בין שאר דבריה: אני מצדיעה לכם ומודה לכם ומתחייבת שאמשיך להילחם נגד אנטישמיות ופאשיזם.

באותו מקום היתה קבוצה של "כך", שהפגינה נגדה וקראה לה "הזונה של ערפאת", ונגדם היא אמרה מה שאמרה.

אני רוצה לומר שהיא איננה היחידה שבתקופה מסוימת החרימה את מדינת ישראל; עשו זאת ראשי מדינות, עשו זאת שרים, עשו זאת שחקנים בתקופה שלפני הניסיון לקירוב ולשלום – בשל הכיבוש.

את כל האנשים האלה שהחרימו ואת כל השרים ואת כל היועצים קיבלו כאן בסבר פנים יפות. אפילו את הרבי מסאטמר, שקרע קריעה, שהשמיץ אותנו, את המדינה ואת כל מי שיש בה; אפילו מי שנהג להאשים את מורדי הגטאות כאחראים להשמדה הנאצית – גם הרבי מסאטמר וגם הרב שך – על הכול עוברים לסדר-היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אמר הרב שך?

שרת האמוניות והמדע ש' אלוני:

שאנחנו אשמים בהשמדה כמו הנאצים שהשמידו את היהדות.

מיכאל איתן (הליכוד):

מורדי הגטאות אשמים בהשמדה?

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

כן, אתה לא קראת איך רדפו את אבא קובנר ואחרים שמרדו? אני מכירה, היו על זה הרבה דיונים בכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חושב שאת אומרת דבר לא מבוסס.

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

זה מאוד מבוסס. הם היו נגד המרד והם אשמים. אבל גם היום שמעת קריאות נגד חיילי צה"ל שהם נאצים. יש לך הרב מסאטמר שהיה פה ואחרים שהיום באים אלינו וקודם לא באו.

דן תיכון (הליכוד):

אולי נתרכז בוונסה, למה להרחיב?

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

עכשיו נחזור לוונסה. יש תופעה חמורה מאוד אצלנו – ולכן אמרתי שאני מתפלאת על חברת הכנסת לימור לבנת – יש דבר שהוא לא נסלח, מאשה לא מוכנים לשמוע הערות וביקורת. אותו דבר קמאי פנימי של ציד מכשפות של כל אשה שהיא קצת נבונה, שאמרה משהו – רדפו אותה והעלו אותה על המוקד; במשך כל הדורות וגם בימינו בארץ. לפני שנה וחצי גם אני התנסיתי בכך. תקראו פעם את המכתבים שאני מקבלת בסייעתא דשמיא, על לשונם, על מהותם, על האיומים שבהם, על מלות הגידוף שבהם, על האנרגיות המכוערות ביותר שיש בהם.

מדוע? במה שונה ונסה מכל אחד אחר? כי האחרים הם גברים שאמרו זאת. והיא כאשה, אנחנו עדיין לא יכולים לסבול מאשה דברים. היא לא אמרה שום דבר קיצוני יותר, שונה משאמרו סופרים רבים שמתקבלים פה בכבוד גדול, שחקנים רבים שמתקבלים פה בכבוד גדול, נציגי מדינות שהיום נפתחו אלינו ומתקבלים כאן בכבוד גדול. אבל היא אשה, וזה בלתי נסבל. אחרת אינני מבינה את הדבר הזה. כי מה קרה? היא לחצה את ידיו של ערפאת לפני שרבין לחץ אותן.

דן תיכון (הליכוד):

אבל היא גם הופיעה בסרט של אש"ף.

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

היא הופיעה בסרט במאבק למען שחרור לאומי. היום אנחנו כולנו בהחלטת ממשלה מכירים שיש פה עם פלשתיני ועם לא צריך לשלוט על עם. גם בדרום-אפריקה כבר לא שולטים לבנים על שחורים. אבל דבר אחד אינו נסלח.

היא לא הוזמנה לכאן כאיש פוליטי. היא הוזמנה להצגה. הצגה שאינה אנטישמית, הצגה שלוחמת באנטישמיות, שלוחמת בפאשיזם. היא הוזמנה כשחקנית, ואיש לא טוען שמשחקה והנושא של ברכת איננו בבחינת נושא שראוי לדון בו.

לכן, כמדינה פתוחה, מדינה שיש בה חופש ביטוי, כמדינה שהולכת לפיוס, כאשר שהיום מעריכה מאוד את הפיוס שמתקיים פה עם העם הפלשתיני, בדיוק כמו הסופר מארקס, שעכשיו רוצה ומוכן לבוא הנה, ולא רצה להגיע ולא רצה להיפגש אתנו קודם – אני לא שומעת שמישהו אומר לי, אל תזמיני את מארקס ארצה. איש לא אמר דבר כזה. הוא אמר אותם דברים. הכול שותפים. הזמיני אותו, אנחנו רוצים להכיר אותו וקוראים את ספריו. אבל מארקס איננו אשה.

לימור לבנת (הליכוד):

מה זה שייך? יש לה חסינות מפני שהיא אשה?

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

זה שייך מפני שנשים תמיד ישבו ראשונות על-יד הגיליוטינה ועל-יד המוקד לראות איך שורפים נשים.

לימור לבנת (הליכוד):

אין לה שום חסינות מפני שהיא אשה – – –

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

לא, חביבה'לה, אני היום יכולה לדבר בגילוי לב, אחרי שנה.

לימור לבנת (הליכוד):

היא בוודאי לא חביבה'לה. הביאו את הספר של סלין אף שהוא גבר. מה זה שייך? את יכולה להתווכח אתי, אבל מה זה שייך?

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

זה שייך מפני שהיא לא אמרה ולא עשתה דבר יותר ממישהו אחר, מפני שלא נכון לייחס לה אנטישמיות הואיל והיא לחמה והופיעה ואמרה את הדברים, כשכל העולם ראה, עם קבלת פרס אוסקר – שהיא תמשיך להילחם נגד האנטישמיות בכל מקום ובכל זמן, והיא התייצבה בעניין הזה.

המאבק שלה היה נגד כיבוש; ויש רבים בארץ שחושבים כך. והיום באה שעת הפיוס. יכול להיות שצריך היה להזמין אותה, יכול להיות שלא היה צריך. הזמינו מחזה, מחזה חשוב, שלושה שחקנים מצוינים, ואני מציעה שלא לעסוק בחרמות. את אמרת את שלך והציבור שמע, אני הערתי את שלי והציבור שמע, ואני מציעה שנסתפק בזה לכבודה של הכנסת, שעדיין שומרת על חופש היצירה וחופש הביטוי. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשרה שולמית אלוני.

האם חברת הכנסת לבנת מסתפקת בתשובת השרה?

לימור לבנת (הליכוד):

לא מסתפקת.

היו"ר ע' עלי:

אם את לא מסתפקת, חבר הכנסת דן תיכון – דקה אחת.

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

אני מבקשת להוריד את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

אם כן, השרה מבקשת להסיר מסדר-היום.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקשת להעביר לוועדה.

גברתי השרה, אני מכיר את משפחת רדגרייב, את האב מייקל, שהיה שחקן מן הטובים בעולם, ואת האחות, לין רדגרייב. בשם חופש הביטוי והאמנות – ואת הרי אחראית במידה מסוימת לאמנויות ומרבה לדבר בשם חופש הביטוי – אני מבקש שתסכימי להעביר את הנושא הזה לדיון בוועדה, ותהיה דעתך אשר תהיה. הרי לא תרצי לסכור את פיות חברי הכנסת. לכל חבר כנסת יש זכות לומר – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, תודה רבה.

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד דיון במליאה, כהצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת?

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

אני מוכנה לקבל את הצעתו להעביר לוועדה.

היו"ר ע' עלי:

מי בעד דיון במליאה, כהצעתה של חברת הכנסת לימור לבנת?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני מוכרח לומר משפט אחד על דבריה של השרה בקשר לרב שך.

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 8, נגד – 5. ובכן, הוחלט לדון במליאה בהצעתה של חברת הכנסת לבנת.

חבר הכנסת רביץ, בבקשה, מה אתה רוצה לומר?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני לא הייתי באולם, אבל הגיע אלי חבר כנסת מזועזע כולו, ואמר ששמע – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

הרב שך – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת מיכאל איתן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא אמר ששמע מפי השרה אלוני, שהרב שך אמר שהשואה הגיעה לנו בגלל מורדי הגטאות. הדבר הזה הוא הרבה יותר מאשר השמצה גסה, השפלה, דברים שקריים, דברים דמיוניים, דברים שיכולים לנבוע רק משנאה, שנאה תהומית, ללא שום הסבר. הוא מעולם לא אמר שום דבר דומה לעניין הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. השרה אלוני רוצה להגיב. בבקשה.

שרת האמנויות והמדע ש' אלוני:

ובכן, זה ישנו בכל הספרות של אגודת ישראל, אני אמצא את הכתובים ואביא לו. עם כל הכבוד הראוי, איש פה לא הזעזע כשהרב שך אמר עלי כשרת החינוך שאני גרועה מהנאצים שהביאו את השואה על עם ישראל, וזה שודר בכל כלי התקשורת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

גם את זה הוא לא אמר, גם זה שקר. הוא לא אמר דברים הכי טובים, אבל הוא לא השווה אותך לנאצים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רביץ, אתה את דעתך אמרת, את תגובתך שמענו.

שאלות בעל-פה

היו"ר ע' עלי:

שר האוצר ישיב על שאלתא בעל-פה של חבר הכנסת גדעון שגיא.

העלאת הריבית על-ידי בנק ישראל

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, לאחרונה חזר בנק ישראל והעלה את שיעורי הריבית במשק.

אני מבקש לשאול את כבוד השר:

1. האם אין קשר בין המהלומות האחרונות שספגו שערי המניות בבורסה לבין העלאת הריבית?

2. האם אין סכנה שהעלאת הריבית תגרום לצמצום ההשקעות במשק?

3. באיזו מידה יש להעלאת הריבית השפעה על מחירי הדירות במשק ועל האינפלציה?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בדרך כלל יש קשר בין מצב שוק ההון ובין הריבית. אני כמובן לא יכול להגיד אם המהלומות שהיו לאחרונה – אני מניח שחבר הכנסת הנכבד אינו מתכוון ליומיים האחרונים, ובעיקר לא להיום – יש להן קשר להעלאת הריבית, אם יש קשר בין העלאת הריבית ובין שוק ההון. יש קשר, ובדרך כלל כשהריבית גבוהה יש יציאות מהשוק.

לשאלתך אם העלאת הריבית תגרום לצמצום ההשקעות במשק: העלאת הריבית בדרך כלל גורמת לתהליכים של האטת הצמיחה, שכן המגזר העסקי, אשר ניזון מאשראי, מעדיף להשקיע כאשר האשראי נמוך.

בקשר למחירי הדירות: אני לא חושב שיש השפעה ישירה של העלאת הריבית על מחירי הדירות. כמובן, כשהתשומות יותר גבוהות המחירים יותר גבוהים, אבל אנחנו מדברים על מחירי דירות גבוהים שנובעים מסיבות אחרות ולא מהעלאת הריבית.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האוצר. שאלה נוספת לחבר הכנסת גדעון שגיא.

גדעון שגיא (העבודה):

אני סבור, אדוני השר, שקיים חשש ממשי של פגיעה ביכולת לממש את יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית של הממשלה, כל עוד לא קיים תיאום או כל עוד נמשכת הסתירה בין מהלכי נגיד בנק ישראל לבין האוצר. על רקע זה אני מבקש לשאול, כיצד מתכוון שר האוצר לתבוע קיום תיאום הכרחי בין המהלכים של שתי הזרועות, האוצר והבנק המרכזי, כמקובל ברוב המדינות המתקנות?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת גדעון שגיא. חבר הכנסת דוד מגן, שאלה נוספת, ואחר כך – חבר הכנסת דן תיכון, שאלה נוספת.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, לאחרונה אנו עדים למגמות שונות בממשלה, לאו דווקא במשרד האוצר, לנסות ולצמצם את העצמאות של מוסדות ורשויות אשר החוק קבע במתכוון את עצמאותם והדגיש את עצמאותם. אני לא רוצה לדבר כרגע לא על מבקר המדינה ולא על גורמים אחרים, אני מבקש לדבר על נגיד בנק ישראל, גם אם הוא טעה בהחלטה להעלות את הריבית, ולדעתי הוא טעה. השאלה היא: האם הצעת החוק הפרטית אשר עלתה משורות סיעת העבודה ותגיע לדיון בוועדת השרים לענייני חקיקה, הצעה המדברת על הגבלת סמכויות נגיד בנק ישראל – במלים אחרות, התניית אישור השינויים בריבית בהסכמת שר האוצר – היא על דעתך, או שאתה דוחה את הרעיון שבאותה הצעה פרטית, אשר לי היא נראית כהצעה מסוכנת?

היו"ר י' עזרן:

בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, הנגיד החליט לפני כשבוע להעלות זו הפעם הרביעית את הריבית, ואני שואל: האם העלאה זו תואמה אתך? האם היא תואמת את המדיניות הכלכלית שאתה מנהל או מעצב? ואם לא – האם הסבת את תשומת לבו של הנגיד לעובדה שהעלאת הריבית עומדת בסתירה למדיניות הכלכלית שאתה מנהל?

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, לשאלה הראשונה של חבר הכנסת גדעון שגיא: אני רוצה להגיד לבית הזה, שביני לבין הנגיד קיימת מערכת יחסים טובה מאוד. אנחנו נפגשים יותר מאשר פעם אחת בשבוע, משוחחים כמעט כל יום. ברוב רובם של הדברים אנחנו רואים את הדברים עין בעין – באשר לתקציב המדינה, לגודל הגירעון, לעדיפויות בתקציב ולמרכיבי ההשקעה בתקציב. היתה בינינו מחלוקת בנושא העלאת הריבית לעת הזאת, ונכון שהמחלוקת הזאת מצאה את ביטוייה בפומבי.

אני מדלג בשלב זה על שאלתו של חבר הכנסת מגן ואחזור אליה.

לשאלתו של חבר הכנסת דן תיכון. אמרתי בפומבי שאני מתנגד למהלך, אמרתי בפומבי שהנגיד ידע את עמדתו, אמרתי בפומבי שנפגשתי אותו פעמים מספר לפני החלטתו והבעתי את התנגדותי להעלאת הריבית בעת הזאת. חשבתי שהמהלך איננו נכון, לא כי אני חושב שהאינפלציה והצמיחה נמצאות במשוואה, שאם האחת לא מתקיימת השנייה לא מתקיימת, אלא חשבתי שבהעלאת הריבית

הזאת אין תרומה לדיכוי האינפלציה מחד גיסא, ומאידך גיסא היא עלולה לפגוע ביעד הצמיחה. לכן, התשובה ברורה ואמרתי אותה גם בשבוע שעבר מעל דוכן הכנסת. דיברתי עם הנגיד, הוא לא קיבל את עמדתי. חשבתי שלא צריכים להעלות את הריבית.

אני חוזר ואומר שמערכת היחסים, השיחות, הפגישות, החלפת הדעות והתיאום טובים מאוד. לפי מיטב ידיעתי, אין לנו הרבה דוגמאות של מערכת יחסים כל כך קולגיאלית, רבת פגישות, רבת החלפת דעות, כמו ביני לבין הנגיד. כך שהחששות שהובעו כאן, כאילו נמצאות כאן שתי מערכות שפועלות באופן קבוע בסתירה בכל התחומים, הם לא נכונים, והייתי מציע לחברי הכנסת להרחיק דאגה מלבם, זאת לא התמונה.

חבר הכנסת מגן, אני מתנגד לחקיקה בעניין הזה. חבר הכנסת מירום הגיש הצעה, הדבר נעשה שלא בידיעתי, שלא בהסכמתי. חייבת להיות עבודה רבה של תיאום בין בנק ישראל לבין הממשלה, אבל לא הייתי מציע לכנסת לחוקק חוק אשר יפקיע מבנק ישראל את סמכויותיו בעניין המדיניות המונטרית. יכולים להיות חילוקי דעות, אבל בהחלט אפשר להגיע למצב של הסכמה, ולפעמים יש גם אי-הסכמה, כפי שראינו בשבוע שעבר.

גדעון שגיא (העבודה):

אפשר למצוא מכניזם של תיאום.

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת שגיא, קיים מכניזם של תיאום, אמרתי שאנחנו מקיימים פגישות קבועות תוך התדיינות מרובה בהרבה בעיות של המשק, לא תמיד יש הסכמה מלאה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, אני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושאים אלה: "ביטול ההנחות בארנונה לקשישים"; "התעללות בבעלי-חיים" ו"התאכזרות לכלבים וצער בעלי-חיים". תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

הצעות לסדר-היום

המשבר המתמשך בבורסה

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום של חברי הכנסת דן תיכון ויעקב שפי, מס' 4567 ו-4574: המשבר המתמשך בבורסה. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון. ישיב שר האוצר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מניח שדעתו של שר האוצר זחוחה, שכן הבורסה עלתה היום ב-5.5%, ויכול לחשוב – וזו תהיה טעות לחשוב כך – שהמשבר עבר מן העולם.

השבוע היה שבוע חשוב ביותר והיום זה אולי רגע של מפנה, ואולי לא, נראה איך יתנהג שוק ההון מחר, ביום ראשון, ביום שני ובמרוצת השבוע הבא. כל שאני יכול לומר הוא, שלאחר היום ודממה שנמשכו כארבעה חודשים וחצי, החלו קברניטי המשק להשמיע את דעתם באשר למה שקורה בשוק ההון ולהשפעת שוק ההון על כלכלת ישראל.

אני רוצה להזכיר, שמדד המשתנים הגיע לשיאו בתחילת חודש פברואר כשהגיע ל-257, היום לפני שבוע כשהעליתי הצעה דומה הוא הגיע ל-165, ירד במרוצת השבוע, כמדומני ביום שני, ל-148, ואם אני עושה את החישוב כהלכה הוא נמצא היום ברמה של כ-160, זאת אומרת, הוא עדיין מצוי מתחת לרמה שבו נמצא המדד היום לפני שבוע והוא מפגר לפחות ב-2%.

אקרא כמה מן הכותרות שאפיינו את השבוע, שהרי שר האוצר החליט לדבר. מה כותבים העיתונים: שוחט נחלץ לעזרת הבורסה; שר האוצר הפר שתיקתו והתייחס למפולת המניות; הנשיא עזר ויצמן –

יפה מאוד – קשה לי להבין את נפילת הבורסה; אבלס, הממונה על הבנקים: אם המשבר בבורסה יימשך תיווצר לבנקים בעיה; ראש הממשלה אומר שיש משבר לא מובן, הכלכלה טובה, מדוע שוק ההון לא נשמע למה שקורה במשק? משה זנבר, מי שהיה נגיד בנק ישראל והיום יושב-ראש מועצת המנהלים של בנק לאומי, נזעק לפתע –

הי"ר י' עזרן:

הניתוח הצליח אבל החולה מת.

דן תיכון (הליכוד):

– והוא אומר: מה קרה, ששוק ההון יעלה וישתפר; ואני מקווה שהוא יעלה וישתפר. והרי אני טוען במשך ארבעה חודשים וחצי שמה שעשו השבוע צריך היה לעשות מייד בשבוע השני של חודש פברואר, שהרי אז אפשר היה לעצור את העניין הזה, שהרי אז אפשר היה לטפל במשבר הזה; אני לא אומר שהירידות לא היו נמשכות, אבל לפחות היו מבצרים קו הגנה שהיה מאט את ההתמוטטות. כשעליתי לכאן בפברואר ואמרתי שקווי ההגנה נהרסו, זה בדיוק מה שקרה בשוק ההון.

השבוע הציבור המשיך לאבד מחסכונותיו. כ-10 מיליארד שקלים ירדו לטמיון במרוצת השבוע. נשאלת השאלה, מי אשם, האם יש אשמים? נראה מה אמר כל אחד. הנגיד: לא, אני לא מתערב. הוא בכלל לא התערב, וכשהשוק היה בעלייה הוא לא דיבר על בועות, הוא לא דיבר על אמיסיות, הוא לא דיבר על אשראי, הוא לא ידע שניתן על-ידי מערכת הבנקאות אשרי בהיקף של כ-5 מיליארדי שקלים; הוא לא שמע, הוא לא התערב, הוא נתן לשוק לנהוג כמנהגו.

שר האוצר: לא, אני לא מתערב, לא התערבתי בעת שהשוק עלה, לא אתערב בעת שהשוק יורד, ניתן לכוחות השוק לעשות את שלהם.

כבר לפני שבוע הבאתי כמה מובאות מנגידים, מסגני נשיאים, מה הם עשו במצב משברי כפי שהיה במשק הישראלי.

הבנקים – אותם זה בכלל לא עניין, כאילו לא קרה דבר בתחום קופות הגמל, לא קרה דבר לקרנות הנאמנות, הכול התנהג כאילו אנחנו מצויים בשגשוג שאפיין את 1992 ואת 1993, הכול התנהל כהלכה ב-1993, לא היו לאיש טענות – כשהשוק עולה כולם מרוצים, איש אינו בודק, איש אינו שואל את עצמו מה ניתן לעשות.

כשם שמפולת מסוכנת למבנה הכלכלי ולמדיניות הכלכלית, גם גיאות מסוכנת. אולי אפשר לקרוא למדיניות הכלכלית הזאת מדיניות כלכלית מטומטמת, כך קרא הנשיא קלינטון בהיותו מועמד לנשיאות, למדיניות הכלכלית של הנשיא בוש. ואולי בכל זאת אני טועה, הכול כהלכה, הצמיחה תימשך, ובעצם מי שאינו בסדר זה הציבור והבורסה, שהרי הם המטומטמים והם הלא-מבינים.

כמה דוגמאות למה שקרה ב-1993, ואילו התערבה המנהיגות הכלכלית, ניתן היה אולי לבלום חלק מתהליך ההתדרדרות. אינני אומר שכאשר הגיע מדד המשתנים ל-257, לא צריך היה לבוא גל של מימוש, של כ-10% או 20%. זה סביר, אבל 40%, 50%-ו-80%, זה מטורף, זה מטומטם, זה בלתי סביר.

כבר הזכרתי את האשראי שנתנה המערכת הבנקאית. הנגיד לא ידע, הנגיד לא התערב, הוא לא ראה את המערכת הבנקאית מסתבכת בהיקף של כ-5 מיליארדי שקלים. ואגב, חבר הכנסת שגיא, אינני יודע איך ייראו מאזני הבנקים ברבעון השני של השנה, ברבעון השלישי של השנה, ברבעון הרביעי של השנה. אני יכול לומר לך, שההפרשות לחובות אבודים יסתכמו בין 300 ל-500 מיליון שקלים, בשל אותו אשראי. הנגיד לא שמע, הנגיד לא ראה, לא ידע, הכול התנהל כהלכה.

היו"ר י' עזרני:

חבר הכנסת תיכון, מה היה גובה האשראי שניתן על-ידי הבנקים?

דן תיכון (הליכוד):

האשראי שניתן על-ידי המערכת הבנקאית לצורך רכישת מניות מסתכם ב-5 מיליארדי שקלים. אני רוצה להזכיר את חתימות היתר. אתה זוכר, אדוני היושב-ראש, ב-1990 כל חתימות היתר הסתכמו ב-2.6 מיליארדים, ב-1992 – 274 מיליארד שקלים, ב-1993 – תנחש חבר הכנסת שגיא, תנחש; טריליון – 1,756 מיליארד שקלים, זה היקף חתימות היתר שאפיינו את סך כל ההנפקות ב-1993. אין מחשב שיכול לרשום את המספר הזה.

גדעון שגיא (העבודה):

אין לנו חילוקי דעות על כך.

דן תיכון (הליכוד):

והם לא ידעו והם לא שמעו. הם לא שמעו על מחיר המקסימום ועל חתימות היתר. הם לא עשו דבר, והם לא אשמים. אני שואל את עצמי, איך ניצל שר האוצר את השנתיים הראשונות לכהונתו, לצורך קידום החקיקה? יש דברים שעשה, יש הרבה דברים שיכול היה לעשות. למשל, חוק העוסק בייעוץ ובניהול תיקים: אני עדיין ממתין ששר האוצר יעביר את הצעתו, כדי שנוכל לגבש הצעת חוק. לא היה דבר בנושא הייעוץ, לא היתה ועדת-בייסקי, לא קרה משהו בכל הקשור לניהול תיקים. הוא לא ידע, הוא לא מתערב. אם הוא לא מתערב והכול מתמוטט – הכול בסדר. לא היתה הרצת מניות, לא היה ויסות ב-1993, לא קרה שום דבר לקופות הגמל, שהשקיעו עד כ-16% מסך כל הצבירה בממוצע במניות – בספקולציות; כספי אנשים שנחסכו במשך 30-40 שנה. יאמרו לנו: כאשר היתה גיא, אף אחד לא הזהיר אותנו. לא ידענו. הציבור לא ידע, כי לא נתנו הוראה לקופות הגמל לפרסם את היקף ההשקעות שלהן במניות.

ראש הממשלה, כבר אמרתי, אמר שהבורסה זה לא קזינו. זה מה שהיה לו לומר במשך שלושה חודשים. הבורסה זה לא קזינו – זה מה שציפה ממנו עם ישראל. כבר אמרתי לפני שבוע, ששר האוצר אמר ב-3 במאי, בעת נאום לאחר הסכם קהיר, שאפילו עם ישראל מביע באמצעות הבורסה אמון בתהליך השלום. הוא לא שמע על הירידות, הוא לא שמע על התמוטטות המניות.

שר האוצר א' שוחט:

שר החוץ אמר זאת, לא שר האוצר.

דן תיכון (הליכוד):

סליחה, אני מתקן. שר החוץ אמר זאת. ואני שואל, הייתכן? שמעת מה קרה למניות בבורסה, אתה יודע מה קרה למניות הישראליות בבורסה של ניו-יורק? לא. כולם מביעים אמון בתהליך השלום, אפילו הספקולנטים בבורסה.

היו"ר י' עזרן:

האם אפשר להבין משהו, ברשותך? ה-16% מכספי הקרנות שהושקעו בבורסה, האם זה כולל את הגירעון האקטוארי? אני שואל אותך שאלה מאוד מדויקת: האם זה מהסכומים הקיימים?

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה שתבין: דיברתי על קופות הגמל. היקף הצבירה של קופות הגמל מגיע ל-90 מיליארד. מאידך גיסא, יש קרנות הפנסיה ובהן גירעון אקטוארי של 36 מיליארד שקלים. היקף הצבירה של קרנות הפנסיה מגיע רק ל-40 מיליארד, והן עדיין לא משקיעות במניות; עדיין לא.

היו"ר י' עזרן:

הבהרה טובה וחשובה.

דן תיכון (הליכוד):

ואומר השר – אולי בצדק, מנקודת ראותו – כי המצב הכלכלי טוב, הצמיחה תימשך, אולי ביתר עוצמה. המשק איתן. אדוני השר, כמה רעיונות למחשבה: אולי יש משבר בתחום הדיור? אולי הממשלה אינה בונה ב-1993 וב-1994? מדוע מתפרע מדד מחירי הדיור? מה קורה לקרנות הפנסיה? מה קורה לקופת-חולים? איך ייראו המאזנים של מערכת הבנקאות? מה קורה לתעשיות הביטחוניות? מה קורה למדיניות השכר? מה קורה לאינפלציה? איך ייראו הדוחות של החברות

הנסחרות בבורסה, ברבעון השני, השלישי והרביעי? מה קורה לתהליך ההפרטה אשר נתקע בשל המשבר בבורסה? מה קורה לאופוריית השלום בתחום הכלכלי? מה קורה למזרח-התיכון החדש?

היו"ר י' עזרן:

תן לשר לעכל את כל השאלות.

דן תיכון (הליכוד):

מה קורה לחקלאות?

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש – – –

דן תיכון (הליכוד):

כבר גמרתי, אדוני השר, אתה ממחר?

היו"ר י' עזרן:

סליחה, את השאלה הזו אינך רשאי לשאול. פעמיים כבר הערתי לך על הזמן.

שר האוצר א' שוחט:

יש תקנון בעניין הזמן.

היו"ר י' עזרן:

בהחלט. מה גם שהיום שר האוצר לא הגיש סקירה על עבודת משרדו. אילו הגיש סקירה, הייתי עוד מבין.

דן תיכון (הליכוד):

אני מציע לך לקרוא את הנושא. אמרתי: ממשבר בבורסה למשבר כלכלי. אני מוצא את הקשר. מה עושים, לאחר שדור שלם של משקיעים נשרף? אני חושב שאפשר לעשות הרבה יותר ממה שנעשה עד כה, אך, כאמור, צריך להתייחס למשבר הזה כאל משבר מסוכן, אשר עתיד להשפיע על מצבו של המשק לשנים רבות.

היו"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה. אחר כך ישיב השר.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, התמוטטות הבורסה איננה רק צרות של עשירים. יש מעט מאוד אנשים בישראל שכספם אינו מושקע בצורה זו או אחרת בבורסה. הציבור הישראלי הפסיד מיליארדי שקלים במחצית הראשונה של 1994. הבנקים עודדו את הלקוחות לקבל אשראי והלוואות, אפילו בגובה של מאה אחוז, על מנת להשקיע במניות או בקרנות נאמנות של הבנקים. מאין יחזירו הלקוחות את הכסף?

נוסף על כך, צניחת שערי המניות עלולה לפגוע קשות בענפי המסחר והתעשייה. חלק גדול מההון והמזומנים של חברות בענפים אלה מושקע בניירות ערך, שבמקרים רבים משמשים כביטחונות. ברגע שערך יורד בצורה דרמטית, החברות, אם נטלו הלוואות לצורך רכישתן, מוצאות עצמן חייבות לבנק כסף רב שאין באפשרותן להחזירו. ירידת ערך הביטחונות עלולה לגרום, נוסף על כך, תביעה להחזר מיידי של ההלוואות שנלקחו כנגדם, מה שעלול לגרום לעסקים רבים להגיע לפשיטת רגל. לא רק שפגיעה בענפי המסחר והתעשייה לא תוביל לפיתוח ולהתרחבות, שישפיעו על צמצום האבטלה וצמיחת המשק, אלא פגיעה בהם תביא בסופו של דבר לפיטורי עובדים ולמיתון שיפגע בכולנו.

תחום השפעה נוסף למפולת בבורסה – בריחה של משקיעי חוץ מהבורסה של תל-אביב. בסוף 1993 הסתכם תיק ניירות הערך של תושבי חוץ בישראל ב-4.3 מיליארדי דולר. בורסה מתמוטטת ולא יציבה איננה אטרקטיבית עבור משקיעי חוץ. מצבה הקשה של הבורסה יכול להשפיע על קצב ההפרטה, ואפילו לגרום לעצירתו. בורסה יציבה תורמת להצלחת ההפרטה שמבצעת ממשלת ישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש השפעות מרחיקות לכת למצב הבורסה, הן השפעות ישירות והן השפעות עקיפות; הן על שוק ההון והמערכת הכלכלית והן על המערכת הפוליטית, הפנימית והבין-לאומית. הבורסה עדיין לא שבקה חיים. הבורסה עדיין לא התמוטטה סופית. אפשר וניתן לשקמה. אפשר וניתן להשיב את אמון הציבור בבורסה. אפשר, אם רק נדע להודות בטעות ונדע איך לתקנה.

לדעתי, יש לחלק – – –

היו"ר י' עזרני:

מה הטעות?

יעקב שפי (העבודה):

מ"ד אג"ד מה הם הדברים שהמערכת הבנקאית לא עשתה, או ששר האוצר לא עשה.

היו"ר י' עזרני:

זה מצוין. הלוואי שאפשר היה להצביע על הטעות, כדי שנדע את הדיאגנוזה.

יעקב שפי (העבודה):

יש לחלק את המחצית הראשונה של 1994 לשתי תקופות: התקופה הראשונה, שבה ירדו שיערי המניות כתוצאה מסיבה רציונלית, והשנייה, שבה צנחו שיערי המניות בשל איבוד אמון הציבור בבורסה.

הסיבות הרציונליות למפולת השערים: 1. תיקון לעליות החדות שנרשמו בשיערי המניות בין 1991 ל-1993. העליות החדות היו על רקע תוצאות משופרות של החברות וציפיות להמשך צמיחת המשק בקצב יוצא דופן. העליות לוו בירידת הריבית במשק במהלך 1992 ו-1993, נוסף על האשראי הנדיב שניתן על-ידי המערכת הבנקאית לצורך רכישת מניות וקרנות נאמנות.

2. שינוי בפרמטרים מקרו-כלכליים, כגון: עליית שיערי הריבית. מפברואר 1994 נקט בנק ישראל מדיניות מכוונת של העלאת שיערי הריבית במלחמתו באינפלציה. לעליית שיערי הריבית יש השפעה מיידית על מחירי המניות בבורסה והשפעה מתמשכת על ההשקעות הריאליות במשק.

שינוי מקרו-כלכלי נוסף: עליית מדד המחירים מעבר לצפוי ולרצוי, בשל עליות מדד הדיור, לא הביאה באופן ישיר לירידת הבורסה, אלא הציפיות לתגובת בנק ישראל מביאות להקדמת הירידות. להתמתנות בשיעור העלייה יש השפעה על קצב הצמיחה במשק. העלייה איננה מהווה גורם מדרבן לצמיחה כפי שהיה בשנים 1990-1992.

ירידה ברווחיות החברות הביאה אף היא באופן ישיר לירידת הבורסה. ברבעון הרביעי של 1993 ירדה הרווחיות הכלכלית-התפעולית של חברות הרשומות בבורסה ב-5%. ירידה זו התעצמה במהלך הרבעון הראשון של 1994 והגיעה ל-9%.

אלו מרבית הסיבות הרציונליות שהביאו לירידה בשערי המניות. אולם, אילו רק הסיבות הרציונליות השפיעו על הבורסה, הרי הירידה היתה צריכה להיפסק בהתאם לפרמטרים כלכליים, ואין הדבר כך. הבורסה מתנהגת בניגוד למגמות החיוביות של השוק. הסיבה העיקרית להתנהגות הקיצונית של הבורסה נעוצה באובדן אמון ציבור המשקיעים ובצמרת שוק ההון.

אובדן אמון המשקיעים נבע מסיבות מספר, ומשילובן בעת ובעונה אחת. לחקירות הרשות לניירות ערך יש תפקיד מרכזי בכך. מובן שאין להאשים את הרשות בגרימת הירידות. פעולת הרשות היתה במקומה. אולם אין ספק שהחשש מחקירות ומבדיקות, האי-ודאות והסודיות המאפיינים סוג זה של פעילות גרמו וסייעו לחוסר אמון הציבור בבורסה. חוסר האמון הלך וגבר בשל מעצרים וחקירות חוזרות ונשנות, שמועות ומאמרים בעיתונים, במקביל לעליית הריבית לנוכח שתיקת הגורמים הבכירים. הקומבינציה בין הדברים הביאה את הציבור להסיק מסקנות לא נכונות. הקומבינציה בין הדברים יצרה את הבסיס לאי-אמונם של המשקיעים בבורסה.

בשלב קריטי זה היה על הצמרת הכלכלית והפוליטית להשיב ולחזק את אמון הציבור בבורסה כמוסד, ואני מדגיש את הבורסה כמוסד. אין כוונתי לומר, כי על הצמרת הכלכלית והפוליטית היה לשכנע את המשקיעים לקנות מניות, או לא למכור אותן, אלא כוונתי לומר שהיה עליה לשכנע את המשקיעים כי הבורסה היא גוף כלכלי חשוב ומרכזי במשק הישראלי הצומח.

בורסה יציבה הינה אינטרס של ממשלת ישראל והמערכת הכלכלית. הבורסה איננה מושחתת, והמניות הנסחרות בה, ברובן הגדול, אינן בועות ריקות מתוכן כלכלי איתן. אך הצמרת הכלכלית והפוליטית נמנעה מלעשות כן.

הדלפות על הטלת מס על הבורסה, ביטוי תקשורתי לחוסר התיאום בין שר האוצר לנגיד הבנק בכל הקשור לעליית הריבית במשק וסירוב להתייחס לקורה בבורסה לא השיבו ולא חיזקו את אמון המשקיעים בבורסה. הציבור מעריך את שר האוצר, הציבור יודע לזהות את תרומתו לצמיחת המשק, להשקעות בתשתית, לצמצום האבטלה ולהגברת התעסוקה. הציבור רוחש אמון והערכה לשר האוצר. לכן אני חושב כי שר האוצר החמיץ את ההזדמנות להשיב את אמון הציבור בבורסה. שר האוצר החמיץ את ההזדמנות למנוע פאניקה בקרב המשקיעים, פאניקה שהביאה למשבר החריף, להסתלקות הציבור מהבורסה.

שר האוצר וצמרת משרדו החמיצו הזדמנות, אך יש עדיין סיכוי למפנה. יש אפשרות למנוע את קריסתה השלמה של הבורסה. יש לנהוג במדיניות מקרו-כלכלית, שבה יבהיר הנגיד שאין בכוונתו להעלות ריבית בטווח של החודשים הקרובים.

צריך לפעול במישור הפיסקלי ובמישור המונטרי להבטחת המשך הצמיחה במשק. אסור לצמצם או לפגוע בתקציבי התשתית, ויש לתבוע מהרשות לניירות ערך להבהיר אילו פעולות בבורסה ייחשבו למניפולטיביות, ועל כן אסורות. אין בבורסה בתל-אביב תפקיד של "עושה שוק", אשר עוזר למתן תנודות אקראיות.

בעבר, קופות גמל וקרנות נאמנות, או מנהלי תיקים, שימשו באופן בלתי פורמלי כמייצבי שוק, כדי למנוע מעודפי ביקוש או היצע מינימליים של אלפי שקלים בודדים לטלטל את מחירי המניות באחוזים

ניכרים. כיום, החשש שמא פעילות זו תגרור חקירות משתק אותם גורמים, והשוק נתון לתנועות חזקות ביותר.

והעיקר, העיקר להחזיר את אמון המשקיעים בבורסה. יש להבהיר הבהר היטב, כי הבורסה היום איננה משקפת את המציאות הכלכלית במשק, הבורסה איננה משקפת את הצמיחה במשק, הבורסה איננה קזינו, והמניות הנסחרות בה אינן בועות. יש צורך להבהיר, כי בורסה יציבה הינה אינטרס של הממשלה ושל הצמרת הכלכלית.

בהזדמנות זו אני מצטרף לקריאתו של נשיא המדינה, וקורא לראשי המשק ולנוגעים בדבר לרכז מאמצים להבריא את הבורסה ולהצעיד את הכלכלה הישראלית קדימה. זה קשור וזה משפיע על כולנו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, וחן-חן על שאדוני סיים בזמן. בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בניגוד להשערות של חבר הכנסת דן תיכון, דעתי איננה זחוחה מהעובדה שהבורסה עלתה אתמול בשיעור של 3.4%, אם אינני טועה, והיום בשיעור של 5.5%. אני מתבונן במסכים, מתבונן בתוצאות של המסחר, ולא שיניתי את דעתי. אלף ניסיונות של חבר הכנסת תיכון לבוא ולהגיד ששיניתי את דעתי בעניין ההתייחסות האם לקנות או לא לקנות, יעלה או ירד, לא יעזרו.

שמעתי את הנאום של השבוע שעבר, הוא מונח גם אצלי. אני חושב שלעורכות הסטנוגרמה היתה עבודה לא קשה לו היו לוקחות את הנאום של השבוע שעבר, שכן הוא דומה. ויש גם משפטים דומים מהשבוע שעבר שמופיעים גם היום.

אני יכול להגיד שיש דברים שאמר חבר הכנסת תיכון ובינם לבין המציאות אין שום דבר; בוודאי הדברים שאמר על כלכלת ישראל ועל דברים שבוצעו או לא בוצעו, ונדמה לי שמן הראוי כאיש בכיר בוועדת הכספים מטעם סיעת הליכוד, לעמוד מול הראי, לשאול את השאלות ולענות לעצמו את התשובות.

וממה נפשך. אמר חבר הכנסת תיכון, איך זה קופות הגמל קונות מניות, המשקיע הסולידי סמך על איגרות חוב. אבל יורשה לי להזכיר לחבר הכנסת תיכון, בעצם לא צריך להזכיר כי הוא זוכר, הוא גם יודע, מתי נתקבלה ההחלטה לאפשר לקופות הגמל להיכנס לשוק ההון ולקנות מניות. האם בשנה האחרונה?

דן תיכון (הליכוד):

ב-1986.

שר האוצר א' שוחט:

האם לפני שנתיים? אם אינני טועה, הליכוד היה בשלטון הרבה יותר מדי זמן, אבל ב-1977 היו בחירות, היה מהפך, והליכוד הגיע לשלטון. לשמחתי הרבה, ואני מקווה גם לשמחת רוב עם ישראל, ביולי 1992 השתנו הדברים. מתי החליטו ללכת לשוק ההון עם קופות הגמל? ב-1986. חבר הכנסת תיכון אפילו יש לו זיכרון. למה אז הוא לא אמר מלה? אני הייתי יחד אתו בוועדת הכספים כמה שנים, מלה לא שמעתי. הרי אם הוא כל כך דואג למשקיע שהלך לקופות הגמל, מן הראוי היה שיהפוך עולמות. והרי כולנו יודעים שקולו לא כל כך נמוך ואין לו גם בעיה להגיד דבר כזה או אחר גם בכנסת וגם לעיתונאים.

היו"ר י' עזרן:

הבורסה היתה חוגגת.

שר האוצר א' שוחט:

והנה, מה קרה? חבר הכנסת תיכון עומד פה בפני המליאה וגם בפני מצלמות הטלוויזיה ואומר לעם ישראל: איזו שערורייה, הממשלה הזאת אפשרה לקופות הגמל לקנות מניות; פוגעים במשקיע הקטן. והוא ידע מתי התקבלה ההחלטה, מי היה אז בשלטון, כמה שנים עברו מאז. אבל הצגת העניין היא כמובן הצגה תמימה, מסודרת, הממשלה הזאת בוודאי לפני חודשיים החליטה החלטה.

חקיקה בנקאית. חבר הכנסת תיכון יודע בדיוק מתי יצאו מסקנות ועדת-בייסקי. הוא גם יודע שהממשלה שבמרכז עמד הליכוד, חלק מהזמן יחד עם מפלגת העבודה, חלק מן הזמן לבד, לא העבירה חקיקה בנקאית אחת; חקיקה בנקאית אחת בהתאם לוועדת-בייסקי. ואילו אנחנו, אני אומר בצניעות, בממשלה הזאת לא השלמנו את החקיקה, אבל העברנו שורה של חוקים – חלקם היום בדיון בוועדת הכספים, כמו חוק קרנות נאמנות. חקיקה בנקאית שהפרידה את בעלי העניין הקודמים בניהול הבנקים – פה מעל הדוכן הזה אמר חבר הכנסת תיכון: אנחנו לא מאמינים לכם, לא תוציאו מידיכם את מינוי מועצות המנהלים והאספה הכללית של הבנקים. ומה עשינו? הוצאנו את זה. בניגוד לכל הנאומים, שצריך לשלוף אותם ולראות את מידת האמינות, את מידת היושר האינטלקטואלי, את אופן הצגת העניין.

עיוות אחרי עיוות, אינפורמציה לא נכונה אחת אחרי השנייה. חבר הכנסת תיכון עומד ומדבר ומקווה שאנשים מסתכלים ושוכחים מתי קרו הדברים, מתי הם נעשו, מי אמר אותם, מי תבע אותם, מתי נעשתה חקיקה בנקאית. הדברים האלה הם ברורים, ידועים, בטוחים ונכונים.

ביום ראשון הקרוב יתקיים דיון בממשלה. משרד האוצר, ולמיטב ידיעתי גם בנק ישראל, יניחו בפני הממשלה דוח מסכם על פעילות 1993 כלכלית ותקציבית, על מחציתה הראשונה של 1994, הנחות לגבי המשטר הכלכלי והחיים הכלכליים שלנו ב-1994 וב-1995. אני לא מתעלם מבעיות. יש בעיות, חלקן כבדות וקשות. אבל, אנחנו הכלכלה המערבית הצומחת ביותר בעולם, וכך גם יהיה השנה. ואני מקווה שכך גם יהיה בשנה הבאה.

אני מדבר על הנחות, אלה מסמכים שמניחים כלכלנים, הם בודקים אותם לפי מלאי ההון, לפי הפעילות במשק, לפי קצב ההשקעות הנוכחי, וזאת התמונה. באמריקה הגידול בתוצר הוא 2%, ובגרמניה הוא שלילי, ואצלנו הוא חיובי. יש סיכוי שהשנה זה יהיה בסביבות 6%. אפילו חבר הכנסת תיכון, עם כל מאמציו, יהיה לו קשה למצוא מדינה מערבית עם כלכלה מפותחת, שבה יש קצב גידול כזה. יהיה לו קשה מאוד למצוא, מאוד מאוד קשה.

יהיה לו גם קשה להתכחש לעובדה שרמת האבטלה במשק ירדה בצורה דרמטית. כל חודש מתפרסם משהו. מספר מקבלי ביטוח אבטלה ירד עוד ב-7%. המספר היה מעל ל-100,000 איש; היום, אם אינני טועה, הוא בסביבות 63,000 איש. אין לזה משמעות כלכלית? אין לזה משמעות חברתית?

ואני לא מתעלם מהבעיות. יש בעיות בתעשיות הביטחוניות. כולן הונחו על שולחנו כאשר באנו לממשלה. שום דבר לא נוצר קודם? בספטמבר היה דיון על התעשייה האווירית, ביולי נכנסו לממשלה. בספטמבר היה דיון על תע"ש. זה נולד בחודש אחד? או שזה נולד מהעובדה שטאטא את הדברים אל מתחת לשולחן ולא רצו להראות את זה. אפילו המשבר בקופת-חולים טאטא אל מתחת לשולחן. ומי שמכיר את הנתונים, איך החזיקו מעמד, יודע מי גרם לזה שהם החזיקו מעמד ואיך נעשו הדברים.

אני לא משנה את מדיניותי בעניין ההתייחסות לשוק ההון. אני אמרתי בתחילת ירידת המניות, אמרתי את זה לפני שבוע בכנסת, אמרתי את זה בפורומים שונים, אמרתי את זה בדיונים רבים, ששוק ההון חשוב למשק הישראלי, חבר הכנסת שפי. אין ספק שזה כלי לגיוס כסף. יש לשוק ההון משמעות. אבל אני אמרתי ששר האוצר לא צריך להגיד לציבור מה לעשות. שר האוצר צריך להגיד לציבור את האמת על המצב במשק ועל חשיבות שוק ההון. את שני הדברים האלה עשיתי חדשות לבקרים. אני לא קוסם בעניין הזה.

אמרתי שיש לנו משק במצב טוב, וכולנו צריכים להתפלל, אופוזיציה וקואליציה כאחת, לא בגלל ההישג הפוליטי, שהצמיחה היא כזאת ונוספו במשך שנתיים למעלה מ-220,000 מקומות עבודה שהורידו את האבטלה וקלטו את העלייה וקלטו את הדור הצעיר. לא זאת הסיבה היחידה לכך שכולנו צריכים לשמוח. הסיבה היחידה היא, שכלכלה חזקה משמעה מדינת ישראל יותר חזקה, ומדינת ישראל יותר חזקה, לפי תפיסתי, גם חברי האופוזיציה וגם חברי הקואליציה רוצים כזאת. ולכן צריך לדייק בעובדות, צריך להגיד את האמת, לא צריך לעשות מניפולציות של תאריכים, לא צריך לבוא בטענות על דברים אשר ממשלה שתמכת בה והיית חלק מהקואליציה שלה במשך שנים לא עשתה בהם דבר. צריך להסתכל על העובדות, לא להתעלם מהבעיות, ולדעת בפני מה אנחנו עומדים.

אני אסיים במה שפתחתי. דעתי לא זחוחה. אם ישאלו אותי אם אני מאושר מהעלייה של 5.5% ביום אחד, בבת-אחת, התשובה שלי היא: לא. זה מעיד על עצבנות, זה מעיד על תנודות לכאן ולכאן.

אמרתי, ואני מסיים בזה, מצב המשק הוא כזה, שבסופו של עניין יקרין גם על המצב בשוק ההון. נכון שבעיות מספר עלולות להתעורר, כגון מאזני החברות, שכן החברות, חלק מהמאזנים החיוביים שלהן נובעו מהשקעותיהן בשוק ההון, ואם היתה ירידה, המאזנים יהיו פחות טובים. אבל אני מקווה שהפעילות הריאלית של השקעות בתשתית, של מחקר ופיתוח, של גידול ביצוא, של הגדלת מלאי ההון – אני מקווה שהדברים האלה ימשיכו במסלול הקיים. אם הם ימשיכו במסלול הקיים, יתייצב גם שוק ההון. תודה רבה.

היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני השר. אדוני השר, מה אתה מציע?

שר האוצר א' שוחט:

אני מציע להסיר.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת שפי. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר לכולנו שהנושא היה הבורסה ולא מעמדו של חבר הכנסת דן תיכון, אבל פטור בלא כלום אי-אפשר.

אדוני שר האוצר, את ועדת-בייסקי הוליד חבר הכנסת דן תיכון. אני רוצה להזכיר לך, שהיום לפני כשנתיים ימים הלכתי לאספה הכללית של קופת הגמל "תמר", שהיא להערכתי הקופה הגדולה ביותר בארץ, וטענתי באספה הכללית, שעניין שיעור ההשקעות של קופות הגמל במניות גובל בשערורייה ועשוי לגרום נזק קשה לכשתחל הבורסה לרדת.

על הגידול בתוצר, אזכיר לך את העימות שלנו אצל התעשיינים כמה ימים לפני הבחירות, מי טען את הטענות שאתה טוען כיום, אבל לגבי הגידול בתוצר, אפשר להגדיל עוד יותר את התוצר; אם תחליט להעלות את השכר במקום ב-5% בממוצע ריאלי, ב-10%, התוצר יגדל הרבה יותר.

שר הביטחון במדינת ישראל, ותקן אותי, אדוני היושב-ראש, אם אני טועה, שר הביטחון, שהיה אחראי לתעשיות הביטחוניות בין השנים 1984 ו-1990, היה חבר הכנסת יצחק רבין, היום ראש הממשלה. אם מדברים על לטאטא את המשברים, צריך לשאול את שר הביטחון דאז, ראש הממשלה דהיום, מי אשם במשבר הנוראי שפוקד את התעשיות הביטחוניות.

היו"ר י' עזרן:

מבחינה כלכלית, האם שר הביטחון אחראי לתעשייה הצבאית?

שר האוצר א' שוחט:

שר האוצר ושר הביטחון.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

הוא חילק, האחראיות מתחלקת.

שר האוצר א' שוחט:

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר י' עזרן:

ובכן, הצלחות מתחלקות שווה בשווה.

חבר הכנסת דוד מגן מבקש להעביר לוועדה, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר האוצר, הבורסה משוגעת. אין מקום להתערבות של פוליטיקאים בשום משבר שקורה בבורסה, כי התערבות כזאת משגעת את הבורסה עוד יותר.

אני מבין שכאן דיברו על משבר מתמשך ולכן העלו את הנושא, אם כי דעתי, גם היום, היא כי רצוי לסגל לעצמנו את המשפט: והמשכיל בעת ההיא יידום. אלא ששר החוץ התייצב כאן בכנסת לפני ארבעה חודשים – – –

דן תיכון (הליכוד):

ב-3 במאי.

דוד מגן (הליכוד):

ב-3 במאי, מועד קרוב יותר, בדיון בהצעת אי-אמון בממשלה; עמד כאן על הדוכן ושכנע את הכנסת להביע אמון בממשלה. אתה זוכר מה היה הטיעון המרכזי שלו? הטיעון המרכזי שלו ב-3 במאי היה: הבורסה גואה, ואם הבורסה גואה, אתם ככנסת צריכים להביע אמון בממשלה.

שר האוצר א' שוחט:

— — —

דן תיכון (הליכוד):

לא, היא התאוששה – – –

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה להיות זהיר, לא אומר את התאריך במדויק, אבל אתה זוכר את זה? ישבת כאן?

היו"ר י' עזרן:

זה היה פרפורי גסיסה, לא התאוששות.

דוד מגן (הליכוד):

עמד כאן שר החוץ והניף את דגל הבורסה כסימן להביע אמון. אם היינו מסגלים לעצמנו את הקו הזה, היינו צריכים היום להציע אי-אמון. אבל אני בכל זאת חושב שאנחנו צריכים להיזהר בכל נגיעה בשוק הזה, ביריד הזה. על כן כדאי להעביר את הצעתו של חבר הכנסת דן תיכון לוועדה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון, אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדת הכספים?

דן תיכון (הליכוד):

כן.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שפי, אתה מסכים להעביר לוועדת הכספים?

יעקב שפי (העבודה):

מסכים.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, בואו נצביע על כך ונסיים את היומית שלנו.

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7
בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין
נמנעים – אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון בוועדת הכספים.
ישיבה זו נעולה ותתחדש, אם ירצה השם, ביום שני הבא, 11 ביולי למניינם, וג' מנחם-אב למנייננו.
תודה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:28.